

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

Középfokú oktatásunk 1927/28-ban.

L'enseignement moyen en Hongrie en 1927—28.

Résumé. En Hongrie l'enseignement moyen a des écoles du degré inférieur et du degré supérieur.

Les écoles bourgeoises, constituant le degré inférieur, donnent les éléments de la culture générale; les études y durent 4 années.

Les gymnases, les gymnases réels, les écoles réales et les établissements d'enseignement secondaire pour jeunes filles réunissent le degré inférieur (classes de I—IV) et le degré supérieur (classes de V—VIII).

Il y a en outre des écoles supérieures de commerce et d'agriculture et des écoles normales maternelles (durée des études: 4 ans) et des écoles normales primaires d'instituteurs et d'institutrices (durée des études: 5 ans); ce sont tous des établissements d'enseignement moyen du degré supérieur.

En 1927—28, le nombre total des écoles en question a été de 669; celui des professeurs 8.729; celui des élèves 158.154. 41% des écoles étaient entretenues par l'Etat; 32·9% par des confessions; 5·9% par des associations (y compris les écoles de caractère privé); 20·2% étaient des écoles communales.

L'effectif de ces écoles et du personnel y enseignant présente une légère augmentation sur les chiffres des années scolaires précédentes. On observe, depuis 3 ans, une diminution, due au fléchissement de la natalité pendant la guerre, dans le nombre des élèves.

Les tableaux 1, 2, 3 et 4 donnent les chiffres détaillés.

*

A középfokú iskolák csoportjába a polgári iskolák, a gimnáziumok, a reál-gimnáziumok, a reáliskolák, a leányközépiskolák, a felső kereskedelmi és felső mezőgazdasági iskolák, valamint az óvónő-, tanító- és tanítónőképző-intézetek tartoznak. Ismertetésünkben a gimnáziumokra, a reál-gimnáziumokra, reáliskolákra és leányközépiskolákra vonatkozó adatokat „középiskolák“ gyűjtőcím alatt egybefoglalva tárgyaljuk, tekintettel arra, hogy ezek az iskolák főképp csak tananyag tekintetében különböznek egymástól, köz-

oktatásügyi igazgatás tekintetében azonban megegyeznek.

A középfokú iskoláknak ilyen módon való csoportosítása nem nevezhető teljesnek, mivel a szakiskolák között a feltüntetetten kívül még több olyan intézet működik, amely a szakoktatás keretében középfokúnak nevezhető. Ezek az intézetek azonban ez alkalommal nem voltak figyelembe vehetők, egyrészt, mivel kifejezetten szakirányúak, másrészt pedig, mivel nem nyújtják azt a lehetőséget, hogy végzett tanulók tanulmányaikat valamely magasabb fokú tanintézetben vagy főiskolán közvetlenül folytathassák.

Az idevonatkozó adatok ismertetésénél csak az 1927/28. tanévre terjeszkedünk ki, mivel ezeknek az iskolafajoknak a háború után való fejlődését a Szemle 1927. évi 3., 10., 12. és az 1928. évi 9. és 11. számai már részletesen ismertették.

Az iskolák főbb adatait jelleg szerint részletezve az 1. számú tábla tartalmazza. Az adatokból azt látjuk, hogy 1927/28-ban összesen 669 középfokú iskolánk működött, túlnyomó részben természetesen polgári és középiskola. Jelleg szerint az iskolák 41%-a állami, utána 32·9%-kal a felekezeti iskolák következnek, a községi jellegű középfokú iskolák arányszáma pedig 20·2%. Ezenkívül még 25 magán- és 15 egyesületi és társulati iskola (összesen 5·9%) működött.

Az iskolák jelleg szerint való megoszlását feltüntető százalékos arányszámok azonban nem nyújtanak egyben hű képet az iskolák fenntartásával kapcsolatos teherviselésről. Figyelembe kell ugyanis vennünk, hogy 1927/28-ban a nem állami iskoláknak több mint fele (53·9%) államsegélyben részesült, amivel az állam a többi fenntartók terhein lényegesen könnyített. A részletadatokra vonatkozólag megjegyezhejük, hogy a felekezeti iskolák legnagyobb része, (az összes középfokú iskolák 21·4%-a) róm. kat. jellegű, vagyis a róm. kat. egyházhoz több iskola tartozik, mint a községekhez. Különösen nagy szerep jut a róm. kat. egyháznak a képzőintézeteknél; a négy óvónőképző-intézet

Az idevonatkozó adatok azt mutatják, hogy az állami és római katolikus jellegű iskolákra az összes tanerőknek kisebb hányada jut, mint amilyen megfelelne annak az arányszámnak, amelyet e két iskolafaj az összes iskolák között elfoglal. Ezzel szemben a más jellegű iskolák, különösképpen pedig a községi jellegűek ebben a tekintetben kedvezőbb helyzetben vannak.

Az iskoláknak tanerőkkel való ellátottsága szoros összefüggésben van az iskolák népességével is. 1927/28-ban összesen 158.154 tanuló tartozott a középfokú iskolák kötelékébe; számuknak az iskolák jellege szerint való megoszlása nagyjában arányos a tanerők ilyen irányú megoszlásával. A legnépesebbek tehát a községi iskolák, aránylag gyérebb népességűek viszont az állami, a róm. katolikus, különösképpen pedig a magánjellegű iskolák.

A középfokú iskolákra vonatkozó legfőbb adatokat összehasonlítva az előző tanév adataival, a polgári iskolák számát 1927/28-ban 9-cel kevesebbnek találjuk. A csökkenés túlnyomó részben a magánjellegű iskolák rovására történt, amennyiben számuk 1 év alatt 30-ról 18-ra esett vissza, de 3-mal kisebbedett a társulati iskolák száma is. Ezzel szemben viszont az állami iskolák száma 4-gyel, a községi és római katolikus jellegű iskolák száma pedig 1—1-gyel szaporodott. A 15 iskolaegység megszüntetése nem mondható kedvezőtlen jelenségnek, mivel ezek túlnyomó részben gyér népességű iskolák voltak s megszüntükkel — más jellegű iskolák fennállása folytán — a beiskolázási lehetőségben nem maradt hézag. Az iskolák között 1927/28-ban 162 fiú-, 227 leány- és 18 közös (koedukációs) iskolát találunk. A közös iskolák csak a polgári iskolák közt szerepelnek.

A polgári iskolai tanerők száma 1 év alatt 86-tal gyarapodott, főképp az újonnan létesült nagyobb iskolaegységek tanerővel való ellátása következtében. Az összes tanerők közül 1927/28-ban 84·2% főfoglalkozásként tanított s közöttük a nők aránya 58·7% volt.

A tanulók számában az 1925/26. tanévtől kezdve észlelhető apadás tovább folytatódott, amennyiben számuk egy év alatt 83.792-ről 78.998-ra csökkent; ez a visszaesés 5·7%-nak felel meg. A háború alatt megcsappant születések hatása tehát már 3 éve érezhető a polgári iskolák tanuló-

létszámában. Ez alatt az idő alatt az I. osztályú tanulók száma 35·2%-os csökkenéssel 28.810-ről 18.668-ra esett vissza. Az 1929/30. tanévtől kezdve azonban ez az apadási hullám már meg fog szünni a polgári iskolák körében s ettől a tanévtől kezdve a korábbi évek születési számának gyarapodásához mérten a tanulók számának ismét erőteljesebb emelkedése várható.

A középiskolák száma az előző tanévvél szemben 1-gyel, a tanerők száma 40-nel gyarapodott. Az iskolák közül a gimnáziumok száma 1927/28-ban 29, a reálgimnáziumoké 71, a reálisiskoláké 23, és a leányközépiskoláké 10 volt. Meg kell még említenünk, hogy 1927/28-ban 3 középiskolai fokozatú leánykollégium is működött, amelyek közül 1-nek két évfolyama, 2-nek pedig még csak az első évfolyama nyílt meg. A tanárok száma ezekben az intézetekben 30, a tanulók száma pedig 126 volt. Tekintettel arra, hogy ezek az intézetek teljesen új iskola-típust képviselnek s még csak a fejlődés kezdetén vannak, a középfokú iskolák részletes tárgyalásánál nem voltak figyelembe vehetők.

A középiskolai tanárok közül (3.034) 1927/28-ban 92·4% főfoglalkozásként tanított s közöttük a női tanerők aránya 14·7% volt.

A középiskolai tanulók száma az 1926/27. tanévvél szemben 61.017-ről 60.286-ra csökkent. Az elmaradt születések hatása a középiskolai tanulók összes számában csak 1926/27-től kezdve észlelhető, bár az I. osztályú tanulók számának csökkenése az 1925/26. iskolai évben ennél az iskolafajnál is megkezdődött. Az első év hatását azonban a más iskolákból magasabb osztályokba átlépett tanulók száma még kiegyenlítette, sőt az összes létszámot még csaknem ezerrel gyarapította is. Általában azt mondhatjuk, hogy a háború miatt elmaradt születések hatásaként a középiskolákban kisebb mértékben csökkent a tanulók száma, mint a polgári iskolákban, amely körülmény a középiskoláknak polgári iskolákkal szemben való térfoglalására enged következtetni.

Az I. oszt. tanulók száma a középiskolákban az apadási hullám kezdete óta a következőképpen alakult:

1924/25-ben	12.325,		
1925/26-ban	10.979,	csökkenés	11·0 %
1926/27-ben	9.325,	"	15·0 "
1927/28-ban	8.557,	"	8·2 "

Az egyes iskolafajok közül a gimnáziumokra a tanulók 22·5%-a, a reálgimnáziumokra 45·3%-a, a reáliskolákra 14·0%-a és a leányközépiskolákra 18·2%-a jutott az 1927/28. tanévben.

Azoknál a középfokú iskoláknál és tanintézeteknél, amelyek a polgári vagy középiskola negyedik osztályára vannak építve, az előző tanévvel szemben kedvező fejlődést tapasztalhatunk. A felső kereskedelmi iskoláknál, valamint az óvónő- és tanítónőképző-intézeteknél az intézetek száma is gyarapodott 1—1-gyel, a tanárok és tanulók száma pedig úgy ezeknél, mint a felső mezőgazdasági iskoláknál

számottevően növekedett. Különösen erőteljes a képzőintézetek tanulólétszámának a fejlődése, amely intézetekben a tanulók száma az alsófokú népoktatás nagymérvű kiterjesztésének hatásaként 5 év alatt több mint kétszeresére emelkedett. Figyelembe kell azonban vennünk azt a körülményt is, hogy a gyéribb születésű háborús évekből származó növendékek ebben az évnek még nem jutottak el a középfokú oktatás felső tagozatáig, az 1929/30. tanévtől kezdve azonban a tanulók számának az alakulásánál ez a tényező is éreztetni fogja hatását, azaz ellensúlyozni fogja a tanulók számának emelkedését.

2. A középfokú iskolák tanulói kor, honosság és lakóhely szerint 1927/28-ban.

Elèves des établissements d'enseignement moyen, par âge, nationalité et par résidence, en 1927/28.

Iskolák Ecoles	A t a n u l ó k — E l è v e s													
	összes száma nombre total	kora — âge					honossága nationalités		szüleinek, gyámjainak lakóhelye résidence des parents (ou tuteurs)					
		12 évesnél fiatalabb moins de 12 ans	éves — ans			20 éves és idősebb 20 ans et plus	magyar Hongrie	külföldi autres pays	az iskolák székhelye dans le même lieu ou était l'école	ugyanazon vármegyében más községe — dans d'autres communes du même comitat.	a mai Magyarországon más vármegyében — dans d'autres comitats de la Hongrie actuelle	elszaktított terület — dans les territoires enlevés à la Hongrie	egyéb külföld — autre étranger	
			12—14	15—17	18—19									
Polgári iskolák — Ecoles bourgeoises	78.998	17.844	49.345	6.605	1.980	3.224	78.616	382	57.332	14.816	6.285	536	29	
%	100·0	22·6	62·5	8·4	2·5	4·0	99·5	0·5	72·6	18·7	8·0	0·7	0·0	
Középiskolák — Gymn., gymn. réals, éc. réales et établ. d'ens. sec. p. j. filles	60.286	11.252	26.151	18.177	3.418	1.288	58.907	1.379	39.690	10.309	9.045	1.180	62	
%	100·0	18·7	43·4	30·2	5·6	2·1	97·7	2·3	65·8	17·1	15·0	2·0	0·1	
Felső ker. iskolák — Ec. sup. de comm.	11.145	—	1.457	7.130	1.921	637	11.055	90	7.321	2.466	1.263	91	4	
%	100·0	—	13·1	64·0	17·2	5·7	99·2	0·8	65·7	22·2	11·3	0·8	0·0	
Felső mezőg. isk. — Ec. sup. d'agric.	488	—	44	293	107	44	484	4	198	93	193	4	—	
%	100·0	—	9·0	60·1	21·9	9·0	99·2	0·8	40·6	19·1	39·5	0·8	—	
Óvónőképző-intézetek — Ec. norm. mat.	276	—	17	142	59	58	270	6	72	28	171	5	—	
%	100·0	—	6·2	51·4	21·4	21·0	97·8	2·2	26·1	10·1	62·0	1·8	—	
Tanító-, tanítónőképző-int. — Ec. norm. prim. d'instituteurs et d'institutrices	6.961	—	638	3.826	1.733	764	6.891	70	2.236	1.593	3.048	84	—	
%	100·0	—	9·1	55·0	24·9	11·0	99·0	1·0	32·1	22·9	43·8	1·2	—	
Középfokú iskolák összesen — Total des établissem. d'enseigne. moyen	158.154	29.096	77.052	96.173	9.218	6.015	156.223	1.931	106.849	29.305	20.005	1.900	95	
%	100·0	18·4	49·1	22·9	5·8	3·8	98·8	1·2	67·5	18·5	12·7	1·2	0·1	

A középfokú iskolák tanulói kor, honosság és szülei lakóhelye szerint való megoszlását a 2. számú tábla ismerteti. A kormegoszlásból azt látjuk, hogy a középfokú oktatásban részesülő összes tanulóknak 49·1%-a, tehát csaknem fele 12—14 éves, 18·4%-a ennél fiatalabb, a többi pedig 15 éves illetve idősebb volt. Az egyes intézeteknél természetesen ezek az arányszámok lényegesen változnak a szerint, amint a 8 osztályos középfokú oktatásnak alsó vagy felső tagozatát képezik. A 20 éves és idősebb tanulók összes száma 6.015 volt, akiknek több mint fele (3.224) a polgári iskolák tanulói (főképp magántanulói) közül került ki. A középiskolák-

ban ebből a korosztályból 1.288 tanulót (21%-ot) vettek számításba adataink; a legnagyobb arányszámmal (21%) azonban az óvónőképző-intézetek tanulói között szerepeltek a 20 éves, illetve idősebb tanulók.

Honosság szerint a tanulók 98·8%-a magyar volt, a külföldi állampolgársággal bíró tanulók túlnyomó része (1379 közül 1379) középiskolában végezte tanulmányait. Az összes külföldi honos hallgatók száma az előző tanévvel szemben 100-zal csökkent.

A 2. számú tábla felvilágosítással szolgál arra vonatkozólag is, hogy a középfokú iskolák tanulói szülei lakóhelye

szerint mikép oszlanak meg. Az adatokból kitűnik, hogy az összes tanulók 67,5%-ának a szülője az iskola székhelyén lakott, 18,5%-ának a szülője pedig ugyanabban a vármegyében. Különösen magas — 72,6% — az iskola székhelyén lakó szülők gyermekeinek az arányszáma a polgári iskolák tanulói között. Főképp az általános műveltség nyújtására hivatott polgári iskolák szempontjából érdemelnek ezek az arányszámok megfontolást, mivel azt mutatják, hogy ezek az iskolák a székhelyükön kívül eső területekre aránylag

kevés vonzerőt gyakorolnak s az is főképp a magántanulók levizsgáztatásában merül ki. Mivel pedig a tanulmányok elvégzése magánúton is jelentős anyagi áldozatokba kerül, a polgári iskolát nélkülöző községekben lakó népesség így az általános műveltség megszerzésétől többé-kevésbé el van zárva, ahhoz nehezebben férhet hozzá. Ma még két megyei városunkból is hiányzik a polgári iskola; az ezekben fennálló középiskola által pedig, mivel ezeknek az iskoláknak más a rendeltetése, nincs pótolva a hiány.

3. A középfokú iskolák tanulói vallás és anyanyelv szerint 1927/28-ban.

Elèves des établissements d'enseignement moyen, par confession et langue maternelle, 1927/28.

I s k o l á k <i>E c o l e s</i>	A t a n u l ó k — E l è v e s												A magyar anyanyelvűek közül más nyelven is tudott <i>Elèves de langue maternelle hongroise sachant une autre langue ou d'autres langues</i>
	vallás szerint — <i>par confession</i>								anyanyelv szerint <i>par langue maternelle</i>				
	róm. kat. <i>cathol. rom.</i>	gór. kat. <i>cathol. gr.</i>	református <i>calviniste</i>	ág. hitv. ev. <i>luther.</i>	görög keleti <i>gréco-orient.</i>	unitárius <i>unitaire</i>	izraelita <i>israél.</i>	egyéb — <i>autres</i>	magyar <i>hongroise</i>	német <i>allemande</i>	tót — <i>slovaque</i>	egyéb — <i>autres</i>	
Polgári iskolák — <i>Ecoles bourgeoises</i> %	51.128 64,7	1.210 1,5	12.660 16,0	4.328 5,5	247 0,3	143 0,2	9.201 11,7	81 0,1	76.745 97,1	1.793 2,3	217 0,3	243 0,3	4.853 6,1
Középiskolák — <i>Gymnases, gymnases réels, écoles réales et établissements d'ens. second. pour j. filles</i> .. . %	33.924 56,3	930 1,5	10.610 17,6	4.292 7,1	117 0,2	170 0,3	10.201 16,9	42 0,1	59.104 98,0	979 1,6	51 0,1	152 0,3	11.627 19,3
Felső kereskedelmi iskolák — <i>Ecoles supérieur. de commerce</i> %	6.171 55,3	109 1,0	1.323 11,9	606 5,5	19 0,2	14 0,1	2.900 26,0	3 0,0	10.941 98,2	160 1,4	19 0,2	25 0,2	1.427 12,8
Felső mezőgazdasági iskolák — <i>Ecoles supérieur. d'agriculture</i> %	271 55,6	3 0,6	88 18,0	86 17,6	5 1,0	1 0,2	34 7,0	—	481 98,6	3 0,6	4 0,8	—	81 16,6
Óvónőképző-intézetek — <i>Ecoles normales maternelles</i> %	181 65,6	3 1,1	61 22,0	26 9,4	2 0,7	1 0,4	1 0,4	1 0,4	271 98,2	3 1,1	—	2 0,7	13 4,7
Tanító-, tanítónőképző-intézetek — <i>Ecoles normales primaires d'instituteurs et d'institutrices</i> %	4.883 70,2	156 2,2	1.282 18,4	439 6,3	12 0,2	10 0,1	179 2,6	—	6.877 98,8	63 0,9	2 0,0	19 0,3	545 7,8
Középfokú iskolák összesen <i>Total des établissements d'enseig. moyen</i> %	96.558 61,1	2.411 1,5	26.024 16,4	9.777 6,2	402 0,3	339 0,2	22.516 14,2	127 0,1	154.419 97,6	3.001 1,9	293 0,2	441 0,3	18.546 11,7

A 3. sz. tábla a középfokú iskolák tanulóinak vallás és anyanyelv szerint való megoszlását szemlélteti az egyes iskolafajok szerint. A tanulók összes számára vonatkozó százalékos arányszámokból megállapíthatjuk, hogy a róm. katolikus, kü-

lönösen pedig a református vallású tanulók aránya kisebb, az izraelita vallásúak pedig több mint kétszer nagyobb annál az arányszámnál, amelyet ezek a vallások az egész népességben elfoglalnak.

Ha azonban a felekezeti megoszlás

adatait több évre visszamenőleg vizsgáljuk, úgy azt tapasztalhatjuk, hogy az izraelita vallású tanulók arányszáma az összes középfokú iskolákban évről-évre többé-kevésbé visszaesett, a római katolikus tanulók arányszáma pedig ezzel párhuzamosan fokozatosan emelkedett. Különösen a felső kereskedelmi iskoláknál észlelhető ez a kiegyenlítődési folyamat, minthogy ezekben az intézetekben az izraelita tanulók arányszáma a legmagasabb. A két valláshoz tartozó tanulók százalékos arányszámának az alakulása enél az iskolafajnál a következő:

	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
róm. kat.	50·8	51·7	52·1	53·0	55·3
izraelita	30·4	30·0	29·8	28·3	26·0

A polgári iskoláknál ez alatt az 5 év alatt az izraeliták aránya 16·8%-ról

11·7%-ra, a középiskoláknál pedig 20·6%-ról 16·9%-ra esett vissza. Ennek oka pedig nem a középfokú iskoláktól való tartózkodásban keresendő, hanem az izraelita népességnek főképp a városokban hanyatló propagatív erejére vezethető vissza.

Anyanyelv szerint a középfokú iskolák tanulói túlnyomólag (97·6%-ban) magyarok, ezenkívül csak a német anyanyelvűek arányszáma (1·9%) jelentős. Megemlíthetjük még, hogy a magyar anyanyelvű tanulóknak 11·7%-a idegen nyelvet is tudott.

A 4. sz. tábla a tanulókat szüleik foglalkozása szerint való megoszlásban ismereti. Az adatok szerint az östermeléshez az összes tanulók 14·6%-a, a bányászat és iparhoz 22·3%-a, a kereskedelem, hitel és közlekedéshez 23·0%-a, az értelmiség-

4. A középfokú iskolák tanulói szüleik (gyámjaik) foglalkozása szerint 1927/28-ban.

Elèves des établissements d'enseignement moyen, suivant la profession de leurs parents (ou tuteurs), 1927/28.

Iskolák Ecoles	A tanulók — Élèves suivant la																				
	szüleik (gyámjaik) foglalkozása szerint — profession de leurs parents (ou tuteurs)																				
	Az östermelés Production du sol			A bányászat és ipar Mines, industrie			A kereskedelem, hitel és közlekedés Commerce, crédit, communications			Az értelmiség Professions intellectuelles			Nyugdíjas, tókes, járadékos és magánzó Retraités, capitalistes, rentiers			Különböző ágelt és k. m. n. napszamos Journaliers de différentes branches, spéc. non-dénom.			Egyéb és ismeretlen Autres et inconn.		
	k ö r é b e t a r t o z ó																				
	önálló — indépendants	tisztviselő — employés	gazdasági munkás és cseléd ouvriers et domestiques agricoles	önálló — indépendants	tisztviselő — employés	egyéb alkalmazott autres salariés	önálló — indépendants	tisztviselő — employés	egyéb alkalmazott autres salariés	önálló — indépendants	tisztviselő — employés	egyéb alkalmazott autres salariés	polgári és katonatisztviselő fonctionn. publ. et armée	pap, tanár és tanító ministres d. cultes, profes- seurs et instituteurs	más önálló és-tisztviselő autres indépendants et autres employés	altiszt, szolgáló — garçons de bureau des services publ., sous-officiers, domestiques	Nyugdíjas, tókes, járadékos és magánzó Retraités, capitalistes, rentiers	Különböző ágelt és k. m. n. napszamos Journaliers de différentes branches, spéc. non-dénom.	Egyéb és ismeretlen Autres et inconn.	közül árvaházi, szeretetházi gyermek enfants d'orphelins et de maisons de charité	
Polgári iskolák Ecoles bourgeoises	9.604	632	2.176	13.812	1.144	7.232	6.114	3.222	9.534	4.400	2.131	1.695	5.333	7.360	812	2.762	1.035				
%	12·2	0·8	2·7	17·5	1·4	9·2	7·7	4·1	12·1	5·6	2·7	2·1	6·8	9·3	1·0	3·5	1·3				
Középiskolák — Gym- nases, gymnases réels, écoles réales et établis- sements d'enseigne- ment second. pour j. filles ..	6.930	923	649	6.764	1.423	1.565	5.310	4.961	2.785	8.657	4.861	4.959	1.932	7.150	91	965	361				
%	11·5	1·5	1·1	11·2	2·4	2·6	8·8	8·2	4·6	14·4	8·0	8·2	3·2	11·9	0·2	1·6	0·6				
Felső kereskedelmi isko- láknál — Ecoles supérieu- res de commerce	736	108	45	1.354	318	356	1.623	1.056	783	1.402	434	294	487	1.634	27	378	110				
%	6·6	1·0	0·4	12·1	2·8	3·2	14·6	9·5	7·0	12·6	3·9	2·6	4·4	14·7	0·2	3·4	1·0				
Felső mezőgazdasági is- kolák — Ecoles supé- rieures d'agric.	230	18	11	33	1	7	28	12	25	76	15	3	4	22	—	3	—				
%	47·1	3·7	2·3	6·8	0·2	1·4	5·7	2·5	5·1	15·6	3·1	0·6	0·8	4·5	—	0·6	—				
Óvónőképző-intézetek Ec. normales maternel.	16	2	—	27	4	1	12	24	2	46	64	13	4	52	—	3	—				
%	5·8	0·7	—	9·8	1·4	0·4	4·3	8·7	0·8	16·7	23·2	4·7	1·4	18·8	—	1·1	—				
Tanító-, tanítónőképző- intézetek — Ecoles nor- males primaires d'insti- tuteurs et d'institutric.	825	79	146	878	69	169	251	368	280	800	1.337	290	259	1.020	8	64	118				
%	11·9	1·1	2·1	12·6	1·0	2·4	3·6	5·3	4·0	11·5	19·2	4·2	3·7	14·7	0·1	0·9	1·7				
Középfokú iskolák összesen — Total des établissements d'enseigne- ment moyen	18.341	1.762	3.027	22.868	2.959	9.330	13.338	9.643	13.409	15.381	8.842	7.254	8.019	17.238	938	4.175	1.630				
%	11·6	1·1	1·9	14·5	1·9	5·9	8·4	6·1	8·5	9·7	5·6	4·6	5·1	10·9	0·6	2·6	1·0				

hez 25%-a tartozott, 15.1%-a pedig egyéb foglalkozásuakból, valamint a nyugdíjasok és tőkésök köréből került ki. Ezek az arányszámok élesen rámutatnak arra, hogy kulturális szempontokból kedvezőtlen elhelyezkedésű östermelő népességünk milyen kis mértékben vehet részt a középfokú oktatásban.

Tekintettel arra, hogy a középfokú oktatás nagyjában alsó és felső tagozatra osztható, nem érdektelen megvizsgálni a tanulóknak az alsó 4 osztály elvégzése után történő pályaválasztását. Adataink szerint a polgári iskola 4-ik osztálya után 1927/28-ban a tanulók 29.7%-a kereső pályára lépett, 25.9%-a otthon maradt, továbbá 3.5% középiskolában, 13.5%-a felső kereskedelmi iskolában, 9.6%-a képzőintézetben (főképp tanítónőképző-intézetben), 7.1%-a női kereskedelmi tanfolyamon,

7.4%-a egyéb iskolában tovább tanult, a fennmaradó 3.3%-ról nincs adatunk.

A középiskoláknál a 4 alsó osztály elvégzése után a tanulók 76.9%-a ugyancsak középiskolában tovább tanult, 10.6%-a más iskolában folytatta tanulmányait, 7.4%-a kereső pályára lépett, 3.5%-a otthon maradt, 1.6%-ának a pályaválasztása pedig ismeretlen.

Sikeres középiskolai érettségi vizsgát tett 1927/28-ban 5.123 tanuló, 3.7%-kal több mint az előző tanévben. A felső kereskedelmi iskolákban 2.073 tanuló szerzet érettségi bizonyítványt, a felső mezőgazdasági iskolákban pedig 41 tanuló. A képzőintézetek végzett tanulói közül az 1927/28. tanévben 98 tanuló óvónői, 327 tanítói és 531 tanítónői oklevelet kapott.

J. Gy. dr.

MEZŐGAZDASÁG

Állatállományunk az 1929. évben.

Effectif du bétail de Hongrie en 1929.

Résumé. Le ministère hongrois de l'Agriculture vient de publier les relevés de l'effectif du bétail de 1929 en Hongrie.

D'après ces chiffres, bien que le nombre des bêtes à cornes présente une augmentation de 0.4% sur la donnée correspondante de 1928, il est inférieur de 15.4% à celui de 1911, relatif au territoire actuel. L'effectif des chevaux, après avoir augmenté ces dernières années, a fléchi de 2.8% en 1929, de sorte que maintenant il est quelque peu au-dessous de celui de 1911, calculé pour le territoire établi par le traité de Trianon.

Le nombre des porcs, qui a diminué de nouveau (—3%), est à présent inférieur de 22.3% à celui de 1911, relatif au territoire d'aujourd'hui. Quoique l'effectif des moutons dépasse de 0.4% le chiffre de l'année dernière, il reste encore de 34.6% au-dessous de celui de 1911, calculé pour le territoire actuel.

Les chèvres, ânes et mulets n'ont pas d'importance économique en Hongrie; le nombre n'en a cessé de décroître depuis 1925.

*

A haszonállatainknak idej tavaszi számbevétele után közzétett eredmények, mint

az 1. számú tábla adatai mutatják, a szarvasmarha- és a juhlétszám kivételével az állomány számbeli fogyásáról tanuszkodnak. A szarvasmarhalétszámunk az előző évi adathoz viszonyítva 0.4%-kal szaporodott ugyan, de az 1911. évi mai területre átszámított szarvasmarhaállomány mögött 15.4%-kal még mindig elmarad.

A legnagyobb meglepetés a lóállományunkban megállapított 2.8%-os fogyás. Hazánk lólétszáma, mint a táblázat adataiból is látható, 1922-től 1928-ig évről évre nőtt, ugyannyira, hogy már 1927-ben nagyobb volt, mint az 1911. évi átszámított létszám, sőt az 1928. évi állomány 2.4%-kal felülmulta az átszámított adatot. A fejlődés olyan élénk volt, hogy az 1928. évi lóállomány 27.9%-kal nagyobb volt, mint az 1922. évi létszám. A lovak külföldi kedvező értékesítése is mindig nagyobb arányokban sémán bonyolódott le, a zabtermés kielégítő volt, tehát érthetetlennek látszik és semmivel sem indokolható lóállományunk számának visszaesése.

Sertéslétszámunknál megszoktuk a fogyást, az állomány 1925 óta folyton kevesedik, az 1929. évi létszám ismét 3%-kal

az előző évi adat alatt van. A sertéslétszámapadás természetes folyamat, a külföldi elhelyezés nehézségei közismeretek és főleg ennek lehet tulajdonítani azt is, hogy az 1929. évi sertésállomány az 1911. évi átszámított sertéslétszámnál 22,3%-kal kisebb.

A juhállomány 1925-től 1928-ig állandóan csökkent, 1929-ben minimális mértékben 0,4%-kal emelkedett. A létszám-

emelkedés olyan kicsiny, hogy abból következtetéseket levonni nem lehet indokolt, a jövő évi adat fogja eldönteni, hogy állandóbb jellegű szaporodással vagy véletlen jelenséggel állunk itt szemben. A kecskék, szamarak és öszvérek száma nálunk nagyobb gazdasági jelentőséggel nem bír, mindössze annyit jegyzünk meg, hogy mind a három állatfaj létszáma 1925 óta évről évre fogy.

1. Igás- és haszonállatállományunk.

Effectif des animaux de trait et à profit en Hongrie.

Év — Année	Szarvasmarha <i>Bêtes à cornes</i>	Ló <i>Chevaux</i>	Sertés <i>Porcs</i>	Juh <i>Moutons</i>	Kecske <i>Chèvres</i>	Szamar <i>Anes</i>	Öszvér <i>Mulets</i>
1911 ¹⁾	6,184.264	2,001.431	6.416.424	7,697.719	331.383	20.103	1.850
1911 ²⁾	2,149.756	896.498	3,322.407	2,406.041	20.647	7.994	424
1922	1,827.832	717.485	2,473.251	1,352.449	48.241	5.386	2.232
1923	1,819.221	814.851	2,133.183	1,587.357	45.016	5.013	1.991
1924	1,896.041	849.771	2,458.006	1,814.155	55.400	4.907	1.963
1925	1,920.026	875.768	2,632.966	1,890.511	59.831	5.039	1.787
1926	1,847.449	884.746	2,519.969	1,804.066	48.633	4.954	1.747
1927	1,805.438	903.326	2,386.664	1,610.716	36.418	4.784	1.657
1928	1,811.647	917.974	2,661.539	1,566.451	29.836	4.689	1.539
1929	1,819.354	892.131	2,582.255	1,573.180	23.793	4.485	1.386
<i>En 1929-ben</i>							
Dunántúli dombos vidék — <i>Trans-</i> <i>danubie</i>	897.757	327.369	1,169.229	542.740	9.501	2.029	513
Alföld — <i>Grande</i> <i>plaine</i>	663.359	452.732	1,146.019	681.376	9.407	1.362	665
Északi dombos vi- dék — <i>Nord</i>	258.238	112.030	267.007	349.064	4.885	1.094	208

¹⁾ Magyarország régi területén. — *Hongrie ancienne.*

²⁾ Mai területre átszámítva. — *Calculé pour le territoire actuel.*

Az 1. sz. táblában kimutattuk a szarvasmarhalétszám alakulására vonatkozó statisztikai adatokat, a 2. sz. tábla továbbmenőleg a szarvasmarhaállományt fajta, ivar és kor szerinti megoszlásban mutatja be. Láthatjuk, hogy hazánk szarvasmarhaállományának fajta szerinti megoszlására vonatkozó adatok meglehetősen állandóságról tanuskodnak. Egészen jelentéktelen mértékben emelkedett a magyarfajta és a siementáli fajta állománya, ennek megfelelően a borzderes és egyéb fajta szarvasmarhák létszáma lényegtelen arányban csökkent. A bivalyok számánál szintén egy 1,3%-os visszaeséssel állunk szemben. A szarvasmarhák ivar szerinti megoszlására vonatkozó adatok ismét nagymértékben egyformaságról tanuskodnak. A két legutolsó évben az ivar szerinti megkülönböztetésre vonatkozó statisztikai adatok százalékos arányban jóformán semmit sem térnek el egymástól. Csekély emelkedést látunk a bikaborjúk, a tehének, a

két éven aluli üszők és két éven aluli tinók számánál, lényegtelen fogyást állapíthatunk meg a két éven felüli üszők számánál. Legnagyobb a különbség az ökrökre vonatkozó adatoknál, 1929-ben ugyanis 8,1%-kal kisebb volt az ökrök száma, mint a megelőző évben. Az ökrök számánál különben már az előző évben is 6%-os fogyás mutatkozott. Ezt a jelentékeny különbséget a nagy takarmányhiány mellett a traktorok állandó térfoglalásával lehet indokolni.

A lóállományra vonatkozólag a 3. sz. táblában mutatjuk be azokat a statisztikai adatokat, amelyek a fajta, ivar és kor szerinti megoszlásra vonatkoznak. Igen feltűnő az az adat, amelyik arról számol be, hogy a tenyészmének száma az 1928. évi állapottal szemben 20,3%-kal csökkent. Ez annál inkább jelentőségteljes, mert a három éven aluli méncsikók számánál is 17,5%-os visszaesést tapasztalunk. Ez a körülmény a lótenyésztés jövőjére nem

4. A sertésállomány ivar és zsír- vagy húsfajták szerint részletezve.

Effectif de l'espèce porcine en Hongrie, suivant le sexe et les espèces à graisse ou à viande.

Ivar Sexe	1928						1929						Szaporodás (+) fo- gyás (-) Augm. (+) ou dim. (-) %
	Zsírsertés		Húsertés		Összesen Total		Zsírsertés		Húsertés		Összesen Total		
	Porcs						Porcs						
	à graisse		à viande		à graisse		à viande		à graisse		à viande		
	darab têtes	0/0	darab têtes	0/0	darab têtes	0/0	darab têtes	0/0	darab têtes	0/0	darab têtes	0/0	
Kan — Porcs verrats	34.222	1.4	3.779	1.5	38.001	1.4	31.857	1.3	3.744	1.5	35.601	1.4	- 6.3
Ebből tenyészkán Dont reproduct.	22.547	66.1	2.555	67.6	25.102	66.1	22.199	69.7	2.218	59.2	24.417	68.6	- 2.7
Növendékkan (1 éven alul) Porcelets mâles (moins de 1 an)	236.883	9.9	18.845	7.3	255.728	9.6	195.823	8.4	16.804	6.8	212.627	8.2	- 16.9
Koca — Truies	523.648	21.8	55.553	21.4	579.201	21.8	505.770	21.7	48.661	19.6	554.431	21.5	- 4.3
Nösténymalac (1 éven alul) Porcelets femelles (moins de 1 an)	744.943	31.0	81.426	31.4	826.369	31.1	701.586	30.1	77.439	31.1	779.025	30.1	+ 5.7
Ártány felnőtt — Porcs châtr. Herélt malac (1 éven alul) Porcelets châtrés (moins de 1 an)	211.815	8.8	18.327	7.1	230.142	8.6	248.250	10.6	20.207	8.1	268.457	10.4	+ 16.6
Összesen — Total	2,402.454	100.0	259.085	100.0	2,661.539	100.0	2,333.587	100.0	248.668	100.0	2,582.255	100.0	- 3.0

A sertésállomány ivar szerinti megoszlására vonatkozó adatok, mint a 4. számú táblából láthatjuk, szintén a tenyészállománynak fogyását mutatják. A kanok száma általában 6.3%-kal, a tenyészkánok száma 2.7%-kal csökkent. A növendékkanok számánál a legnagyobb, 16.9%-os, a

fogyás, tehát a sertésenyésztés jövője sem mutat biztató képet. A fogyás egyaránt kiterjed a hús- és zsírsertésekre. Élénkebb szaporodást (16.6%) csakis a felnőtt ártányoknál látunk, a herélt malacokra vonatkozó statisztikai adatok a két évben nem igen térnek el egymástól.

5. A juhállomány ivar szerint részletezve.

Effectif de l'espèce ovine en Hongrie, suivant le sexe.

Ivar — Sexe	1928		1929		Szaporodás (+) fogyás (-), % Augmentation (+) ou dimi- nut. (-), %
	Darab Têtes	%	Darab Têtes	%	
Kos — Béliers	41.906	2.7	42.349	2.7	+ 1.3
Ebből tenyészkos — Dont reproduct.	35.732	85.5	37.313	88.1	+ 4.4
Növendékkos (1 éven alul) — Jeunes béliers (moins de 1 an)	50.440	3.2	48.354	3.1	- 4.1
Anyajuh (1 éven felül) — Brebis portières (plus de 1 an)	924.647	59.0	919.085	58.4	- 0.6
Nöstény bárány (1 éven alul) — Agneaux femelles (moins de 1 an)	218.704	14.0	221.957	14.1	+ 1.5
Ürü (herélt) felnőtt (1 éven felül) — Moutons châtrés (plus de 1 an)	208.622	13.3	223.795	14.2	+ 7.3
Herélt bárány (1 éven alul) — Agneaux châtrés (moins de 1 an)	122.132	7.8	117.640	7.5	- 3.7
Összesen — Total	1,566.451	100.0	1,573.180	100.0	+ 0.4

A juhoknál, amelyek létszámában az eddigi tapasztalatok szerint nem igen volt várható az emelkedés, az 1929. évi kosállomány 1.3%-kal, a tenyészkosok száma 4.4%-kal multa felül az előző évi adatokat. Ez a további létszámszaporodásra mindenesetre kedvező körülmény. Rontja

a kilátásokat az, hogy a növendékkosok száma 4.1%-kal, az anyajuhok száma pedig 0.6%-kal csökkent. Szaporodást az egy éven aluli nösténybárányoknál (1.5%) és a felnőtt ürüknél (7.3%) állapíthatunk meg.

Az 1929. évi termés.

La récolte de 1929.

Magyarország. — Hongrie.

A legutóbbi két hét időjárását túlnyomóan nagy meleg és szárazság jellemzi. A száraz, meleg időjárás az aratási, hordási és a már mindenütt megindult cséplési munkálatok végzésére igen kedvezőt, káros hatással volt azonban a kapásnövények és az összes kerti vetemények fejlődésére: megakasztotta a nagy szárazság és hőség még a rétek és legelők fűnövését is.

A gabonaneműek közül a búza, rozs és zab terméshozamát a cséplési eredmények a két héttel ezelőtti becsléssel szemben valamivel kevesebbnek mutatják, ami annak tulajdonítható, hogy több helyütt a szélviharok okozta megdőlés, némely helyen a fekete rozsdá, a homokos talajokon itt-ott a szemek megszorulása, egy-két helyen pedig a jégverés a várt hozamot némileg lerontotta.

A búza aratását és hordását néhány vidék kivételével befejezték s cséplése is már megkezdődött. A szem általában szép telt s jó minőségű és a szalmatermés is elég jó. Legjobbák a búzatermés-tilátások Baranya (kat. holdankint 10·0 q), Sopron (10·0 q), leggyengébbek pedig Zemplén (4·5 q) és Hajdu (2·3 q) vármegyében.

A rozs cséplése folyamatban van. A szemek minősége általában jó, csak némely vidéken vékonyak a szemek, aminek folytán a cséplési eredmények a két héttel ezelőtti becsléssel szemben némi csökkenést mutatnak. Legjobbák a rozstermés-tilátások Sopron (9·0 q), Fejér (8·6 q) vármegyében, viszont legkevesébbé sikerült a rozstermés Szatmár (5·2 q) és Hajdu vármegyében (4·7 q kat holdankint.)

Az árpát learatták, az őszi árpát már többnyire ki is csépellték s a tavaszi árpa cséplése is folyamatban van. Úgy az őszi, mint a tavaszi árpa elég jól fizet. Legnagyobb az árpa termésátlaga Zemplén (12·0 q), Sopron (10·5 q) vármegyében. Leggyengébb a termés viszont Veszprém (6·0 q),

Szatmár és Bereg vármegyében, ahol kat. holdankint csak 5·6 q árpa termett.

A zab aratását túlnyomó nagyrészen szintén befejezték s több vidéken már cséplése is folyamatban van. A hirtelen érés következtében a szemek egyes vidékeken nem fejlődtek ki eléggé. Legjobbák a termés-tilátások Zemplén (13·0 q), Csanád, Arad és Torontál (9·7 q) vármegyében. Gyenge zabtermésre számítanak viszont Zala (5·8 q) és Veszprém vármegyében (5·5 q).

A szemes tengeri csökpőződése általában igen jó, egy-egy száron három-négy cső is mutatkozik. A száraz és túlmeleg időjárást azonban már sünlyi levelei fonnyadni kezdenek. Ahol az utóbbi napokban jó esőt kapott, ott a szemképződés szépen megindult, további fejlődéséhez azonban még bő esőre volna szüksége. Legjobbnek mutatkozik a tengeri Szatmár és Bereg (13·7), továbbá Baranya (13·2) vármegyében, ellenben Vas (7·7) és Zala (6·8 q) vármegyében csak gyenge termés ígérkezik.

A burgonya korai fajtáit szedik s jó hozamot adnak. A későiek a nagy forróságtól már sokat szenvedtek s gumói nem fejlődhetek kellőleg. Kiadós eső az elmaradt fejlődést még szépen helyrehozná. Legjobbnek látszanak a termés-tilátások Szatmár és Bereg, továbbá Abaúj-Torna vármegyében, ahol kat. holdankint 83·7, illetve 66·0 q burgonyatermést remélnek. Viszont Tolna vármegyében 32·6 és Bács-Bodrog vármegyében pedig csak 28·0 q a holdankinti valószínű terméshozam.

A cukorrépa a legutóbbi időig igen szépen fejlődött, fejlődését azonban a szárazság és hőség, különösen a magasabb fekvésű talajokon az utóbbi időben megakasztotta s levelei helyenkint fonnyadásnak indultak. További fejlődéséhez bő esőre volna szüksége. Legjobbák a cukorrépa-termés-tilátások Zemplén (150·0 q) és Bihar (145·4 q) vármegyében.

A hét főtermény termésbecslése 1929. július 31-én és az 1928. évi végleges adatok.

Prévisions au 31 juillet 1929 sur la récolte des 7 principaux produits et données définitives de 1928.

A termény neve <i>Produits</i>	A bevetett terület kat. holdakban <i>Superficie. ensemenc., arpents cadastr.</i>		Termésátlag kat. holdankint métermázsában <i>Production moyenne par arp. cad., q</i>		Termésmennyiség métermázsában <i>Quantité de la production, q</i>	
	1927/28	1928/29	1927/28	1928/29	1927/28	1928/29
Búza — <i>Froment</i>	2,944.320	2,752.049	9·3	7·0	27,001.211	19,241.009
Rozs — <i>Seigle</i>	1,144.955	1,128.771	7·3	7·2	8,277.641	8,162.595
Árpa — <i>Orge</i>	723.057	797.626	9·3	7·8	6,677.988	6,185.959
Zab — <i>Avoine</i>	460.886	504.892	8·7	7·2	3,995.898	3,651.610
Szemestengeri — <i>Maïs à grain</i>	1,858.789	1,908.192	6·8	10·3	12,596.996	19,623.521
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	463.408	481.285	31·9	47·1	14,705.052	22,687.682
Cukorrépa — <i>Betterave à sucre</i>	116.358	130.397	123·7	112·6	14,377.906	14,686.443

gyében, Zala és Veszprém vármegyékben ellenben gyenge (79·8, illetve 54·0 q) termés hozamra számítanak.

A *takarmányrépa* eddig szintén szépen fejlődött, levélzete erőteljes és répája nagy, de az eső hiányát most már kezdi érezni s alsó levelei sárgulnak. Az *őszi repce* (új vetés), alá a talaj előkészítése folyamatban van, de a szárazság miatt vetni eddig nem tudtak. A *kerti vetemények* fejlődése a szárazság miatt megakadt. A *paradicsom* jól kötött és érik. A *paprika* elég bő termést ígér, de a szárazságot már sínyli. A *vöröshagyma* érőfélben van, a fejek szép nagyok s jó termést ígérnek. Itt-ott már felszedik. A *bab* korai vetése jó közepes termést ad, szedését megkezdték. A késői vetés a szárazság miatt visszamaradt. Az *egyéb hüvelyesek* közül a *borsót* elég jó eredménnyel már részben betakarították. A *lencse* termés hozama közepes. A *káposzta* a szárazságot már alig bírja s bő esőt kíván. Helyenkint rovarok bántják. A *komló* tobozai szépen fejlődnek és elég jó termést ígérnek. A *köles* korai vetése bugáját kihányta és érőfélben van, sőt helyenkint jó eredménnyel már aratják is. A késői vetések gyengék. A *tatárka* elvirágzott, de a nagy hőségben gyengén kötött. A *cirok* magas növésű, szakállát kihányta, de már esőt kíván. A *kender* szép egyenletes és elég finom szálú, több helyen már nyüvik. A magnak hagyott kender jól szemzett. A *len* nyüvése és szárítása szintén folyamatban van; az eredmény kielégítő, rostja elég finom. A *dohány* eddigi jó fejlődését a szárazság sok vidéken megakasztotta. Bőséges esőt kíván.

A *mesterséges takarmányok* fejlődése a nagy szárazság és hőség miatt visszamaradt. A *lóhere* második és a *lucerna* harmadik kaszálása az esőhiány miatt gyenge hozamot ad s az utánnövés is gyenge. Az *egyéb mesterséges takarmányok* közül a *csalamádé* kezd száradni s a *muhar* is már sínyli az eső hiányát.

A *rétek* fűnövése a szárazságban megakadt s gyenge sarjú-termésre van kilátás.

A *legelők* a tartós szárazság miatt szintén gyengék, többnyire kiszültek és legeltetésre már nem elegendők.

A *gyümölcsök* közül *szilva*, *őszibarack* és *dió* általában kevés lesz s a szilva és dió többnyire aprószemű és sok közöttük a férges. *Alma*- és *körtetermés* több vidéken elég bőven van ugyan, azonban nem eléggé fejlettek és szintén sok közöttük a hibás és férges. A szeles időjárás sok gyümölcsöt levert.

A meleg időjárás a *szőlő* fejlődését kedvezően befolyásolta, a bogyók igen szépek, a peronospora terjedése megállott. A zivatar és jégverés Dunántúl helyenkint kárt okozott a szőlőkben. Sopron vidékén a szőlőmoly és a fűrtperonospora károsította a szőlőket. Tokajhegyalján és Nyíregyháza vidékén,

a téli fagykár sújtotta részeken, a nagy hőség következtében sok tőke elsárgult, kipusztult. Nagy átlagban a homoki szőlőkben elég jó, míg a hegyvidéki szőlőkben közepesen aluli termés várható.

Külföld. — *Etranger.*

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet közlése szerint a gabonafélék folyó évi termése néhány államban a következőképpen alakult:

Bulgáriában az előzetes becslés szerint 10·2 millió q búzatermesre számítanak az előző évi 13·8 millió q-val szemben. Rozsból 2·2 millió (1928-ban 2·35 millió) q, árpából 1·35 millió (3·45 millió) q, zabból pedig 1·35 millió (1·05 millió) q termés várható.

Romániában a becslések szerint 25·8 millió (1928-ban 31·45 millió) q búza, 3·2 millió (2·9 millió) q rozs, 24·85 millió (15·1 millió) q árpa, 12·45 millió (9·8 millió) q zabtermés ígérkezik.

Németországban július hó 1-én a gabonafélék helyzete majdnem ugyanolyan volt, mint az előző évben, amikor pedig a gabonafélék termése jól sikerült.

Olaszországban a folyó évben 3—4 millió métermázsával több búzatermesre számítanak, mint az előző évben, úgyhogy az ideai búzatermés előreláthatólag, 65—66 millió q lesz.

Spanyolországban az aratás kedvezőbb eredménnyel bíztat, mint a múlt évben volt. Az első becslés szerint 38·0 millió (1928-ban 33·4 millió) q búza, 6·4 (4·2) millió q rozs, 20·3 (17·8) millió q árpa és 5·3 (5·2) millió q zab a valószínű termés.

Argentínában a július hó 12-i becslés szerint 83·65 millió q búzatermés ígérkezik. Ez a termésmennyiség 18·5 millió métermázsával nagyobb, mint a tavalyi termés. Rozsból 1·95 millió q termésre számítanak. Az emelkedés itt a múlt évihez képest 270.000 q-t tesz ki. Az árpa valószínűleg 3·65 millió q termést ad, vagyis 500.000 q-val többet, mint tavaly. A zabtermés 9·45 millió q lesz, a növekedés a tavalyihoz képest tehát mintegy 1·85 millió q-nak felel meg. A tavalyinál nagyobb termésre van kilátás lenmagból is, amennyiben ebből a terményből 21·05 millió q termés várható. A többlet itt 850.000 q. Egyedül a tengeri terméskilátásai rosszabbak az előző évinél, a tengeri ugyanis csak 58·85 millió q termést ígér, vagyis 18·8 millió q-val kevesebbet, mint 1928-ban.

Japán területén a július 20-i távirat szerint a tavaszi selyemgubó termésmennyisége előreláthatólag 177·95 millió kg lesz. Tavaly ugyanezen időszakban 8 millió kg-mal kevesebb termés ígérkezett, a végleges gubótermés-mennyiség pedig 185·82 millió kg-ot tett ki.

Az Amerikai Egyesült Államokban július 1-én 158·5 millió q őszi búzatermésre számítottak. Ez a termésmennyiség 11 millió q-val kisebb ugyan, mint az egy hónappal ezelőtt felbecsült mennyiség, azonban 1 millió q-val még mindig nagyobb, mint az előző évi végleges terméseredmény. A tavaszi búza terméskilátásai elég kedvezőtlenek, amennyiben az első becslés szerint 68·4 millió q tavaszi búzatermésre számítanak a tavalyi 88·1 millió q-val szemben.

Végeredményben, ha a helyzet nem rosszabbodik, a folyó évben 226·95 millió q lesz a búzatermés, vagyis 18·75 millió q-val kisebb, mint 1928-ban volt. Az őszi búza aratása elég kedvező időjárás mellett már folyamatban van. A tavaszi búza zónájában esőre lenne szükség.

A valószínű rozstermés mennyiségét 10·65 millió q-ra becsülik. A helyzet az előző havi állapothoz képest némileg rosszabbodott, de még így is akkora termés mutatkozik, mint tavaly volt.

Az árpa az első becslés szerint előreláthatólag 69·1 millió q termést fog adni. Tavaly 77·7 millió q árpa termett, tehát az árpánál is gyengébb terméssel kell számolni, mint 1928-ban volt. Hasonló a helyzet a zabnál is, amelyből 181·0 millió q termés ígérkezik a tavalyi 210·4 millió q-val szemben.

Egy július 24-i távirat szerint a tartós szárazság a tavaszi búzában károkat okozott. A rozs, árpa és zab aratása kedvező körülmények között megkezdődött. A tengeri általában jól fejlődik.

Kanada területén a vetéshelyzet, egy július 18-i távirat szerint, a szárazság miatt különösen a búzára nézve elég kedvezőtlen. Becslés szerint búzával 9,836.000, rozssal 312.000, árpával 2,088.000, zabbal pedig 5,301.000 hektár van bevetve. A tavalyi területhez viszonyítva az eltérések lényegtelenek.

◎ I P A R ◎

A világ aranytermelése.¹⁾

Production mondiale d'or.¹⁾

A világ aranytermelése évről évre növekszik, bár csak csekély mértékben. Az 1928. évi növekedés körülbelül egy százaléknak felel meg. A növekedést elsősorban a Délafrikai Unió termelésének fokozása okozta, a többi világrészek, illetve aranytermelő országok termelése 1928-ban kevésbé fokozódott, sőt itt-ott visszaesés mutatkozik.

Az 1928. évben a világ aranytermelése az előzetes eredmények szerint 610 ezer kg. volt, mintegy 87%-a az 1912. évi rekordtermelésnek.

A világtermelésben 1928-ban az egyes világrészek százalékos részesedése a következő volt:

Afrika	58
Amerika	27
Európa	6
Ázsia	6
Ausztrália	3

Afrika szerepe a termelésben mindinkább előtérbe nyomul, ami kitetszik abból, hogy egy évtizeddel ezelőtt Afrika a világtermelésben még csak 50%-

kal részesedett. A termelés igen lesüllyedt Ausztráliában, ami a kedvezőtlen munkásviszonyoknak tulajdonítható.

Az Amerikai Egyesült Államok termelése az utolsó évben emelkedett ugyan, de az ország jelentősége a világtermelésben a háború előtti állapottal szemben felére csökkent. A háború előtti állapothoz képest igen megnövekedett Kanada jelentősége. Ez az ország most több, mint háromszorosát termeli másfél évtized előtti termelésének.

A világháború előtti (1912. évi) termelést százalékkal véve egyenlőnek, a fő termelőországok 1928. évi arányszámait a következőképpen alakulnak:

Kanada	306
Délafrikai Unió	114
Rodézia	84
Brit-India	70
Amerikai Egyesült Államok	49
Ausztrália	21

Az egyes országok termelési adatait s a főbb termelő országok részesedési arányszámait táblázataink mutatják.

¹⁾ Wirtschaft u. Stat., 1929. Nr. 14.

1. A világrészek és a főbb termelő országok aranytermelése kg-ban.

Production d'or des parties du monde et des principaux pays producteurs, en kilogr.

Terület — Territoire	1912	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Délafrikai Unió — <i>Union Sud-Afric.</i>	283.318	218.355	284.575	297.824	298.525	309.886	314.852	322.189
Rodézia — <i>Rhodésia</i>	21.407	20.382	20.189	19.564	18.126	18.482	18.096	18.029
Brit-Nyugat-Afrika — <i>Afrique Occident.</i> <i>Anglaise</i>	10.963	6.637	6.238	7.276	6.211	6.210	5.338	5.467
Belga-Kongo — <i>Congo belge</i>	2.126	2.840	3.674	3.819	4.112	3.901	3.901
Afrika több része — <i>Autres parties de l'Afrique</i>	3.076	1.934	2.068	2.056	2.083	2.237	2.187	2.187
Afrika — <i>Afrique:</i>	318.764	249.434	315.910	330.394	328.764	340.927	344.374	351.773
Amerikai Egyesült All. — <i>États-Unis d'Amér.</i>	140.613	71.205	75.474	76.091	72.159	69.630	65.855	68.250
Kanada — <i>Canada</i>	19.032	39.296	38.059	47.446	53.989	54.564	57.373	58.149
Mexikó — <i>Mexique</i>	36.864	23.276	24.313	24.797	24.541	24.033	22.556	22.556
Észak-Amerika — <i>Amérique du Nord:</i>	196.509	133.777	137.846	148.334	150.689	148.227	145.784	148.955
Kolumbia — <i>Colombie</i>	4.471	8.577	8.577	3.009	3.009	2.229	2.257	2.257
Brazília — <i>Brésil</i>	5.373	4.562	4.500	4.500	3.375	3.176	3.111	3.111
Peru — <i>Pérou</i>	741	2.533	3.744	3.700	3.662	3.740	2.282	2.282
Közép- és Dél-Amerika többi része — <i>Autres</i> <i>parties de l'Amérique Centr. et du Sud.</i>	13.229	10.469	9.043	9.173	9.131	9.371	9.904	9.904
Közép- és Dél-Amerika <i>Amérique Centr. et du Sud:</i>	23.814	26.141	25.864	20.382	19.177	18.516	17.554	17.554
Brit-India — <i>Inde anglaise</i>	16.635	13.624	13.136	12.328	12.249	11.943	11.952	11.668
Japán — <i>Japon</i>	11.013	11.250	11.468	11.777	12.570	9.576	9.580	9.580
Ázsia többi része — <i>Autres parties de l'Asie</i>	12.832	10.888	11.010	11.215	11.904	17.127	16.237	16.237
Ázsia Szibéria nélkül — <i>Asie, sauf la Sibérie:</i>	40.480	35.762	35.614	35.320	36.723	38.646	37.769	37.485
Oroszország — <i>Russie</i>	33.402	4.563	7.797	29.800	33.000	30.860	33.000	33.000
Románia — <i>Roumanie</i>	1.337	1.500	1.311	1.552	1.731	2.058	2.058
Európa többi része — <i>Autres parties de</i> <i>l'Europe</i>	6.392	1.247	1.169	1.519	1.999	2.646	2.781	2.781
Európa és Szibéria — <i>Europe et Sibérie:</i>	39.794	7.147	10.466	32.630	36.551	35.237	37.839	37.839
Ausztrália — <i>Australie</i>	82.018	28.359	27.660	24.882	20.937	20.285	20.032	16.786
Világtermés — <i>Production mondiale:</i>	701.379	480.620	553.360	591.942	592.841	601.838	603.352	610.392

2. A főbb aranytermelő országok részesedése a világtermelésben %-ban.

Participation des principaux pays producteurs d'or à la production mondiale, en %.

Országok — Pays	1912	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Délafrika — <i>Afrique du Sud</i>	40.4	45.4	51.4	50.3	50.4	51.5	52.2	52.8
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis</i> <i>d'Amérique</i>	20.0	14.8	13.6	12.9	12.2	11.6	10.9	11.2
Kanada — <i>Canada</i>	2.7	8.2	6.9	8.0	9.1	9.1	9.5	9.5
Oroszország — <i>Russie</i>	4.8	0.9	1.4	5.0	5.6	5.1	5.5	5.4
Mexikó — <i>Mexique</i>	5.3	4.8	4.4	4.2	4.1	4.0	3.7	3.7
Ausztrália — <i>Australie</i>	11.7	5.9	5.0	4.2	3.5	3.4	3.3	2.8
Rodézia — <i>Rhodésie</i>	3.1	4.2	3.6	3.3	3.1	3.1	3.0	3.0
Brit-India — <i>Inde anglaise</i>	2.4	2.8	2.4	2.1	2.1	2.0	2.0	1.9

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország külkereskedelme az 1929. év első felében.

Le commerce extérieur de la Hongrie dans la Ire moitié de 1929.

Résumé. Pendant les six premiers mois de 1929, la valeur des importations a été de 544·0 millions de pengős et celle des exportations 397·7 millions. La balance commerciale a été plus favorable que dans la même période de 1928, car comparativement à celle-ci les importations ont fléchi de 24·8 millions de pengős et les exportations augmenté de 29·8 millions. L'excédent d'importations, ayant diminué de 200·9 millions en janvier-juin 1928 à 146·3 millions en janvier-juin 1929, a été inférieur de 54·6 millions à celui de la période correspondante de l'année dernière. Le fléchissement de l'importation a été dû surtout à la diminution des achats de textile et de machines. Aux tissus de coton et de laine la régression a été en valeur de près de 20 millions; aux machines et appareils, 7·5 millions; une grande part de cette dernière diminution revient aux tracteurs agricoles et aux charrues. L'importation des peaux préparées, du verre, des articles en verre et des demi-produits en fer a aussi baissé notablement. A l'exportation, les ventes de porcs ont augmenté singulièrement (+ 15·4 millions de pengős). Les exportations de froment et de farine se sont élevées d'une valeur de 7 millions de pengős; celles de vins, de plus de 5 millions de p.; celles de sucre, de 4·4 millions de p. Celles de machines et appareils, se développant vigoureusement, — elles ont représenté 25 millions de pengős, — ont augmenté d'une valeur de 12 millions de pengős, elles ont donc presque doublé. La plupart de cette augmentation revient aux chaudières à vapeur exportées dans l'Empire des Indes et aux locomotives exportées à l'Etat Serbe-Croate-Slovène. On voit une progression notable, due pour une part importante aux achats de Yougo-Slaves, aux batteuses à vapeur, qui constituent un poste très considérable du groupe des machines. Les batteuses à vapeur vendues aux autres pays balkaniques, en Afrique et même en Italie et en France, témoignent de l'excellence de l'industrie hongroise des machines. L'accroissement des exportations de machines et

appareils électriques (+ plus de 2 millions de pengős) se répartit entre différents articles de ce groupe. En classant le commerce extérieur par matières premières, demi-produits et objets fabriqués, on voit que dans l'importation, celle des matières premières et des demi-produits a progressé au détriment des objets fabriqués. Dans l'exportation, au contraire, c'est la proportion des objets fabriqués qui s'est élevée au détriment des matières premières et des demi-produits. La balance commerciale s'est améliorée envers la plupart des pays. A l'importation, l'Allemagne et la Roumanie ont gagné du terrain contre l'Autriche et la Tchéco-Slovaquie; à l'exportation on voit un accroissement, quant aux pays occidentaux, surtout à l'égard de l'Italie, la France, les Pays-Bas, et quant à ceux de l'Orient, des pays balkaniques.

*.

Külkereskedelmi mérlegünk alakulása az előző évvel összehasonlítva kedvezőbb képet mutat. Az 1929. év első felében a behozatal értéke 544·0 millió pengőt tett, 24·8 millió pengővel kevesebbet, mint az előző év első felében. A kivitel értéke 397·7 millió pengő volt, s 29·8 millió P értéknövekedést ért el. A behozatali többlet a folyó év első felében 146·3 millió pengőre csökkent, a múlt év hasonló időszakában lebonyolódott külforgalom 200·9 millió pengő passzívumával szemben. A mérleg tehát 54·6 millió pengővel kisebb behozatali többletet eredményezett. A félévi mérlegnek a múlt félévi mérleggel való összehasonlításánál figyelembe kell vennünk, hogy a külkereskedelmi statisztika a folyó évtől kezdve a passzív kikészítési forgalom adatait a rendes forgalomban nem mutatja ki, hanem azokat külön kimutatásokban teszi közzé. Ugyanis a külföldi államok is külön választják a passzív kikészítési forgalom adatait, mert a külkereskedelmi forgalom alakulásának tiszta képét zavarja. A passzív kikészítés a folyó év első felében a behozatali oldalon 19·3 millió pengő, a kivitelnél

12·9 millió pengő értéket képviselt, a behozatali többlet tehát 6·4 millió pengőt tett ki. A múlt év első felében a passzív kikészítés behozatali többlete 3·9 millió pengő volt. Minthogy a külforgalomnak ez a része a múlt évben a rendes forgalomban szerepelt, a folyó évi mérleg alakulásának megítélésénél mindig szem előtt kell tartanunk a passzív kikészítési forgalom behozatali többletének elmaradását. Ha ezt figyelembe vesszük, akkor a külkereskedelmi mérleg behozatali többletének csökkenése a folyó év első felében 48·2 millió pengőt tett ki.

A behozatal visszaesése főleg a textiliák és a gépek hanyatló behozatalával függ össze. A beruházási cikkek forgalma ugyanolyan színvonalon volt mint az előző félévben, s 126·6 millió pengő értéket képviselt. A behozatalban tehát a beruházási cikkek forgalma változást nem idézett elő. Egyes beruházási cikkek behozatala ugyan csökkent, de részint más beruházási cikkek forgalmának emelkedése, részint pedig az áremelkedések ellensúlyozták azt. A fényüzési cikkeknel örvendetes visszaesés mutatkozott, mert a behozatal értéke 29 millió pengőt tett ki, míg az előző év első felében importált fényüzési cikkek értéke 37 millió pengő volt. A visszaesés főképen a selyem- és félselyemszövetekre, továbbá a déligyümölcsre esett.

A kivitel javulását a fokozódó sertés-export, a búza, a bor, továbbá az ipari cikkek közül főleg a gépek kivitelének emelkedése idézte elő.

1. A külkereskedelmi forgalom hónapok szerint.

Commerce extérieur par mois.

H ó n a p M o i s	1 9 2 8			1 9 2 9		
	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-), v. kiv. (+) többlet — Excéd. des importations (-) ou excéd. des exportations (+)	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-), v. kiv. (+) többlet — Excéd. des importations (-) ou excéd. des exportations (+)
millió pengő — millions de pengős						
I. . .	85·3	54·2	— 31·1	83·2	53·4	— 29·8
II. . .	96·5	60·5	— 36·0	70·4	52·7	— 17·7
III. . .	108·1	73·1	— 35·0	93·7	77·3	— 16·4
IV. . .	94·8	59·1	— 35·7	106·5	74·5	— 32·0
V. . .	92·5	61·9	— 30·6	99·2	69·4	— 29·8
VI. . .	91·6	59·1	— 32·5	91·0	70·4	— 20·6
I—VI. . .	568·8	367·9	— 200·9	544·0	397·7	— 146·3

Az 1. számú kimutatás a külkereskedelmi mérleg havi eredményeit az előző évi eredményekkel összehasonlítva tünteti fel. A behozatal az év első három hónapjában megcsappant, áprilisban és májusban főleg a nyersanyagok növekvő behozatala miatt az előző évinél magasabbra emelkedett, végül júniusban majdnem egy színvonalon volt az előző évi júniusi eredménnyel. A kivitel az év első két hónapjában a mezőgazdasági értékesítés nehézségei miatt alatta maradt az előző év hasonló időszakában lebonyolódott exportnak, de a rákövetkező négy hónapnak mindegyike kedvezőbb eredményt mutatott fel. A behozatali többlet mind a hat hónapban kisebb volt, mint tavaly. Különösen a februári és márciusi mérleg alakult kedvezően a behozatal visszaesése miatt. E két hónapon kívül a júniusi mérleg javulása említhető még fel, a kivitel gyarapodásának eredményeként.

A behozatal árucsoportok szerint.

A behozatalt árucsoportok szerint a 2/A. sz. tábla részletezi.

A folyó félév behozatalánál szembezőkő a textilgyártmányok és félggyártmányok importjának nagymértékű visszaesése. A pamut- és gyapjúszövetnél a hanyatlás megközelíti együttesen a 20 mill. P. értéket. A behozott pamutfonál és a -cérna értéke 2 millió pengővel kisebbedett. A szövetek különösen Cseh-Szlovákiából, a legfontosabb szövetimportáló államból, érkeztek jóval kisebb mennyiségben, de a többi országok is, amelyek szövetbehozatalunkban résztvesznek, kisebb mennyiségeket tudtak nálunk elhelyezni, mint az előző évben. A szövetbehozatal csökkenésének főindítóoka a fogyasztás megcsappanása, ami nemcsak nálunk, hanem a külföldi államokban is bizonyos mértékig bekövetkezett. Nálunk különösen a vidéki lakosság fogyasztóképesége romlott a mezőgazdasági termények értékesítésének nehézségei miatt, s a leromlás leginkább a ruházati anyagok vásárlásától való tartózkodásában mutatkozott. A behozatal visszaszorításában azonban része van a belföldön gyártott szövetek térhódításának is. Különösen a műselyem belföldi gyártásának és fogyasztásának a fellendülése szorítja ki a pamutszövetek és valódi selyemszövetek egy részét. A selyem- és félselyemszöveteknél mutatózó igen nagy mértékű visszaesés csak látszólagos, mert

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1928. és 1929. évek január—június hónapjaiban.

Commerce extérieur de la Hongrie en janvier—juin 1928 et 1929.

A) Behozatal — A) Importations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység — Unité	Mennyiség — Quantité		Érték — Valeur			
		métermázsa, darab v. pár — q, pièces ou paires		ezer pengő milliers de pengős		‰	
		1928	1929	1928	1929	1928	1929
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré.</i>	q	12,733.289	12,710.590	66.073	69.070	11.62	12.70
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	54.901	37.069	45.029	30.810	7.92	5.66
Szén — <i>Charbon</i>	"	6,832.318	7,478.369	25.599	28.531	4.50	5.24
Papiros és papirosáruk — <i>Papier et articles en papier</i>	"	368.957	392.154	20.642	22.244	3.63	4.09
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils.</i>	"	108.474	75.807	26.884	19.328	4.73	3.55
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	11.417	8.405	23.279	17.538	4.09	3.22
Nyersdohány — <i>Tabac brut</i>	"	28.499	26.851	15.297	17.166	2.69	3.15
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	"	117.096	119.943	15.250	15.871	2.68	2.92
Nyerspamut — <i>Coton brut</i>	"	41.029	62.555	10.537	15.803	1.85	2.91
Ásványolaj — <i>Huiles minérales</i>	"	674.673	952.482	9.816	14.690	1.73	2.70
Pamutfonál és -cérna — <i>Fils de coton et fils retors de cot.</i>	"	35.586	29.007	16.815	14.652	2.96	2.69
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	10.597	12.581	8.122	14.121	1.42	2.60
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	"	29.585	37.018	8.580	12.442	1.49	2.29
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	4.253	6.373	8.652	10.984	1.52	2.02
Vasáruk — <i>Ouvrages en fer</i>	"	66.096	66.284	11.074	10.274	1.95	1.89
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	"	6.457	5.739	10.535	8.985	1.85	1.65
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	"	12.236	10.251	7.588	8.644	1.34	1.59
Nyersjuta — <i>Jute brut</i>	"	50.616	68.151	5.045	6.805	0.89	1.25
Déligyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	170.119	144.245	7.397	6.587	1.31	1.21
Személyszállító automobil — <i>Autos à personnes</i>	"	¹⁾ 12.706	²⁾ 12.295	6.392	6.043	1.12	1.11
Selyem- és félselyemszövet (gaze is) — <i>Tissus de soie et de demi-soie (même gazes)³⁾</i>	"	1.245	637	21.360	5.772	3.76	1.07
Nyersrizs — <i>Riz brut</i>	"	133.400	117.072	5.736	5.358	1.01	0.98
Üveg és üvegáruk — <i>Verres et verreries</i>	"	109.649	86.086	6.664	5.202	1.17	0.96
Nyerskávé — <i>Café brut</i>	"	17.890	17.661	4.892	4.828	0.86	0.89
Vasérc — <i>Minerais de fer</i>	"	2,124.242	2,580.449	3.824	4.679	0.67	0.86
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	10.658	7.170	5.861	4.256	1.03	0.78
Kaucsukáruk — <i>Articles en caoutchouc.</i>	"	6.490	6.184	4.567	4.099	0.81	0.75
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	5.601	139.917	135	3.765	0.03	0.69
Olajosmagvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	53.063	61.102	2.901	3.468	0.51	0.64
Kalapok — <i>Chapeaux</i>	db	432.154	387.496	4.057	3.460	0.71	0.64
Vasfélgyártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	q	110.073	60.710	4.565	2.987	0.80	0.55
Prémbőr, kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	543	545	2.982	2.973	0.52	0.55
Összesen — Total	db pièces	432.154	387.496	416.150	401.435	73.17	73.80
	q	23,941.758	25,333.702				
Egyéb áruk — Autres marchandises	drb	218.359	151.022	152.576	142.582	26.83	26.20
	pièces	619.693	360.601				
	pár paires	5,207.951	4,823.132				
Behozatal összesen — Importations totales	drb	650.513	538.518	568.726	544.017	100.00	100.00
	pièces	619.693	360.601				
	pár paires	29,149.709	30,156.834				

¹⁾ 1.037, ²⁾ 960 db. — pièces. — ³⁾ Az 1928. év január—június hónapjaiban 1.204 q, 11.267 ezer pengő értékben kikészítésből érkezett vissza. Az 1929. év január—június hónapjaiban a passzív kikészítési forgalom nem foglaltatik benn. — *Sont revenus, après avoir été perfectionnés, en janvier—juin 1928, 1.204 q (en valeur 11.267 mille pengős). Le trafic passif de perfectionnement n'est pas compris dans les données de janvier—juin 1929.*

ezeknek a szöveteknek nagy része passzív kikészítésben külföldi festés után érkezett vissza az országba, s mint említettük, az előző évtől eltérőleg ebben az évben a

passzív kikészítési adatok a rendes forgalom adataiban nem szerepelnek. Ha ezt számításba vesszük, akkor a selyem- és félselyemszövetek importja (beszámítva a

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység — Unité	Mennyiség — Quantité		Érték — Valeur			
		métermázsa, darab v. pár <i>q, pièces ou paires</i>		ezer pengő <i>milliers de pengős</i>		%	
		1928	1929	1928	1929	1928	1929
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db <i>pièces</i>	98.906	143.857	38.451	56.392	10.45	14.18
Ebből — <i>Dont</i> :							
Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i>	"	32.972	32.653	20.595	22.512	5.60	5.66
Sertés — <i>Porcs</i>	"	38.759	78.468	9.471	24.916	2.57	6.26
Ló — <i>Chevaux</i>	"	15.888	16.126	7.931	8.168	2.16	2.05
Juh — <i>Moutons</i>	"	11.259	16.580	451	792	0.12	0.20
Búza — <i>Froment</i>	q	1,234.192	1,804.587	43.246	49.262	11.76	12.39
Liszt — <i>Farine</i>	"	766.759	996.544	38.632	39.925	10.50	10.04
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	77.219	124.113	13.354	25.214	3.63	6.34
Cukor — <i>Sucre</i>	"	214.449	378.227	8.851	13.241	2.40	3.33
Baromfi — <i>Volaille</i>	"	1) 41.307	2) 37.901	11.579	11.331	3.15	2.85
Ebből — <i>Dont</i> :							
Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	3) 17.516	4) 11.147	4.379	2.981	1.19	0.75
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	"	5) 23.791	6) 26.754	7.200	8.350	1.96	2.10
Vasfélgyártm. — <i>Demi-produits en fer</i>	"	475.203	584.015	9.043	11.205	2.46	2.82
Tojás — <i>Oeufs</i>	"	74.412	42.928	14.093	10.701	3.83	2.69
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	16.066	18.218	7.951	10.020	2.16	2.52
Toll — <i>Plumes</i>	"	15.183	14.144	10.558	9.640	2.87	2.42
Rozs — <i>Seigle</i>	"	410.319	365.000	13.442	8.781	3.65	2.21
Bor — <i>Vin</i>	"	29.250	139.757	2.974	8.248	0.81	2.07
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viande fraîche et préparée, saucisse</i>	"	13.336	21.290	5.186	7.633	1.41	1.92
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	16.049	22.341	5.726	6.839	1.56	1.72
Pamutzövet — <i>Tissus de coton</i>	"	9.287	6.867	8.803	6.711	2.39	1.69
Nyersdohány — <i>Tabac, brut</i>	"	32.369	54.111	5.693	6.613	1.55	1.66
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	"	9.825	12.804	4.473	5.205	1.22	1.31
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	90.896	64.991	5.944	4.997	1.62	1.26
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	400.733	146.899	11.234	4.269	3.05	1.07
Szén — <i>Charbon</i>	"	1,042.837	1,653.460	2.703	4.263	0.73	1.07
Maláta — <i>Malt</i>	"	51.562	72.500	2.796	3.856	0.76	0.97
Disznózsír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	"	25.242	13.626	5.261	3.121	1.43	0.78
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêt</i>	"	7.261	4.038	4.817	2.990	1.31	0.75
Friss főzelék — <i>Légumes frais</i>	"	85.371	113.846	2.915	2.973	0.79	0.75
Olajosmagvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	52.266	60.780	2.774	2.855	0.75	0.72
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	323.088	186.669	3.492	2.791	0.95	0.70
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	15.904	13.786	4.155	2.682	1.13	0.67
Szalma — <i>Paille</i>	"	267.152	402.327	1.603	2.389	0.44	0.60
Árpa — <i>Orge</i>	"	71.878	63.625	2.526	1.965	0.69	0.49
Selyem- és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	1.548	1.142	2.885	1.607	0.78	0.40
Szesz — <i>Alcool</i>	"	74.203	28.109	3.641	1.574	0.99	0.40
Zab — <i>Avoine</i>	"	24.760	58.827	684	1.399	0.19	0.35
Összesen — <i>Total</i>	db <i>pièces</i> q	98.906 5,969.926	143.857 7,507.472	299.485	330.692	81.41	83.14
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db <i>pièces</i> pár <i>paires</i> q	22.765 31.657 2,257.333	86.540 7.437 2,347.709	68.397	67.032	18.59	16.86
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db <i>pièces</i> pár <i>paires</i> q	121.671 31.657 8,227.259	230.397 7.437 9,855.181	367.882	397.724	100.00	100.00

1) 3,163.829, 2) 2,913.965, 3) 1,721.200, 4) 1,075.001, 5) 1,442.629, 6) 1,838.964 db — *pièces*.

gaze- és kreppszöveteket is) 4·2 millió pengő értékkel volt kisebb, mint az előző év első felében. Tehát az import hanyatlása a szabadforgalomban is jelentős volt. A selyem és selyemfonalak értékösszege 2·3 millió pengővel emelkedett. A textilnyersanyagok közül a nyers pamut és a juta fokozott vásárlása növelte a behozatalt. Valószínűnek látszik, hogy a nyersanyagok árának állandó hullámzása a gyárakat fedező vásárlásokra kényszerítette. A nyers pamut mennyisége 41 ezer m.-mázsáról 63 ezer m.-mázsára, a nyers juta mennyisége pedig 51 ezer m.-mázsáról 68 ezer m.-mázsára nőtt. Nyers gyapjut azonban kevesebbet vásároltunk külföldön, mint a múlt évben.

A nyers és megmunkált fa mennyisége csak kevéssé változott, értékben azonban 3 millió pengős gyarapodással szerepelt. Az érték többletet az épületfák árának emelkedése idézte elő. Gömbfabehozatalunk visszaesése mellett a fűrészelt fa mennyisége ugyanannyi maradt, mint a múlt évben, emelkedett azonban a tűzifaimport. Az árak emelkedése a külföldön nagy mértékben folyó építkezések nagy felfogyasztásával függ össze. A szénbehozatal értéke közel 3 millió pengővel volt nagyobb, mint az elmúlt év első felében. Az emelkedés részben a kőszénre, részben pedig a pírshénre esett. A kőszénfogyasztás emelkedését a hosszú ideig tartó téli időjárás idézte elő, a pírshénbehozatalt pedig a vasipar nagyobb szükséglete növelte meg.

A külföldi papiros beszerzése is állandóan emelkedőben van. A tárgyalt időszakban a csomagolópapiros és az újságnomópapiros forgalma nőtt, míg a többi papirosfajták mennyisége kisebbedett. Az összes papirosfélék értékösszegének emelkedése másfél millió pengőt tett ki. Az értékösszeg valamivel nagyobb arányban nőtt, mint a mennyiség, ami főleg a csomagolópapiros áremelkedésének a következménye.

A gépek és készülékek értékösszegének 7·5 millió pengővel való visszaesése elsősorban a talajmívelő gépeknek és pedig a traktoroknak és ekéknek kisebb mértékű behozatalával függ össze. A gazdákat a mezőgazdasági termények értékesítésének akadályai visszatartották a nagyobb beruházások eszközlésétől. A textilipari gépek is kisebb mennyiséggel szerepeltek, mert a fogyasztóképesség csökkenése a textil-

gyártás nagyobb mértékű további fejlesztésének útját állta. A varrógépek behozatalában mutatkozó visszaesést annak lehet tulajdonítanunk, hogy az előző években már jórészt pótolgatott a háborus idők alatt beállott hiány, s a felvevőképesség a rendes keretek között mozgott. Az autók importjánál csekély változás volt, amennyiben 77 darabbal kevesebb, vagyis 960 darab jött be az országba. A villamosgépekből az idén 6 millió pengővel többet vásároltunk külföldön, mint az előző év első felében. Az emelkedés majdnem teljes egészében a nagyértékű rádiócikkekre esett. Míg az előző év első felében a külföldön vásárolt rádiócikkek értéke 2 millió pengőt tett, a folyó év hasonló időszakában közeljárt a 8 millió pengőhöz.

A vasárak forgalma körülbelül ugyanazon a szinten maradt, mint tavaly, s értékben 10·3 millió pengőt tett ki. Belső összetételében azonban változásokon ment át. Az öntött vascsövek, továbbá a szekértengelyek mennyisége leapadt, a szerszámok és a vascsöveken kívül eső különböző öntött vasárak importja nőtt. A vasfélgymártyák mennyisége közel a felére esett vissza, s értékben a visszaesés megközelítette a másfél millió pengőt. Legnagyobb arányban a vasrúd és a vaslemez importja hanyatlott, de tekintélyes mennyiséggel süllyedt a vasdrót behozatala is. A belföldi vasipar 2·6 millió m.-mázsa külföldi vasércet vásárolt a tárgyalt időszakban, az előző évi 2·1 millió m.-mázssal szemben. A nyersvas és az ócskavas importja kisebbedett, s 286 ezer m.-mázsáról 239 ezer métermázsára szállt le. A nyersfémek mennyisége alig változott, de az egyes fémek forgalmát figyelembevéve, nagyobb eltolódások mutatkoztak. Az ólom jelentős mennyiséggel csökkent, s ennek rovására a réz és a horgany importja megduzzadt. A réz behozatala a félév utolsó három hónapjában emelkedett jelentőségre, amikor az előző időszakban bekövetkezett nagy áremelkedések után a réz áralakulása egyelőre nyugvópontra jutott.

A behozott nyersbőr értéke 12·4 millió pengőt tett ki, a gyarapodás 3·9 millió pengő volt. A nyersbőr mennyisége 23 százalékkal nőtt, értékben azonban 50 százalékos az emelkedés. Ennek okát abban kell keresnünk, hogy a finomabb juhbőrök forgalma nemcsak tetemesen megnőtt, hanem a nagy világpiaci kereslet folytán meg

is drágult. Bőrgyáraink a juhbőrökön kívül nagyobb külföldi beszerzést eszközöltek a könnyű marhabőrökből is. A kikészített bőrok behozatalának értéke másfélmillió pengős hanyatlással 9·0 millió pengőt képviselt. A visszaesés a kikészített bőrok legkülönbözőbb fajtáinál mutatkozott.

Az üvegárukból másfélmillió pengő értékkel kevesebbet vásároltunk külföldön, csökkent továbbá a kaucsukáruk behozatalának értéke is közel félmillió pengővel.

A nyers ásványolaj évről évre gyarapodó importtal tűnik ki. A tárgyalt időszakban 952 ezer m.-mázsa jött be az országba, 14·7 millió pengő értékben, míg az előző év hasonló időszakában 675 ezer m.-mázsa 9·8 millió pengő értékben.

A nyers dohány értékösszege közel 2 millió pengővel kisebb volt. A déligyümölcs, a nyers rizs, a kávé importja is kevesbedett. A takarmányhiány miatt főleg a tárgyalt félév utolsó két hónapjában nagymennyiségű tengerit vásároltunk túlnyomóan a Sz. H. Sz. államban és Bulgáriában. A behozott tengeri értéke 3·8 millió pengőt tett. Az olajosmagvak mennyisége némi gyarapodást mutatott, s értékben 3·5 millió pengőre nőtt.

A kivitel árucsoportok szerint.

A kivitelnek a legfontosabb áruk és árucsoportok szerint való tagozódását a 2/B. számú táblázat tünteti fel.

A legfontosabb kiviteli cikkek közül a vágó- és igásállatok állanak az első helyen. A sertésexport nagy fellendülése idézte elő, hogy a vágó- és igásállatok 14·2% -kal részesedtek a kivitelben. Ausztria az előző évben a Sz. H. Sz. állammal kötött vámszerződésében a nehéz zsírsertések vámmentes bevitelét engedte meg s a legnagyobb kedvezményi szerződés alapján ez az engedmény Magyarországra is kiterjed. Ez idézte elő az export nagyarányú emelkedését s a belföldi sertéshízalás fellendülését. A folyóév első felében 78 ezer darab sertést exportáltunk az előző év hasonló időszakában kivitt 39 ezer darabbal szemben. Értékben 15·4 millió pengős gyarapodást jelentett a sertéskivitel javulása. Az értékösszeg nagyobb arányban emelkedett, mint a darabszám, mert az idén a súlyosabb sertések szerepeltek nagyobb részesedéssel. Szarvasmarhakivitelünk nem sokkal volt kisebb, mint tavaly, értékben

azonban a minőség javulása folytán közel 2 millió pengővel többet vettünk be az exportált szarvasmarhákért.

A vágó- és igásállatok után a búza és a liszt szerepelt a legnagyobb értékösszeggel kivitelünkben. A búza több mint félmillió m.-mázssával nagyobb mennyiséget ért el, értékben azonban a gyarapodás az áruk nagymértékű hanyatlása miatt alig volt több 6 millió pengőnél. Az egész világon jól sikerült gabonatermés a versenyt rendkívüli módon kielezte és az áruk folytonos süllyedése a folyó év májusában már fenyegető veszedelemmel nehezedett nemcsak az európai, hanem az amerikai gabonatermelésre is. A felhalmozott gabonakészletek a spekulációnak bő tápot adtak a helyzet kihasználására, azonban az amerikai kormány tervezett árvédelmi intézkedéseinek hírére az áruk emelkedni kezdtek. Amikor az amerikai szárazság beálltával az ottani terméskilátások gyengébb hozammal számoltak, az áruk szilárd felfelé törekvése indult meg, s június vége felé már az amerikai tőzsdék magasabb árakat jegyeztek, mint amekkorák az európai piaci árak voltak. Az áruk további emelkedése új termésünk küszöbén biztató exportlehetőségekre enged következtetni. A nagy áresést a liszt kivitel is megérezte. Lisztexportunk 230 ezer m.-mázssával emelkedett, s az értékösszeg csupán 1 millió pengő körüli növekedést mutatott. Liszt kivitelünk javulása az év második negyedére esett. Ha a múlt évi árak maradtak volna érvényben, búzakivitelünk értéke a folyó év első felében 20 millió, liszt kivitelünk értéke pedig 9 millió pengő értékkel emelkedett volna. Az áresés folytán beállott veszteség tehát 29 millió pengő. A folyó gazdasági év június végéig terjedő időszakáig a kivitt búza mennyisége (a búzalisztet is búzára átszámítva) 6·2 millió m.-mázst tett az előző év hasonló időszakában kivitt 5·6 millió m.-mázssával szemben. Búzakivitelünk tehát a nagyszerű termés mellett megfelelő arányban nem emelkedett. Ennek okát megmagyarázza a nagy takarmányhiány. Tengeritermésünk rosszul sikerült, s a szárazság miatt szális takarmányban is európaszerte nagy hiány volt, úgyhogy a hízalás céljára kenyérmagvakat kellett felhasználni. Ugyanez okból esett vissza a rozskivitelünk is, bár termésünk kedvezőbb volt, mint az előző évben. A tárgyalt időszakban 4·7 millió pengő értékkel ke-

vesebb rozst vittünk külföldre. Elsősorban a rozsárak csökkenése okozta a veszteséget. A tengeri kivitele a felénél is kevesebb mennyiségre hanyatlott, s közel 7 millió pengővel kevesbedett az érte kapott értékösszeg. Árpából félmillió pengővel kevesebb értékű kivitt bonyolítottunk le.

Baromfikivitelünk értékösszege csekély visszaesést mutatott az élő baromfi mennyiségének csökkenése miatt. Ezzel szemben a leölt baromfi külföldi értékesítése jobban sikerült, mint a múlt évben. Az élő baromfi értékösszegében bekövetkezett esést a leölt baromfi magasabb értékösszege majdnem kiegyenlítette. A tojás mennyisége — mint évek óta tapasztaljuk — folytonosan tért veszít a külföldi piacokon. Elsősorban Németország jön számításba, mint a magyarországi tojás elhelyezési piaca. Németországban az állattenyésztés állami felkarolása hatalmas fejlődéssel iparkodik útját állni az oda-törekvő baromfi- és baromfitermékbevitelnek. Az oroszországi kereskedelem tud még jelentősebb sikereket elérni olcsó áraival, valamint Németalföld jobb minőségű árujával. A tojásexport vesztesége a múlt év első felének adataival összehasonlítva 3·4 millió pengőt tett. Tollkivitelünk, amely eddig mindig elég jó elhelyezést talált a német piacon, ezúttal közel 1 millió pengő értékkel kisebb eredményt ért el.

A sertéstermékek közül a friss sertés-hús és a szalámi mennyisége növekedett meg, leginkább az Ausztriába irányuló forgalomban, s értékben 2·4 millió pengő többletet eredményezett. A zsírkivitel az exportpiacaink termelésének fejlődése és az amerikai zsír versenye miatt állandóan nehéz elhelyezési viszonyokkal küzd. Ezúttal az export süllyedése több mint 2 millió pengő veszteséget képviselt.

A friss főzelék és zöldség kivitelének gyarapodása főleg a vöröshagymára esik. A hosszú ideig tartó hideg időjárás a friss főzelékfélék piacrajutását késleltette, s a külföldi számbajöhető piacokat az olaszországi termelvények lepték el. Ezért a magyarországi exportnak állandóan erős versennyel kellett számolnia s főképen az elért árakban volt érezhető a kiélestedt verseny. A burgonya mennyisége majdnem a felére esett vissza. Ugyanis a szűkös termés miatt megfelelő készletek nem állottak rendelkezésre. Az olajosmagvaknál némi kis emelkedés volt. A lóhere-

és lucernamag külföldi eladása gyengébb volt mint tavaly, s a tisztításra külföldről érkezett, s azután kivitt mennyiség is csökkent. A kisebb mérvű kivitel magyarázatát az adja, hogy egyrészt termésünk kedvezőtlenebb volt, másrészt a külföldön ez évben az olaszországi és franciaországi olcsóbb heremagvak nagyobb előnyben részesültek, mint eddig.

A bor kiszállítása sokkal kedvezőbben alakult és 5 millió pengőn felüli bevételi többletet eredményezett. Szeszkivitelünk majdnem egyharmadára gyengült a nehéz külföldi elhelyezési viszonyok miatt. A visszaesés értéke több mint 2 millió pengőt tett ki. Malátából többet adtunk el a külföldnek, mint az előző évben, az értékgyarapodás meghaladta az 1 millió pengőt. A nyersdohány exportja is nőtt 22 ezer m.-mázsával, ezúttal azonban az olcsóbb dohányfajták nagyobb arányban részesedtek a forgalomban, s ezért az értéktöbblet az 1 millió pengőt sem haladta meg. Cukorkivitelünk az év első négy hónapjában, s főleg márciusban mutatott növekedést. A félévben kivitt mennyiség 378 ezer m.-mázsát tett ki, 13 millió pengő értékben, míg az előző év hasonló időszakában az export értéke 4·4 millió pengővel kisebb volt. A cukrot főleg Brit-Indiába vittük ki az eddiginél nagyobb mennyiségben.

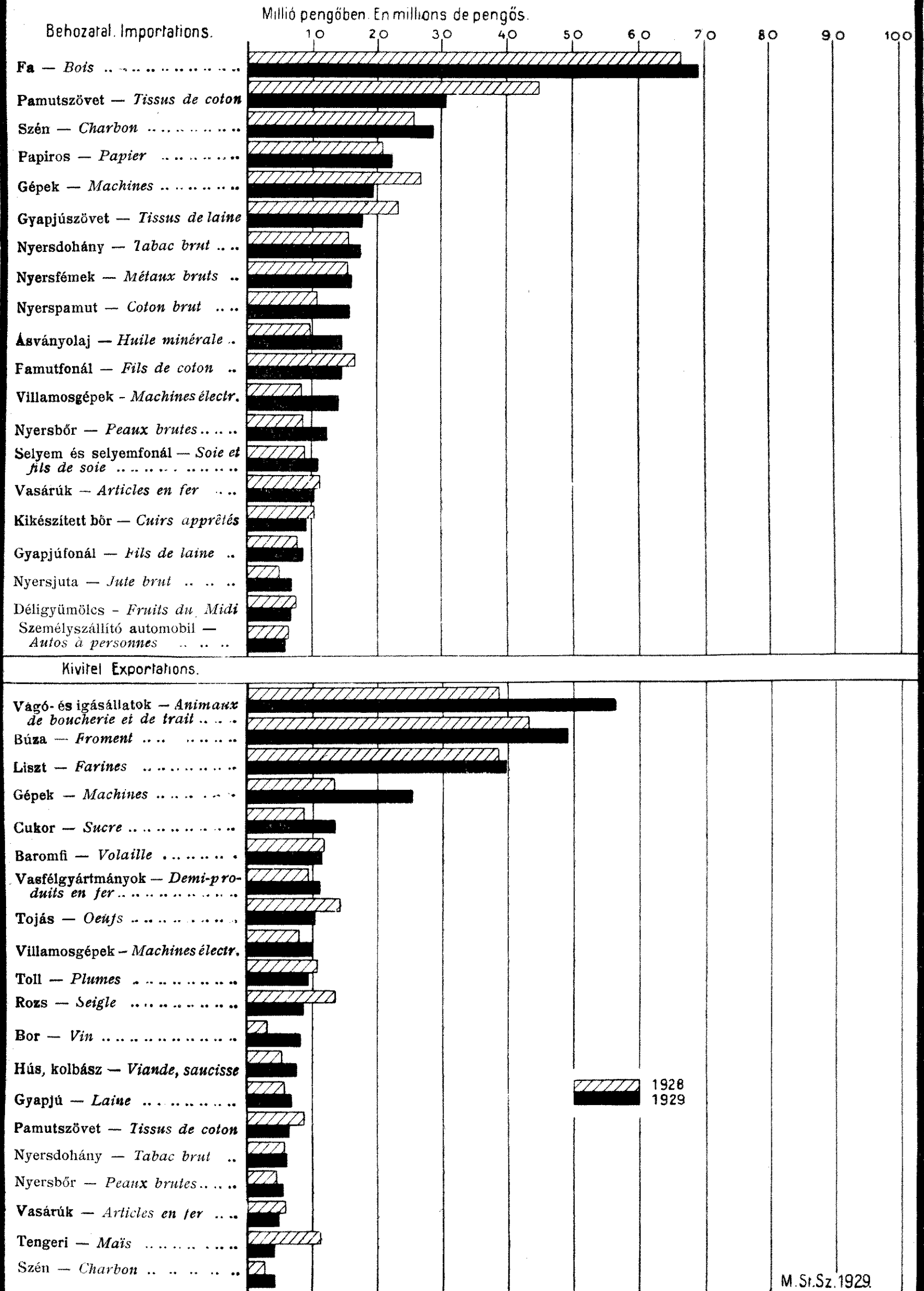
A nyers bőr külföldi eladása nagyobb mértékű volt, az érte kapott értékösszeg azonban nem növekedett olyan arányban, mint a mennyiség. Ennek oka az exportra került nyersbőrfaajták árának lemorzsolódásában keresendő. A nyersbőrök közül a friss marhabőr kivitele nőtt meg nagy mértékben, a juhbőrnél és a nyúlőrnél kisebb visszaesés mutatkozott. A kikészített bőrök exportja 1·8 millió pengő értékkel hanyatlott. Leginkább a növényi cserzésű talpbőrből, továbbá a talpbőr-huladékból került kevesebb a külföldre. A gyapjúkivitel nagyobb forgalmat eredményezett, mint az előző esztendő első felében. Az elért értéknövekedés meghaladta az 1 millió pengőt.

A gépek és készülékek kiszállítása erőteljes fejlődés képét mutatja. A 25 millió pengő értékű exportból 12 millió pengő esik a növekedésre, tehát a forgalom majdnem megkétszereződött. A gyarapodás legnagyobb részét a Brit-Indiába exportált gőzkazánok, továbbá a Sz. H. Sz. államba szállított gőzmozdonyok tették ki. A gépek csoportjának igen jelentős tétele

A FONTOSABB ÁRÚK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

Formation du mouvement des marchandises importantes.

1928 I-VI. és 1929 I-VI.

még a gőzcséplőgép, ennek is tekintélyes része a Sz. H. Sz. államba ment ki. A Sz. H. Sz. állam ugyanis 5 év tartamára függesztette a gőzcséplőgépek vámját, s ez a körülmény gépiparunknak erős ösztönzést adott az odairányuló exportra. De ezenkívül a magyar gépipar teljesítőképességét dicsérik a többi balkáni államokba, Afrikába, sőt a nyugati államok közül Olaszországba és Franciaországba eladott gőzcséplőgépek is. A forgalom megcsappanása a malomipari gépeknél és az ekéknél volt a legnagyobb. A villamosgépek és készülékek kivitelében mutatkozó több mint két millió pengő értékű növekedés meglehetősen szétforgácsolódott az egyes cikkek között.

A vassfélgépművek közül a bugavas és a rúdvas exportja fejlődött, míg a sín, a lemez és a drót forgalma megcsappant. Végeredményben 2 millió pengővel emelkedett a kivitt vassfélgépművek értéke.

A vasárak forgalma viszont közel 1 millió pengő értékkel kisebbedett. Főleg a drótszegek, azután a kovácsolt vascsövek és a sínmege erősítő eszközök szerepeltek kisebb mennyiséggel.

A szénkivitel emelkedésének legnagyobb részét az Ausztriába és Cseh-Szlovákiába szállított barnaszén tette ki, de csekély növekedés volt a Sz. H. Sz. államba kivitt kőszénnél is. Szénkivitelünk emelkedéséből elért értéktöbblet több mint másfél millió pengőt tett ki.

Végül még megemlítjük az aktív kikészítési eljárás során kivitt pamutszövetek mennyiségének visszaesését.

A forgalom nyersanyagok, félgépművek és gépművek szerint.

A külkereskedelmi forgalmat nyersanyagok, félgépművek és gépművek szerint a 3. sz. tábla részletezi.

3. Külkereskedelmi forgalom gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1928. és 1929. évek január—június hónapjaiban.

Commerce extérieur suivant les branches économiques et la destination, en janvier—juin 1928 et 1929.

A nyersanyagok, félgépművek és gépművek megnevezése <i>Désignation des matières premières, des demi-produits et des articles fabriqués</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>			
	1928		1929		1928		1929	
	január—június — <i>janvier—juin</i>							
	Érték — <i>Valeur</i>							
	ezer pengő <i>milliers de pengős</i>	%	ezer pengő <i>milliers de pengős</i>	%	ezer pengő <i>milliers de pengős</i>	%	ezer pengő <i>milliers de pengős</i>	%
I. Élelmezési és élvezeti cikkek <i>Produits alimentaires et boissons</i>	55.057	9.68	57.323	10.54	173.177	47.08	180.741	45.44
II. Élő állatok — <i>Animaux vivants</i>	790	0.14	387	0.07	43.228	11.75	59.774	15.03
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières auxiliaires de l'agriculture et de l'industrie</i>	57.151	10.05	64.473	11.85	25.503	6.93	20.121	5.06
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	455.728	80.13	421.834	77.54	125.974	34.24	137.088	34.47
Összes áruforgalom — <i>Mouvement total des marchandises</i>	568.726	100.00	544.017	100.00	367.882	100.00	397.724	100.00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	179.598	31.58	201.897	37.11	211.072	57.37	219.617	55.22
Félgépművek — <i>Demi-produits</i>	131.483	23.11	130.581	24.01	29.464	8.01	30.732	7.73
Gépművek — <i>Articles fabriqués</i>	257.645	45.31	211.539	38.88	127.346	34.62	147.375	37.05

A behozatalban a nyersanyagok arányszámának 31.58 százalékról 37.11 százalékra való emelkedését legfőképpen a textilnyersanyagok, a nyersbőr, a nyers ásványolaj, és a tűzifa nagyobb lendületű behozatala idézte elő. A félgépművek ré-

szesedésének aránya csekély különbséget mutatott, s leginkább a fűrészelt fa fokozódó importja emelte a százalékszámot. A nyersanyagok és félgépművek forgalmának megerősödése a gépművek rovására történt, s a részesedési arány 45.31

százalékról 38·88 százalékra süllyedt. A gyártmányok csoportjában túlnyomórészt a textiliák és gépek importjának hanyatlása idézte elő a változást. A kivitelben a részeseési százalék éppen megfordítva alakult, mert a nyersanyagok és félgyártmányok rovására a gyártmányok aránya nőtt meg. A nyersanyagkivitel csökkenésének oka a mezőgazdasági cikkek egy részének nehéz külföldi értékesítésében találja magyarázatát. A félgyártmányoknál

jelentéktelen volt az esés és szétforgácsolódott számos árucikk között. A gyártmányok forgalmának arányát a gépek, továbbá az elektrotechnikai cikkek kitartóan fejlődő exportja erősítette meg.

A forgalom származási és rendeltetési országok szerint.

A külkereskedelmi forgalmat származási és rendeltetési országok szerint a 4. sz. tábla tünteti fel.

4. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1928. és 1929. évek január—június hónapjaiban.

Répartition, par pays, du commerce extérieur de la Hongrie en janvier—juin 1928 et 1929.

Származási, illetőleg rendeltetési országok <i>Pays de provenance et de destination</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>				Behozatali (—), ill. kiviteli (+) többlet <i>Excédent d'importations (—) ou d'export. (+)</i>	
	1928		1929		1928		1929		1928	1929
	Millió pengőben <i>En millions de pengős</i>	0/0	Millió pengőben <i>En millions de pengős</i>	0/0	Millió pengőben <i>En millions de pengős</i>	0/0	Millió pengőben <i>En millions de pengős</i>	0/0	Millió pengőben <i>En millions de pengős</i>	
Ausztria — <i>Autriche</i>	92·6	16·28	73·1	13·44	118·3	32·14	121·4	30·52	+ 25·7	+ 48·3
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slov.</i>	127·8	22·47	115·1	21·16	69·9	19·00	66·7	16·77	— 57·9	— 48·4
Románia — <i>Roumanie</i>	38·1	6·70	47·6	8·75	19·3	5·26	24·8	6·24	— 18·8	— 22·8
Sz. H. Sz. áll. — <i>Royaume S. H. S.</i>	26·6	4·68	28·3	5·20	26·2	7·11	31·0	7·80	— 0·4	+ 2·7
Németország — <i>Allemagne</i>	107·5	18·90	108·8	20·00	43·8	11·91	40·4	10·16	— 63·7	— 68·4
Svájc — <i>Suisse</i>	26·3	4·62	15·2	2·79	14·1	3·83	8·1	2·04	— 12·2	— 7·1
Olaszország — <i>Italie</i>	24·1	4·24	24·8	4·56	15·4	4·18	31·3	7·87	— 8·7	+ 6·5
Franciaország — <i>France</i>	17·0	2·99	11·8	2·17	3·2	0·87	4·7	1·18	— 13·8	— 7·1
Belgium — <i>Belgique</i>	4·1	0·72	4·1	0·75	3·6	0·98	2·6	0·65	— 0·5	— 1·5
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	11·7	2·06	15·4	2·83	1·2	0·33	5·3	1·33	— 10·5	— 10·1
Nagy-Britannia (Irországgal <i>Grande-Bretagne (Irlande comprise)</i>)	17·8	3·13	16·0	2·94	7·1	1·93	6·8	1·71	— 10·7	— 9·2
Svédország — <i>Suède</i>	1·0	0·18	1·6	0·30	0·8	0·20	0·6	0·15	— 0·2	— 1·0
Lengyelország — <i>Pologne</i>	20·5	3·61	22·6	4·16	16·0	4·36	8·8	2·21	— 4·5	— 13·8
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	4·7	0·82	8·8	1·62	3·4	0·93	4·7	1·18	— 1·3	— 4·1
Görögország — <i>Grèce</i>	3·3	0·58	2·9	0·53	2·4	0·65	2·8	0·71	— 0·9	— 0·1
Törökország — <i>Turquie</i>	7·1	1·25	3·0	0·55	2·1	0·57	4·4	1·11	— 5·0	+ 1·4
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis</i>	21·1	3·71	23·4	4·30	2·2	0·61	2·8	0·70	— 18·9	— 20·6
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	17·5	3·06	21·5	3·95	18·9	5·14	30·5	7·67	+ 1·4	+ 9·0
Összesen — Au total	568·8	100·00	544·0	100·00	367·9	100·00	397·7	100·00	—200·9	—146·3

A legfontosabb országokkal lebonyolított árucserénket vizsgálva, azt találjuk, hogy ez országok legnagyobb részénél külkereskedelmi mérlegünk javult. A legnagyobb forgalmú országok közül Németországgal és Romániával szemben mérlegünk rosszabbodott, az előbbi az iparcikkek behozatalának, az utóbbi pedig a fa és ásványolaj importjának növelésével bilentette a maga javára a mérleget. A kisebb forgalmú országok közül Lengyelországgal, Svédországgal, Bulgáriával és az Amerikai Egyesült Államokkal szemben volt kedvezőtlenebb a mérlegünk. A többi fontosabb országgal lebonyolított kül-

forgalmunk ezúttal kedvezőbben alakult mint tavaly. Az aktív tételű országok száma is gyarapodott. Kiviteli többlettel zárult a mérlegünk Ausztriával, a Sz. H. Sz. állammal, Olaszországgal, Törökországgal és az egyéb országok címe alatt összefoglalt jelentéktelenebb forgalmú országokkal.

A behozatalban Ausztria és Cseh-Szlovákia rovására, főleg Németország és Románia forgalma hódított tért. A többi országnál kisebb-nagyobb gyarapodás és visszaesés tapasztalható. Egyedül a svájci behozatal megcsappanása szorult magyarázatra. Ez évben ugyanis, főleg Svájcba,

a passzív kikészítésre kimenő és onnan visszajövő selyemszövetek forgalma nem foglaltatik benn az adatokban, s ezért a visszaesés csak látszólagos.

A kivitelben a százalékos megoszlás szerint a balkáni államok és a nyugati államok közül Olaszország, Franciaország, továbbá Németalföld felé volt emelkedés. Ezenkívül az Amerikai Egyesült Államokba irányuló kivitelünk némi gyara-

podása érdemel említést. Az értékadatok szerint Ausztria felé is valamivel jobb eredményt értünk el, mint a múlt félévben. Értékben legnagyobb a gyarapodás Olaszországnál, Romániánál és a Sz. H. Sz. államnál, ezenkívül Németalföld felé volt számottevőbb emelkedés. Legnagyobb a visszaesés a már a behozatalnál említett oknál fogva Svájcánál, továbbá Lengyelországnál.

Meszlényi Emil dr.

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1929 június havában.

Le commerce extérieur de la Hongrie en juin 1929.

La valeur des importations ayant représenté en juin 1929 91 millions de pengős et celle des exportations 70·4 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent d'importations de 20·6 millions. Comparativement au mois correspondant de 1928, les importations présentent une diminution insignifiante; par contre les exportations ont augmenté en valeur de 11·3 millions de pengős. L'excédent d'importations a été inférieur de 11·9 millions de pengős à celui de juin 1928.

Dans l'importation de juin 1929, le charbon a augmenté en valeur de 1·4 million de pengős par rapport au mois correspondant de l'année précédente. Les importations de bois ont à peine dépassé celles de juin 1928. Les achats d'huile minérale présentent un accroissement de valeur de près de 2 millions de p. L'augmentation des articles électrotechniques (plus de 1 million de pengős) est due surtout à l'importation croissante d'articles radiophoniques. Les importations de tabac brut se sont élevées en quantité et en valeur (+ 1·3 million de pengős) par rapport à juin 1928. En raison du manque de fourrages, on a importé 1 million de pengős de maïs. Les importations de textile décroissent continuellement; la régression a été de 1·2 million de pengős aux tissus de coton et de 500.000 pengős aux tissus de laine. A cause surtout de la diminution des achats de tracteurs et de charrues, l'importation des machines a fort fléchi. La régression constatée aux tissus de soie et de demi-soie peut être attribuée surtout au fait que contrairement à l'année précédente, les chiffres du perfectionnement passif n'ont pas été compris dans ceux du trafic ordinaire.

A l'exportation, les ventes d'animaux de boucherie ont augmenté singulièrement. La valeur des porcs exportés a dépassé de près de 3 millions de pengős le chiffre correspondant de juin 1928. Par rapport à celui-ci, les exportations de farine se sont accrues d'une valeur de près de 3 millions de pengős et celles de froment de 1·8 million de pen-

Az 1929. év június havában a behozott áruk értéke 91, a kivitt áruk értéke pedig 70·4 millió pengőt tett, a külkereskedelmi mérleg tehát 20·6 millió pengő behozatali többlettel zárult. A múlt évi június havi forgalomhoz viszonyítva a behozatal lényegtelen csökkenést mutatott, a kivitel azonban 11·3 millió pengő értékkel gyarapodott. A behozatali többlet a folyó év júniusában 11·9 millió pengővel kisebb volt.

A folyó évi június havi behozatalban az elmúlt év június behozatalával összehasonlítva a szén 1·4 millió pengő értékkel emelkedett. A fa-behozatal alig volt nagyobb, mint az előző évben. Az ásványolajimport közel 2 millió pengős érték-többlettel szerepelt. Az elektrotechnikai cikkek több mint egy millió pengős gyarapodását főleg a rádiócikkek fokozódó importja idézte elő. Növekedett a nyers dohány mennyisége is ebben a hónapban, s értékben 1·3 millió pengővel többet fizettünk külföldi dohányért, mint a múlt év e hónapjában. A takarmányhiány pótlására egy millió pengő értékű tengerit vásároltunk külföldön. A textiliák behozatala állandóan csökkenő forgalommal tűnik ki. A pamutszöveteknél 1·2 millió, a gyapjuszöveteknél pedig félmillió értéket tett ki a visszaesés. Nagy mértékben hanyatlott a gépek behozatala, főleg a traktorok és ekék importjának hanyatlása miatt. A selyem- és fél-selyemszöveteknél mutatkozó visszaesés főleg arra vezethető vissza, hogy a múlt évtől eltérőleg ebben az évben a passzív kikészítés adatai a rendes forgalom adataiban nem foglaltatnak benn.

A kivitelben a vágó- és igásállatok nagy emelkedése szembetűnő. A sertéskivitel közel 3 millió pengő értékkel kedvezőbb volt, mint tavaly júniusban. Az exportált liszt értéktöbblete is megközelítette

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1929. év június havában.
Commerce extérieur de la Hongrie en juin 1929.

Az áruk megnevezése <i>Marchandises</i>	1928	1929	1928	1929	Az érték 1929. jún.-ban több (+) v. kevesebb (-) ezer pengőben Augment. (+) ou dimi- nution (-) de la va- leur en juin 1929, en milliers de pengős	Az 1929. június havi összérték %-ában En % de la valeur totale de juin 1929	
	június — juin						
	q	1000 P — pengős					
A) Behozatal. — A) Importations.							
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	2.610.352	2.446.250	13.449	13.512	+	63	14.84
Szén — <i>Charbon</i>	1.214.480	1.490.566	4.531	5.920	+	1.389	6.50
Pamutzövet — <i>Tissus de coton</i>	6.246	5.045	5.354	4.142	-	1.212	4.55
Papiros és papirosárak — <i>Papier et art. en pap.</i>	65.358	63.974	3.640	3.865	+	225	4.25
Ásványolaj — <i>Huiles minérales</i>	118.695	259.103	1.870	3.827	+	1.957	4.20
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils.</i>	18.619	11.702	4.964	3.276	-	1.688	3.60
Nyerspamut — <i>Coton brut</i>	7.262	10.467	1.944	2.636	+	692	2.90
Villamosgépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	1.675	2.288	1.339	2.469	+	1.130	2.71
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	15.695	16.735	2.097	2.324	+	227	2.55
Pamutfonál és -cérna — <i>Fils de coton et fils à coudre de coton</i>	4.700	4.150	2.386	2.153	-	233	2.37
Nyersdohány — <i>Tabac brut</i>	1.531	4.286	704	2.044	+	1.340	2.25
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	10.847	18.384	1.818	1.946	+	128	2.14
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	604	1.172	1.347	1.822	+	475	2.00
Nyersrizs — <i>Riz brut</i>	55.227	39.230	2.375	1.805	-	570	1.98
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	4.490	4.655	1.324	1.670	+	346	1.83
Gyapjúszövet — <i>Tissus de laine</i>	1.191	931	2.221	1.582	-	639	1.74
Kikészített bőr — <i>Peaux apprêtées</i>	1.094	856	1.690	1.471	-	219	1.62
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — pièce pár — paire q — q	64.595 107.892 1.463.185	34.804 48.042 1.725.493	38.537 34.567	-	3.970	37.97
Behozatal össz. — <i>Import. totales</i>	db — pièce pár — paire q — q	64.595 107.892 5.601.251	34.804 48.042 6.105.287	91.590 91.031	-	559	100.00
B) Kivitel. — B) Exportations.							
Vágó- és igásáll. — <i>Anim. de boucherie et de trait</i> ¹⁾	17.051	24.809	7.559	10.511	+	2.952	14.92
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i> ¹⁾	8.268	7.540	5.355	5.413	+	58	7.69
Sertés — <i>Porcs</i> ¹⁾	4.002	12.516	937	3.868	+	2.931	5.49
Ló — <i>Chevaux</i> ¹⁾	2.704	2.517	1.184	1.123	-	61	1.59
Juh — <i>Moutons</i> ¹⁾	2.075	2.232	83	107	+	24	0.15
Liszt — <i>Farine</i>	107.323	204.421	5.264	8.119	+	2.855	11.52
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	26.046	35.293	4.745	7.441	+	2.696	10.14
Búza — <i>Froment</i>	115.029	243.970	4.141	5.977	+	1.836	8.49
Gyapjú — <i>Laine</i>	8.003	12.447	2.577	3.499	+	922	4.97
Nyersdohány — <i>Tabac brut</i>	12.672	22.690	2.534	2.768	+	234	3.93
Vasfélgártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	92.004	107.373	1.872	2.223	+	351	3.16
Villamosgépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	3.346	3.282	1.732	2.031	+	299	2.88
Rozs — <i>Seigle</i>	47.372	83.272	1.516	1.832	+	316	2.60
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viande fraîche et préparée, saucisse</i>	2.049	3.252	880	1.384	+	504	1.96
Vasúti kocsik — <i>Vagons pour chemins de fer</i>	²⁾ 1.979	³⁾ 6.955	218	1.347	+	1.129	1.91
Baromfi — <i>Volaille</i>	⁴⁾ 6.623	⁵⁾ 3.927	2.031	1.271	-	760	1.80
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	⁴⁾ 3.623	⁵⁾ 1.850	968	514	-	454	0.73
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	⁴⁾ 3.000	⁵⁾ 2.077	1.063	757	-	306	1.07
Toll — <i>Plumes</i>	2.456	1.771	1.677	1.203	-	474	1.71
Szén — <i>Charbon</i>	207.733	347.952	552	944	+	392	1.34
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db — pièce pár — paire q — q	4.499 4.437 775.160	21.595 3.263 715.371	21.784 19.890	-	1.894	28.67
Kivitel össz. — <i>Exportations totales</i>	db — pièce pár — paire q — q	21.550 4.437 1.407.795	46.404 3.263 1.791.976	59.082 70.440	+	11.358	100.00

¹⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — *En têtes.* — ²⁾ 5. — ³⁾ 109 darab — *unités.* — ⁴⁾ Az 1928. év június havában az élő baromfi 353.200 darab, a leölt baromfi 143.177 darab, összesen 496.377 darab. — *En juin 1928, on a exporté 353.200 volailles vivantes et 143.177 volailles tuées; au total 496.377 volailles.* — ⁵⁾ Az 1929. év június havában az élő baromfi 171.666 darab, a leölt baromfi 112.911 darab, összesen 284.577 darab. — *En juin 1929, on a exporté 171.666 volailles vivantes et 112.911 volailles tuées; au total 284.577 volailles.*

gős. A tous les postes de l'exportation de volaille et de produits de volaille, on voit une diminution de valeur. La viande fraîche et le salami accusent une augmentation de 500.000 pengős. En raison de l'élan pris par les exportations de chaudières à vapeur et de batteuses, les ventes de machines donnent un tableau très favorable. Les exportations de laine se sont élevées d'une valeur de près de 1 million de pengős.

a 3 millió pengőt, a búzakivitel pedig 1·8 millió pengő értékűt ért el. A baromfi és baromfitermékek minden tétele alacsonyabb értékkel szerepelt. A friss hús és szalámi exportja félmillió pengős gyarapodást mutatott. Igen kedvezően alakult a gépek kivitele a gőzkazánok és cséplőgépek exportjának fellendülése miatt. A gyapjú értéke közel egy millió pengővel nagyobb volt.

Vasutaink teherforgalma az 1928. évben.

Mouvement des marchandises des chemins de fer de Hongrie en 1928.

Résumé. D'après les statistiques relatives au mouvement à distance des chemins de fer hongrois, il y a été transporté en 1928 35·1 millions de tonnes de marchandises, soit 2·0% de plus qu'en 1927. Par rapport à 1927, les recettes du trafic — marchandises ont augmenté en nombre rond de 8 millions (+ 3·9%) et les recettes totales de 19 millions (+ 5·2%). 85·9% des marchandises ont été transportés par les Chemins de fer de l'Etat et les chemins de fer gérés par l'Etat.

A távolsági forgalmat lebonyolító vasútvállalatok ezidőszertel rendelkezőnkre álló 1928. évi ideiglenes adatai a teherforgalomnak újabb emelkedését mutatják. A teherárúkból az előző évinél 673.981 tonnával több, összesen 35·1 millió tonna súlyú áru került elszállításra, ami 2·0%-os növekedésnek felel meg. Ezzel párhuzamban a vasutak az áruszállítás után is megfelelően nagyobb bevételre tettek szert, mely kereken 8 millió pengővel multa felül az 1927. évi szállítási bevételeket s összesen 216 millió pengő körül járt. Az összes bevételek 19 millió pengős többletet mutatnak s kereken összesen 384 millió pengőre rúgtak, melynek 56·2%-a (1927-ben 57·0%) esett az áruszállításra. A növekedés tehát a szállítási bevételeknél 3·9%-os volt, míg az összes bevételeket tekintve 5·2%-ot tett ki.

Az áruk javarészt (85·9%, 1927-ben 86·1%) az 1928. évben is a Magyar Királyi Államvasutak és a kezelése alatt álló helyi érdekű vasutak továbbították s a teherforgalomnak csak 14·1%-a (1927-ben 13·9%) bonyolódott le a magánvasutakon.

A forgalom havonkinti alakulása az előző évekkel teljesen megegyező. A legkisebb volt a téli

hónapok alatt, majd tavasszal emelkedni kezd s a maximumot az aratás utáni időszakban érte el.

A vasutak teherforgalma.

Mouvement des marchandises des chemins de fer.

Év, hónap Année, mois	A szállított teherárúak Marchandises transportées petite vitesse		Az összes Recettes totales
	mennyisége tonnában quantité en tonnes	után elért recett. proven. de ces transports bevételek pengőkben - en pengős	
1927 } I.	2,013.651	14,296.287	25,062.840
1928 } I.	2,179.960	14,956.299	26,421.002
1927 } II.	2,123.081	13,420.079	23,016.635
1928 } II.	2,358.621	14,381.818	25,505.431
1927 } III.	2,599.545	14,970.891	27,264.846
1928 } III.	2,809.219	17,130.394	29,051.137
1927 } IV.	2,376.130	13,690.738	26,377.475
1928 } IV.	2,414.484	14,022.898	26,672.928
1927 } V.	2,798.277	15,671.434	29,208.694
1928 } V.	2,733.876	15,703.103	29,547.649
1927 } VI.	2,667.379	16,058.742	27,557.847
1928 } VI.	2,672.712	16,453.059	32,747.310
1927 } VII.	2,812.664	17,329.098	31,216.836
1928 } VII.	2,625.362	17,139.650	31,855.305
1927 } VIII.	3,226.716	20,509.861	36,655.050
1928 } VIII.	3,201.321	21,825.949	38,305.655
1927 } IX.	3,532.108	21,114.483	36,903.513
1928 } IX.	3,437.985	21,317.190	37,710.042
1927 } X.	3,994.462	22,864.383	37,441.373
1928 } X.	4,235.900	24,057.715	39,147.732
1927 } XI.	3,751.215	21,616.766	35,101.835
1928 } XI.	3,817.148	21,837.565	35,854.920
1927 } XII.	2,556.852	16,223.915	28,946.741
1928 } XII.	2,639.473	17,088.605	31,049.944
Mindössz. 1927	34,452.080	207,766.677	364,753.685
Total 1928	35,126.061	215,914.245	383,869.055

A világ légi úthálózata 1928-ban.¹⁾

Les lignes aériennes mondiales en 1928.¹⁾

Az ember ősrégi vágyakozása teljesedett be akkor, amikor a levegőt is sikerült a közlekedés szolgálatába állítani. S amint az évszázadokon át folytatott kísérletek után végre sikerült a gyakorlati céloknak is megfelelő gépeket megkonstruálni, az egymás után üzembe helyezett légiforgalmi útvonalak rövidesen behálózták úgyszólván az egész világot.

A rendszeres légiforgalom tulajdonképpen rövid multra tekinthet vissza. A világháborút megelőző években rendszeres légi közlekedéssel a világ egyik részén sem találkozunk. Abban az időben ugyanis a repülésnek inkább csak bravúros mutatvány jellege volt s ha egyes gépek e mellett rövidebb vagy hosszabb távolságra utasokat, illetőleg postai szállítmányokat is vittek néha magukkal, ezek csak kísérleteknek tekinthetők s a repülőgépek gyakorlati használhatóságának bemutatására szolgáltak. Az aviatika ügyét a világháború óriási lépéssel vitte előbbre. A repülőgépek csaknem korlátlan mozgási szabadságát a háborúban álló felek mindegyike igyekezett céljaira kihasználni. Addig csak mesének tartott nagyméretű, erős motorokkal felszerelt gépek épülnek, melyek teherbíróképessége természetesen az eddigi konstrukciókét messze túlszárnyalta. Tisztán fémből készített repülőgépek készülnek s ezekkel, valamint a technika legújabb eszközeivel felszerelt, kormányozható léghajókkal nem remélt eredményeket sikerül elérni. A kizárólag harcászati célokra szolgáló aviatika mellett a háború utolsó évében a rendszeres kereskedelmi légiforgalom megindítására is megtörténik az első kísérlet. Az 1918. év folyamán megnyílt néhány ily rendeltetésű vonal azonban kizárólag postaküldemények továbbítására szolgált.

A tulajdonképeni első közforgalmú légi útvonalat egy német érdekeltség 1919-ben nyitotta meg Berlin—Lipce—Weimar között. Rövid időközökben azután üzembe helyezik az egyes államok a London—Páris és a London—Brüsszel közötti vonalat.

A kereskedelmi légiforgalomnak már a kezdetén kiviláglott, hogy az egyes államok légiforgalmi vállalatainak egymással szoros kapcsolatot kell létesítenie, mert e nélkül nemzetközi vonalak üzembentartásáról nem lehet szó, holott az aviatikára a többi közlekedési eszközök között éppen a nagy, több országon átmenő, távolságok áthidalásánál vár a legnagyobb szerep. A vállalatok együttműködésének eredményeként 1920. nyarán nyílt meg az első nagy nemzetközi légi útvonal Koppenhága—Malmö

—Warnemünde—Hamburg—Bréma—Amszterdam—London között.

A rákövetkező években erős lendületet vesz a légi útvonalak üzembehelyezése. Magyarország az 1922-ben megnyitott Budapest—Bécs és Budapest—Belgrád közötti vonalával kapcsolódott bele a nemzetközi légiforgalomba. Nemzetközi szempontból különösen az 1926. évnél van nagy jelentősége, amikor sikerült az egyes államok között a világháború óta beállott feszültséget megszüntetni s a légiforgalom szempontjából fontos államok együttműködését biztosítani. Ennek eredményeképpen 1926-ban már 71.153 km. hosszú légi útvonal hálózta be földünket. A leghosszabb összefüggő útvonal iránya Dakar—St. Luis—Port Etienne—Villa Cisneros—Agadir—Casablanca—Rabat—Tanger—Malaga—Alicante—Barcelona—Perpignan—Marseille—Lyon—Genf—Bázel—Karlsruhe—Frankfurt—Enfurt—Halle—Berlin—Danzig—Königsberg—Kowno—Szmolenszk—Moszkva—Orel—Charkow—Artemoosk—Rostow—Mineralnija Wody—Derbent—Baku—Enseli. Ennek a vonalnak hossza 10.233 km., melyet a repülőgépek 10 nap alatt tettek meg. Az ezzel északnyugat-délkeleti irányban diagonális vonal már jóval rövidebb, melynek főbb állomásai London—Párizs—Strassburg—Fürt—Prága—Bécs—Budapest—Belgrád—Bukarest—Konstantinápoly. Az út hossza 3.132 km., melynek berepülése 4 napot vett igénybe.

1. A világ légi úthálózata 1926-ban és 1928-ban.

Les lignes aériennes du monde en 1926 et 1928.

Világ rész <i>Parties du monde</i>	Vonalak hossza <i>Longueur des lignes</i>			
	1926		1928	
	km.	%	km.	%
Európa-Afrika <i>Europe-Afrique</i> ..	48.310	67·9	70.799	55·6
Afrika — <i>Afrique</i> ..	1.715	2·4	3.095	2·4
Ázsia — <i>Asie</i> ..	3.029	4·3	6.835	5·4
Amerika — <i>Amérique</i>	12.841	18·0	41.111	32·2
Ausztrália — <i>Australie</i>	5.258	7·4	5.608	4·4
Az egész világ együtt <i>Monde entier</i> .. .	71.153	100·0	127.448	100·0

A vonalhálózat a legutóbbi két évben is szépen fejlődött, melyről az 1. sz. táblázatba foglalt adatok tanuskodnak. A kimutatásban az afrikai útvonalak egy része az európai vonalak között szerepel, mert azokat az európai vonalaktól elkülöníteni nem lehetett. A légi úthálózatnak 1926-ban több mint kétharmada Európa-Afrikára esett s a vonalak hossza a 48.000 km-t meghaladta. Amerika hálózata mindössze 13.000 km. körül járt, vagyis a világ légi

¹⁾ C. H. Pollog: Der Weltluftverkehr c. műve nyomán.

2. A világ légi úthálózata 1928-ban.
Les lignes aériennes du monde en 1928.

A vállalatok — <i>Entreprises</i>		A vállalatok — <i>Entreprises</i>	
s z é k h e l y e <i>siège</i>	vonalainak hossza <i>longueur de lignes km</i>	s z é k h e l y e <i>siège</i>	vonalainak hossza <i>longueur de lignes km</i>
Európa-Afrika. — <i>Europe-Afrique.</i>		Ázsia. — <i>Asie.</i>	
Albánia — <i>Albanie</i>	335	Ázsiai Oroszország — <i>Russie d'Asie</i> ..	2.300
Ausztria — <i>Autriche</i>	3.638	Előázsia — <i>Asie antér.</i>	1.800
Belgium — <i>Belgique</i>	578	Francia-Indochina — <i>Indochine Française</i>	720
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	415	Perzsia — <i>Perse</i>	2.140
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	2.071	Sziám — <i>Siam</i>	595
Dánia — <i>Danemark</i>	288	Összesen — <i>Total</i>	¹⁾ 6.835
Finnország — <i>Finlande</i>	1.115	Amerika. — <i>Amérique.</i>	
Franciaország — <i>France</i>	16.708	Argentina — <i>Argentine</i>	723
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	3.222	Bolivia — <i>Bolivié</i>	1.610
Lengyelország — <i>Pologne</i>	2.481	Brazília — <i>Brésil</i>	5.655
Magyarország — <i>Hongrie</i>	580	Chile — <i>Chili</i>	118
Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	1.931	Egyesült Államok — <i>États-Unis</i>	23.881
Németbirodalom — <i>Allemagne</i>	29.854	Honduras	220
Olaszország — <i>Italie</i>	6.267	Kanada — <i>Canada</i>	1.699
Oroszország — <i>Russie</i>	5.776	Kolumbia — <i>Colombie</i>	3.980
Románia — <i>Roumanie</i>	580	Nyugat-India — <i>Inde Occidentale</i>	1.935
Spanyolország — <i>Espagne</i>	1.401	Peru — <i>Pérou</i>	1.290
Svájc — <i>Suisse</i>	2.863	Összesen — <i>Total</i>	41.111
Svédország — <i>Suède</i>	1.415	Ausztrália. — <i>Australie.</i>	
Sz. H. Sz. állam — <i>Royaume S. H. S.</i>	375	Kelet-Ausztrália — <i>Australie orient.</i> ..	3.287
Összesen — <i>Total</i>	¹⁾ 70.799	Nyugat-Ausztrália — <i>Australie occident.</i>	2.321
Afrika. — <i>Afrique.</i>		Összesen — <i>Total</i>	5.608
Kongó — <i>Congo</i>	3.095	Az egész világ mindössze — <i>Monde entier, total général</i>	127.448

¹⁾ A végösszegeknél mutatkozó eltérés onnan ered, hogy az egyes vonalak az egyik országból át-húzódnak a másik országba s ezek egymástól nem választhatók szét. — *L'écart se présentant dans les totaux provient de ce que les lignes, passant d'un pays dans un autre, ne peuvent être séparées.*

útvonalainak 18,0%-a esett az Újvilágra. A többi világrészek szerepe a légiforgalomban már jóval alárendeltebb jelentőségű.

Az 1927. és 1928. újonnan üzembehelyezett vonalak hossza 56.295 km. volt s ezzel 1928. év végével már 127.448 km. hosszú légi útvonal hálózta be földünket. E két évben különösen Amerika fejlesztette erősen a kereskedelmi aviatikát, amennyiben úthálózata több mint háromszorosára növekedett s az 1926. évi 13.000 km. körüli kiterjedéssel szemben 1928-ban 41.111 km-t tett ki. Ezzel a világrészek közötti aránya 18,0%-ról 32,2%-ra nőtt, Európa-Afrika hálózata 22.489 km-rel bővült s 1928. év végével 70.799 km. hosszú vonalon közlekedtek a repülőgépek rendszeresen. A világrészek közötti elsőségét továbbra is megőrizte, azonban az amerikai légi közlekedés nagyarányú kiépítése folytán

a világ légi útvonalához viszonyított aránya 67,9%-ról 55,6%-ra szállott alá. Jelentősebb változás tapasztalható még Ázsiában, melynek hálózata kétszeresére növekedett s összesen 6.835 km. kiterjedésű volt.

A világ légi útvonalhálózatának 1928. évi állapotát egyes fontosabb államok szerint részletezve a 2. sz. táblázat mutatja be. A kimutatásból megállapítható, hogy a kereskedelmi aviatika terén az egész világon a Németbirodalomé a vezető szerep, amennyiben üzemben tartott légi útvonalainak hossza 29.854 km-t tett ki. Utána az Amerikai Egyesült Államok következnek, melynek 23.881 km. hosszú hálózata volt. E két légi nagyhatalmat csak Franciaország közelíti meg 16.708 km. hosszúságú vonalával.

V. J. dr.

A magyarországi pénzügyintézetek 1927-ben.

Les établissements de crédit de Hongrie en 1927.

III. (befejező) közlemény. — IIIe partie (fin).

Résumé. Après avoir déjà examiné ici les chiffres des établissements de crédit appartenant à des Sociétés anonymes, ainsi que ceux des Coopératives de crédit, nous présentons maintenant les données détaillées relatives à l'ensemble des établissements hongrois de crédit, sauf la Banque Nationale de Hongrie et la Caisse d'épargne postale.

Les propres capitaux des établissements de crédit de la Hongrie, qui ont représenté 374 millions de pengős en 1925 et 427 millions en 1926, s'élevaient à 510 millions à la fin de 1927, dépassant de 83 millions le chiffre correspondant de 1926 et se composant au 31 décembre 1927 pour 67·8% de capitaux sociaux et pour le reste de différentes réserves. En 1927, l'effectif des dépôts d'épargne y est monté au-dessus de 700 millions de pengős et celui des dépôts sur comptes courants à près de 1·2 milliard. Le montant des obligations hypothécaires en circulation s'est élevé de 102 millions de pengős en 1926 à 216 millions en 1927; l'effectif des prêts hypothécaires, de 101 à 249 millions. Les traites en portefeuille, en y comprenant les traites réescomptées, montrent un accroissement très considérable; elles se sont élevées de 985·4 millions à 1.480·9 millions en 1927, et non compris les traites réescomptées à 934·3 millions.

Les établissements de crédit de la Hongrie ont réalisé en 1927 75·1 millions de pengős de bénéfices nets. Sur cette somme, 30·6 millions ont été distribués en dividendes; une partie considérable en a été affectée aux réserves.

*

A részvénytársasági alapon működő magyar hitelintézetek és a magyar hitelszövetkezetek részletes adatai után, melyek a Magyar Statisztikai Szemle előző számaiban jelentek meg, most az összes magyar hitelintézetek 1927. évi összefoglaló adatai kerülnek ismertetésre. Az adatokban, melyeket a közölt táblázatok tartalmaznak, a részvénytársasági alapon működő bankok és ta-

karékpénztárakon kívül bent foglaltatnak a földhitelintézetek, községi takarékpénztárak és a különleges rendeltetésű, illetőleg szervezett pénzügyintézetek adatai is, mely utóbbiak közé tartozik az Országos Központi Hitelszövetkezet, a Pénzügyintézeti Központ, stb. Nem voltak azonban az adatokba befoglalhatók a Postatakarékpénztár és a Magyar Nemzeti Bank adatai, úgyhogy a közölt adatok mindig e két utóbbi intézet adatai nélkül értendők.

A magyar hitelintézetek mérlegadatait tekintve, természetesen az összefoglaló adatoknál is kidomborodik az a jelentékeny fejlődés, melyet a részvénytársasági alapon működő intézeteknél, valamint a szövetkezeteknél is látunk. Hitelintézeteinknek összes saját tőkéje az 1927. évvégi állapot szerint 510 millió pengőre növekedett, az előző évi 427 millió és az 1925. évi 374 millió pengővel szemben. A saját tőkék 1927. évi szaporulata tehát jelentékenyen magasabb volt az előző évinél, amennyiben 83 millió pengőt ért el, míg az 1926. év folyamán a saját tőkék összege csak 53 millió pengővel gyarapodott. Az 1927. év tőkeszaporulata 19·4 százaléknak felel meg. A saját tőkéknek legjelentősebb tétele a megtörtént felértékelés után az alaptőkék összege, azután következik a tőketartalék és az egyéb tartalékok tétele. A saját tőkék százalékos megoszlása az utolsó három év mérlegadatai szerint a következő volt:

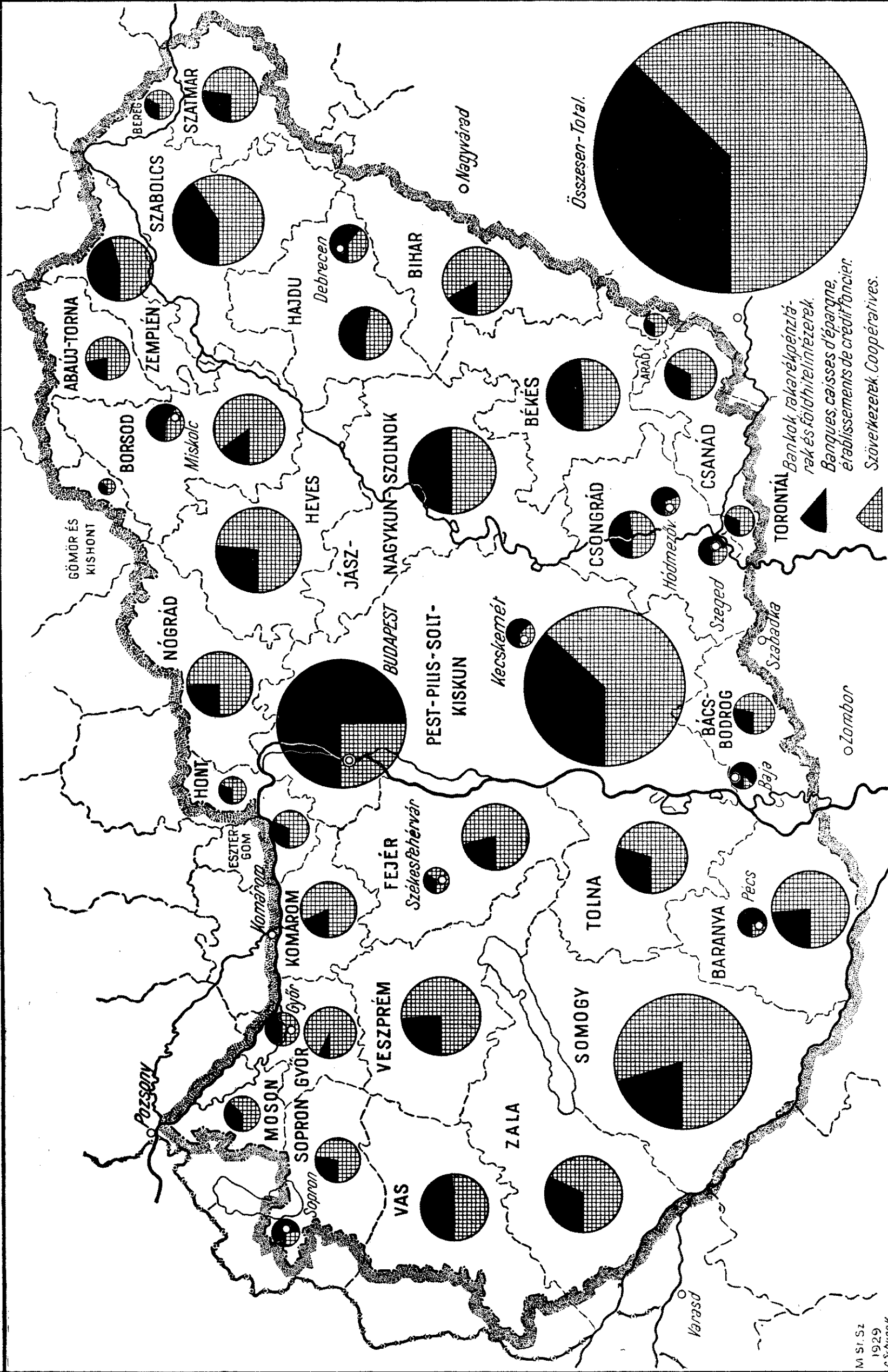
A saját tőkék megoszlása

	1925	1926	1927
	százalék szerint		
Alaptőke	62·7	64·6	67·8
Tőketartalék	33·6	30·2	25·0
Egyéb tartalék	1·3	4·4	6·5
Nyugdíjtartalék	2·4	0·8	0·7

A magyar hitelintézetek saját tőkéinek egyes tételeinél tehát fokozatos eltolódás mutatkozik. Az ideiglenes jellegű tőketartalék, mely a felértékelés végrehajtása után igen jelentős része lett a saját tőkéknek, viszony-

MAGYARORSZÁGI HITELINTÉZETEK SZÁMA 1927-BEN TÖRVÉNYPÁLYÁK SZERINT.

Nombre des établissements de crédit de Hongrie par comitats et villes autonomes, 1927.

1. Valamennyi hitelintézet vagyommérlege az 1926. és 1927. évben.

Bilan des établissements de crédit en 1926 et 1927.

a) Vagyon. — Actif.

Tételek — Postes	Magyarország — Hongrie				B u d a p e s t			
	1926. XII. 31.		1927. XII. 31.		1926. XII. 31.		1927. XII. 31.	
	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%
Készpénz — <i>Argent en caisse</i>	48.854	2·0	56.775	1·5	33.793	1·8	40.017	1·5
Valuták és devizák — <i>Monnaies et devises</i>	47.915	1·9	63.191	1·7	46.299	2·5	61.676	2·3
Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék <i>Capitaux placés à d'autres établissem. de crédit</i>	96.964	3·9	124.864	3·4	87.421	4·7	113.216	4·2
Értékpapíralomány — <i>Effect. des valeurs</i> Különbéle alapok és alapítványok értékpapírai — <i>Valeurs de différents fonds et fondations</i>	155.859	6·2	189.301	5·2	142.129	7·7	173.429	6·4
Váltóállomány (a viszontleszámitolt váltókkal együtt) — <i>Effectif des traites (y compris les traites réescomptées)</i>	3.882	0·1	19.910	0·5	3.726	0·2	19.701	0·7
Előlegek értékpapírokra, egyéb zálogokra és tőzsdei reportüzlet — <i>Avances sur titres, sur autres gages et affaires de report bours.</i>	985.402	39·4	1.480.904	40·5	547.102	29·4	810.109	29·7
Fedezett folyószámlahitelek — <i>Crédits couverts de compte courant</i>	16.883	0·7	38.555	1·1	16.198	0·9	37.551	1·4
Fedezetlen folyószámlahitelek — <i>Crédits non couverts de compte courant</i>	433.161	17·3	643.226	17·6	386.060	20·8	579.739	21·3
Jelzálogos kölcsönök (az átruházásokkal együtt) — <i>Prêts hypothéc. (y compris les transferts)</i>	341.660	13·6	405.105	11·1	296.674	16·0	355.043	13·0
Törvényhat., közs. és közhasznú művekre adott kölcsönök átruházásokkal együtt — <i>Emprunts accordés à des comitats, villes autonomes, communes et oeuvres d'utilité publ., y compris les transferts</i>	137.956	5·5	353.643	9·7	135.125	7·3	341.282	12·5
Kölcsönök kötelezvényekre (kezesség mellett) — <i>Prêts sur obligations (avec garantie)</i>	5.372	0·2	7.019	0·2	5.292	0·3	6.907	0·3
Áruk — <i>Marchandises</i>	16.271	0·6	29.021	0·8	5.334	0·3	7.849	0·3
Ingatlanok — <i>Immeubles</i>	9.628	0·4	14.540	0·4	7.759	0·4	12.006	0·4
Be nem fizetett részvénytőke — <i>Capital-actions non versé</i>	119.809	4·8	126.504	3·5	81.593	4·3	88.000	3·2
Különbéle követelések — <i>Diverses créances</i>	574	0·2	393	0·0	424	0·0	103	0·0
Előre fizetett kamatok — <i>Intérêts payés d'avance</i>	72.256	2·9	95.950	2·6	58.459	3·1	69.023	2·5
Be nem folyt kamatok — <i>Intérêts non versés</i>	3.093	0·1	4.968	0·1	2.039	0·1	2.996	0·1
Veszteség — <i>Pertes</i>	2.442	0·1	3.382	0·0	2.018	0·1	2.921	0·1
	1.787	0·1	3.753	0·1	1.165	0·1	2.985	0·1
Összesen — Total	2.499.768	100·0	3.661.004	100·0	1.858.610	100·0	2.724.553	100·0

lagos jelentőségéből folytonosan veszített. 1925 végén még kereken egyharmadrész esett a saját tőkék összegéből a tőketartalékra, míg két év után már csak egy negyed-rész. Ez természetes, mert a tőketartalék-nak a felértékelés után megállapított ösz-szege nem emelkedhetett tovább és fejlődés csak az alaptőkénél és az egyéb (rendes és rendkívüli) tartalékalapoknál jelentkez-hetett. Miután a felértékelési rendelet szerint az intézetek mérlegszerinti vagyona az alap-tőke regenerálására, illetőleg a tőketartalék

konstruálására volt fordítandó, a rendes-és rendkívüli tartalékok megszokott tételei teljesen elvesztették jelentőségüket és értékük az 1925. évi zárómérlegben is minimális volt. Az évi nyereségekből azután meg-indult a tartalékok dotálása, összegük 1926-ban 18·9 millió, 1927-ben pedig 33·4 millió pengőre növekedett s értékük ez utóbbi év-ben már elérte az összes saját tőkéknek 6·5 százalékát. Itt természetes még további erőteljes fejlődésnek kell bekövetkeznie, hiszen a tartalékok összege — a tőketartalék-

1. Valamennyi hitelintézet vagyonmérlege az 1926. és 1927. évben.

Bilan des établissements de crédit en 1926 et 1927.

b) Teher. — Passif.

T é t e l e k P o s t e s	Magyarország — Hongrie				B u d a p e s t			
	1926 XII. 31.		1927 XII. 31.		1926 XII. 31.		1927 XII. 31.	
	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%	1000 P pengős	%
Saját tőke — <i>Propre capital</i>								
alapszabályokban megállapított részvény-, részjegy-, törzsbetét-, alap- és üzletrésztőke — <i>capitaux-actions, de parts social., de dépôts origin., capitaux soc. et de parts d'affaires fixés aux statuts...</i>	275.690	11.0	345.771	9.4	210.818	11.4	258.867	9.5
tőketartalék — <i>réserve de capital</i> ..	128.840	5.2	127.294	3.5	106.295	5.7	105.452	3.9
értékcsökkenési és egyéb tartalékalap <i>fonds de diminution de valeur et autres fonds de réserve</i> ..	18.869	0.8	33.387	0.9	15.435	0.8	27.456	1.0
nyugdíjartalék — <i>réserve de pensions</i>	3.213	0.1	3.589	0.1	2.849	0.2	3.107	0.1
Összesen — Total	426.612	17.1	510.041	13.9	335.397	18.1	394.882	14.5
Nyugdíjalap, különböző idegen alapok és alapítványok — <i>Fonds de pensions, divers fonds et fondations étrangers</i>	21.506	0.9	32.053	0.9	18.853	1.0	28.380	1.0
Takarék-, törzs-, heti és pénztárjegyetételek — <i>Dépôts d'épargne, dépôts origin., hebdomad. et de bons de caisse</i>	499.583	20.0	707.031	19.3	277.235	14.9	407.718	15.0
Viszontleszámított váltók — <i>Traites réescomptées</i> ..	338.614	13.5	546.645	14.9	156.518	8.4	230.301	8.5
Záloglevelek és egyéb értékpapírok — <i>Obligations hypothéc. et autres valeurs</i>	101.853	4.1	215.524	5.9	101.853	5.5	215.524	7.9
Községi kövénnyek — <i>Obligations communales</i> ..	111	0.0	1.890	0.0	111	0.0	1.890	0.0
Fedezett folyószámlatartozások — <i>Dettes couvertes de compte courant</i> ..	68.955	2.7	124.527	3.4	56.748	3.1	105.453	3.9
Fedezetlen folyószámlatartozások — <i>Dettes non couvertes de compte courant</i>	871.814	34.8	1,191.234	32.5	781.006	42.0	1,084.514	39.9
Átruházott jelzálogos kölcsönök — <i>Prêts hypothéc. transférés</i> ..	37.054	1.5	104.451	2.9	36.427	2.0	98.948	3.6
Átruházott törvényhat., közs. és közhasznú művekre adott kölcsönök — <i>Emprunts transférés, accordés à des comitats, villes aut., communes et oeuvres d'utilité publ.</i> ..	1.714	0.1	1	0.0	1.714	0.1	—	—
Adó tartozások — <i>Impôts</i> ..	2.094	0.1	3.541	0.1	1.618	0.1	2.968	0.1
Különféle tételek — <i>Postes divers</i> ..	71.607	2.9	116.908	3.2	53.456	2.9	77.288	2.8
Előre befolyt kamatok — <i>Intérêts versés d'avance</i> ..	14.891	0.6	25.601	0.7	6.487	0.3	14.205	0.5
Hátralékos kamatok — <i>Arrérages d'intérêts</i> ..	4.869	0.2	6.376	0.2	4.636	0.2	5.742	0.2
Nyereség — <i>Profits</i> ..	38.491	1.5	75.181	2.1	26.551	1.4	56.740	2.1
Összesen — Total	2,499.768	100.0	3,661.004	100.0	1,858.610	100.0	2,724.553	100.0

tól eltekintve — az alaptőkéhez viszonyítva még mindig rendkívül alacsony.

Az alaptőkék összege — ideértve mindennemű részvény-, részjegy-, üzletrész-, törzsbetét-tőkét — 1927-ben 25.4%-kal emelkedett és elérte a 345.8 millió pengőt. Abszolút összegben az új kibocsátások az alapszabályszerinti alaptőke összegét valamivel több mint 70 millió pengővel növelték, míg az előző esztendőben az alaptőkék növekedése

csak 41 millió pengő volt. Általában a saját tőkék emelkedési aránya jelentékenyen elmarad a többi mérlegtételek emelkedési aránya mögött és így a mérlegben való százalékos részesedésük erősen csökkent. 1925-ben a vagyonmérleg végösszegéből még kerekén 20% esett a saját tőkékre, 1926-ban azonban csak 17.1%, 1927-ben pedig már csak 13.9% százalék. Hiszen a vagyon-tehermérleg összege 1927-ben nem kevesebb, mint 46%-

kal emelkedett, holott a saját tőkéknél az emelkedés — mint láttuk — csak 19·4% volt.

A magyar hitelintézetek által kezelt idegen tőkék összege sokkal nagyobb arányban emelkedett, mint a saját tőkék összege.

2. Takarékbetétek.

Dépôts d'épargne.

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Magyarorsz. — <i>Hongrie</i>		B u d a p e s t	
	1926	1927	1926	1927
a) Betéti könyvek darabszáma — <i>Nombre des livrets d'épargne</i>				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	1,140.846	944.295	387.789	412.013
Újonnan kiállított — <i>Nouvellement établis</i>	255.264	302.140	135.038	162.585
Kiegyenlített (megszűnt) — <i>Soldés</i>	436.173	285.806	110.076	119.917
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	959.937	960.629	412.751	454.681
b) Takarékbetétek összege 1000 pengőben — <i>Montant des dépôts d'épargne, en milliers de pengős</i>				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	304.820	496.262	165.642	276.812
Új betét — <i>Nouveaux dépôts</i>	756.615	1,107.706	454.178	725.096
A betét után járó kamatok — <i>Intérêts des dépôts</i>	28.248	36.744	13.716	18.903
Visszafizetett tőke — <i>Capitaux remboursés</i>	582.934	927.544	351.602	609.833
Kifizetett kamatok — <i>Intérêts payés</i>	7.166	6.137	4.699	3.260
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	499.583	707.031	277.235	407.718

A takarékbetétek összege az 1927. évben 200 millió pengőt meghaladó növekedéssel már meghaladta a 700 millió pengőt. Az 1925. év végén a takarékbetétek az összes magyar pénzügyintézeteknél még csak alig 300 millió pengőt meghaladó álladékkal szerepeltek s ez az összeg a következő évben körülbelül 200—200 milliónyi gyarapodással érte el az 1927. évvégi színvonalat. Az 1927. évi emelkedési arány nem egészen 46%-nak felel meg. A magyar hitelintézetek egyébként ez évben 302 ezer darab új betéti könyvet állítottak ki s ezzel szemben kiegyenlített, illetőleg megszűnt 286 ezer betéti könyv, úgy hogy végeredményben a könyvecskék száma 16 ezerrel volt nagyobb az előző évi-

nél. A takarékbetéti könyvek száma ezzel 961 ezerre emelkedett. 1927-ben az összes tőkebefizetések már jelentékenyen meghaladták a milliárdot, pontos összegük 1.107·7 millió pengő volt, amihez járult a betétek után járó kamatok 36·7 milliós összege. Ezzel szemben visszafizetett 927·5 millió pengő tőke és 6·1 millió pengő kamat. A visszafizetett kamatok aránya a tőkésített kamatokhoz elég kedvező, mert míg 1926-ban a betétek után járó összes kamatoknak több mint negyedrésze került tényleg kifizetésre, 1927-ben csak ötödrésze. Az utóbbi évben kifizetett kamatok abszolút összege is kisebb volt, mint az előző évben, dacára a forgalom és az álladék jelentékeny megnövekedésé-

3. Folyószámlaüzlet forgalma.

Mouvement des affaires de comptes courants.

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Magyarország — <i>Hongrie</i>		Budapest	
	1926	1927	1926	1927
	1.000 p e n g ő — p e n g ő s			
Az év elején a követelések (+) és tartozások (—) egyenlege <i>Solde des créances (+) et des dettes (—) au début de l'année</i>	— 111.261	— 57.625	— 110.054	— 56.053
Az üzletév folyamán az intézet által teljesített kifizetések <i>Payements effectués par les établissements de crédit au cours de l'exercice</i>	26,054.436	34,638.698	23,056.137	30,425.819
Az üzletév folyamán az intézethez befolyt befizetések <i>Payements reçus par les établissements de crédit au cours de l'exercice</i>	26,012.159	34,723.639	23,013.682	30,511.735
Az év végén a követelések (+) és tartozások (—) egyenlege — <i>Solde des créances (+) et des dettes (—) à la fin de l'année</i>	— 68.984	— 142.566	— 67.599	— 141.969

4. A hazai hitelintézetek által 1927 folyamán kibocsátott záloglevelek, községi és egyéb kötvények.
Obligations hypothécaires, communales et autres émises en 1927 par les établissements de crédit de la Hongrie.

Az ország megnevezése, ahol a kibocsátott értékpapírok elhelyeztetek; az elhelyezett értékpapírok névértéke darabonként — <i>Pays où les obligations émises ont été placées et valeur nominale des obligations placées</i>	Az elhelyezett értékpapírok <i>Obligations placées</i>			Az ország megnevezése, ahol a kibocsátott értékpapírok elhelyeztetek; az elhelyezett értékpapírok névértéke darabonként — <i>Pays où les obligations émises ont été placées et valeur nominale des obligations placées</i>	Az elhelyezett értékpapírok <i>Obligations placées</i>		
	számszerint <i>nombre</i>	összes névértéke a névértékre szóló valutában <i>valeur nominale totale dans la monnaie y indiquée</i>	árfolyam-értéke <i>valeur cotée</i> 0/0		számszerint <i>nombre</i>	összes névértéke a névértékre szóló valutában <i>valeur nominale totale dans la monnaie y indiquée</i>	árfolyam-értéke <i>valeur cotée</i> %
7 1/2%-os záloglevelek. <i>Obligations hypothéc. 7 1/2%.</i>				7 1/2%-os záloglevelek. <i>Obligations hypothéc. 7 1/2%.</i>			
Amerikai Egyesült Államok — États-Unis				Németalföld — Pays-Bas			
dollár				500 dollár — <i>dollars</i>	62	31.000	93.50
800.000 <i>dollars</i>	1	800.000	98.75	100 " "	2.144	214.400	93.50
200.000 "	2	400.000	96.00	10 " "	1.882	18.820	93.50
1.000 "	1.763	1.763.000	88.00	Németország — Allemagne			
1.000 "	1.650	1.650.000	100.00	1.000 dollár — <i>dollars</i>	15	15.000	98.35
1.000 "	1.350	1.350.000	95.00	500 " "	130	65.000	98.35
1.000 "	130	130.000	90.00	200 " "	5	1.000	98.35
500 "	300	150.000	95.00	Olaszország — Italie			
500 "	50	25.000	99.16	1.000 dollár — <i>dollars</i>	40	40.000	100.00
500 "	12	6.000	97.50	1.000 " "	27	27.000	99.00
100 "	200	20.000	90.00	1.000 " "	5	5.000	98.35
100 "	1.000	100.000	100.00	500 " "	60	30.000	100.00
100 "	89	8.900	97.50	200 " "	50	10.000	100.00
10 "	10	100	97.50	100 " "	150	15.000	100.00
10.000 P — <i>pengős</i>	100	1.000.000	98.50	100 " "	10	1.000	99.00
Ausztria — Autriche				50 " "	100	5.000	100.00
dollár				20 " "	100	2.000	99.00
10.000 <i>dollars</i>	2	20.000	99.00	1.000 " <i>elszakított terület</i>	5	5.000	98.35
1.000 "	87	87.000	93.35	" <i>territoire détaché</i>			
1.000 "	5	5.000	99.00	" <i>de la Hongrie</i>			
500 "	102	51.000	93.35	Svájc — Suisse			
500 "	50	25.000	99.16	1.000 dollár — <i>dollars</i>	2	2.000	98.35
500 "	29	14.500	100.00	500 " "	10	5.000	98.35
200 "	82	16.400	93.35	200 " "	13	2.600	98.35
200 "	30	6.000	100.00	100 " "	1	100	97.50
100 "	60	6.000	100.00	50 " "	8	400	98.35
100 "	39	3.900	96.50	Szerb-Horvát-Szlovén állam			
50 "	60	3.000	100.00	<i>Royaume des Serbes, Croates et Slovènes</i>			
50 "	49	2.450	99.16	1.000 dollár — <i>dollars</i>	3	3.000	99.00
50 "	5	250	93.35	100 " "	30	3.000	99.00
10 "	23	230	96.50	7%-os záloglevelek <i>Obligations hypothéc. 7%</i>			
Belgium — Belgique				Magyarország — Hongrie			
1.000 dollár — <i>dollars</i>	30	30.000	98.35	dollár	10	10.000	96.75
Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>				<i>dollars</i>			
500 dollár — <i>dollars</i>	2	1.000	97.50	500 "	362	181.000	95.62
100 " "	11	1.100	97.50	500 "	10	5.000	96.75
10 " "	16	160	97.50	200 "	144	28.800	95.62
1.000 " <i>elszakított terület</i>	48	48.000	98.35	200 "	10	2.000	96.75
500 " <i>territoire détaché de la Hongrie</i>	9	4.500	98.35	100 "	20	2.000	96.75
200 " "	28	5.600	98.35	50 "	130	6.500	95.62
8 " "	50	400	98.35	50 "	20	1.000	96.75
Nagy-Britannia <i>(Írországgal)</i>				500 £	3	1.500	94.00
<i>Grande-Bretagne</i> <i>(Irlande comprise)</i>				100 "	25	2.500	95.00
500 dollár — <i>dollars</i>	10	5.000	94.75	100 "	10	1.000	94.00
100 " "	44	4.400	94.75	40 "	20	800	95.00
10 " "	14	140	94.75	10 "	30	300	94.00
1000 £	100	100.000	97.17	10 "	30	300	95.00
500 " "	200	100.000	97.17	5 "	40	200	94.00
100 " "	3.076	307.600	97.17				

Az ország megnevezése, ahol a kibocsátott értékpapírok elhelyeztettek; az elhelyezett értékpapírok névértéke darabonként — <i>Pays où les obligations émises ont été placées et valeur nominale des obligations placées</i>	Az elhelyezett értékpapírok <i>Obligations placées</i>			Az ország megnevezése, ahol a kibocsátott értékpapírok elhelyeztettek; az elhelyezett értékpapírok névértéke darabonként — <i>Pays où les obligations émises ont été placées et valeur nominale des obligations placées</i>	Az elhelyezett értékpapírok <i>Obligations placées</i>		
	számszerint nombre	összes névértéke a névértékre szóló valutában <i>valeur nominale totale dans la monnaie y indiquée</i>	árfolyam- érték <i>valeur cotée</i> %		számszerint nombre	összes névértéke a névértékre szóló valutában <i>valeur nominale totale dans la monnaie y indiquée</i>	árfolyam- érték <i>valeur cotée</i> %
7%-os záloglevelek. <i>Obligations hypothéc. 7%.</i>				7%-os községi kötvények. <i>Obligations communales 7%.</i>			
Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i>				Nagy-Britannia (Írországgal)			
500.000 dollár — <i>dollars</i>	11	5,500.000	97.50	<i>Grande-Bretagne</i> (Írlandé comprise)			
100.000 " "	6	600.000	97.50	500 £	100	50.000	93.20
50.000 " "	1	50.000	97.50	7½%-os kötvények. <i>Obligations 7½%.</i>			
10.000 pengő — <i>pengős</i>	60	600.000	94.00	Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i>			
Ausztria — <i>Autriche</i>				1.000 dollár — <i>dollars</i>	950	950.000	95.00
1.000 dollár — <i>dollars</i>	50	50.000	93.00	500 " "	100	50.000	95.00
500 £	36	18.000	94.00	7%-os kötvények. <i>Obligations 7%.</i>			
500 " "	2	1.000	100.00	Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i>			
100 " "	20	2.000	94.00	1.000 dollár — <i>dollars</i>	3.000	3,000.000	92.83
Nagy-Britannia (Írországgal)							
<i>Grande-Bretagne</i> (Írlandé comprise)							
500 £	53	26.500	94.00				
100 " "	5	500	94.00				

nek. A takarékbetétek alatt kimutatott összegek a tehermérleg egész összegének 19.3 százalékát foglalták le maguknak, míg 1926-ban kerek 20%-át. Arányuk tehát valamivel csökkent.

A folyószámlákon elhelyezett összegek 1927-ben szintén igen nagyarányú emelkedést mutatnak. A fedezetlen folyószámlatartozások összege 871.8 millió pengőről 1,191.2 millió pengőre, a fedezett folyószámlatartozások álladéka pedig 69 millió pengőről 124.5 millió pengőre gyarapodott. A folyószámlákra történt befizetések és kifizetések összege — külön-külön — nem egészen 35 milliárd pengő volt, tehát jóval több az előző évinél, mikor csak mintegy 26 milliárd került befizetésre, illetőleg kifizetésre. A folyószámlaüzlet forgalma ma is túlnyomó részben a fővárosra koncentrálódik, az 1927. évi 35 milliárdból több mint 30, az 1926. évi 26 milliárdból pedig 23 esett a főváros hitelintézeteire. A fedezetlen folyószámlatartozások 32.5%-kal, a fedezett folyószámlatartozások pedig 3.4%-kal részesedtek a tehermérlegben. Az előbbi aránya az utóbbi években jelentkező állandó tendenciának megfelelően csökkenő, az utóbbié azonban 1927-ben emelkedett, mert az előző év végén csak 2.7% volt.

A forgalomban levő záloglevelek összege, dacára annak, hogy az 1927. év egyes részeiben a világ hitelviszonyai nem voltak kedvezőek és a kibocsátásoknak időnkint szünetelniük kellett, mégis több mint megkétszereződött és 216 millió pengőig növekedett az előző évi 102 milliónyi összeggel szemben. A kibocsátott záloglevelek túlnyomórésztben 7½ százalékos típusúak voltak, ennél nagyobb kamatozású címletek már nem kerültek kibocsátásra, sőt tekintélyes összegben szerepelnek a 7%-os záloglevelek is. A záloglevelek főpiacai 1927-ben is az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia voltak, de elég számottevő értékű záloglevelet sikerült Ausztriában Németalföldön, Olaszországban és Németországban is elhelyezni. A magyar piac is elég tekintélyes összegű záloglevelet vett át, mely utóbbiak mind 7%-os típusúak voltak. A záloglevelek az angol piacokon kibocsátott címleteken kívül csaknem mind dollárra szólottak, csak 100 darab, egyenkint 10,000 pengő névértékű záloglevél került a magyar valutában kibocsátásra. Nagy-Britanniában viszont fontértékű záloglevelek helyeztetek el. A magyar piacon részben font, részben dollár értékű záloglevelek kerültek forgalomba. Említhető, hogy Nagy-Britanniában

5. Jelzálogos kölcsönök.¹⁾*Prêts hypothécaires.¹⁾*

M e g n e v e z é s — D é s i g n a t i o n	Magyarorsz. - Hongrie		Budapest	
	1926	1927	1926	1927
a) Jelzálogos kölcsönök darabszáma — Nombre des prêts hypothécaires				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	37.192	32.923	28.812	25.095
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	32.807	35.478	24.871	25.442
Ebből — <i>Dont</i>				
a) földbirtokra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur propriétés foncières</i>	28.979	31.381	22.715	23.130
b) bérházakra és gyárakra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur maisons de rapport et sur fabriques</i>	3.828	4.097	2.156	2.312
b) Jelzálogos kölcsönök összege 1000 pengőben — Montant des prêts hypothécaires, en milliers de pengős				
Álladék az év elején — <i>Effectif au début de l'année</i>	8.058	102.692	7.251	100.511
Folyósított — <i>Prêts versés</i>	96.442	159.516	94.522	154.225
Törlesztetett — <i>Amortissement de prêts</i>	3.598	13.016	3.075	12.402
Álladék az év végén — <i>Effectif à la fin de l'année</i>	100.902	249.192	98.698	242.334
Ebből — <i>Dont</i>				
a) földbirtokra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur propriétés foncières</i>	88.631	173.134	87.164	167.578
b) bérházakra és gyárakra adott kölcsönök — <i>prêts accordés sur maisons de rapport et sur fabriques</i>	12.271	76.058	11.534	74.756

¹⁾ Az átruházott kölcsönök nélkül — *Sans les prêts transférés.*

összesen 50.000 font értékű községi kötvény is került kibocsátásra.

A záloglevelekkel együtt emelkedést mutat a magyar hitelintézetek jelzálogos kölcsöneinek álladéka is, melyeknek mérleg szerinti egyesített értéke az 1926. évi 138 millió pengőről mintegy 354 millió pengőre emelkedett. Ezekben az összegekben azonban az egyes intézetek által átruházott zálogkölcsönök is szerepelnek és ha a kétszeres számbavétel elkerülése végett az átruházott kölcsönök álladékat levonjuk, azt látjuk, hogy a magyar hitelintézetek által folyósított jelzálogos kölcsönök tényleges álladéka 1926-ban 100·9 millió, 1927-ben pedig 249·2 millió pengő volt. A folyósított jelzálogos kölcsönök értéke tehát meglehetősen párhuzamosan haladt a forgalomba hozott záloglevelek értékösszegével, vagyis a jelzálogkölcsönök túlnyomó részben záloglevelekben folyósítottak. Az 1927. évben folyósításra került jelzálogos kölcsönök összege mintegy 160 millió pengő volt, míg visszafizetésre mindösze 13 millió pengő értékű jelzálogkölcsön került. Az 1927. évben a jelentkező gazdasági fellendüléssel és az építő tevékenység újjáéledésével kapcsolatosan nagy arányban emelkedett a bérházakra és a gyárakra adott jelzálogkölcsönök értéke. Az 1926. évi 100·9 milliós jelzálogkölcsönálladékból csak alig 12·3 millió pengő (12%) esett a bérházakra és gyárakra folyósított kölcsönökre, míg az 1927. évi 249·2 milliós álladékból már ke-
reken 76 millió pengő, vagyis több mint

30% volt az olyan kölcsön, mely bérházakra és gyárakra (mindenesetre túlnyomórészt bérházakra) folyósított. Ezeket a kölcsönöket csaknem kizárólag a fővárosi intézetek folyósították. A jelzálogkölcsönök kamatozási viszonyai a záloglevelekhez símulnak. Túlnyomó a 7—7½%-os kölcsön (182·7 millió pengő), vannak azonban jelentős mennyiségben 7½—8%-os kölcsönök (21·9 millió pengő) és 8½—9 százalékosak is (21·3 millió pengő), sőt az 1927. év végén is akadt még 11 millió pengőt meghaladó oly jelzálogkölcsön, mely 9%-nál magasabb kamatozású volt.

6. A jelzálogos kölcsönök álladékanak megoszlása kamatláb szerint.

Répartition, suivant le taux de l'intérêt, de l'effectif des prêts hypothécaires.

Kamatláb <i>Taux de l'intérêt</i>	Magyarország Hongrie		Budapest	
	1926	1927	1926	1927
	1000 P-ben — en milliers de p.			
<i>Moins de</i> — 5%-ig ..	34	979	34	979
5% — 5½% ..	8	7	6	7
5½% — 6% ..	80	81	78	77
6% — 6½% ..	2.205	27	2.203	27
6½% — 7% ..	—	2.528	1	2.414
7% — 7½% ..	85.470	182.666	85.470	180.995
7½% — 8% ..	1.626	21.902	1.549	21.602
8% — 8½% ..	3.151	8.700	2.767	7.805
8½% — 9% ..	1.712	21.260	1.673	21.247
<i>Plus de</i> — 9%-nál nagyobb	6.616	11.042	4.917	7.181

7. Váltóleszámitolás.

Escompte de traites.

Megnevezés — Désignation	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1926	1927	1926	1927
a) A váltók darabszáma — Nombre des traites.				
Váltóállomány az év elején — Effectif des traites au début de l'année	866.827	1,167.489	373.157	457.494
Ebből viszontleszámitolt váltók — Dont traites réescomptées	311.248	409.941	131.467	149.592
Váltóállomány az év végén — Effectif des traites à la fin de l'année	1,185.933	1,515.068	461.169	587.404
Ebből — Dont				
a) viszontleszámitolt váltók — traites réescomptées	441.198	544.117	152.293	185.548
b) jelzálogilag biztosított váltók — traites garanties par hypothèque	319.398	468.863	57.490	113.627
b) A váltók értéke 1000 pengőben. — Valeur des traites en milliers de pengős.				
Váltóállomány az év elején — Effectif des traites au début de l'année	711.683	942.902	421.795	543.735
Ebből viszontleszámitolt váltók — Dont traites réescomptées	218.826	330.991	96.608	153.995
Leszámitolt váltók összege az év folyamán — Montant des traites escomptées au cours de l'année	3,640.152 ¹⁾	5,360.808	2,160.078	3,140.955
Ebből viszontleszámitolt váltók — Dont traites réescomptées	1,827.589	2,967.642	1,050.593	1,624.600
Behajthatatlan (leírt) váltók — Traités non recouvrables (radiés)	1.098	541	927	370
Váltóállomány az év végén — Effectif des traites à la fin de l'année	985.402	1,480.904	547.102	810.109
Ebből — Dont				
a) viszontleszámitolt váltók — traites réescomptées	338.614	546.645	156.518	230.301
b) jelzálogilag biztosított váltók — traites garanties par hypothèque	234.379	477.901	94.741	167.952

A gazdasági és hitelélet emelkedő irama jelentősen megduzzasztotta 1927-ben a hitelintézetek váltótárcáját, mely az 1927. évi mérlegek szerint már 1.480,9 millió pengőre növekedett az előző évi 985,4 millió pengővel szemben, ami valamivel több, mint 50%-nak felel meg. Ebből az álladékból mindenesetre le kell vonni a viszont-

leszámitolásra került váltók értékét, mely 1926-ban 338,6, 1927-ben pedig 546,6 millió pengőt tett ki, úgyhogy a tulajdonképeni váltóállomány 1927-ben 934,3 millió pengő volt, 1926-ban pedig 646,8 millió. Ez alapon a váltóállomány emelkedése csak mintegy 44%-os volt, mert 1927-ben aránylagosan jóval több váltó került vi-

8. Értékpapírforgalom.

Mouvement des titres (valeurs).

Megnevezés — Désignation	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1926	1927	1926	1927
ezer pengőben — en milliers de p.				
Az értékpapírállomány mérlegértéke az év elején — Valeur, suivant le bilan, de l'effectif des titres au début de l'année	141.851	159.603	128.040	145.866
Az év folyamán vásárolt papirokért fizetett összeg — Sommes payées pour les titres achetés au cours de l'année	315.171	848.601	309.662	833.630
Az eladott értékpapírokon elért nyereség — Profits réalisés sur les titres vendus	8.683	8.026	7.986	7.618
Az év folyamán eladott értékpapírokért kapott összeg — Sommes reçues pour les titres vendus au cours de l'année	304.945	804.922	298.960	792.133
Az év folyamán eladott értékpapírokból származó veszteség — Perte résultant des titres vendus au cours de l'année	1.019 ¹⁾	2.097 ¹⁾	873	1.851
Az értékpapírállomány mérlegértéke az év végén — Valeur, suivant le bilan, de l'effectif des titres à la fin de l'année	159.741	209.211	145.855	193.130

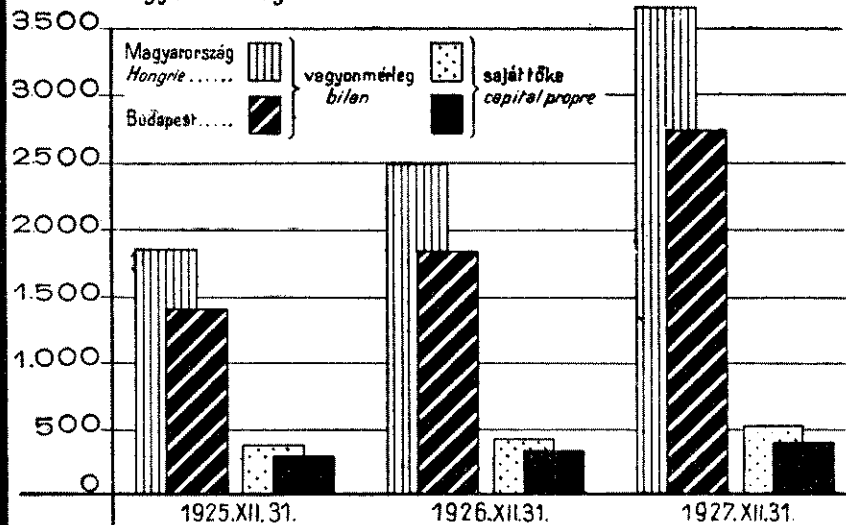
¹⁾ Ebből 1926-ban 3000, 1927-ben 4000 P az értékcsökkenési tartalékalap terhére. — Dont 3000 pengős en 1926 et 4000 p. en 1927 à la charge du fonds de réserve de diminut. de valeur.

MAGYAR HITELINTÉZETEK.

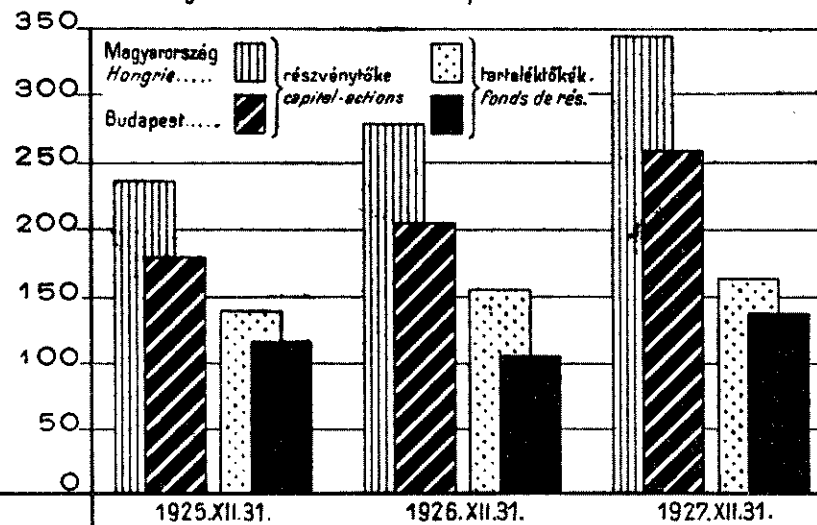
Établissements hongrois de crédit.

MILLIÓ PENGŐBEN. EN MILLIONS DE PENGŐS.

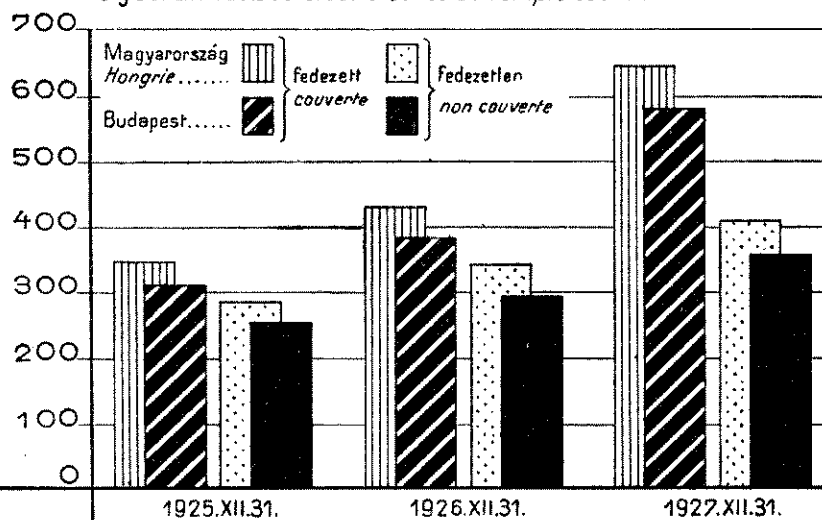
Vagyonomérleg. Bilan

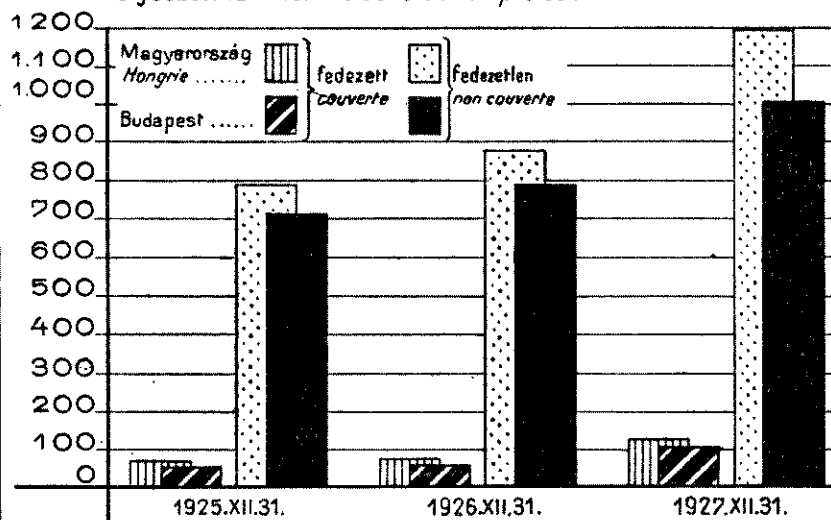
Részvénytőke és tartaléktőkék. Capital actions et fonds de réserve.

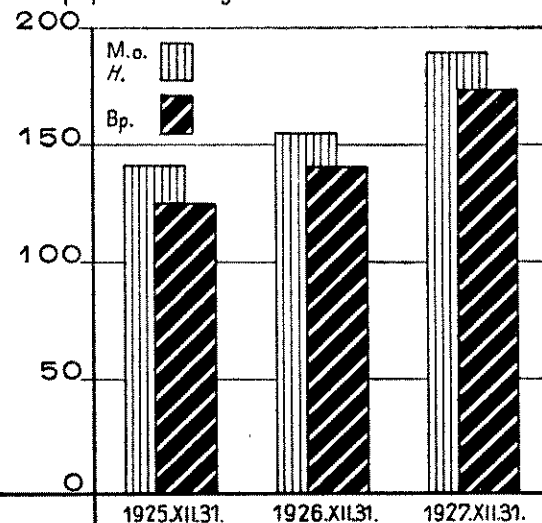
Folyószámlakövetelés. Créance de compte courant

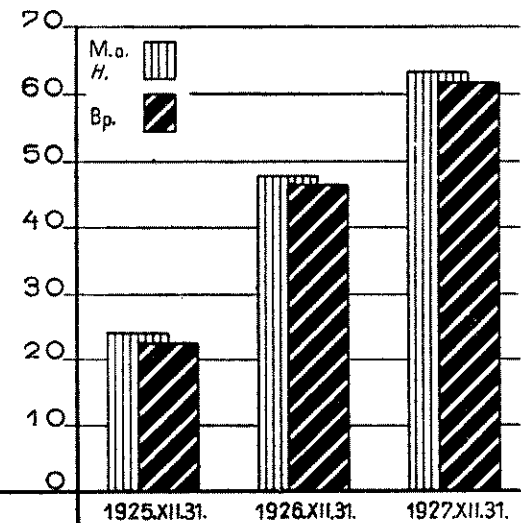
Folyószámlatartozás. Dette de compte courant

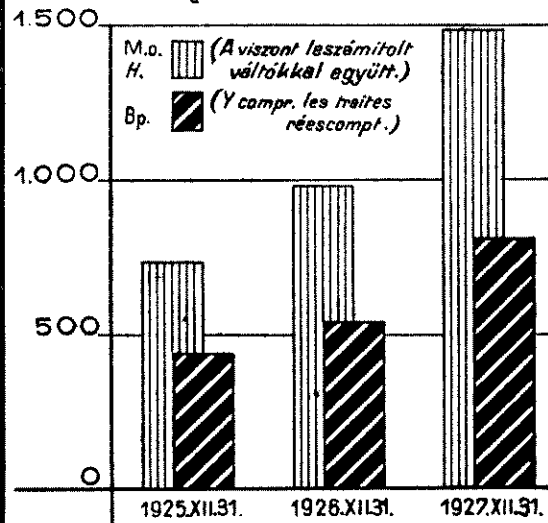
Értékpapírállomány. Effectif des valeurs.

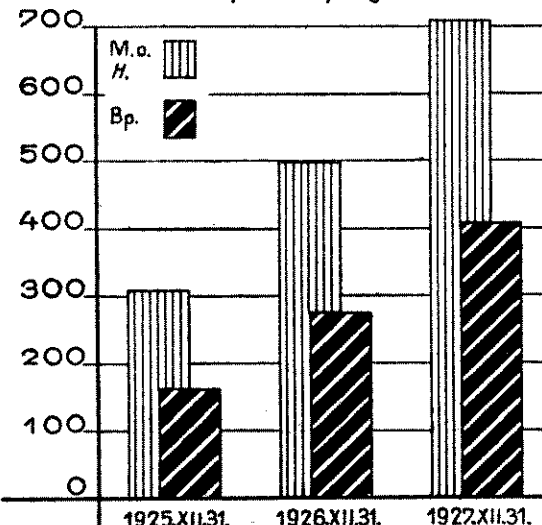
Valuták és devizák. Monnaies et devises.

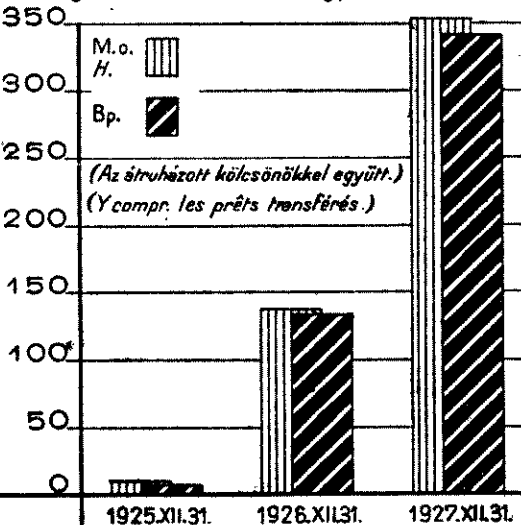
Váltóállomány. Effectif des traites.

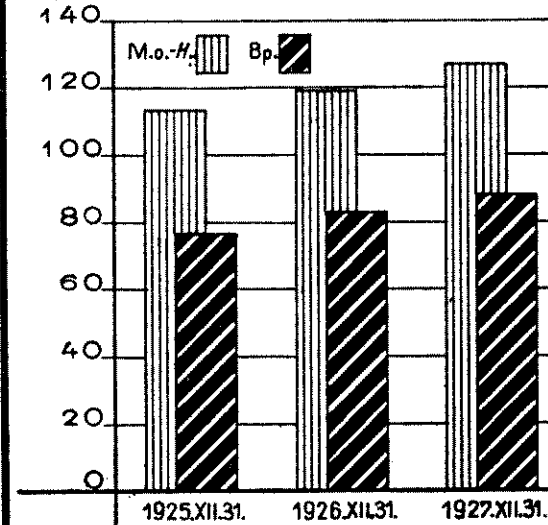
Takarékbetétek. Dépôts d'épargne.

Jelzálogos kölcsönök. Prêts hypothécaires.

Ingatlanok értéke. Valeur des immeubles.

szontleszámítolásra, mint az előző esztendőben. A váltóállomány darabszáma, mely már az 1926. év végén 1 millió 186 ezer volt, 1927-ben több, mint másfél millióra emelkedett, mely utóbbi összegnek több mint harmadrésze, összesen 587 ezer darab esett a fővárosi intézetekre. A magyar hitelintézetek által az év folyamán leszámított váltók teljes összege 1926-ban 3,6 milliárd, 1927-ben pedig 5,4 milliárd pengőt képviselt, ami 47%-os növekedést jelez. Viszontleszámítolásra került ebből az értékösszegeből 1926-ban 1,8 milliárd, 1927-ben pedig kerekén 3 milliárd pengő értékű váltó. Örvedetes, hogy a behajthatatlannak bizonyult (leírt) váltók értéke 1 millióról 500 ezer pengőre csökkent, tehát fele

volt csak az előző évének, dacára a váltóleszámítolási forgalom nagy emelkedésének. Feltűnően emelkedett a jelzálogilag biztosított váltók értékösszege. Az 1926. évi adatok szerint az ily módon biztosított váltók összes értéke még csak 234 millió pengő volt, 1927-ben azonban már több mint kétszer annyi, 478 millió pengő értékű jelzálogilag biztosított váltót mutatnak ki a hitelintézetek mérlegei. Ezt az emelkedést főleg a vidéki intézetek működési körének terjeszkedése idézte elő, bár a fővárosi intézetek álladéka is jelentékeny emelkedést mutat. A hitelintézetek váltóálladéka (a viszontleszámított váltókkal együtt) a vagyommérlegben 40,5%-kal szerepelt 1927-ben, míg 1926-ban csak 39,4%-kal.

9. Valamennyi hitelintézet nyereség- és veszteségszámlája és a tiszta nyereség felosztása 1926-ban és 1927-ben.

Compte de profits et pertes des établissements de crédit et répartition des profits nets en 1926 et 1927.

a) Jövedelmek. — Revenus.

T é t e l e k — P o s t e s	Magyarország — Hongrie		B u d a p e s t	
	1926	1927	1926	1927
	1000 pengőben — en milliers de p.			
Befolyt kamatok: — Intérêts reçus:				
pénzintézeteknél elhelyezett tőkék után — <i>sur capitaux placés dans des établissements de crédit</i>	2.454	2.891	2.084	2.541
értékpapírok után — <i>sur valeurs (titres)</i>	10.240	13.825	9.458	12.906
váltók után — <i>sur traites</i>	97.112	122.370	45.307	57.984
értékpapírokra, egyéb zálogokra adott előlegek és tőzsdei reportüzlet után — <i>sur avances sur titres et autres gages et sur affaires de report bours.</i>	1.746	3.273	1.661	2.521
folyószámlakövetelések után — <i>sur créances de compte cour.</i>	56.907	66.142	46.817	54.025
jelzálogos kölcsönök után — <i>sur prêts hypothéc.</i>	5.622	13.534	5.341	12.819
törvényhatósági, községi és közhasznú művekre adott kölcsönök után — <i>sur emprunts versés à des comitats, villes autonomes, communes et oeuvres d'utilité publ.</i>	77	325	77	317
kezeség melletti kötvénykölcsönök után — <i>sur prêts d'obligation avec garantie</i>	1.884	2.458	438	715
késedelmi kamatok — <i>intérêts de retard</i>	91	—	36	—
egyéb kamatok — <i>autres intérêts</i>	1.309	2.130	114	736
Ingtalanok jövedelme — <i>Revenus d'immeubles</i>	5.130	7.975	3.151	4.914
Jutalékok és díjak — <i>Commissions</i>	22.221	25.842	17.913	21.489
Nyereség: — Profits:				
új részvények kibocsátásából — <i>de l'émission de nouvelles actions</i>	1.030	25.038	427	20.468
értékpapírok eladásából — <i>de la vente de valeurs (titres)</i>	8.683	8.026	7.986	7.618
ingatlanok eladásából — " " " <i>d'immeubles</i>	640	2.333	572	2.169
ingatlanok felértékeléséből — <i>de la réévaluation d'immeubles</i>	22	—	8	—
berendezés felértékeléséből és eladásából — <i>de la réévaluation et de la vente de mobilier</i>	35	67	26	53
árúüzletből — <i>d'affaires de marchandises</i>	3.648	4.882	3.068	4.146
kibocsátási és konzorciális üzletekből — <i>d'affaires d'émission et de consortium</i>	864	2.244	861	2.235
külföldi pénzek adás-vételéből — <i>de l'achat et de la vente de monnaies étrangères</i>	5.636	5.073	5.327	4.752
Különbféle nyereségek és jövedelmek — <i>Divers profits et revenus</i>	3.255	11.281	2.735	10.677
Jövedelmek összesen — Total des revenus	228.606	319.709	153.407	223.085

Aránylag kis mértékű fejlődést mutat a mérlegadatok szerint a hitelintézetek értékpapírállománya, mely 1926-ban 155·9, 1927-ben pedig 189·3 millió pengő volt, tehát ez utóbbi évben csak 21%-kal emelkedett. Igaz, hogy ha hozzászámítjuk az intézetek által kezelt különféle alapok és alapítványok értékpapírjait, az emelkedés aránya valamivel magasabb lesz, mert az alapok és alapítványok értékpapírjai 1926-ban csak 3·9 millió pengő értéket képviseltek, míg 1927-ben már 19·9 milliót. Az értékpapírállománynak aránylag kis mértékű emelkedése dacára maga az értékpapírüzlet, vagyis a hitelintézetek által vásárolt és eladott értékpapírok értékösszege

igen nagy fejlődésről tanuskodik. Míg ugyanis 1926-ban a bankok 315 millió pengő értékű értékpapírt vásároltak és 305 millió pengőt vettek be az újból eladottakért, 1927-ben az év folyamán vásárolt papírokért fizetett összeg 849 millió pengőre, az eladott papírokért kapott összeg pedig 805 millió pengőre emelkedett. Ez a nagy emelkedés bizonyára az 1927. év első felének tőzsdekonjunktúrájával függ össze. Az eladott értékpapírokon elért nyereség mindamelllett kisebb volt az előző évinél. Figyelemre méltó, hogy az értékpapírüzletből a vidéki hitelintézetek alig részesedtek; azt egy töredéktől eltekintve, a fővárosi intézetek bonyolították le. Így az 1927. év-

9. Valamennyi hitelintézet nyereség- és veszteségszámlája s a tiszta nyereség felosztása 1926-ban és 1927-ben.

Compte de profits et pertes des établissements de crédit et répartition des profits nets, 1926 et 1927.

b) Költségek — Dépenses.

T é t e l e k — P o s t e s	Magyarorsz. - Hongrie		Budapest	
	1926	1927	1926	1927
	ezer pengő — en milliers de p.			
Fizetett és tőkésített kamatok: — <i>Intérêts payés et capitalisés:</i>				
Betétek (takaré-, törzs-, heti és pénztárjegyetétek után) — <i>Sur dépôts (d'épargne, origin., hebdomad. et de bons de caisse)</i>	28.248	36.744	13.716	18.903
Viszontleszámitolt váltók után — <i>Sur traites réescomptées ..</i>	27.546	38.078	10.013	13.988
Záloglevelek és egyéb értékpapírok után — <i>Sur obligations hypothéc. et sur autres valeurs ..</i>	2.812	9.494	2.812	9.494
Községi kötvények után — <i>Sur obligations communales ..</i>	222	510	222	510
Folyószámla- és csekkbetétek és egyéb folyószámlás tartozások után — <i>Sur dépôts de compte courant et de chèque et sur autres dettes de compte courant ..</i>	39.001	50.227	33.907	43.581
Átruházott jelzálogos kölcsönök után — <i>Sur prêts hypothécaires transférés ..</i>	1.659	2.784	1.653	2.698
Átruházott törvényhatósági községi és közhasznú művekre adott kölcsönök után — <i>Sur emprunts transférés, accordés à des comitats, villes autonomes, communes et oeuvres d'utilité publ.</i>	57	—	57	—
Nyugdíjalap és jótékony- vagy közérdekű alapok után — <i>Sur fonds de pensions de retraite et de bienfaisance ou d'intérêt publ.</i>	582	837	463	755
Egyéb tartozások után — <i>Sur autres dettes ..</i>	2.205	2.639	764	786
Kamatilleték — <i>Taxe sur les intérêts ..</i>	2.832	1.559	1.652	709
Az igazgatóság illetményei — <i>Traitements de la direction ..</i>	1.086	1.149	751	724
Felügyelőbizottsági tagok és napibiztosok díjai — <i>Honoraires des membres de la commission de surveillance et des commissaires j. ..</i>	256	265	107	94
A személyzet javadalmazása — <i>Traitements du personnel ..</i>	43.730	46.854	33.706	36.236
Üzleti költségek — <i>Frais d'affaires ..</i>	22.565	28.392	15.284	19.831
Állami és községi adók és kincstári illetékek — <i>Impôts, contributions communales et droits fiscaux ..</i>	11.201	14.471	7.308	9.622
Leírások: — <i>Radiations:</i>				
Ingatlanokból — <i>Sur immeubles ..</i>	693	414	408	90
Berendezésből — <i>Sur le mobilier ..</i>	156	203	86	115
Váltókból — <i>Sur traites ..</i>	1.098	541	927	370
Folyószámlakövetelésekből — <i>Sur créances de compte courant</i>	1.275	6.025	945	5.818
Egyebekből — <i>Sur autres ..</i>	260	286	199	216
Veszteség értékpapirokból — <i>Pertes résultant de valeurs (titres).</i>	1.016	2.093	873	1.851
Különféle (veszteségek) költségek — <i>Différents (pertes) frais</i>	3.730	4.646	2.561	3.112
Költségek összesen: — <i>Total des dépenses:</i>	192.230	248.211	128.414	169.503

ben vásárolt papírok 849 millió pengő érték-összegéből 834 millió pengő, az eladott papírokért kapott 805 millió pengőből pedig 792 millió pengő esett a fővárosi intézetekre. 1927-ben az értékpapírállomány —

beszámítva a hitelintézetek által kezelt alapok és alapítványok hirtokában levő érték-papírokat is — 5·7%-át érte el a vagyonszám mérleg végösszegének. Az előző évben ez az arányszám 6·3% volt.

9. Valamennyi hitelintézet nyereség- és veszteségszámlája s a tiszta nyereség felosztása 1926-ban és 1927-ben.

Compte de profits et pertes des établissements de crédit et répartition des profits nets en 1926 et 1927.

c) A tiszta nyereség felosztása. — Répartition des profits nets.

T é t e l e k — P o s t e s	Magyarorsz. — Hongrie		Budapest	
	1926	1927	1926	1927
	1000 pengőben — en milliers de p.			
Az igazgatóság jutaléka — <i>Tantièmes de la direction</i>	2.551	3.453	1.335	1.946
A felügyelőbizottság átalánya — <i>Honoraires de la commission de surveillance</i>	234	279	59	40
A hivatalnokok jutalmazása — <i>Rémunération des employés</i>	1.068	1.395	605	789
A nyugdíj-tartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve de pensions de retraite</i>	166	1.254	72	1.154
A nyugdíjalap javadalmazása — <i>Dotation du fonds de retraite</i>	2.701	5.731	1.893	4.702
A tőketartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve de capital</i>	2.169	1.689	932	178
Az értékcsökkenési tartalékalap javadalmazása — <i>Dotation du fonds de réserve de diminution de valeur</i>	515	974	357	799
Rendes tartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve ordinaire</i>	2.743	18.620	1.806	14.590
Rendkívüli tartalék javadalmazása — <i>Dotation de la réserve extraordinaire</i>	168	7.624	69	7.445
Egyéb tartalék javadalmazása — <i>Dotation d'autres réserves</i>	492	726	311	227
Kifizetett osztalék — <i>Dividendes payés</i>	23.332	30.581	17.505	22.921
Adakozás jótékony- és közcélokra — <i>Dons pour bienfaisance et pour oeuvres publiques</i>	569	878	246	462
Átvitel a jövő év javára — <i>Report à l'année suivante</i>	1.675	1.908	1.289	1.439
A felosztott nyereség összesen — Total des profits répartis	38.383	75.112	26.479	56.692

Ha már most az intézetek jövedelmét tekintjük, azt látjuk, hogy az összes magyarországi hitelintézetek jövedelme 228·6 millió volt 1926-ban, 1927-ben azonban már 319·7 millióra emelkedett. Az emelkedés aránya kerekén 40%-ot tesz ki, tehát körülbelül összhangban van az észlelt általános fejlődéssel. A hitelintézetek által elért tiszta nyereség már jóval nagyobb arányú emelkedést mutat: 38·4 millióról 75·1 millió pengőre, vagyis 96%-kal növekedve, csaknem megduplázódott. A nyereségnek ezt a nagy emelkedését főleg az

új részvények kibocsátásából elért nyereség idézte elő, mely az 1926. évi nyereségszámlán még csak 1 millióval, 1927-ben azonban már 25 millióval szerepel. Ennek a nyereségnek nagy része azonban a tartalékok javadalmazására fordított, úgy-hogy 1927-ben csak 30·6 millió pengő került mint osztalék kifizetésre, alig 30%-kal több, mint az előző esztendőben. Állami és községi adókra, valamint kincstári illeté-kekre 1926-ban 11·2 millió, 1927-ben 14·5 millió pengő került kifizetésre.

Szőnyi Gyula dr.

© KONZULI JELENTÉSEK ©

A Magyar Statisztikai Szemlében az egyes államokról megjelent utolsó konzuli jelentések:

Állam neve	Évf.	Lap	Állam neve	Évf.	Lap	Állam neve	Évf.	Lap	Állam neve	Évf.	Lap
Ausztria	1929	422	Esztország	1928	227	Mexikó	1928	787	Spanyolország ...	1928	793
Bajorország	1928	532	Finnország	1926	759	Nagy-Britannia ...	1928	1027	Svájc	1929	655
Brazília	1927	708	Franciaország ...	1926	709	Németbirodalom ..	1929	305	Sz. H. Sz. állam..	1928	524
Bulgária	1928	1105	Görögország	1927	982	Olaszország	1928	923	Törökország	1928	798
Cseh-Szlovákia..	1929	543	Kanada	1926	110	Románia	1928	626	Württemberg.....	1928	1113

Bulgária.

Bulgarie.

A szófiai m. kir. követség gazdasági jelentése az 1928. évről.

A gazdasági és pénzügyi válság Bulgáriában 1926 végén és 1927 elején érte el a tetőpontját, azóta a helyzet lassú, de állandó javulást mutat. Ez a kedvező irányzat folytatódott 1928-ban is és csak átmenetileg tudta megzavarni két nagy elemi csapás. Az egyik az áprilisi földrengések sorozata volt, amely kb. 5 milliárd leva kárt okozott Bulgária legtermékenyebb vidékeinek egyikén, a másik pedig a hónapokon keresztül tartó nyári szárazság, amely a tavasziakban, de különösen a tengeriben és dohányban okozott rendkívül rossz termést.

A pénzpiac a feszültség enyhülésének jeleit mutatta. Habár Bulgáriának hitelszükségletét elsősorban külföldről kellett 1928-ban is fedeznie és külföldi kölcsönökben még mindig nagy hiány volt, figyelembe veendő körülmény, hogy a kereslet és kínálat közötti arány kedvezőbben alakult, mint azelőtt, ami főleg a betétek szaporodásának tulajdonítandó.

A bolgár valuta, amely a külföldi fizetési eszközökhöz való arányát már éveken keresztül meglehetősen szilárdan tartotta, a stabilizációs kölcsön elnyerésével végleg megállapodottnak tekinthető.

A jelzálogkölcsönök terén lényeges haladás mutatkozik a „Banque Hypothécaire Bulgare“-nak főleg külföldi tőkével történt megalapításával, amely intézet 1928 folyamán kezdte meg működését, de az év végéig már 200 millió leva jelzálogkölcsönt helyezett el.

A mezőgazdaság, amely a nemzeti vagyon és a nemzeti termelés főágát képezi, szintén jelentékeny haladást mutatott fel az elmúlt év folyamán. A kenyérmagvakkal bevetett terület nagyobb volt, mint bármely háború utáni évben. A szárazság és kedvezőtlen klimatikus viszonyok dacára az őszi-ekben nagyobb termés volt, mint 1927-ben.

A belföldi ipar terén az 1928-ban megszávozott iparfejlesztési törvény üdvös módon hozzájárult

abhoz, hogy a már meglévő iparágak tovább fejlődjenek és újak alakuljanak. A textil-, kerámiái-, bőr- és cukoripar a belföldi szükségletet már fedezni tudja. A gép-, papír- és kémiai ipar terén lényeges haladások észlelhetők. A belföldi termelés fejlesztéséhez hozzájárul a vámkoefficiens jelentékeny felemelése, ami 1928 július hó 26-án lépett életbe.

A külkereskedelmi forgalom Bulgária számára kedvezőtlenül alakult. A külkereskedelmi mérleg 800 millió deficitet mutat, holott az előző év aktívummal zárult.

Nemzetgazdasági szempontból az 1928. évnél Bulgáriára nézve legfontosabb eseménye az 5 millió fontos külföldi kölcsön elnyerése volt, amely kétségtelenül hozzá fog járulni a termelés fokozásához és az országban rejlő gazdasági és pénzügyi erők fejlesztéséhez.

Őstermelés.

A bolgár mezőgazdaságban az 1928. év csak a termények egy részére volt kedvező. Az őszi vetemények kedvező esők behatása alatt nagyon szépen fejlődtek, a tavasziak ellenben, különösen a tengeri, továbbá pedig a rizs, a június elején beállott és négy hónapnál tovább tartó nagy szárazság következtében nagyon sokat szenvedtek.

A bolgár mezőgazdaság még meglehetősen kezdetleges állapotban van. Az átlageredmény búzában hektáronként 13,2 métermázs, vagyis a búzát termelő 18 európai állam között Bulgária a 14. helyen áll. A tőke hiánya és a parasztság konzervatívizmusa akadálya volt a fejlődésnek; hozzájárul ehhez a föld felületés és elégtelen megművelése, részben az igavonó állatok hiányának, részben pedig annak következtében, hogy az ország nagy részében még faekét használnak, a trágyázás na-

gyon gyenge, a műtrágyázás pedig még csak gyermekéveit éli.

A kormány mindent elkövet a hiányok pótlására, mezőgazdasági gépek behozatalával, — amelyeket beszerzési áron alul ad a mezőgazdáknak, — nemesített magvak kiosztásával, az állathiányon a takarmány szaporításával igyekszik segíteni, a tengerinél pedig egységes típus termelését szándékozik meghonosítani.

A kormány takarmánytermelési akciója jó úton halad, mert míg 1924-ben 7.700 hektár volt lucernával bevetve, 1928-ban már 15.000 hektár.

Bulgáriában a szántóföld terjedelme 3.333.689 hektár, a legelőké 357.351 hektár és a rété 152.254 hektár. Az 1928. évi *terméseredmény és bevetett terület* pedig a következő volt:

Termény	Bevetett terület ezer hektárban		Terméseredmény ezer m-mázsában	
	1927	1928	1927	1928
Búza	1.082·0	1.128·0	12.886	13.796
Rozs	188·0	194·0	2.094	2.342
Kétszeres ..	97·0	92·0	1.104	911
Árpa	227·0	243·0	3.057	3.427
Zab	132·0	119·0	1.086	1.047
Tarbúza .. .	9·1	8·6	95	80
Köles	7·9	9·6	66	86
Tengeri	680·0	646·0	5.236	4.646
Rizs	7·4	7·4	93	123
Összesen:	2.430·4	2.447·6	25.717	26.458

1927-hez képest tehát a bevetett terület kb. 17 ezer hektárral, a terméseredmény pedig kb. 750.000 m.-mázsával emelkedett. Ennek következtében a termésátlag is javult. A termésátlag 1927-ben és 1928-ban hektáronként métermázsákban a következő volt:

Termény	1927	1928
Búza	11·90	12·23
Rozs	11·13	12·07
Kétszeres	11·38	9·90
Árpa	13·46	14·10
Zab	8·22	8·79
Tengeri	7·70	7·19
Tarbúza	10·43	9·30
Köles	8·35	8·95
Rizs	12·56	16·62

Csökkenés csak a kétszeresben, tengeriben és a tarbúzában tapasztalható.

A *gabonaátlagárak* 1928-ban a következők voltak: búza 699, rozs 565, árpa 541 és tengeri 544

leva. A búza és rozs átlagára alacsonyabb, az árpáé és tengerié magasabb volt, mint 1927-ben.

Az 1928. évi termés gabonaneműekben mintegy 2·9 millió m.-mázsá exportfelesleget eredményezett, ebből búzára esik 1 millió, rozsra 0·9 millió, árpára 0·6 millió és tengerire 0·4 millió m.-mázsá. A kivitel azonban nem tudott kellőképpen megindulni részben a jó világtermés, részben az aránylag magas árak miatt. A bolgár malomtulajdonosok kimutatása szerint a burgaszi kikötőben a bolgár búza kilójának ára átlagban 80 sztotinkival (kb. 4 fillér) volt magasabb, mint Csikágóban, aminek részben az az oka, hogy Bulgáriában a gabonára még mindig vannak kiviteli vámok, ezeknek eltörlése a kenyérmagvak kilogrammjának árát átlagban 50 sztotinkival csökkentené.

Az *ipari- és olajnövényekkel* bevetett terület évről évre nagyobbodik és míg 1924-ben csak 27 ezer hektár volt, 1927-ben már 64 ezer hektárra és 1928-ban 113 ezer hektárra szökött fel. Ennek megfelelőleg a terméseredmény is 900.000 m.-mázsára, vagyis 5 év alatt kb. a hatszorosára emelkedett. Ezen eredmény elsősorban a repce és napraforgó nagymérvű elterjedésének tulajdonítható. Tekintetbe véve azt a körülményt, hogy a repce átlagára lényegesen magasabb volt a búzáénál és nagyon könnyen talált piacra, valószínű, hogy a következő években még nagyobb területet vetnek be vele. Az exportált repcének értéke kb. 466 millió leva (kb. 19 millió pengő).

A napraforgómag hozama a nagy szárazság következtében kb. 20—25%-kal csekélyebb, mint 1927-ben. Ára kg-kint 6·20 leva volt.

Bulgáriában a *szőlőkertek* összterülete kb. 60.000 hektárra tehető; ebből 38.000 hektár, azaz 63·3% amerikai, 22.000 hektár egyéb vesszővel van beültetve. A termés normális évben kb. 3 millió métermázsá szőlő, ennek mintegy 10%-a asztali csemegezőlő, amely mennyiségnek fele belföldi fogyasztásra kerül. Jó évben kb. 2 millió hektoliter *bort* sajtolnak, amelyből 400—500 ezer hektoliter exportálható. Az export csak az utolsó két évben indult meg. Hogy eddig az export a bor olcsósága dacára nagyobb mértéket nem öltött, annak oka a bor színében keresendő. A bolgár bor ugyanis vöröses, míg a külföldi fogyasztó inkább a világos (a sárgás, vagy kissé zöldes árnyalatú) borokat keresi. Az 1928. évi termés a hosszú nyári szárazság következtében mennyiségileg kb. 30%-kal az 1927. évi termés mögött maradt, minőségileg azonban jobb annál. Az össztermést 1 millió hektoliterre becsülik.

A csemegezőlő exportja (főleg Ausztria és Németország felé) november 30-ig elérte az 1 millió kg-ot. Nagyobb mennyiségek kivitelét megakadályozta az a körülmény, hogy a bolgár államvasutak megfelelő szállítási eszközöket nem tudtak a termelők rendelkezésére bocsátani.

1928-ban exportáltak kb. 32.500 hektoliter bort 38·8 millió leva értékben.

Bulgáriában 13.886 hektár van *gyümölcsfával* beültetve. Főleg a szilvát, almát és diót termesztik. Az 1928. év nem volt kedvező a gyümölcstermeszre. A szilva a nagy szárazság miatt többnyire éretlen állapotban lehullott. Az alma minősége nem volt ugyan rossz, azonban nagyon csekély mennyiség termett. Bulgária északi részeiben a diótermés lefagyott, a délibb vidékeken nem volt rosszabb, mint 1927-ben.

A gyümölcs kiviteli lehetőségei a hiányos csomagolás miatt nagyon csekélyek. Csak a szilva tudott magának nyugat felé utat törni. Körülbelül 70 vagon friss szilva került kivitelre, kilogrammonként 3—4 levás (12—16 fillér) átlagárban. A rossz termés a dió kivitelben is megmutatta hatását, mert míg 1927-ben 23.000 m.-mázsát exportáltak 48 millió leva értékben, addig 1928-ban csak 8.000 m.-mázsát vittek ki 18 millió leva értékben.

A háború alatt Bulgária a központi hatalmaknak nagyon fontos *dohányforrása* volt. Ez a körülmény készítette a bolgár termelőket arra, hogy a termelést a háborút követő években is állandóan fokozzák, ami túltermelésre vezetett. Az eladatlan mennyiségek végre is a termelés korlátozására vezettek és a dohányossal bevetett terület néhány év alatt kb. 33%-ára esett vissza, 1927-ben 24.127 ha-ra rúgott és a terméseredmény 217 ezer m.-mázsa volt; az 1928. év pedig mennyiségre és átlageredményre nézve a legrosszabbak közé tartozik, amennyiben 21.466 hektáron 104.515 m.-mázsa termett, ami hektáronként 4·87 m.-mázsa átlagnak felel meg, holott az előző hat évnek átlaga kb. 8 m.-mázsa volt. A csekély termés oka a 4 hónapon keresztül tartó nyári szárazság volt, a termett dohány minősége ellenben elsőrendű. A levelek kicsinyek, elasztikusak, elég vastagok, jól égnek, színük világos-sárga, arómájuk kitünő.

Az 1928-as termés árai kb. 30%-kal magasabbak, mint 1927 őszén.

A dohány Bulgáriának legfontosabb kiviteli cikke. 1928-ban 2.243·6 millió leva értékben exportáltak dohányt, ami az összkivitelnek 36·1%-a.

Rózsaoajtermelés. Bulgáriában kb. 4.000 hektár van rózsabokorral beültetve. Kétféle rózsát kultiválnak: a vörös rózsát, amelyből kb. 3.000—4.000 kg és a fehér rózsát, amelyből kb. 4.500—5.000 kg kell egy kilogramm rózsaoaj előállításához.

Az 1928. évi termés kb. 30—40%-kal volt gyengébb, mint az előző évi, mert 1927-ben a rózsalevelek leszedése után a bokrokat nagy mértékben megtámadta a rozsola. A hosszú nyári szárazság nagyon ártott a bokroknak, a hideg télen pedig sok bokor elfagyott. Ennek következtében az 1927-ben leszedett 7 millió kg rózsalevével szemben 1928-ban csak kb. 4 millió kg-ot szedtek le. A párolt

rózsaoaj mennyiségét ennek megfelelőleg csak 900 kg-ra becsülik, ami 1927-hez képest 20%-os visszaesést jelent. Bulgária egymagában a világtermelésnek 80%-át állítja elő.

1928-ban 3.157 kg rózsaoajat exportáltak 241 millió leva értékben, vagyis kilónként 76.360 leva átlagárban.

A *tojásexport*, — mely 1923 óta fokozatosan fejlődött, — az 1928. év folyamán lényegesen visszaesett. Még 1927-ben a kivitt tojás értéke 854 millió leva volt, erre azonban visszaesés következett, mert 1928-ban csak 568 millió leva értékű tojást exportáltak, amilyen csekély kivitelre 1923 óta nem volt példa. A kivitel fejlesztése céljából a tojás vasúti tarifájás 30%-kal csökkentették. A tojás kivitelének 33·5%-os visszaesése annál sajnálatosabb, mert a tojás, a dohány után Bulgáriának második legfontosabb kiviteli cikkét képezi.

A *baromfi* kivitele lépést tartott a tojás kivitel fejlődésével és 1927-ben 40 millió leva értéket képviselt, de 1928-ban itt is erős, 52·5%-os visszaesés mutatkozik, amennyiben baromfit csak 19 millió leva értékben exportáltak.

Állattenyésztés. Bulgáriában a statisztika az *állatállományt* illetőleg meglehetősen hiányos.

A legutóbbi kimutatás szerint volt az országban:

Szarvasmarha	1,867.462
Bivaly	429.896
Ló	411.612
Szamár és öszvér	186.708
Juh	9,905.990
Kecske	1,638.993
Sertés	1,117.717

Bulgáriának élőállatkivitele főleg Törökország és Görögország felé irányul. A kivitt állatok értéke 1927-hez viszonyítva 50%-os visszaesést mutat.

A bolgár állatállomány alacsonyrendű minőségénél fogva a nyugat felé irányuló magyar állatexport szempontjából vetélytársat nem jelent.

A bolgár állattenyésztés fejlődésének főakadálya az állandó takarmányínség. A rétek és legelők a nyári szárazságok következtében kevés táplálékot hoznak. Tenyészmarhának nyugatról való importálása majdnem célszerűtlen, mert a rossz takarmányozási viszonyok mellett a nyugati marha rövid idő alatt elkorcsosodnék.

A *selyemhernyótenyésztés* Bulgáriában lassú, de állandó fejlődést mutat. Az első balkáni háború idején a törökök a szedreskertek nagy részét elpusztították. Újraültetésük csak a világháború befejeztével kezdődött meg. A szederfával beültetett terület 1928-ban 3.200 hektár volt.

1928-ban a termelt selyemgubók súlya 1·9 millió kg volt; 1927-hez képest ez 10%-os visszaesést

jelent, aminek oka abban rejlik, hogy a földrengés főleg azokon a vidékeken pusztított, ahol a selyemhernyótenyésztés legintenzívebb. Viszont az 1928-as eredmény az 1922—26. évek átlagához képest 24%-os emelkedést mutat.

A selyemgubó kilogrammjának átlagára 75 és 90 leva között váltakozott. Az exportált selyemgubók értéke 1928-ban 266 millió leva volt. A kivitel értéke 1927-től több mint 50%-kal emelkedett.

Erdészet. Bulgária felületének 26%-át erdő borítja 2,840.743 hektár kiterjedésben. Ebből az állami erdőkre 770.498 hektár, a községi erdőkre 1,471.245 hektár és magántulajdont képező erdőkre 599.000 hektár esik

A fafajták szerint következőképpen oszlanak meg az erdők:

Tülevelűek	10·7%
Lomberdők	79·4%
Vegyesek	2·3%
Irtások, bokrok	7·6%

A tülevelűekben az erdei fenyők vannak többségben, a lomberdőket pedig tölgy, bükk, kőris és szilfák alkotják.

Az erdők kitermelésénél nagy nehézséget okoz a kivágott fák elszállítására alkalmas közlekedési eszközök hiánya.

Halászat. Annak dacára, hogy Bulgáriának 312 km hosszúságú tengerpartja van és a Duna 400 km hosszú távon folyik az országon keresztül, a halászat még nagyon fejletlen állapotban van. Ennek megfelelőleg a halfogyasztás is nagyon csekély: fejenként és évenként 1 kg. míg Nagy-Britanniában 20, Romániában 18 és Németországban 7 kg. Az évi halászati átlag pedig: édesvízi halakban kb. 2 millió kg, tengeri halakban 1·8 millió kg. Ezzel szemben a halászható mennyiséget 15 millió kilogrammra becsülik. A belföldön halászott mennyiség a lakosság szükségletét nem fedezi, úgyhogy a hiányt külföldről, főleg Törökországból jövő behozattalal fedezik.

A halászat kezdetleges állapotának egyik fő oka, hogy a halászok nem rendelkeznek oly halászhajókkal, amelyekkel a tengerre messze kihajózhatnának. Főleg parti halászatot folytatnak. Hogyha a Fekete-tengernek nagyszámú vándorló halai a partot elkerülik, akkor jó halászévről nem lehet beszélni. A halászat csekély eredményének másik oka, a halászok számának a háborút követő évek folyamán történt nagymértékű megcsappanása. A halászzal foglalkozó tengerparti lakosság ugyanis főleg a görög kisebbséghez tartozik. A kisebbségek kicserélési akciója folyamán a görög nemzetiségű lakosság jórésze kivándorolt Görögországba, aminek folytán a halászok száma nagy mértékben csökkent. Az így előállott hiányt a bolgár kormány halászati szakiskola létesítésével igyekszik pótolni.

Sótermelés. Bulgáriában kősóréteget eddig még nem fedeztek fel, ellenben a Fekete-tenger partjain tengeri só termelnek. A legnagyobb termelés Anchialo melletti sóstón történik. A sóstó vize 7·7% só-t tartalmaz és megvan az a különlegessége, hogy keveset tartalmaz azokból a savakból, amelyek a tenger vizének a különleges keserű ízt kölcsönzik.

Az évi termelés 14—15 millió kg. Bulgária szükségletét ez a mennyiség nem fedezi. Tengeri só-t Romániából és Tuniszból importálnak, kősót pedig Romániából.

A sókitermelés oly kezdetleges és tökéletlen eszközökkel történik, hogy a termelt só csak másodrendű minőségű. Megfelelő kikötő hiányában az elszállítás is nagy nehézségekkel jár.

Bányászat. Bulgária gazdag ércekben, azonban a nehézségek, amelyekkel a bányászat fejlődése küzd, mégis nagyok és főokuk az ország tökeszegénysége. A magánosok kezében főleg szénbányák vannak. Azon társaságok száma, amelyek ércek kitermelésével foglalkoznak, nagyon csekély.

A legnagyobb bányavállalat a francia kézen levő „Plakalnitza“-vállalat, amely az országnak három helyén bányászik rézet. Az ércekből kioltvasztott réznek csak kis részét dolgozzák fel az országban. A többit exportálják.

Bulgáriának legfontosabb szénbányája a perniki, amely egyúttal az egész Balkánnak legnagyobb szénbányája. Az ország szénkitermelése 1928 folyamán 1,419.586 tonna volt, ebből egyedül a perniki állami bányára 83·7% esett. A kitermelt szén mennyisége emelkedő tendenciát mutat, 1926-ban 1,205.756, 1927-ben 1,237.646 és 1928-ban 1,419.586 tonna volt, ebből azonban kivitelre nagyon csekély mennyiség kerül (1928-ban kb. 10.000 tonna).

Ipar.

A bolgár kormányok egyik programpontja 1895 óta az ország iparának rendszeres fejlesztése. Ezen irányzat eredménye a legújabb iparfejlesztési törvény, amely 1928 április 1-én lépett életbe.

Az iparfejlesztési tevékenységnek meg is van a kellő eredménye, mert amíg 1894-ben az ipari üzemek száma 72 volt, 1928 elején ez a szám 2.550-re szökött fel, harmincnégy év alatt tehát csaknem megharminchatszorosodott.

A bolgár ipar fellendülésére a termelt mennyiséget illetőleg a következő számok jellemzőek: Gyapotszövetek előállítására 1921-től 1927-ig megnyolcszorozódott, gyapjúszövetek előállítására 1921-től 1927-ig 50%-kal emelkedett, cukor és növényi olajok előállítására 1909-hez képest megtízszereződött, bőrt háromszor, szentet ötször, téglát kétszer és cse-repet tízszer annyit termelnek mint 1909-ben.

A termelés fokozása dacára a készárucikkek kivitele a háború utáni időkben csökkent: A textil-

ipar elvesztette törökországi piacát; tudvalevőleg bolgár gyárak látták el az egész török hadsereget az „aba“ nevű posztóval. A malomipar a védővámok miatt nem tud a görög és belga piacra hatolni. Egyedül a rózsaoalajipar tartotta meg kizárólagos kiviteli jellegét.

A nyersanyag és féligelkészített cikkek behozatala lényegesen megnőtt, míg a kész cikkeké csökkent. Nyers vasból 1911-hez képest 80%-kal, gyapjuból 50%-kal, gyapotból 70%-kal, gyapotfonálból 48%-kal és gyapjúfonálból 20%-kal hoznak be többet. A fa importja ellenben 45%-kal volt kevesebb. Ezzel szemben a készcikkek importja 1911-hez viszonyítva a következőképen csökkent: gyapjúszöveteké 45%-kal, gyapotszöveteké 25%-kal, növényi olajoké 28%-kal, fémipari cikkeké 42%-kal, bőripari cikkeké háromszor, cukoré tízszer kevesebb, míg a cementé egészen megszűnt. Az ipari tőkének 30%-a idegen eredetű.

Az 1928. év a malomipar fejlődését tekintve, nem mondható kedvezőnek. Az 1927. évet jellemző hanyatlás a liszt kivitel terén folytatódik 1928-ban is, midőn a tekintetbe jövő, lisztet importáló államok védvamos intézkedései folytán egyik piacot a másik után veszíti el a bolgár malomipar.

A liszt kivitel visszaesésére jellemzők a következő adatok: 1926-ban volt a kivitel 44.000 tonna 500 millió leva értékben, 1927-ben 14.000 tonna 170 millió leva értékben, 1928-ban 8.000 tonna 90 millió leva értékben.

Az export hiánya természetesen arra kényszerítette a bolgár malmokat, hogy a belföldi fogyasztás ellátásánál az 1927-ben megkezdett versenyt még jobban fokozzák. Természetes dolog, hogy az öldöklő versenyben a kedvezőtlen fekvésű malmok súlyos veszteségeket szenvedtek.

A belföldi liszt fogyasztást kedvezően befolyásolta 1928-ban a tengeriben bekövetkezett rossz termés, mely körülmény a különben tengerilisztet fogyasztó vidékeket is a gabonaliszt fogyasztására kényszerítette.

A terménypiacot uraló spekulációnak eredménye a gabonaárak mesterséges felszórólása volt, minek következtében az exportmalmok még azokon a külföldi piacokon sem tudtak versenyezni az olcsóbb amerikai és ausztráliai liszttel, amelyek különben beviteli vámkok által nincsenek védve.

Bulgáriában 1928-ban kb. 3.000 nagyobb malom dolgozott, melyek őrlési teljesítménye a belföldi szükséglet ellátására kb. 90.000 tonnára tehető.

A liszt-átlagárak 1928-ban a következőképen alakultak:

nullásliszt	9·93	leva
extraliszt	9·40	„
hármasliszt	9·13	„
négyesliszt	9·11	„
korpa	4·07	„

Cukoripar. 1928-ban kb. 17.000 hektár volt cukorrépával bevetve. A répa a nagy szárazságtól sokat szenvedett, úgyhogy az átlagtermés hektáronként a tíz tonnát alig érte el.

1928-ban 26.500 tonna cukrot termeltek, az előző évi 37.800 tonnával szemben. A belföldi fogyasztást ez a mennyiség teljesen fedezi, ezenkívül kivitelre is jut. A kivitel iránya főleg Törökország és Görögország. A kivitel némi veszteséggel történik.

Sörgyártás. 1928-ban Bulgáriában 76.870 hektoliter sört gyártottak, ezzel szemben a fogyasztás, amely 1927-ben 70.304 hektoliter volt 1928-ban 71.724 hektoliterre emelkedett.

Az állami illeték 550 leva hektoliterenként. Az állami jövedelem ebből az illetékből 29 millió leva volt.

A szeszgyártás a magas állami illetékek és a fokozódó borfogyasztás következtében nehézségekkel küzd. A fogyasztott szeszes italok mennyisége 14.955 literre rúg, míg ecetgyártásra 335.295 liter szeszt használtak fel.

A fogyasztott denaturált szesz mennyisége 579.656 liter.

Az exportált szesz mennyiségét 887.218 kg-ra becsülik.

A dohányipar Bulgáriában két ágra oszlik. Az egyik a dohánylevelek kezelése és exportra való elkészítése. A dohányiparnak ez az ága a jelentékenyebb és körülbelül 30.000 munkást foglalkoztat. Az alkalmazott munkások száma alapján ez a legfontosabb bolgár iparág, mert az összes ipari munkásoknak kb 25%-át foglalkoztatja.

1928-ban kivitelre került 22·5 millió kg dohánylevél 2.243 millió leva értékben. A kivitel mennyiségileg 1926-hoz (27·5 millió kg) és 1927-hez (27 millió kg) képest csökkent, de a dohányárak emelkedése folytán értékben növekedett.

A dohányipar másik ága a cigarettagyártás. Az országban 56 cigarettauzem van, amelyek közül azonban csak 35-öt illeti meg a gyár elnevezés. Az ezekbe befektetett tőke értéke kb. 8 millió aranyleva. A foglalkoztatott munkások száma kb. 2.100. E gyárak 1928-ban kb. 4 millió kg. cigarettát állítottak elő. Kivitelre került 53.000 kg, 14·7 millió leva értékben.

Bőripar. Bulgáriában 27 jelentékenyebb vállalat van, amelyek bőrök kikészítésével foglalkoznak. A foglalkoztatott munkások száma 650 körül van. A nyersanyagnak nagy része külföldről jön. A bolgár bőripar talpbőrt, orosz bőrt, fehér bőrt és szíjakat állít elő.

A vas-, fém- és gépipar Bulgáriában még nagyon fejletlen, annak dacára, hogy különböző minőségű ércek és oly szén is található, amelyből kokszot lehetne gyártani.

Az országban kb. 46 vas- és fémipari műhely van; gyáraknak szerény méretüknél és az alkalmazott munkások csekély számánál fogva nem igen nevezhetők. Ezek főleg vaságyakat, patkókat, kalapácsokat és egyéb szerszámokat gyártanak.

Alumíniumot feldolgozó műhely 4 van, amelyek konyhaedényeket és evőeszközöket gyártanak. Ezeknek előállítására évenként kb. 45—50 tonna alumíniumlemez és 25—30 tonna alumíniumtömböt importálnak Németországból, Cseh-Szlovákiából, Ausztriából és Svájcban.

Bulgária vas- és gépipari szükségletét majdnem kizárólag külföldön kénytelen fedezni; a textilárak után ezek Bulgáriának legfontosabb beviteli cikkeit képezik. 1928-ban 1.058 millió leva értékű gépet és 898 millió leva értékű vasat és fémekeket importáltak. A behozatal 1927-hez képest emelkedő irányzatot mutat.

A kereslet mezőgazdasági gépekben is élénk volt 1928 folyamán. A kisebb mezőgazdasági gépekben, mint ekékben, fogasokban, vetőgépekben, tárcsás boronákban a gépkereskedők számára az üzletet nagyon megnehezítette az állam gépvásárlási akciója, amelyet a bolgár mezőgazdasági bank bonyolított le. Az állami támogatás következtében a mezőgazdák ezeket a gépeket 20—30%-kal a beszerzési áron alul vásárolhatták meg.

Bulgária 1928. évi gépimportjában Magyarország a következőkkel részesült: Elsősorban cséplőgépekből volt nagy exportunk Bulgáriába, 250 gépet szállítottunk oda és így Bulgária cséplőgép-szükségletének túlnyomó részét tőlünk szerezte be. Szállítottunk még permetezőket és hajtószíjakat.

Kerámiai ipar. Bulgáriának 54 olyan ipari üzeke van, amelyek kerámiai cikkek gyártásával foglalkoznak. A foglalkoztatott munkások száma 5.000 körül van.

1928 folyamán gyártottak kb. 65—70 millió téglát, 30—35 millió cserepet és 95.000 tonna cementet. A bolgár kerámiai ipar ezenkívül még cserépedényeket, agyagcsöveket, kövezéshez való kőlapokat, kályhacsempét, stb. állít elő.

Üvegyártással csak egy üzem foglalkozik, amely főleg poharakat, palackokat és egyéb háztartási tárgyakat állít elő.

A **textilipar** Bulgáriának az az iparága, amely a legnagyobb fejlettségnek örvend. Az országban dolgozó üzemek és gyárak között a textiliparnak minden ága képviselve van.

A főbb üzemek a következők:

29 gyapjúfonó és -szövő, 9 pamutfonó és -szövő, 7 kötélgyártóműhely, 11 kötőde, 4 selyemfonó és -szövő, 3 kender- és linszövő, 2 cérnagyár, 15 paszomántüzem és 7 szőnyeggyár, amelyek nemcsak kilimszerű bolgár szőnyeget, hanem krómozott perzsaszőnyeget (ez utóbbit főleg amerikai ren-

delésre és kivitelre) is gyártanak. A belföldi termelés meghaladja a 40 millió aranylevát.

A textilipar kb. 7.500 munkást foglalkoztat és a nyersanyagok nagy részét külföldről importálja.

A bolgár iparfejlesztés célja az, hogy a készárak behozatalát megnehezítse, a nyersanyag és félig elkészített áruk behozatalával szemben.

A belföldi termelés a külföldinek mind élesebb konkurenciát okoz és legújabbban a télikabát-szövetek gyártását is megkezdték, ami az importot ebben a cikkben 50%-kal csökkentette.

Dacára a bolgár textilipar fellendülésének, a textiliák importja a bolgár beviteli statisztikában 2.639 millió levával első helyen szerepel 1928-ban.

A bolgár **papíripár** még gyermekkorát éli és összesen 20 éves multra tekinthet csak vissza. Bulgáriában három üzem van, amelyek papirozt és kartonlemezeket, 23 üzem, melyek dobozokat és 5—5 üzem, amelyek papírzacskókat, papírzsinet, mappákat, fedőlapokat, stb. állítanak elő. Ezen üzemek közül azonban csak egy van, amely a gyár megjelölést megérdemli; ez száznál több munkást foglalkoztat és főleg csomagolópapirozt, újságpapirozt és kartonlemezeket gyárt.

A szükséglet nagy részét behozatal útján fedezik. Főleg csomagolópapirozt, újságpapirozt és finomabb minőségű papirosárakat importálnak. A papirosbehozatal eléri az évi 205 millió levát. Mint importország, első helyen Ausztria áll.

Az **olajipar** Bulgáriában az utóbbi években élénk fejlődésnek indult és arányban van az olajmagú növények, különösen a napraforgó nagymértékű elterjedésével. Jelenleg már 51 üzemből sajtolnak olajat. A napraforgóolaj a lakosság fontos élelmicikké alakult és az egyéb olajfajták behozatalát nagyon visszaszorította. Az elmúlt évben 423.000 métermázsa napraforgómagot termeltek.

1928 folyamán elég jelentős kivitel is volt olajban, kb. 22 millió kg, 102 millió leva értékben. Az olajipar fejlődésére jellemző, hogy a kivitel értéke 1926 óta megháromszorozódott.

A **konzervipar** Bulgáriában még nagyon kezdetleges állapotban van, pedig a gyümölcsstermés, — amelynek évi átlagát 250 millió kg-ra becsülik, — a szükséges alapot megadja hozzá. Jelenleg 14 gyár van, amelyek főzélék-, gyümölcskonzervek és befőttek gyártásával foglalkoznak.

A **kémiai ipar** főbb ágai Bulgáriában a következők: rózsaoilgyártás, szappangyártás, gyufa-, gyújtózsín- és puskaporgyártás, tinta-, pecsétviasz-, ragasztóanyag-, aquarell- és földfesték-, olaj-, lakk- és firniszgyártás.

A festőműhelyek, — melyekben kb. 5 millió aranyleva van befektetve, — ezernél több munkást foglalkoztatnak. A felhasznált nyersanyagok csak 37%-át szolgáltatja a belföld.

Az említetteken kívül egyéb kémiai cikkeket külföldről szereznek be és 1928-ban 173 millió leva értékben importáltak. Az importáló országok közül első helyen Németország áll.

1928 folyamán kezdte meg az első gyár működését Bulgáriában, amely *villamos cikkeket*, első sorban távbeszélő- és távirógépeket gyárt. Egyébként az elektrotechnikai cikkeket kivétel nélkül importálják, amely behozatalból Magyarország is kiveszi részét.

Kereskedelem és közlekedés.

A bolgár *külkereskedelmi mérlegnek* az utóbbi évek folyamán való állandó javulása, amely előbb a passzívum csökkenésében, majd 1927-ben egy lényeges aktívumban jutott kifejezésre, reményt nyújtott arra, hogy ez a folyamat 1928-ban is kedvező irányban fog fejlődni, a nagy pusztításokat végző tavaszi földrengés és a nyári szárazság azonban az optimista reményeket alaposan megheiusították és a külkereskedelmi mérleget nagyon hátrányosan befolyásolták.

Bulgária külkereskedelmi forgalmát az utolsó öt évben a következő táblázat tünteti fel:

É v	Behozatal	Kivitel	Behozatali	Kiviteli
			többslet	
millió levában				
1924	5.557.3	4.902.2	655.1	—
1925	7.283.5	5.642.2	1.641.3	—
1926	6.246.4	5.617.6	628.8	—
1927	6.133.0	6.628.2	—	495.2
1928	7.040.9	6.232.6	808.3	—

Az 1928. évi külkereskedelmi mérleg az előző évi 495.2 millió aktívummal szemben 808.3 millió leva passzívummal zárult.

A *behozatal* főbb árucikkei 1928 folyamán a következők voltak: a textilárúk, melyek a behozatal 37.5%-át, gépek és eszközök, melyek 15.0%-át, fémek és fémárúk, melyek 12.7%-át alkották. Jelentékeny részét képezték még a behozatalnak a bőrök és bőrárúk (4.5%), gyanták és ásványi olajok (2.9%), fa és faárúk (2.8%), papiros és papirosárúk (2.7%). Ezek a cikkek az összbefozatalnak több mint $\frac{3}{4}$ -ét, 78.1%-át tették ki.

A *kivitel* főbb árucikkei viszont a következők voltak: dohánylevelek a kivitel 36.1%-át, tojás 9.1%-át, repce 6.5%-át, nyersbőrök 5.3%-át, selyemgubók 4.1%-át, tengeri 4.1%-át, rózsaoilaj 3.9%-át tették ki és e cikkek együttevén az összkivitelnek 69.1%-át képezték.

1927-hez képest a behozatal mintegy 908 millió levával emelkedett, a kivitel pedig 396 millió levával csökkent. A behozatalnál első sorban a gépek importja emelkedett, ami a bolgár iparfejlesztéssel

van kapcsolatban. Ezután következik a textiliák és harmadik helyen a fémek importjának emelkedése. Nagyobb emelkedés állapítható meg még a faárúknál, ami a nagyobb arányú építkezéseknek és az automobilonknál, ami viszont a géperező járművek terjedésének tulajdonítandó.

A kivitelnél feltűnő csökkenést mutat a kenyérmagvak exportja. Ennek oka a búzánál és árpanál az amerikai és ausztráliai versenyben keresendő, amelynek áraival a bolgár gabona nem tudott megküzdeni. A kivitt tengeri értéke több mint 50%-kal kevesbedett a rossz termés következtében. A tojás exportjának csökkenése szintén a kukoricahiányra vezethető vissza. A kivitel még sokkal nagyobb deficitet mutatna fel, ha nem szerepelne a kiviteli cikkek között a repce, amelynek nagybani termelésére a bolgár gazdák az utolsó évben tértek át, minthogy a gabonánál az amerikaival a versenyt nem tudják felvenni. Lényeges emelkedést mutat a repcén kívül a selyemgubó és rózsaoilaj exportja is.

Az összbefozatal háromnegyed része a következő országokból eredt: Németország volt a főszállító 21.2%-kal, azután következett Olaszország 15.2%-kal, Cseh-Szlovákia 10.6%-kal, Nagy-Britannia 10.4%-kal, Ausztria 8.0%-kal, Franciaország 7.8%-kal, míg Magyarországból a bolgár behozatal 1.9%-a származott.

A behozatali országok sorrendje, valamint a behozatalban való százalékszerű részesedésük 1927-hez képest alig változott. Cseh-Szlovákia Nagy-Britanniát ismét a negyedik helyre szorította. Általában valamennyi országból emelkedett a behozatal, az összbefozatal értékemelésének arányában. Annál sajnálatosabb tény a Magyarországból származó bevitelnek csökkenése; 1927-ben Magyarországból még 172 millió leva értékű árut importáltak, 1928-ban már csak 133.5 millió leva értékűt. A Magyarországból való import 2.8%-ról 1.9%-ra esett vissza és az importáló államok sorrendjében Németalföld, Svájc, Törökország és az Amerikai Egyesült Államok a 9. helyről a 13. helyre szorították vissza.

Azok az országok, melyek felé a kivitel nagyobb mértékben irányult, a következők: a fő vásárló Németország, amely felé az összkivitel 27.9%-a irányul, utána következik Ausztria 14.7%-kal, Olaszország 11.0%-kal, Görögország 8.0%-kal, Magyarország pedig a bolgár összkivitel 2.5%-át vette fel. Ez az öt ország tehát a kivitel 64.1%-ában részesedett.

1927-hez képest a kivitel Németország és Olaszország felé úgy értékben, mint arányszámban emelkedett, lényegesen csökkent ellenben Ausztria és különösen Görögország felé; utóbbinál majdnem a felére ment vissza, főleg a liszt és gabonaneműek exportjának nagymérvű csökkenése következtében. Törökországgal a forgalom a kereskedelmi szerződés életbelépése óta lényegesen emelkedett. Feltűnő

az export emelkedése Lengyelország felé, ami a nagymérvű dohányvásárlásokra vezethető vissza.

A *Magyarország* felé irányuló kivitel majdnem a felére csökkent értékben, arányban pedig 2·5%-ra. Magyarország a bolgár kiviteli statisztikában 1928-ban a 11. helyen állt, míg 1927-ben a 9. és 1926-ban a 10. helyen szerepelt.

Magyarország Bulgáriába a következő árukat szállította: gépeket és eszközöket, fémeket és vasárúkat, textilárúkat, üveg-, agyag- és kőipari cikkek, vegyipari cikkek, faipari árukat, műtrágyát, papirost és papirosárúkat, gyarmatárúkat, vagonokat, gépkocsikat, cserzőipari anyagokat, festékeket, vetőmagvakat, orvosi szereket, bőrárúkat, kaucsukipari cikkek, állati termékeket, irodalmi és szépművészeti cikkek, játékszereket, ékszereket, gabona-neműeket, zsiradékokat, növényi és ásványolajokat, gyantát, konzerveket, illatszereket, tüzelőanyagot, stb., összesen 133·4 millió leva értékben.

1927-hez viszonyítva nagyobb emelkedést a gépeknél, textilárúknál és műtrágyánál állapíthatunk meg, míg a fémek és vasárú importja a tavalyinak 33%-ára süllyedt. A többi árunál nincs nagy eltérés 1927-hez képest.

Bulgária viszont Magyarországra nagyobb értékben dohányt, tengerit, bőröket, korpát, olajos magvakat, kölest és árpát exportált. Magyarországra irányuló összkivitele 142·9 millió levára rúgott. A magyar-bolgár külkereskedelmi mérleg tehát 1928-ban Bulgária javára 9·5 millió levával volt aktív.

1927-hez viszonyítva Bulgária exportja Magyarország felé erősen csökkent; ez a visszaesés elsősorban a dohány és tengeri, aztán az árpa, rozs, bor és dió csökkentett exportjának tulajdonítandó. Mint új kiviteli cikkek jelentkeznek a korpa, olajos magvak és hagyma.

Bulgária kereskedelmi mérlege aktív Németországgal, Ausztriával, Belgiummal, Németalfölddel, Törökországgal, Magyarországgal, Görögországgal, ellenben passzív Olaszországgal, Cseh-Szlovákiával, Nagy-Britanniával, Franciaországgal, Romániával, Svájjal, az Amerikai Egyesült Államokkal, Svédországgal, a Sz. H. Sz. állammal és Oroszországgal szemben.

Bulgária kereskedelmi mérlege Magyarországgal szemben az utóbbi három évben mindig Bulgária javára volt aktív és a következőképpen alakult:

Év	1926	1927	1928
	e z e r l e v á b a n		
Export	181.752·3	258.903·6	142.909·2
Import	174.883·5	172.143·7	133.397·5
Kiviteli többlet . .	6.868·8	86.759·9	9.511·7

Bulgária helyzete a *kereskedelmi szerződéseket* illetően 1928 folyamán csak annyiban változott, amennyiben a Törökországgal kötött kereskedelmi szerződés 1928 október 1-én lépett életbe. Ezenkívül pedig Esztországgal és Lettországgal a legtöbb kedvezményen alapuló egyezményt kötöttek.

A török-bolgár kereskedelmi szerződés az egyedi tarifaszerződése Bulgáriának.

A többi államokkal, — Magyarországgal is — a legtöbb kedvezmény alapján kötött egyezmények vannak érvényben. Kivételt csak a két szomszéd-állam, Románia és a Sz. H. Sz. állam, továbbá Finnország, Litvánia és Oroszország képeznek.

Közlekedés. A bolgár államvasutak hálózatának hossza 1928-ban 2.856 km. volt: ebből 2.367 km., vagyis 83% rendes nyomtávú és 489 km., azaz 17% keskenyvágányú vonal. 1.000 km²-re 24·3 km. vasúti vonal esik, míg az európai átlag jóval több, 34·4 km. 1928 folyamán 3 új vasúti vonal nyílt meg.

A bolgár államvasutak állománya: 440 mozdony, amely mennyiség a jelenlegi forgalom lebonyolítására elégséges, 490 személykocsi, amelyből csak 350 van jó állapotban; a kocsik számát 60%-kal kellene szaporítani. A teherkocsik száma 11.568, amelyből 8.818 van használható állapotban.

1928 folyamán a teherforgalom 330.159 vagónt tett, kb. 13.000 vagónnal többet, mint 1927-ben; a személyforgalom viszont 8·5 millióra emelkedett, vagyis kb. elérte az 1926. év forgalmát.

A vasutak teherszállítási teljesítménye 1911-ben 160 tonnakilométer volt, 1928-ban 292, az emelkedés tehát 82·5%-os.

Hajózás. Bulgária külkereskedelmének lebonyolításában jelentős szerepet játszanak folyami és tengeri vízi útjai.

1928 folyamán behozatalának 67·2%-a és kivitelének 82·8%-a a dunai, illetőleg tengeri kikötőin keresztül bonyolódott le, a tengeri kikötőkön keresztül a behozatalnak 51·9%-a és a kivitelnek 58·5%-a, míg a dunai kikötőkön keresztül a behozatalnak 15·3%-a és a kivitelnek 24·3%-a.

A fontosabb dunai kikötők forgalmuk sorrendjében: Ruzscsuk, Lom, Sistov, Somovit, Vidin, Orechovo, Nicopal, amelyeken keresztül 189.000 tonna árut hoztak be 1.492·6 millió leva és 107.000 tonna árut vittek ki 1.217·3 millió leva értékben.

A Magyarországból való behozatalnak 50%-a a Dunán jön, a Magyarország felé való kivitelnek ellenben csak 16—17%-a megy vasúton.

A tengeri forgalom a várnai és burgaszi kikötőkön keresztül bonyolódik le:

A várnai kikötő forgalma 1928 folyamán a következő volt: Érkezett 519 gőzös és 217 vitorlás 645.979 tonna tartalommal; a kirakott áruk súlya 48.737 tonna volt, az érkező utasok száma pedig 8.051. *Indult* 513 gőzös és 211 vitorlás 640.992

tonna tartalommal; a berakott áruk súlya 115.891 tonna, az elutazott utasok száma 10.103 volt.

A várnai kikötőkben megfordult idegen gőzösök számbeli sorrendjében az olaszok állnak első helyen, majd az angolok, németek, hollandok és franciák következnek.

A burgaszi kikötő forgalmát viszont a következő adatok illusztrálják: érkezett és indult 470 gőzös 769.997 tonna tartalommal, a kirakott áruk súlya 89.216 tonna, a berakottaké 92.684 tonna, az érkezett utasok száma 1.014, az elutazottaké 1.754 volt.

A parti hajózásban megfordult 382 gőzös és vitorlás 64.127 tonna tartalommal, amelyek 856 tonna árut raktak ki és 1.655 tonna árut raktak be. Érkezett 11.144 utas és elindult 9.369.

Bulgáriának van egy kereskedelmi gőzhajózási vállalata, amelynek 1928-ban 7 gőzőse volt. Ezek a gőzösök a fekete- és égei-tengeri kikötőkkel, a görög szigetekkel, Egyiptommal tartják fenn a forgalmat és van egy járatuk, amely olasz, francia és spanyol kikötőket is érint. A vállalat hajói Bulgária tengeri forgalmát távolról sem tudják lebonyolítani, de a bolgár kivitel szempontjából a vállalat fenntartása rendkívül fontos, mert a szíriai kikötőkbe 65, a görög kikötőkbe 55 és Egyiptomba 95%-kal olcsóbb fuvardíja van, mint a külföldi hajóknak.

Gépkocsik. Az automobil nagy mértékben kezd terjedni Bulgáriában. Míg 1925—27-ig a behozott automobilonak száma évenként 300 körül mozgott, addig 1928-ban ez a szám ugrásszerűleg 966-ra emelkedett.

Az 1928. évi behozatal volt:

személyautó	623 db.	62·0 millió	leva	értékben
teherautó	329 db.	31·4	"	"
autóbusz:	14 db.	1·6	"	"

összesen 966 db. 95·0 millió leva értékben

A behozatal terén az Amerikai Egyesült Államok vezetnek, majd Olaszország, Franciaország, Németország, Ausztria következik. Magyarország a behozatalban 2 személy- és 6 teherkocsival szerepel, összesen 722.000 leva értékben.

1928 június 1-én Bulgáriában 1.406 személyautó és 543 teherautó volt forgalomban.

Motorkerékpárt 1928-ban 125 db.-ot importáltak 3·9 millió leva értékben. A behozatalban Nagy-Britannia, Németország, Belgium és Franciaország vezetnek.

Az 1928. évi *kerékpárbehozatal* 7.110 darab volt, 20·8 millió leva értékben. A szükségletnek 60%-át Franciaország, 30%-át Németország fedezte. Magyarország a behozatalban csak 2 kerékpárral szerepelt, 2.200 leva értékben.

Pénzügy

Állami pénzügyek. Bulgáriának az 1929/30. pénzügyi évre szóló költségvetése a bolgár államkölcsönrel kapcsolatos genfi jegyzőkönyv utasításai értelmében készült.

E jegyzőkönyv utasításai értelmében a költségvetés nem lépheti túl a 7 milliárd levát, amely összegben azonban az 1928. évi stabilizációs kölcsön kamatai és amortizációs költségei, kb. 300 millió leva összegben, továbbá pedig az alapok költségvetésének kiadásai 478 millió leva összegben nem foglaltatnak bent.

A rendes költségvetés kiadásai 6.753 millió levát, bevételei 6.686 millió levát tettek ki.

A vasutak jövedelmeit kivéve, valamennyi bevételi tétel emelkedést mutat, amely körülmény részben az alapok jövedelmeinek a rendes költségvetéshez való csatolásában leli okát, részben pedig abban, hogy a bevételek az előirányzottakat meghaladták.

A bolgár költségvetés kiadási tételei az alapok kiadásait és a stabilizációs kölcsön 1928. évi annuitását nem számítva, 5.975 millió levára rúgnak, úgyhogy az államvasutakra összesen 1.025 millió levát fordíthatnak, nehogy a 7.000 millió határt túllépjék. Ehhez a 7.000 millióhoz még hozzájön a 300 milliónyi 1928. évi annuitás és az alapok kiadásai 478 milliónyi leva összegben, tehát az összkiadás 7.778 millió leva.

Államadósság. A bolgár kormány egy évig tartó tárgyalások után a Népszövetség Tanácsának jóváhagyásával 7·5%-os kamattal egy 5 millió angol fontos államkölcsönt vett fel; ha azonban a kibocsátási árfolyamot, — amely 96 és 98% között változott — és a különböző kibocsátási és bélyegilletéket tekintetbe vesszük, a tényleges kamatláb körülbelül 8·4%. A törlesztési idő 40 év; a bolgár kormány fenntartotta azonban magának a jogot, hogy 10 év után a kölcsönt — melynek biztosítékaül a ki- és bevételi vámok szolgálnak; — konvertálhassa.

A kölcsön az Amerikai Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában, Franciaországban, Svájcban, Olaszországban, Belgiumban, Németalföldön, Cseh-Szlovákiában került kibocsátásra.

A külföldi adósságok 1928-ban a következők voltak:

a) Konszolidált adósság.	
Háború előtti kölcsönök	. 399,025.500 ar. frank
1909. évi államkölcsön	. 78,783.945 fr. frank
Kelet-Rumélia orosz megszállásának költségei	. 3 618.250 papirrubel
Jóvátétel (A tranche)	. 664,374.861 ar. frank
Neuilly-i szerződésből folyó megszállási költségek	. 14,263.404 ar. frank

6.5%-os államkölcsön	
a döntőbírók által	
megítélt kártérítések	
fedezésére	50,932.500 fr. frank
1926. évi menekültügyi köl-	
csön	2,385.900 angol font
	4,475.000 dollár
Az állam tartozása a Nem-	
zeti Banknál	101.556 angol font
	2,473.056 fr. frank
1928. évi stabilizációs köl-	
csön	1,800.000 angol font
	130,000.000 fr. frank
	13,000.000 dollár.

b) Független adósság.

Szalónki-Konstantinápolyi	
vasúttársaság	22,500.000 fr. frank
Különböző dohánycégek . .	42.181 angol font
Vasútanyag szállításáért .	38.469 angol font
	916.240 cs.-szlov. kor.
	4,594.963 sv. frank.

A belső adósságok alakulása 1928-ban az alábbi képet mutatja:

a) Konszolidált adósság.

1914. évi 6%-os államadósság . .	67,123.600 leva
1921. évi 6.5%-os államadósság .	196,210.900 "
1923. évi 6%-os államadósság . .	726,137.500 "
Összesen	<u>989,472.000 leva</u>

b) Független adósság.

Tartozás a Bolgár Nemzeti Bank-	
nál	3.631,103.910 leva
Tartozás különböző alapoknak .	273,961.569 "
Tartozás bolgár részvénytársaság-	
nak vasúti és hajózási anyag	
szállításáért	<u>10,340.633 "</u>
Összesen	3.915,406.112 leva

Levára átszámítva a bolgár államadósság összege: 40.078,135.612 leva, vagyis kerekben 1.643 millió pengő.

A fejenkinti adózási teherről pontos kimutatás nincs. Ha az 1929/30. pénzügyi év költségvetésének előirányzott bevételi tételeit vesszük számítási alapnak, a vasutak és kikötők, posta és távirda és az állami birtokok jövedelmeinek levonása után, akkor a fennmaradó 5.702 millió leva bevételből az 5,596.800 főt számláló lakosságra esik fejenkint 1.019 leva. (1927-ben a fejenkinti adózási teher kb. 1.400 leva volt.) Ezen összegben azonban nem foglaltatnak a községi adók. Ezeknek beszámításával az adózási teher kb. 2.000 levára tehető.

Hitelélet. A pénzügyi terén az évnek legfontosabb eseménye az 5 millió angol fontos stabilizációs kölcsön felvétele volt. A kölcsön első részletei az

év végén kezdtek a Nemzeti Bankhoz befolyjni, úgyhogy kihatása csak 1929-ben fog mutatkozni.

A kölcsön egyik célja, hogy a leva stabilitását biztosítsa. A bolgár leva ugyan az utolsó 6 évben már nem ingadozott, de stabilitását részben oly eszközökkel érték el, — mint pl. a valutaforgalom monopolizálásával, — amelyek a kereskedelem fejlődésére hátrányosak voltak. A kölcsönnek előreláthatólag kedvező hatása lesz a kereskedelem fejlődésére, a vállalkozói és ipari tevékenység fellendülésére és a nyomasztó hitelviszonyok enyhítésére, illetőleg a magas kamatláb csökkentésére.

Bankjegykibocsátás. A forgalomban levő bankjegyek értéke 1928 december hó 31-én 4.173.0 millió leva volt. Mint mezőgazdasági államokban általában, a bankjegyforgalom a tél végén volt a legalacsonyabb és ősszel, a gabona- és dohánykampány lebonyolítására a legmagasabb (október 31-én 4.609.7 millió leva). Az átlagösszeg 1927-hez viszonyítva kb. 10%-os emelkedést mutat.

A forgalomban levő bankjegyek értékéből egy lélekre esett 1928-ban 28.34 aranyleva, azaz 760 papírleva.

A fedezeti arány a törvény által előírt 33.3%-on az év első tíz hónapjában alul maradt. Májusban lesüllyedt 24%-ra, októberig 33%-ra emelkedett, novemberben és decemberben a kölcsön első részletei folyósítottak, úgyhogy az év végéig a fedezeti arány kerek 50%-ig szökött fel.

Az arany- és ezüstkészlet lassú és csekély gyarapodást mutat, ellenben a bank devizakészlete az új kölcsön következtében a május 31-iki 335 millió leva mélypontról az év végéig 3.250 millió levára emelkedett.

A Nemzeti Bank kamatlába 1928 december 15 ig 10% volt, ettől kezdve 9%. A betéti kamatláb 1928-ban 7—10% között mozgott.

Tőkeképződés. A bolgár pénzintézetek 1928-ban általában kedvező viszonyok között működtek. A hitelélet az év folyamán normálisan alakult. Az idegen alapítású bankok tőkét nem emeltek. Tőkerészesedés címén csupán 25 millió leva külföldi pénz került az országba, amellyel a Banque Balcanique nagyrészvényesei emelték újra eredeti magasságra ez intézet korábbi veszteségei fedezésére lecsökkentett részvénytőkét. A belföldi bankok sem emelték említésre méltó mennyiségben részvénytőkét.

Ha azonban tőkerészesedés címén, az év folyamán külföldi tőke csak jelentéktelen mértékben került az országba, a külföldi tőkének beáramlása mégis elég jelentékenyen növekedett, mert a bolgár pénzintézetek fokozottabb mértékben vették igénybe külföldi pénzforrásaikat a hiteligenyek kielégítésére. Különösen az olasz, francia és belga tőke igyekezett újabb teret hódítani.

A *betétek* az összes pénzüintézeteknél örvendően emelkedtek. Míg 1927-ben a betétek összege főleg néhány nagybanknál emelkedett, addig 1928-ban a legnagyobb emelkedést a vidéki pénzüintézetek és hitelszövetkezetek tüntetik fel.

A betétek emelkedése 1928-ban a Banque Agricole de Bulgarienál kb. 550 millió levára, a postatakarékpénztárnál pedig 434 millió levára rúg.

A belföldi tőke szaporodása annyiban is öröndetes tünet, amennyiben, míg a nagybankok hitelszükségletüket nagyrészen külföldről fedezik, a többi kizárólag bolgár tőkével alapított pénzüintézet a nemzet takarékoságára van utalva.

Az 1927. év végén alapított Banque Hypothécaire jelzálogkölcsonöket 10·75%-os kamattal mellett ad.

A *csöddök* száma Bulgáriában az előző évekhez képest örvendően apadást mutat és 1928-ban 95 volt. Ebből kereskedelmi vállalkozásokra 82, ipari vállalkozásokra 11 és pénzüintézetekre 2 esett.

Az *óvatolt váltók* száma 1928-ban 199.600, értéke pedig 1.432 millió leva volt; 1927-hez viszonyítva az óvatolt váltók számában emelkedés, értékükben azonban csökkenés állapítható meg.

Munkapiac.

Munkabérek. A megélhetés Bulgáriában fokozatosan és állandóan drágul. Az általános megélhetési indexszám, amelyben bentfoglaltatik az élelmezés, fűtés és világítás, 1926-ban 2.717, 1927-ben 2.660 és 1928-ban 2.804 volt. (1914 = 100). A közönséges munkásbér indexe pedig ez években 2.449, továbbá 2.274 és 2.352 volt.

Az egyes iparágak szerint a 18 éven felüli munkások napi átlagbére, — amelyben bennfoglaltatik a tanult és tanulatlan munkások bére is, — levában a következő volt:

Bányáknál	84·58
Fémiparnál	74·90
Kerámiai iparnál:	
férfimunkások bére	63·30
női munkások bére	39·27
Dohányiparnál:	
férfimunkások bére	74·44
női munkások bére	42·90
Textiliparnál:	
férfimunkások bére	70·00
női munkások bére	40·38

Faiparnál	99·11
Bőriparnál	83·87
Papirosiparnál:	
férfimunkások bére	54·57
női munkások bére	42·16
Nyomdaiparnál:	
férfimunkások bére	114·58
női munkások bére	62·43

Bulgáriában az ipari munkásoknak száma évszakok szerint 55 és 80 ezer között váltakozik. Ennek megfelelőleg hullámzik a *munkanélküliek* száma is, amelyről azonban pontos statisztikai kimutatás nincs. A nagyobb vidéki városokban levő úgynevezett „munkatözsdeken” 1928-ban 6.308 volt a munkát keresők és 2.776 az elhelyezettek száma. A tényleg munka nélkül levők száma ennél azonban lényegesen magasabb.

Kivándorlás.

A *kivándorlásról* pontos statisztikai adatok nincsenek. A kivándoroltak száma 1.000—1.500-ra tehető, akik főleg Észak- és Délamerikába mentek.

A *bevándorlás* minimális, sőt a Bulgáriában lévő idegenek száma is állandóan csökken.

A bulgáriai *magyar* kolóniában az 1928. év különös változást nem hozott. Jelenleg három intézményünk van, amely a magyarok között közös kapcsolatokat létesít, ezek: a Szófiai Magyar Egylet, a Szófiai Magyar Munkások Petöfi Kultúr-Köre és a magyar elemi iskola, amely az 1928/1929. tanévben kezdte meg működését.

A magyarok száma Bulgáriában évről-évre csökken, amit az említett egyletek tagjainak lassú számcsökkenése is bizonyít; jelenleg a bulgáriai magyarok száma nem haladja meg a 800-at. A csökkenésnek okai a munkanélküliség, rossz kereseti viszonyok, alacsony munkabérek és az a más országokban is mutatkozó törekvés, hogy a külföldi munkásokat belföldiekkel pótolják.

A bulgáriai magyarok foglalkozásuk szerint legtöbbször vas-, fém- és építőmunkások. A Duna mentén a hajózási alkalmazottak és vidéken a malommunkások között vannak nagyobb számban. Az intellektuell elemek a bankpályán helyezkedtek el, vagy pedig kereskedelmi ügynökséggel és külföldi cégek képviselőivel foglalkoznak.

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Melly József dr.: Budapest tuberkulózis halandósága.

Dr Joseph Melly: La mortalité par tuberculose à Budapest.

Statistikai Közlemények (szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 57. kötet (1929) 2. szám. Budapest, 485 l. Kiadja: Budapest székesfőváros statisztikai hivatala.

Publications statistiques (rédigées par I. Louis Illyefalvi) Vol. 57 (1929) No 2. Budapest, 485 p. Publiés par le Bureau de statistique de la ville de Budapest.

Résumé. Après M. Laky, qui dans ses deux statistiques de la tuberculose, exposait les ravages de cette maladie surtout d'après les chiffres relatifs à la Hongrie entière, le docteur Melly examine dans le présent ouvrage la mortalité par tuberculose à Budapest, la comparant à l'étranger et analysant la question et les chiffres aussi au point de vue médical que M. Laky, n'étant pas médecin, n'avait pas mis en lumière. Toutefois, M. Melly, quoique médecin, ne tombe pas dans l'erreur commise par Grotjahn qui, en écrivant sur la mortalité causée par la tuberculose, ne faisait ressortir que l'effet des facteurs biologiques, sousestimant trop l'influence des conditions économiques.

Dans la période de 54 ans (1874—1927) envisagée par notre auteur, la mortalité par tuberculose n'a cessé d'être à Budapest même en ne comptant pas les étrangers y décédés, supérieure à celle du pays, dépassant ces dernières années même les nombres proportionnels des autres villes autonomes de la Hongrie, et quoiqu'elle ait baissé dans les derniers temps, sauf 2 ou 3 années, la mesure de l'amélioration restait fort au-dessous de l'amélioration constatée pour le pays entier. La désinfection, faite avec soin à Budapest, et qui quant aux autres épidémies met cette ville dans une situation supérieure à celle de la province, n'y peut enrayer le mal et d'ailleurs elle n'est pas toujours obligatoire.

M. Laky avait constaté que la mortalité par tuberculose était plus élevée chez les femmes que chez les hommes. Il en est en effet ainsi en province, mais d'après M. Melly, à Budapest et dans les grandes villes hongroises les femmes sont à cet égard en général dans une situation meilleure que les hommes, et seules les femmes de 20 à 30 ans, exposées le plus aux dangers de l'accouchement et affaiblies aussi par la menstruation, ont une mortalité tuberculotique dépassant celle du sexe masculin. En ce qui concerne la religion, c'est la proportion des juifs qui est la meilleure à Budapest sous ce rapport et au point de vue de l'état civil, celle des femmes divorcées; c'est le contraire pour les hom-

mes divorcés et quant aux professions, pour les journalistes.

C'est au-dessus de 60 ans, ainsi que de 25 à 29 ans, que la tuberculose pulmonaire et la tuberculose chirurgique ont du modulus; par contre c'est parmi les enfants que la mortalité causée par la méningite tuberculeuse est la plus élevée.

D'après les très intéressants résultats des statistiques des hôpitaux, relatifs aux réactions Pirquet et ainsi qu'aux dissections préparées par les prosecteurs, la proportion des enfants infectés est de 50% au-dessous de 7 ans et près de 100% et même 100% chez les enfants de 7 à 15 ans, surtout dans les classes inférieures. Tandis que la proportion de l'infection augmente avec l'âge, c'est le contraire pour la mortalité et morbidité par tuberculose, car tous les individus infectés ne deviennent pas tuberculotiques: ce sont les facteurs défavorables pouvant se présenter dans la vie extra-utérine: la *dépravation* ainsi que la rapport de celle-ci à l'allergie, qui sont décisifs à cet égard. Les résultats des dissections semblent justifier Nageli: la tuberculose des poumons est constaté plutôt chez les adultes; les déformations de glandes et de méninges plutôt chez les enfants.

*

Melly József dr. egyetemi magántanár, több értekes egészségügyi statisztikai tanulmány szerzője, legújabb terjedelmes (30 íves) munkájában a tuberkulózisproblémával foglalkozik s a gümőkór budapesti elterjedését mutatja be minden vonatkozásban. A gümőkorról a közelmúltban már két vaskos kötet jelent meg Laky Dezső dr. műegy. ny. r. tanár tollából, melyek e nagy népbetegség országos statisztikájának eredményeivel foglalkoztak. Az első a történeti Magyarországgal (1901—1915. évekre kiterjedőleg), a másik a mai területével (1920—23. években). Melly ismeri Laky köteteit s azokra többször hivatkozik, munkája mégis eredeti és gazdag forrásmunka és pedig elsősorban a következő két okból. Melly a fővárossal s általában az európai nagyvárosokkal foglalkozik, a tuberkulózishalandóságnak városi alakulását fejti ki. Ez Lakynál másodrangú fontosságú volt, minthogy ő elsősorban az országos statisztikákra támaszkodott s a város és vidék szembehelyezése nála csak részlet. Másik eredeti, új vonása, Melly könyvének, hogy mint orvos a kérdés orvostudományi, belgyógyászati és orvostörténelmi részével is foglalkozik. Amint a számokat kommentálja, azok tanulságaiba minduntalan beleszövi orvosi szakismereteit. Felette ta-

nulságos e könyv így tisztán orvosstatisztikai szempontból, e nagy mértékű elterjedésének, veszélyességének és therapiájának tisztán orvosi szakkérdéseinek tekintetében is. Ezeket a szempontokat a jogász *Laky* még nem érvényesítette, ezek feldolgozása, ezeknek a számsorokkal párhuzamos kifejtése *Melly* érdeme.

Ez nem jelenti azt, hogy *Melly*nél viszont a tuberkulózis nagy szociális és fontos nemzetgazdasági jelentőségének tárgyalása szorulna háttérbe. Éppen ellenkezőleg, *Melly* már könyve első fejezetében evvel, a tuberkulózisprobléma nemzetgazdasági jelentőségével foglalkozik. A nagy nemzetgazdasági jelentőség a halálaki táblázatból is kiolvasható, gazdaságstatisztikai és jogásztatisztikai ismeretek nélkül is, mert hisz „a tuberkulózishalandóság a halálaki táblázatnak legnagyobb, domináló rubrikája“. Arról sem feledkeznie meg, hogy az egyes betegek gazdasági viszonyainak a szociális viszonyoknak minő kihatásuk van az egyes esetek kimenetelére. „Az a tuberkulózisban szenvedő beteg, ki Davosban, Asszuánban kereshet bajára gyógyulást — mondja találóan *Melly* — egészen más sors elébe néz, mint olyan, ki erejének végső kimerítéséig kénytelen a létért való meddő harcot folytatni.“ Így *Melly* orvos létére sem esik *Grotjahn* hibájába, ki a gazdasági közviszonyok fontosságát a tuberkulózishalandóság viselkedésében merészen aláértékeltelte s a biológiai tényezők hatását emelte csak ki. Hangsúlyozza, hogy a tuberkulózis legnagyobb közgazdasági jelentősége abban áll, hogy tekintélyes embertömeg lesz miatta pusztulása előtt is hosszú ideig munkaképtelenné. Ez az, amit *Prinzling* már a múlt század kilencvenes éveire vonatkozólag bemutató Angol- és Németország statisztikájából, hogy minő magas a munkaképes korban lévők között a tuberkulózis aratása.

A tuberkulózis kórlényege mai ismereteink szerint a *Koch*-bacillus hatására különböző szervekben — de főleg a tüdőben — létrejövő fertőző sarjadzások daganatok hosszú sora, amelyek az illető szerv elpusztítására s az egyén életének kioltására törekzenek. A bacillusok és az emberi test sejtjei között meginduló háború kimenetelétől függ az egyén sorsa, meggyógyul-e, avagy lassan-lassan elpusztul. Erről szól *Melly* könyvének második fejezete s az itt lévő bakterológiai, serológiai és egyéb orvosi szaktételekbe is beleszővi a statisztikát. Azt, amelyik a *Pirquet*-féle reakció eredménye s a vizsgáltak kora, a fertőzöttség és a megbetegedtség között lévő különbségre mutat rá, s azt, amelyik a lethalis, manifest és latens gümőkórra áll, azt, amelyiket a bonckés alá került hullák tuberkulotikus elváltozásából nyerünk és több más, egészen specifikus orvosi kutatás eredményét. Ezekre támaszkodva, bemutatja, hogy a korról a fertőzések száma minő rohamosan emelkedett, pedig ugyanezzel párhuzamosan a

tbc morbiditás és mortalitás a 14. életévig csökkenő irányzatú. Bizonyítja, hogy az extrauterin fertőződés a tuberkulózisnál a méhen belül történőnél nagyobb jelentőségű s hogy igen nagyjelentőségűek a szervezetet már az extrauterin életben ért károsodások, amelyeket *depravatio* néven foglalhatunk egybe. Felhívja a figyelmet arra, hogy a csecsemők magas tuberkulózismortalitásának magas lethálisuk az oka, hogy a therapia az egy éven aluliaknál mutat fel legkevesebb eredményt. A kórboncolási eredmények ismét *Naegeli* látszanak igazolni, nevezetesen, hogy a gümős tüdőfolyamatokat inkább a felnőttek, a mirigy és az agyhártyaelváltozásokat inkább a gyermekek hulláinál észlelték.

A 3. fejezetben a tuberkulózisstatisztika forrásaival s a halálaki statisztika rendszerével foglalkozik. A tuberkulózis orvosi felosztási módjait, a *Turbán*-féle fokozatokat, az *Aschoff-Nicol*-féle besztást, *Bacmeister* bonyolult sémáját, *Fränkel* és *Graeff* rendszerét, valamint *Ranke* stadiumait még a 2. fejezetben ismerteti.

Ezen általános bevezető fejezetek után a 4—10. fejezetekben foglalkozik a budapesti tuberkulózisstatisztika szabályszerűségeinek és tanulságainak kifejtésével; a 11. fejezetben tér reá a nemzetközi összehasonlításra; a végső, a 12. fejezetben pedig befejezésképpen a tuberkulózispandémia leküzdésére irányuló törekvések felett tart szemlét.

A székesfőváros tuberkulózishalandósága 1874-től 1927-ig mindig magasabb az országosnál, még akkor is, ha az idegen halottakat leszámítjuk s a javulás mértéke is nagyon elmarad az országos javulás mögött. A világháborút megelőző régi békés években a többi törvényhatósági jogú városok tbc-mortalitása — amint azt már *Laky* kimutatta — a fővárosét meghaladta. Trianon után Budapestnek jut ezek sorában a dicstelen elsőség. A tbc-mortalitás aránya 1918-ban kulminál, idegenekkel együtt 6.4, azok nélkül 4.2⁰/₀₀-el (ezer lélekre eső tbc-s halottszám), szemben az országos 1918. évi 3.6⁰/₀₀-el. A háborús közéleti nehézségek a székesfővárost sújtották legerősebben, a népesség ellenállóképessége itt szenvedett leginkább s így sokak relatív immunissága megtört s a tuberkulózissal történt infekció széles néprétegekben valóságos tömegjelenséggé fajult. Az a körülmény, mely a többi fertőző, járványos betegségeknel a székesfővárost a vidékkel szemben mindig kedvezőbb helyzetben lévőnek mutatja, a kiterjedten alkalmazott alapos fertőtlenítés, a tuberkulózisnál nem segít, a fertőtlenítés e betegségnél nem is alkalmaztatik mindenkor, csak nyílt esetek kórházba szállításánál, elhalálozásánál stb. A fertőzés útjait a tuberkulózisnál ez úton nem is lehet elzárni, mert hisz az a levegőn át történik, főleg zsúfolt helyiségekben, kávéházban, villamosokon stb. Ilyen fertőzési és újrafertőződési alkalmak aztán a városi lakosságnál sokkal sűrűb-

ben létesülnek, mint a vidékinél s a betegség lefolyása is kedvezőtlenebb a fényszegény, zsúfolt városi bérkaszárnnyák mélyén, mint a szabad természet ölén szétszórtabban lakó vidéki házakban. A város és a falu gümőkórhalandósága szembeszökken eltér egymástól s a különbség nálunk még nagyobb, mint külföldön. Budapest gümőkórhalandóságát a legutolsó években azonban már csak az idegen gümőkóros betegek rontják le annyira, hogy az országban a vezető helyen még mindig megmarad; igen örvendetes, hogy ezek leszámításával a székesfőváros indexei már-már kongruensek az országos átlaggal.

Havonkint részletezve a fővárosi mortalitást — látható — hogy a tbc-halálozás Budapesten is tavasszal maximum. *Parassin* szerint nem a meteorológiai tényezők miatt, hanem azért, mert a hosszú tél kedvezőtlen hatására a betegek allergiája erősen csökken. Ehhez a helytálló magyarázathoz *Melly* csak annyit fűz hozzá, hogy praktikusán véve a téli munkahiány és a tavaszi periódikus időszakos élelmiszerdrágaság alaposan gyanúsítható momentumok.

A gümőkórhalandóság nem szerint való megoszlását illetően *Laky* országos adatai a mellett szólta, hogy a nők gümőkórhalandósága magasabb, mint a férfiaké. A gümőkórhalandóság nem szerint való megoszlásának ez a típusa azonban csak a vidékre vonatkozik: Budapesten s általában a törvényhatósági jogú városokban a férfiak indexe magasabb. *Melly* budapesti adatai szerint a tüdőgümőkór, a gümős agyhártyalob, görvélykór és az „egyéb“ gümős bajok a férfiakra jelentenek nagyobb veszedelmet. A bél- és a csontgümőkór viszont inkább a nők között szed több áldozatot. A sebészi gümőkórban való halandóság növekedik, míg a tüdőgümőkóré csökken. Az élet első évétől kezdve a férfiak gümőkórhalandósága magasabb, éppen így a 30 évnél idősebbeknél. A nők helyzete a szülés veszedelmeinek leginkább kitett 20—30 évesek között mindenkor kedvezőtlenebb a férfiakénál. Családi állapot szerint Budapesten az özvegy férfiak tbc-mortalitása a legmagasabb, az elvált nőké a legalacsonyabb. Kor szerint két modust mutat a budapesti gümőkórhalandóság: a hatvan éven felülieknél s a 25—29 éveseknél. Tízezer élöre az 1927. évi adatok szerint Budapesten a 70—79 éveseknél 35·9 gümőkóros halott esett, a 25—29 éveseknél 34·0. A gümős agyhártyalob a gyermekkorban szed legtöbb áldozatot, a 15 éven aluliaknál 10.000 élöre 7·9 halottal. A korról e baj mortalitása egyre csökken. A sebészi esetek görbéje kor szerint a tüdővészhez hasonlít, csak sokkal alacsonyabb.

A hitfelekezet szerint való részletezésben a zsidók rég ismeretes alacsony arányszámái tűnnek újból ki. Vagyonosság szerint való részletezésben az esetek 61%-a az ismeretlen vagyoni állapotúak ro-

vatába soroztatott be. Mégis érdekes, hogy míg a jobbmódúakra az ismert esetek 4%-a jutott, addig a szegényekre azok 35%-a. Ezzel szemben a rákra ugyancsak Budapesten — *Melly* régebbi munkája szerint — a jobbmódúakra 12% jut s csak 32% a szegényekre. Nagy szerepe van a néptáplálkozásnak is, amint azt *Grotjahn* már régebben felismerte. Ennek statisztikai alapon való megvilágítására azonban nincsenek oly kiforrott módszereink, amelyek a szigorú kritikát kiállanák. A szórványos adatokkal mégis reá lehet mutatni úgy a fertőzött táplálék mint az elégtelen táplálkozás szerepére. Városi tömegeink hiányos táplálkozásában nemcsak a szegénység, hanem a másik súlyos egészségügyi ártalom, a tudatlanság is erősen közrejátszik. Persze *Melly* a lakásviszonyok befolyását is megvizsgálja, hiszen *Bertillon* óta a tbc-t lakásbetegségnek is nevezik, a laksűrűséggel gyakorisága nő. Kerületek szerint való részletezésben azonban nem lehet kimutatni a laksűrűséggel párhuzamosan fejlődő tbc-s mortalitást: a gümőkórhalandóságban első helyen a III. kerület áll, pedig ebben statisztikai módszerekkel zsúfoltságot kimutatni nem lehet. A VIII. kerületben talált magas tbc-mortalitás azonban már inkább a zsúfoltság mellett szólna, ha a IV. kerület, mely a legkedvezőbb tbc-mortalitású, zsúfoltság tekintetében nem állana a 2. helyen. Ennek az az oka, hogy így, kerületek szerint való részletezésben, más tényezők, főleg a vagyonosság s a jólét hatása némiképp elmossa a másképpen alakuló laksűrűség hatását.

A foglalkozásnál a porártalom hatása feltűnő; e mellett azon foglalkozások tbc-mortalitása magas, amelyeket kedvezőtlen szociális viszonyok között élők, szegények űznek. *Laky* munkáiból rég ismeretes, hogy e téren a napszámosoké a szomorú elsőség. Elgondolni is szomorú dolog, hogy ezer élöre körükben 1921—25 átlaga szerint is évente 28 halott esik. Magas a borbélyok, szűcsök, molnárak indexe is; a szabóké különösen a segédszemélyzetnél.

Melly Budapest környékének gümőkórhalalozásával is foglalkozik. Pesterzsébet követi *Teleky* szabályszerűségét, mely szerint valamely társadalomcsoporthoz elipariasodása kezdetben rontja, később javítja a gümőkórhalalozás alakulását. *Szalai* Pesterzsébet adatait a népszám önkényes megállapításával a valóságnál is kisebbre szabja. E körülmények s nem a Friedmann-féle szer tömeges alkalmazása okozza Pesterzsébet gümőkórhalalozásának csökkenését, amint azt *Szalai* hirdeti.

A nemzetközi összehasonlításnak, mely Budapest gümőkórhalandóságának az európai nagyvárosokéval való egybevetését mutatja be, érdekes tanulsága, hogy hazánk fővárosának helyzete régebben, a századfordulón sokkal kedvezőbb volt, mint ma. Negyven európai nagy város (a legnagyobb népességűek) rangsorában 1901-ben már a 23. helyen állottunk. Ezzel szemben 1912-ig a 32. helyre szo-

rultunk vissza. A háború után 1920-ban és 1921-ben a 38. lett sorrendi helyünk s az csak 1926-ban javult ismét vissza a 30.-nak. Így még mindig igen sok munkára van szükségünk ahhoz, hogy az 1901. évi pozíciónkat (23. hely) visszaszerezhessük. Különösen fájó látnunk, hogy az ú. n. utódállamok fővárosai is messze előttünk járnak.

Könyvének utolsó fejezetében a tuberkulózis-pandémia leküzdésére irányuló törekvésekről szólván, foglalkozik szerző a higiénás-diétás, a tüdőbeteg gondozó intézetekkel, s az általuk szervezendő expozíciós profilaxissal. Ismerteti ezek fővárosi adatait s végezetül szomorúan állapítja meg, hogy a gümőkór terjedése ellen folytatott küzdelem nem folyik olyan intenzitással, mint azt az ügy fontossága megkívánná. A nagyközönség fájdalmasan elfásult a gümőkór állandó emberirtásával szemben. „De fel kell a közvéleményt letargiájából ébresztenünk, mert különben a gümőkór egymaga annyi embert ölel ki közülünk, hogy szertefoszlik minden reménységünk, hogy Nagy-Magyarország ígéretföldjét valaha meglássuk. Sz. T. dr.

Laky Dezső dr.: Az általános forgalmiadó Budapesten.

Dr Désiré Laky: La taxe générale sur le chiffre d'affaires à Budapest.

Statisztikai Közlemények (szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 57. kötet (1929) 3. szám. Budapest, 476. l. Kiadja Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques, (rédigées par I. Louis Illyefalvi. Vol. 57, No 3. Budapest, 476 pages. Publiées par le Bureau de statistique de la ville de Budapest.

Résumé. *L'auteur expose le développement de la taxe sur le chiffre d'affaires à Budapest jusqu'à la fin de 1927 et met en lumière, au point de vue théorique, le système de cette taxe. A Budapest elle a produit en 1927 55·7 millions de pengős; l'industrie ayant payé 24·7 millions et le commerce 25·3, la moyenne en a été par tête de 988 pengős dans l'industrie et 1.577 pengős dans le commerce. Selon l'auteur, le budget de l'Etat ne peut actuellement se passer de la taxe générale sur le chiffre d'affaires; d'ailleurs, comme le taux en a été abaissé naguère, la charge de cette taxe a fort diminué.*

*

A fővárosi statisztikai közlemények sorában Laky professzornak most megjelent fenti című munkája az általános forgalmi adónak rendkívül értékes monográfiája. A mű ugyanis sokkal többet mond, mint amennyit címe sejtetni enged, hiszen a fővárosi forgalmiadóeredmények ismertetése alig több, mint felét teszi ki a terjedelmes kötetnek, s jórészt a forgalmi adó elméletével és történetével foglalkozik. A könyv főjelmvonása a rendkívüli alaposság, a témának min-

den oldalról való éles megvilágítása, az elméleti kérdéseknek s a gyakorlati eredményeknek erős kritikai szellemben való boncolása. A magyar pénzügyi irodalom nem mondható szegénynek s nem egy nemzetközi vonatkozásban is számottevő terméket produkált. Speciálisan pénzügyi statisztikai kérdéseket tárgyaló munkával azonban még ma is kevéssel rendelkezünk s így minden ilyen irányú tanulmány már ez okból is hézagpótló jelleggel bír. Laky munkája azonban ennél több, az első olyan tanulmány, mely a magyar adóügy egyik fontos alkatelemével hivatalos statisztikai adatösszeállítás alapján szisztematikusan foglalkozik. Bizonyos sajnálattal kell konstatálnunk, hogy a tanulmánynak a fővárosi eredményekre kellett szorítkoznia. A fővárosra vonatkozó adatok összegyűjtése is bizonyos rendkívüli körülménynek köszönhető. A főváros által foganatosított szellemi szükségmunkák során irattak ugyanis ki az adózóktól az 1926. és 1927. év folyamán a fővárosi adóforgalmi hivatalba befolyt összegek. Tehát ez az anyag sem primer statisztika, tipikusan szekunder jellegű, mivel meglevő, de eredeti rendeltetésük szerint más célra szolgáló feljegyzésekből készült. Mint említettük, szerző munkájának első részében általános adó- és történeti kérdésekkel foglalkozik s ebbe az általános keretbe ágyazza be a forgalmi adóról szóló fejtegetéseit. A forgalmi adó egyike a legrégebbi adónemeknek, általánosan azonban csak a háború után terjedt el, amikor a megzavart állampénzügyek rendezése érdekében a legtöbb adórendszerbe beiktatták. Szerző a forgalmi adó pártolónak és ellenzőinek nézeteit részletesen ismerteti, a nélkül, hogy ő maga egyik vagy másik tábor mellett határozottan állást foglalna. Megjegyzéseiből azonban arra lehet következtetni, hogy ő is inkább a hívei közé tartozik ennek az adónemnek, melynek hatását a gyakorlati eredmények alapján sem látja oly sötétnek, mint amilyennek az ellentábor beállítani igyekszik.

Anélkül, hogy a forgalmi adóra vonatkozó nézetek részletesebb vizsgálatába bocsátkoznánk, a magunk részéről csak azt jegyezzük meg, hogy az adórendszerek újabb fejlődésének iránya mindinkább az egyenes adók tökéletesebb kiépítése felé halad s a közvetett adók újabb nemeinek kreálását inkább csak a rendkívüli viszonyok szükségletei indokolhatják. Egy-két országot kivéve, az egész világon emelkedett az egyenes adók összege a közvetettekéhez képest a háború után. Ez a tény statisztikailag igazolható. Az igazságosság s méltányosság érdekei — melyek az ideális adórendszer fundamentális követelményei — csak az egyenes adók útján biztosíthatók, míg a közvetett adók az egyes rétegek teherviselése irányában mind nagyobb eltolódásokat okoznak, miután a közvetett adók természetük szerint nin-

csenek s nem is lehetnek tekintettel a teherviselési képességre. Az a körülmény, hogy — amint a szerző is kiemeli — nagy nemzeti szerencsétlenség idején, midőn a valuta megrendült, az egyenes adók nem teljesíthetik hivatásukat s az állami pénzügyek egyensúlyát ily esetben csak a közvetett adók biztosíthatják, nem befolyásolhatja fenti megállapításunk igazságát. Ez csak azt jelenti, hogy a közvetett adókra rendkívüli esetekben támaszkodhatunk, amikor más expediens nem kínálkozik. Az egyik pénzügyminiszteri beszéd a forgalmi adó elvi jogosultságát azzal a meglepő argumentummal igyekezett kimutatni, hogy a forgalmi adó, mint kontrolladó szerepelhet az adórendszerben s ennek révén igazságosan lehet az adósok jövedelmi vagy kereseti adóját megállapítani. Eltekintve attól, hogy ez az érv ellentétben áll a végrehajtási utasítás rendelkezéseivel (mely szerint a forgalmi adó bevallások nem vehetők egyéb adókievetésnél alapul), elvileg sem védhető az az álláspont, mely igazságtalan megterhelés révén akarja az arányos megterhelést megvalósítani.

A forgalmi adó tehát — mint a legtöbb közvetett adó — elméletileg nem foglalhat helyet normális életviszonyokra szabott ideális adórendszerben.

Laky professzor az elméleti kérdések taglálása után a forgalmi adók rendszerét veszi vizsgálat alá. A forgalmi adó első rendszereinek történeti vázolója után rátér a magyar forgalmi adórendszer beható ismertetésére, a tervezetek indokolásának boncolására. Részletesen foglalkozik a forgalmi adóra vonatkozó törvénytervezet bizottsági és nemzetgyűlési tárgyalási anyagával, majd pedig magát a törvényt s a rávonatkozó végrehajtási utasítást kommentálja. A forgalmi adó sorsát, az időközi változásokat végigkíséri egészen 1927. év végéig. Ez a rész adótörténeti szempontból rendkívül értékes, mely hasonló irányú tanulmányok számára bő forrásul szolgálhat.

A tulajdonképeni statisztikai anyag vizsgálatát az általános forgalmi adó országos eredményeinek fő áttekintésével vezeti be, melynek kapcsán a gazdasági háttérrel festi meg nagy vonalakban. Majd rátér az általános forgalmi adó 1921—1924. évi főbb adatainak ismertetésére, melyet az adókulcsban beállott változásoknak megfelelően (1½%-os, 3%-os, 2%-os) hármas tagoltságban mutat be. Az adóeredményeket a szerző igen sokféle kombinációban csoportosítja. Igen érdekesek azok az összeállítások, melyekben Laky a forgalmi adóbefizetéseket kerületenként, a levonás módját s havonkénti megoszlás szerint mutatja ki. Legnagyobb érdeklődéssel viszont bizonyára azok az adatok fognak találkozni, melyek az adófizetők foglalkozási főcsoportok sze-

rinti megoszlását tüntetik fel. Ezek szerint 1926-ban 56.511, 1927-ben pedig 51.848 volt Budapesten a fővárosi forgalmi adóhivatalon keresztül forgalmi adót fizetők száma. A csökkenés részben az üzletmegszüntetésekkel, részben azzal a körülménnyel függ össze, hogy 1927-ben egy egész sereg élelmiszer forgalma tétetett szabaddá. A forgalmi adót fizetők száma legnagyobb volt a VII., VIII. és VI. kerületekben, legkevesebb a X. kerületben és a Duna jobbparti kerületekben. A foglalkozási főcsoportok közül az iparhoz tartozók száma valamivel kevesebb mint fele, a kereskedelemhez tartozók száma kb. egyharmada volt 1926. és 1927. években az összes forgalmi adót fizetők számának. Az adóbefizetések összegében azonban a kereskedelem az iparnál nagyobb arányban részesedik. 1926-ban Budapesten befizetett 53·8 milliónyi forgalmi adóból az iparra 22·8, a kereskedelemre 25·7 millió jut, 1927-ben pedig az 55·7 millió pengőt kitevő forgalmi adó összegből az ipar 24·7, a kereskedelem 25·3 millió pengőt viselt. Igen tanulságosak a könyvnek a fejenkénti átlagos forgalmi adóteherről készített táblázatai. Ezekből kitűnőleg az ipar 912, a kereskedelem 1.288, az egyéb értelmiség 1.056 P átlagos adóterhet viselt 1926-ban, míg 1927-ben a vonatkozó összegek rendre 988, 1577, illetve 871 pengőt tettek ki. A legmagasabb fejenkénti adóterhet, mindkét tárgyalt évben az V. (2.496, ill. 3.376 P), a IV. (1.160, ill. 1.404 P), s a VI. (1.008, illetve 1.039 P) kerületek viselték, ami természetes, ha arra gondolunk, hogy a nagykereskedelem és a gyárpar e kerületekben van leginkább képviselve.

A további gazdag anyagú táblázatokban az adóeredmények nagyságkategóriák szerint, minimális, maximális és átlagos adóösszegek szerint vannak szétbontva majd a kerületekkel, majd pedig a foglalkozási főcsoportokkal kombinálva. Ezekben a kimutatásokban a forgalmi adó súlya, jelentősége, valamint az általa okozott terhek nagysága plasztikus megvilágítást nyernek. Szerző vizsgálatainak konkluziójakép két fontos megállapításra jut. Az egyik az, hogy az államháztartás ma még nem nélkülözheti az általános forgalmi adót. A másik az, hogy az adókulcs leszállítása s számos cikk adójának eltörlése jelentékenyen csökkentette a forgalom adóterhét.

Munkája befejezésekké a szerző a forgalmi adó jövőjéhez fűz bizonyos refleksiókat, melyek közül egyik-másik a praktikus javaslat jellegével bír abban a tekintetben, hogyan volnának a forgalmi adó mai rendszerének sérelmes kinövésői megszüntethetők s hogyan kellene az utat a további enyhítés számára előkészíteni.

A munka kétségtelenül nyeresége pénzügyi irodalmunknak s méltán sorozhatjuk az illusztris szerző legsikerültebb művei közé. *H. S. dr.*

Az Országos Mezőgazdasági Kamara 1929. évi jelentése.

Rapport de la Chambre d'Agriculture de Hongrie pour 1929.

Kiadja az Országos Mezőgazdasági Kamara. Budapest, 1929. 264 oldal.

Publié par la Chambre d'Agriculture de Hongrie. Budapest, 1929. 264 pages.

Résumé. Ce rapport offre un tableau complet de la situation de l'agriculture de la Hongrie en 1928. Un chapitre particulièrement important en fait connaître les facilités accordées par le gouvernement, par l'intermédiaire des Chambres d'Agriculture, pour augmenter la culture intensive: facilités pour l'acquisition de graines sélectionnées, de tracteurs, de machines à nettoyer les graines et, afin de répandre l'emploi d'engrais chimiques, pour l'achat de ceux-ci. Toutes ces facilités ont eu de très beaux résultats; les cultivateurs ont particulièrement profité de celles données pour l'achat de graines. Le rapport rend également compte des dispositions prises pour encourager la production de chanvre et de lin, ainsi que de la propagande entreprise par les Chambres d'Agriculture en vue d'améliorer la qualité de la production de tabac.

*

Ez a terjedelmes kötetet kitevő jelentés tulajdonképpen hazánk mezőgazdasági helyzetének mondhatni minden fontos jelenségére kiterjedő, részletes és teljesen szakszerű ismertetése. A jelentés beszámol a mezőgazdasági termelésre vonatkozó lényegesebb adatokról, majd tárgyalja a búzatermelés térhódításának következményeit.

Ezután a termelés eredményességének fejlesztésére irányuló hatósági akciók ismertetése következik, a jelentés ennek a részének bemutatására alább még visszatérünk. A szorosán vett mezőgazdasági termelésre vonatkozó kérdéseknek tárgyalásán kívül a jelentés elég részletesen foglalkozik a vám- és kereskedelmi politika aktualitásaival, majd rátér a mezőgazdasági termelvények értékesítésének tárgyalására, részletesen kiterjeszkedik a mindjobban érezhető értékesítési válság okaira és az orvoslás módszereire. Hosszasan tárgyalja ezután a jelentés a szállítási és a díjszabási kérdéseket. Egyik legfontosabb része a Kamara jelentésének a következő részlet ahol a pénzügyi- és adókérdéseket ismerteti. Majd a földreform befejezéséről és ebben a kérdésben a Kamara álláspontjáról is tájékoztat, ezután pedig a mezőgazdasági munkássügyekről referál. Végül a jelentés külön fejezetben emlékszik meg az egyes mezőgazdasági kamarák 1928. évi munkásságáról.

Mezőgazdasági termelésünk fejlődésének elbírálása céljából igen fontosak azoknak az akciók eredményeinek ismerete, amelyeket a földművelési kormány indított meg és a mezőgazdasági kamarák

lebonyolítottak le. A földművelési kormány gazdaságfejlesztő törekvéseinek keresztülvitelénél jóformán kizárólag a mezőgazdasági kamarákat vette igénybe, abból kiindulva, hogy az egyes mezőgazdasági kamarák közelebb esvén egy-egy vidék gazdaközöniségéhez, az érintkezés közvetlenségével könnyebben és biztosabban meggyőzhetik és megnyerhetik ezekre a gazdákat, továbbá az állami segítség helyes felhasználását is eredményesen ellenőrizhetik.

A földművelési kormány egyik ilyen irányú munkálata volt a kedvezményes traktorakció. A kormány a kisebb gazdák részére megkönnyítette a traktorok beszerzését oly módon, hogy a vételár 20%-át helyettük az állami beruházások terhére megfizette. Ennek a könnyítésnek az a célja, hogy a géperejű, tehát az erőteljesebb talajművelés a kisebb gazdaságokban is minél jobban elterjedjen és hogy a traktorok munkáját a legkisebb gazdaságok is igénybevehessék. Egyik feltétele volt ugyanis a segély engedélyezésének az a kikötés, hogy az ilyen traktorok tulajdonosai saját földjük felhasználása után hatóságilag megállapítandó díjért kötelesek mások részére is bérszántást végezni, elsősorban a földreform útján földhöz jutott törpebirtokosok részére. A két éve folyó akció eddigi eredményeképpen 607 traktorhoz jutottak kisbirtokosaink. Legjobban érdeklődtek eziránt az akció iránt az Alföldön, a kiosztott traktorok 80,2%-a ide jutott, 120 darab Jász-Nagykun-Szolnok vármegyére. Úgy látszik, hogy a kötöttebb és ennél fogva nehezebben művelhető talajokra igyekeztek a gazdák traktort beszerezni, termelési szempontból ennek csak örülni lehet.

Hasonlóképpen termésfokozó és javító hatásra számít a földművelésügyi miniszternek az az akciója, melynek alapján az érték 33%-ának hozzájárulásával lehetővé tette egyes községek termelőinek magtisztító gép beszerzését. Az elmúlt évben ilyen módon 140 magtisztító gép beszerzése vált lehetővé. A kamarák adatai szerint most még inkább csak a nagyobb gazdaságok tisztítatják ilyen gépekkel vetőmagjukat, de a kisgazdák érdeklődése is folyton emelkedik.

Ámbár az eddig említett állami akciók a mezőgazdasági termelés fokozására kétségenkívül igen nagy jelentőségűek, mégis az a véleményünk, hogy az állami akciók közül legnagyobb hordereje az ingyenes és kamatmentes állami műtrágyaakciónak van. A minisztériumnak 1927. évben megindított és a mezőgazdasági kamarák által lebonyolított akciója értelmében az olyan községekben, amelyekben eddig még nem alkalmaztak műtrágyát, a kisgazdák minimális mennyiségű műtrágyát ingyen kaptak, a nagyobb gazdaságok műtrágya beszerzésénél a minisztérium részben magára vállalta a kamatterhet. Ez a kamatkedvezmény 1927-ben csak az 500 kat. holdnál kisebb

gazdaságok által volt igénybevehető, a kamarák közbenjárására azonban 1928. évben 2000 kat. holdig terjedt a kedvezmény megadása. Ez a kiterjesztés főleg azért volt nagyjelentőségű, mert módot adott arra, hogy az engedélyezett hitel terhére a közép- és nagybirtokokon a különféle műtrágyák felhasználásával komoly és szakszerű kísérleteket lehessen végrehajtani.

Az akcióról szóló jelentés kapcsán beszámol az Országos Mezőgazdasági Kamara hazánk műtrágyafogyasztásáról gyűjtött adatairól. Magyarországon 1926-ban 3.450 község közül 1.300 használt műtrágyát, 1928-ban ez a szám 2.344-re emelkedet, tehát tavaly már az összes hazai községek 68%-ában el volt terjedve a műtrágya használata. Nálunk legelterjedtebb műtrágya a szuperfoszfát, fogyasztása 1928-ban rohamos emelkedéssel 1.644.300 q-ra rúgott; ez a mennyiség a termőterületre átszámítva kat. holdankint 12·5 kg fogyasztásnak felel meg. Ehhez még hozzá kell számítanunk a savakban oldható foszforműtrágyákat (Rhenánia-, Martin-, Thomas-salak stb), ezekből a tárgyalt évben 77.600 q volt a fogyasztás. Végeredményben tehát egy kat. holdra 13·1 kg foszforsttartalmú műtrágya esett, éppen annyi, mint Ausztriában.

A nitrogéntartalmú műtrágyafélék fogyasztása is újabban erősen tért hódít. A legelterjedtebb nitrogénműtrágyát, a mésznitrogént, az utolsó években a következő mennyiségben használták fel:

1926-ban	19.500 q
1927-ben	52.200 „
1928-ban	127.500 „

Az egyéb nitrogéntartalmú műtrágyákból a tárgyalt év folyamán 42.200 q-át használtak fel, így tehát egy kat. hold termőterületre átlagban 1·3 kg nitrogénműtrágya esett.

A káliumtartalmú műtrágyák használata is emelkedett. A nálunk jóformán kizárólagosan használatos 40%-os kálisóból 1924-ben 8.320, 1928-ban 48.600 q használtatott fel, ez egy kat. holdra 0·3 kg fogyasztást jelent.

Ha már most az összes műtrágyafogyasztást nézzük, hazánkban 1928-ban kat. holdankint az átlagos fogyasztás 14·7 kg-ra tehető, ezzel az átlaggal a nyugateurópai országok között az utolsó helyen vagyunk, Ausztriában ugyanis 17·7 kg, Lengyelországban 23·2 kg, a Csehszlovák köztársaságban 38·7 kg Németországban 114·8 kg volt 1927-ben a kat. holdankinti átlagos műtrágyafogyasztás, 1928-ban ez az átlag kétségkívül valamennyi felsorolt országban növekedett.

Törvényhatóságaink közül a szuperfoszfát felhasználása szempontjából Győr, Moson és Pozsony vármegye áll az első helyen, itt egy kat. hold termőföldre átlag 31·7 kg, szuperfoszfát jutott. Ennek

a magas átlagnak az a magyarázata, hogy Magyaróvárrott van tudvalevőleg egyik szuperfoszfátgyárunk, a gyár közelsége és a gazdasági akadémia kultúrmunkája egyaránt hozzájárult az intenzív gazdálkodás elterjedéséhez. Fejér vármegye átlaga 23·5 kg, Csanád, Arad és Torontál vármegyéé 19·5 kg. Alig valami szuperfoszfát jutott Szatmár, Bereg és Ugocsa vármegye földjeire, itt az átlag csak 2·6 kg. Feltűnő Békés vármegye 3·5 kg-os kis átlaga.

A nitrogéntartalmú műtrágyából aránylag Nógrád és Hont vármegye gazdái használtak fel legtöbbet, egy kat. holdra 3·4 kg jutott. Győr, Moson és Pozsony vármegye 2·8 kg-os átlagával a második helyre jutott. Bács-Bodrog, Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdu és Csongrád vármegyében a gazdálkodók egy kat. hold megművelt földterületre mindössze 0·3 kg nitrogéntartalmú műtrágyát használtak fel.

Nagyon érdekesek a jelentésnek azok a részei, amelyekben gazdasági növények szerint részletezi a műtrágya felhasználását, ezeket az adatokat, valamint az egyes kamarák területén végzett kísérletek eredményeit azonban helyszüke miatt már nem áll módunkban ismertetni.

A jelentés beszámol ezután a földművelésügyi minisztérium kedvezményes nemesített vetőmagakciójáról, meg lehet állapítanunk, hogy a mezőgazdasági kamarák ezt az akciót is kiváló eredményességgel bonyolították le. Az adatok azt mutatják, hogy a kiosztott nemesített vetőmagokkal a kigazdák is jelentős eredményeket értek el, tehát itt is olyan értékkel rendelkezünk, amelyik alkalmas lehet a termés hozamok országos felemelésére.

A kamarák teendői közé tartozott a dohánytermelés színvonalának emelésére vonatkozó propaganda kifejtése. Természetesen a várt eredményt itt rövid idő alatt még nem lehetett megállapítani. A kamarák mindenesetre nagy segítséget kaptak azzal, hogy a kormány az Országos Mezőgazdasági Kamara javaslatára egy Állandó Dohánytermelési Szakbizottságot szervezett. Ez a bizottság a kívánt cél elérése érdekében a kamarákkal szoros együttműködést fejt ki.

Szép eredménnyel dolgozott a földművelésügyi minisztérium által szervezett és a mezőgazdasági kamarák égisze alá tartozó „Komlótermelő és értékesítő szövetkezet“, továbbá a „Lentermelési és értékesítési szövetkezet“. Ennek az akciónak tudható be, hogy a komlóval beültetett szántóföldterület nagysága 1927. évben az addigi 60 kat. holdról 226 kat. holdra, 1928-ban pedig 461 kat. holdra emelkedett. Hasonló fejlődést látunk a lenvetés területének emelkedésénél is, 1926-ban 2.993, 1927-ben 3.590 és 1928-ban 4.981 kat. hold volt hazánkban a lennel bevetett terület, az 1928. évi terület tehát 38·7%-kal nagyobb, mint az 1927. évi és 66·4%-kal nagyobb, mint az 1926. évi lennel bevetett terület.

Jelentékeny részük van a kamaráknak a tejszövetkezetek szervezésében, továbbá baromfitegyésztésünk és tojástermelésünk irányának meghatározásában. A felsorolt adatokból láthatjuk tehát, hogy a mezőgazdasági termelés állami támogatását a földművelési kormány főképen a mezőgazdasági kamarák útján bonyolította le.

S. I.

Erdészeti Statisztikai Közlemények 1927.

Publications de statistique forestière 1927.

I. füzet. Közreadja a m. kir. földművelésügyi miniszter. Bpest, 1929. 34 l.

Ier cahier. Publié par le ministre royal hongrois de l'Agriculture. Budapest, 1929. 34 pages.

Resumé. D'après les 4 tableaux statistiques contenus dans ce travail présentant la sylviculture dans la Hongrie d'aujourd'hui, les bois et forêts s'y répartissent comme suit: 53·2% à exploitation régulière, effectuée d'après un plan obligatoire d'exploitation; 46·8%, appartenant à des particuliers, sans l'obligation de dresser un plan d'exploitation.

Les bois et forêts de moins de 100 arpents cadastraux représentent 17·6% de la superficie forestière; ceux de 100 à 1000 arp. cad., 28·9%; ceux de plus de 1000 arp. cad., 53·5%.

*

Magyarország jelenlegi erdőgazdasági viszonyait minden vonatkozásban megvilágító részletes statisztikai munka ezideig nem állott rendelkezésre. A földművelésügyi miniszter, mint a füzet előszavából kitűnik, ezt a hiányt kívánja pótolni azáltal, hogy a minisztérium erdészeti főosztályán rendelkezésre álló statisztikai adatokat „Erdészeti Statisztikai Közlemények” címen megindított kiadványsorozatban fokozatosan közzéteszi. Ennek a régóta nélkülözött kiadványsorozatnak első füzete most hagyta el a sajtót.

A füzet négy táblázatot foglal magában. Az első táblázat Magyarország összes- és erdőterületét s az erdőknek az összes területhez való arányát ismerteti törvényhatóságok szerint. A második táblázat az erdőknek talajminőség, fafajok és birtokkezelés szerint való megoszlására vonatkozó

adatokat, ugyancsak törvényhatóságok szerint részletezve mutatja be. A harmadik táblázat az erdőbirtokok számát és kiterjedését birtoknagyságcsoportok szerint tagolva — törvényhatóságok szerint — tárgyalja, végül a negyedik táblázatban azután az 500 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokok kiterjedését birtokkezelés szerint s a tulajdonosok megnevezésével törvényhatóságok szerint közli.

Legérdekesebb azok az adatok, amelyek az erdőknek tulajdonjogcímeik és birtokkezelés szerint való megoszlását — ezúttal első ízben — mutatják be. A vonatkozó adatokból megtudjuk, hogy az összes erdőknek a szabad rendelkezés alatt álló s rendszeres üzemterv szerinti gazdálkodásra nem kötelezett, magánerdők 46·8%-át adják. Az ország erdőterületének 14·9%-a hitbizományi, 13·9%-a egyházi, 11·1%-a közbirtokosági, 4·9%-a törvényhatósági és városi, 4·3% a kincstári, 2·0%-a közalapítványi, 1·2%-a részvénytársasági s végül 0·9%-a községi erdőbirtok. A törvénytörvény szerinti üzemterv készítésére és annak betartására kötelezett, korlátolt forgalmú erdőbirtokok együttvéve tehát az erdőségeknek 53·2%-át foglalják el.

Különös figyelmet érdemelnek még az erdőbirtokok számát és kiterjedését birtoknagyságcsoportok szerint tárgyaló adatok is. Kitűnik ezekből, hogy az erdőknek 17·6%-át a 100 kat. holdnál kisebb, 18·1%-át a 100—500 kat. holdas, 10·6%-át az 500—1000 kat. holdas és 49·2%-át az 1000—10.000 kat. holdas és végül 7·5%-át a 10.000 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokok képezik. Az erdőknek tehát több mint fele nagybirtok, illetve annak tartozéka. A Közlemény szerint 52.674-et kitevő erdőbirtokok közül természetesen legtöbb (49.293) az 50 kat. holdnál kisebb területű erdők száma, legkevesebb viszont a 10.000 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokok száma (6).

A földművelésügyi minisztériumnak ez a gondosan szerkesztett, hézagpótló kiadványa, széleskörű érdeklődésre tarthat számot annál is inkább, mert a következő füzetek erdőgazdaságunknak azokat az adatait is nyilvánosságra hozzák, amelyek a mai területre vonatkozólag ezideig még sehol sem közöltettek.

Sz. Z. dr.

Statistique de la justice pénale, 1926. Statist. générale de la Grèce. Athènes.

Statistique du mouvement de la navigation, 1927. Statist. générale de la Grèce. Athènes.

Statistique des postes, télégraphes et téléphones, 1927. Statist. générale de la Grèce. Athènes.

Recensement de la population de la Grèce 1920. II. Résultats statist. pour Thessalie et Artá. Statist. générale de la Grèce. Athènes.

Population de la Grèce d'après le recensement du 15-16 mai 1928. Statist. générale de la Grèce. Athènes.

Japán. (Japon.) — *Résumé statistique de l'Empire du Japon. 43e Année.* Bureau de la statist. générale. Tokyo.

Délafrikai Unió. (Union de l'Afrique du Sud). *Official year book of the Union of South Africa and of Basutoland, Bechuanaland Protectorate, and Swaziland*, 1927/1928. Union office of census and statist. Pretoria.

Amerikai Egyesült Államok. (États-Unis.) — *Mortality statistics*, 1925. II. Text and text tables. Bureau of the census. Washington.

Birth, stillbirth, and infant mortality statistics, 1925. II. Text and text tables. Bureau of the census. Washington.

McCord, Carey P.: *A new test for industrial lead poisoning*. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 460.)

Park recreation areas in the United States. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 462.)

Retail prices, 1890 to 1927. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 464.)

Settlement for accidents to american seamen. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 466.)

Broda, Rudolf: *Minimumwage legislation in*

various countries. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 467.)

Building permits in the principal cities of the United States. 1927. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 469.)

Wages and hours of labor in foundries and mashine shops, 1927. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 471.)

Wages and hours of labor in the slaughtering and meat-packing industry, 1927. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin 472.)

Public service retirement systems United States, Canada and Europe. Bureau of labor statist. Washington, 1929. (Bulletin., 477.)

Mexiko. (Mexique.) — *Resumen del comercio exterior y navegacion. Primer semestre de los anos, 1927 y 1928*. Departamento de la estadist. nacional. Mexico.

Chile. (Chili.) — *Estadística anual de la República de Chile. VI. Hacienda, 1927. VII. Agricultura, 1926/7. Comunicaciones, 1927*. Dirección general estadist. Santiago.

Troncoso, Moisés Poblete: *Labor organisations in Chile*. Bureau of labor statist. Washington. (Bulletin. 461.)

Uruguay. (Uruguay.) — *Anuario estadístico de la República oriental del Uruguay. XXXVI/2. (1927.)* Dirección general de estadist. Montevideo.

Paraguay. (Paraguay.) *Comercio exterior del Paraguay. 1921/1927. Estadist. retrospectiva de 1879 a 1927.* Dirección general de estadist. Asuncion.

Nyugat-Ausztrália. (Australie Occidentale.) — *Statistical register. VII. Mineral statistics and water conservation. IX. Hospitals, charitable institutions, etc.* Government statist. office. Perth.

Folyóiratszemele.

Revues.

Archiv für Soziale Hygiene und Demographie (4. köt. 2. f., Berlin-Charlottenburg 1929, ném.). — *Tasché T.*: A csecsemőhalandóság okai. Frankfurt a. M. 1926-i haláleseteinek analízise. — *Neurdenburg M. G.*: A halálokok statisztikájának pontossága az adatok felvételének és feldolgozásának németalföldi módszerei alapján. — *Burkhardt F.*: Mortalitätskülönbségek a két nem között. — *Kagan S.*: Kiev város népeseése 1917—1926 alatt. — *Hartwig J.*: Az elvetélések Lübeck városban 1927-ben. — *Zimmer A.*: Reuma és reuma elleni küzdelem. — *Israel G.*: A háztartási alkalmazottak munkaviszonyai.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik (61. köt. 3. f., Tübingen 1929, ném.). — *Landauer C.*: Állam és adó. — *Mises*

L.: Szociológia és történelem. — *Kecskeméti P.*: Érték és értékbiztosítás. — *Tinbergen J.*: Konjunktúra-kutatás és variációszámítás. — *Massar K.*: Két közlemény a birodalmi pénzügyi statisztika elméletéről. — *Wittfogel K. A.*: A kínai mezőgazdaság feltételei és alapelemei. — *Mombert P.*: A népességtan újabb irodalma. — *Kloss H.*: Szociálpolitika, bérjavítás, haszonrészesedés.

Buletinul Statistic al României (1. sz., Bukarest 1929, rom.). — *Teoderescu J.*: A román állam 1928. évi hivatalos statisztikájának ismertetése. — Nemzetközi gazdaságstatisztikai egyezmény. — *Jonescu G. M.*: A kamarai képviselők választása 1928 december 12-én. — *Jonescu G. M.*: Románia petróleumiparának helyzete 1928-ban. — Árstatisztika és megélhetési költség 1928-ban, össze-

hasonlítva 1927. évvel. — *Giurgea E.*: A vízi szállítás és a kikötőforgalom 1927-1928-ban.

Commerce Reports (20. sz., Washington 1929, ang.). — Európa bútorkereskedelme. — Az Egyesült Államok a világkereskedelemben. — Mandzsúria gazdasági helyzete. — A német léghajózás 1928-ban. — A lengyel nemzeti kiállítás. — A francia kikötők forgalmának növekedése. — Energiatermelés és gazdálkodás Franciaországban. — Az Egyesült Államok konzervkölkereskedelme. — A holland gumiipar és kereskedelem. — A belga üvegipar. — A német káliipar 1928-ban. — A német gépipar fejlődése. — A tengeri hajók számára való tüzelőanyagok a külkereskedelemben. — (21. sz.) — A közép-amerikai államok külkereskedelme. — A német munkaügy jelenlegi helyzete. — Brit vas- és acélipari cikkek külkereskedelme. — Olaszország 1928. évi külkereskedelme gumicikkekben. — A bajor kormány hydroelektromos telepei. — (22. sz.) — Nemzetközi kereskedelmi vásárok Európában. — Az amerikai ipari gépek külföldi piaci. — A román petróleumipar 1928-ban. — Belgium külkereskedelme friss gyümölcsökben. — Vászonárak termelése és behozatala az Egyesült Államokba. — (23. sz.) — Az újjáépítés sikerei Bulgáriában. — Az Egyesült Államok műtrágyabevitele. — A lengyel papirosipar 1928-ban. — A kínai gyapotfeldolgozók fejlődése. — Az amerikai ércbútorok forgalma. — A francia munkabérek 1928-ban. — (24. sz.) — Chile iparosodása. — Az Egyesült Államok külkereskedelmi lehetőségei. — Motoros vasutak forgalma Ausztráliában. — Az olasz gyapotipar 1928-ban. — Az óntermelés Brit-Malayában. — Az osztrák gumiáruipar és kereskedelem. — A német filmexport prémiumok. — Az Egyesült Államok villamosági felszerelési cikkeinek forgalma. — Az 1929-1930. évi lengyel költségvetés. — (25. sz.) — A német bankügy struktúrája. — Egyiptom nagyjelentőségű gazdasági változások előtt. — A kereskedelmi repülésügy fejlődése Svédországban. — Az Egyesült Államok gépiparának külföldi piaci. — Az indiai vasutak helyzete.

Giornale degli Economisti e Rivista di Statistica (44. évf. 5. sz., Róma 1929, ol.). — *Breglia A.*: Nemzetközi munka és árucserre megoszlás. — *Cabiati A.*: Pénzügyi észrevételek az olasz hitelintézetek 1928. évi jelentéseiről. — *Vecchio G.*: Az olasz gazdasági helyzet 1928-ban. — *Milone F.*: A gabonatermelés Olaszországban. — *Kohler G.*: Genova kikötője és a közvetítőkereskedelem Svájjal.

Internationale Rundschau der Arbeit (7. évf. 1. f., Genf 1929, ném.). — *Syrup F.*: A német birodalmi munkaközvetítő és munka nélkülség elleni biztosító intézet első éve. — Az állasközvetítés színészek és muzsikuskok számára. — Vándormozgalom. — (2. f.) — *Chan S. C.*: A szo-

ciális törvényhozás fejlődése Kínában a nemzeti kormányzat alatt. — *Tchourtchine G.*: Gazdasági kérdések és Nemzetközi Munkaügyi Szervezet. — *Hersch L.*: A munkanélkülség szezonális ingadozásai egyes európai országok építőiparában. — Az állasközvetítés színészek és muzsikuskok számára. — Az erdei munkások munkaviszonyai Argentínában, Braziliában és Holland-Indiában. — (3. f.) — *Ayusawa F. J.*: Női munka a japán iparban. — *Richardson J. H.*: Konjunktúra-jóslás az Egyesült Államokban. — *Hersch L.*: A munkanélkülség szezonális ingadozásai egyes európai országok építőiparában. — (4. f.) — *Timascheff N. S.*: Az állami ipar szervezete Szovjet-Oroszországban. — *Ayusawa F. J.*: A női munka a japán iparban. — *Hersch L.*: A munkanélkülség szezonális ingadozásai néhány európai ország építőiparában. — (5. f.) — *Ritzmann F.*: Bal- és jobbkezes munkafelügyelet. — *Forchheimer K.*: A munkanélkülség elleni biztosítás pénzügyi problémája. — *Ayusawa I. F.*: A női munka a japán iparban.

Journal de la Société de Statistique de Paris (70. évf. 6. sz., Páris 1929, fr.). — *Ulmer H.*: Adatok a takarékpénztárakról Franciaországban a háború óta. — *Ricard P.*: A bankok és pénzpiacok krónikája.

Közgazdasági Értesítő (24. évf. 25. sz., Budapest 1929, m.). — Svájc külkereskedelme. — (27. sz.) — A kereskedelemügyi minisztérium ötéves beruházásai. — (28. sz.) — A kereskedelemügyi minisztérium ötéves beruházásai. — Portugália gazdasági helyzete. — (29. sz.) — A világ külkereskedelme 1928-ban.

Közgazdasági Szemle (53. évf. 75. köt. 3. sz., Budapest 1929, m.). — *Eber A.*: A magyar nemzeti tőke alakulása 1924-től 1928-ig. — *Németh J.*: A balkáni államok mezőgazdasági birtoklási és termelési viszonyai. — *Zelovich L.*: Csonka-Magyarország kereskedelempolitikai helyzete. — *Schäfer L.*: A gazdaságtörténet halottai: G. v. Below, D. Schäfer, W. I. Ashley. — *Kevitzky L.*: Az angol liberalizmus és a szociálpolitika. — *Neményi E.*: Németország elektroipara és a villamosítás.

Külügyi Szemle (6. évf. 3. sz., Budapest 1929, m.). — *Horváth J.*: Magyarország a Nemzetek Szövetségében. — *Gabányi J.*: A katonai helyzet. — *Szász Zs.*: A kisebbségi kérdés az európai politikában. — *Hajnal H.*: A Dunabizottság tízéves működése. — *Külpolitikai Szemle*. — *Pap D.*: Nemzetközi szociálpolitika. — *Göllner A.*: Értelmi együttműködés. A párizsi intézet szervezete és működése. Az értelmi együttműködés egy-két magyar vonatkozású ügye. — *Drucker G.* és *Fiedler S.*: A Nemzetközi Uniók Szemléje. — *Nagy I.*: Kisebbségi szemle. — *Tarcsay P.*: Világ gazdasági Szemle.

La Vie Économique des Soviets (5. évf. 96. sz., Páris 1929, fr.). — *Vouchine P.*: Jelen-

tékeny petróleumföltárások az Uralban. — *Jaropolski V.*: Kelet-Kína vasútja. — *Dolov K.*: „Szovjet-Oroszország kiadványai“ tíz éve. — A szovjet dohánytermelése és kivitele. — (97. sz.) — A szovjet-export kifejlődése. — *Sorine*: A nemzeti jövedelem és annak elosztása Szovjet-Oroszországban. — *Novikov V.*: Geológiai kutatások Szovjet-Oroszországban. — *Frankfourt S.*: Selyemiparunk. — *Stepanov V.*: Turkmenisztán.

L'Egypte Contemporaine (113. sz., Kairó 1929, fr.-ang.) — *Bentwich N.*: Palesztina 1928. évi törvényhozása. — *El-Darwish M. M.*: Egyiptom 19. század előtti népességére vonatkozó becslések analízise. — *Jullien M. L.*: Az 1928. év mezőgazdasági krónikája. — (114. sz.) — *Hugh-Jones L. A.*: A felláhek gazdasági helyzete.

Le Musée Social (36. évf. 5. sz., Páris 1929, fr.). — *Georges-Risler M.*: A szociális biztosítás Elzász-Lotharingiában. — (6. sz.) — A Loire-i, Gard-i és Aveyron-i bányásztrájkok.

Magyar Gazdák Szemléje (34. évf. 5-6. sz., Budapest 1929, m.). — *Lázár A.*: Magyarország megerősödésének belső akadályai. — *Vantsó Gy.*: Az idegen kéz. — *Etédi*: A földbirtokreform a megszállt magyar területeken. — A gazdák szervezetei különböző külföldi országokban.

Magyar Kisebbség (8. évf. 13. sz., Lugos 1929, m.). — A magyar tannyelvű iskolák számában beállott változások 1918-tól 1928-ig. — A tót autonómia tervezetének alapelvei. — *Ramsay MacDonald J.*: Európa fenyegető veszedelme. (A nemzeti kisebbségek. Revideálandók-e a békeszerződések?)

Nation und Staat (2. évf. 9. f., Bécs 1929, ném.). — *Pirner F.*: A fasiszta államépítmény. — *Klumker I.*: Gyermekgondozás és kisebbségek Európában.

Recueil Mensuel de l'Institut International du Commerce (9. évf. 17. k. 4. sz., Brüsszel 1929, fr.). — *Despret M.*: Kimutatás a leszámítolási kamatlábról Európában.

Reichsarbeitsblatt (9. évf. 15. sz., Berlin 1929, ném.). — *Schneider G.*: A foglalkoztatottsági fok mérése. — Baleseteki statisztika 1927. évre. — (18. sz.) — A fémfeldolgozó iparban végrehajtott hivatalos munkabérfelvétel főadatai.

Revue internationale du travail (19. köt. 6. sz., Genf 1929, fr.). — *Fuchs R.*: Az alkalmazottak munkaidejének nemzetközi szabályozása. — *Lederer M.*: A szociális biztosítás reformja Ausztriában. — *Gorni O.*: A belső kolonizáció problémája Spanyolországban. — A gyermekmunka szabályozása a nem ipari foglalkozásokban. — A mezőgazdasági munkabérek különböző kategóriái és a helyzetük Spanyolországban. — Ankétek a családi költségvetésekről Görögországban.

Statistische Nachrichten (7. évf. 6. sz., Bécs 1929, ném.). — A munkapiac 1928 második

felében. — Az általános kereseti adó 1926. évre. — Az 1928. évi természetes népmozgalom előzetes adatai. — A születések 1927-ben Ausztriában. — Az ipari részvénytársaságok üzleti adatai 1927.

The Economist (108. köt. 4.477. sz., London 1929, ang.). — A német jóvátételi jelentés. — A jóvátételi bank. — A legutóbbi gazdasági változások az Egyesült Államokban. — A transvaáli aranytermelés. — (4.478. sz.) — Az arany és a dollár árfolyama. — A brit védővámok. — A munkanélküliség mint nemzetközi kérdés. — Amerikai tőke Nagy-Britanniában. — (4.479. sz.) — Az Ir szabad állam gazdasági helyzete. — Tőkekibocsátások Nagy-Britanniában. — Az Egyesült Államok fizetési mérlege. — (109. köt. 4.480. sz.) — Az első félév pénzügyi szempontból. — A jóvátételi bank. — Az Egyesült Államok szárított gyümölcskivitele 1928-ban.

The Review of Economic Statistics (11. köt. 2. sz., Cambridge 1929, ang.). — Beszámoló az első évnegyedről. — *Kitchin J.*: Beszámoló és prognózis az aranytermelésről. — *Maxwell W. Floyd*: A gyáripari termelés revideált indexszámai. — *Cherington P. T.*: A javak értékesítésének statisztikája.

Vierteljahrshefte zur Konjunkturforschung (4. évf. 1. f. A. r., Berlin 1929, ném.). — A nemzetgazdasági konjunktúra. — (Az általános gazdasági barométer. — A pénzpiac. — A tőkepiac. — Az értékpapírpiac. — Az árak. — Az áruk. — A külkereskedelem. — A munkapiac. — Az adók.) — A nemzetközi hitelviszonyok kihatása a német gazdasági fejlődésre. — (1. f. B. r.) — Az egyes gazdasági ágak konjunktúrája. — A külföld konjunktúrája. — Gazdasági jelzőszámok. — *Függelék*: A konjunktúrakutatás újabb irodalma.

Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen (2. évf. 4. f., Bern 1929, ném.). — Az építkezések Svájcban 1928-ban. — Svájc sörtermelése 1928-ban. — A népmozgalom a svájci városokban. — (6. f.) — Az 1929 augusztus 22-i szövetségi üzemi számlálás nemzetgazdasági jelentősége. — Svájc gabonaellátása 1926-1928-ban. — A szövetségi vasút, posta és táviró forgalma.

Wirtschaftsdienst (14. évf. 18. f., Hamburg 1929, ném.). — *Pribram K.*: Munkabérek és munkaidő Európa köszénbányáiban. — *Luedicke H.*: A hitelbankok 1928-ban. — *Biehl M.*: A nemzetközi gyapjúipar statisztikája. — (19. f.) — *Bandmann E.*: A lakásgazdálkodás problémája. — *Friedrich A.*: Az erősáramipar nemzetközi szerződési hálózata. — *Richter O.*: Exportfejlesztés Japánban. — (20. f.) — *Jasny N.*: A farmerek megsegítése az Egyesült Államokban. — *Brech J.*: A nemzetközi ármozgalmak tendenciája. — *Tismer A.*: Agrárkrízis és települési probléma. — *Plum G.*: A német cementipar 1928-ban. — (21. f.) — *Geithe*

H.: A német fogyasztási szövetkezetek 1928-ban. — A Szezei-csatorna forgalma 1928-ban. — (22. f.) — *Lange K.*: Áralakulás a vassfeldolgozó iparban. — *Wesemann H. O.*: Német gépek a világpiacón. — Az orosz belvízi hajózási forgalom. — (23. f.) — *Hamm E.*: Nemzetközi kereskedelmi kamara és világgazdaság. — *Lindenmeyer O.*: A német pamutipar vámkivánságai. — *Jasny N.*: A besza gabonapiacokon. — *Larsen W.*: A német magánvasutak és kisvasutak. — *Czechowicz P.*: Az orosz parasztság osztályrétegződése. — (24. f.) — *Wesemann H. O.*: A német gépjárműipar 1928-ban. — *Geiss H.*: A söripar helyzete. — *Czechowicz P.*: Az orosz parasztság osztályrétegződése. — (25. f.) — *Wesemann H. O.*: A német vasipar helyzete. — *Schwedler W.*: Az újságok az Egyesült Államokban. — *Plum G.*: A német üvegiipar 1928-ban. — Az Egyesült Államok bevándorlási törvénye és a hajózás. — (26. f.) — *Leuckfeld G.*: A hamburgi exportüzlet alkata és osztályozása országok, áruk és üzletágak szerint. — A szovjet koncessziópolitikájának új fordulata. — *Oberascher L.*: Az Egyesült Államok mezőgazdasági népességének csökkenése.

Wirtschaft und Statistik (9. évf. 9. sz., Berlin 1929, ném.). — A birodalom, országok és községek (községsszövetségek — Gemeindeverbände) adósságai. — Építkezések a Németbirodalomban 1928-ban. — A birodalom adóbevételei 1928-29-ben. (Előzetes adatok). — A forgalmi adó növekedése és az áruforgalom fejlődése a Németbirodalomban 1924-1928. — Az értékpapírkibocsátások és a külföldi kölcsön-felvételek 1928-ban. — Házasságkötés, születés és halálozás a Németbirodalomban 1928-ban. — Tíz német idegenforgalmi város 1928. évi idegenforgalma. — (10. sz.). — Az 1925.-i ipari üzemi számlálás géperezű járműstatisztikájának legfontosabb adatai. — A gyapjúmosás, gyapjúfésülés és kamgarnszövés 1927-ben. — Az 1928. évi német fizetési mérleg. — A fontosabb országok vasutai. — Az 1926. évi birodalmi jövedelmi adókivetés eredményei. — A birodalmi adósságok az 1928—29. költségvetési évben. — A többgyermekes családok lakásviszonyai a német nagyvárosokban. — (11. sz.). — A világ teaellátása. — A fémsfeldolgozó iparban végrehajtott hivatalos munkabérfelvétel főadatai. — A német országok havi és negyedévi adóbevételei és adóátutalásai 1928 áprilistól 1929 márciusig. — A német bankok havi mérlegei 1929 március 31-én. — A tudományos főiskolák látogatottsága a Németbirodalomban 1928 nyári félévében. — Az időjárás 1928/1929 telén. — (12. sz.). — A birodalom, az országok és a községek (községi szövetségek) adósságai: Külföldi tartozások. — A bórnyarak 1928-ban. — Németország és a külföld bórtermelése és terméseredménye 1928-ban. — Németország külkereskedelme származási és rendeltetési

országok szerint 1929 első negyedében. — A német belvízi hajózás 1928-ban. — Külföldi munkabérek. — A német hitelellátás 1929 április 30-án.

Zeitschrift des Bayerischen Statistischen Landesamts (68. évf. 1-2. sz., München 1929, ném.). — A bajor népesség 1924-1926-i termékenysége és felnövekedése. — Bajor halandósági táblák 1924-26-ra. — Bajorország népmozgalma 1926-ban és 1927-ben. — (Függelék: Bajorország népmozgalma 1928-ban.). — *Lang J.*: Az 1928-i bajor idegenforgalom statisztikája. — A lakáskeresők statisztikája Bajorországban az 1927 május 16-i állapot szerint. — Vetés és termés 1928-ban. — Az 1928 december 1-i állatszámolás adatai. — *Lang J.*: Bajorország nyilvános takarékpénztárai 1927-ben. — *Schwartz P.*: Bajorország kórházai 1927-ben. — Bajorország a légiforgalomban 1928-ban.

Zeitschrift des Preussischen Statistischen Landesamts (68. évf. 1-2. sz., Berlin 1929, ném.). — *Gutfeld A.*: Konjunkturpolitika és konjunkturprognózis. — *Frenkel J.*: A lakásépítkezések Berlinben és környékén 1919-1927. években. — A születések, házasságkötések, halálozások és válások főáttekintése Poroszországban az 1926. év alatt. — A Németbirodalom idegen nyelvű népessége. — A Poroszországban foglalkoztatott külföldi munkások 1927-ben. — Házasságkötések, születések és halálozások a porosz nagyvárosokban 1927-ben. — Házasságkötések, születések, halálozás és csecsemőhalandóság Poroszországban 1927-ben. — A települési mozgalom Poroszországban 1926-ban. — Építkezések Poroszországban 1927-ben. — Az 1927 május 16-i birodalmi lakásszámlálás adatai. — Az 1927-i termés Poroszországban. — A brandenburgi és felsősziléziai mezőgazdaság intenzitása. — A mezőgazdasági gépek a porosz mezőgazdaságban üzemi nagyságcsoportok szerint.

Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft (86. köt. 3. f., Tübingen 1929, ném.). — *Siehr E.*: Kelet-Poroszország gazdasági problémái. — *Mildschuh W.*: Hitelinfláció és hiteldefláció elméletben és gyakorlatban. — *Bayer H.*: A nemzetgazdaságtan lausannei és osztrák iskolája. — *Twerdochleboff W.*: Az adóáthárítás elmélete a legújabb irodalomban.

Zeitschrift für Schweizerische Statistik und Volkswirtschaft (65. évf. 1. f., Bazel 1929, ném.). — *Schmidt D.*: A női munka jelentősége a nemzetgazdaságtan szempontjából. — *Sommer L.*: A nemzetközi gazdaságstatisztikai konferencia. — *Zurukzogli S.*: Öröklés és statisztika. — A svájci részvénytársaságok 1927. évi osztalékai. — *Geiger H.*: A vasérctermelés Aargau-kantonban.

A hivatalos statisztikai szolgálat új rendje.

La réforme du service statistique officiel en Hongrie.¹⁾

Folyó évi július hó 1-én lépett életbe a hivatalos statisztikai szolgálatról szóló 1929 : XIX. törvénycikk, mely hatályon kívül helyezve a Központi Statisztikai Hivatalról szóló 1897 : XXXV. törvénycikket, Magyarországnak több mint egy emberöltőn át érvényben volt statisztikai alaptörvényét s részben új rendelkezésekkel szabályozta a hivatalos statisztika ügyét.

A magyar törvényhozás, mely az 1874 : XXV. törvénycikkkel, majd a fentebb említett 1897. évi törvénnyel a hivatalos statisztikai szolgálatnak a kor legmagasabb színvonalán álló szervezetet adott, a most életbelépett törvényben is messzemenően honorálta azokat az elveket, melyek a hivatalos statisztika újabkori, nagyarányú fejlődésének eredményeként úgy a tudományos irodalomban, mint a gyakorlati életben immár teljesen átlátszó tisztasággal kikristályosodtak.

A háború óta eltelt évtized a statisztikai törvényhozás területén világszerte rendkívül termékeny időszak volt. A törvényhozók figyelmét a statisztikai szolgálat helyes megszervezésének fontosságára már a háborús esztendő is ráirányították. Bár talán kissé túlzás volna a statisztikának háború alatti csődjéről beszélni, amely felfogással több helyen találkozunk, mégis tagadhatatlan, hogy a nagy tömegeknek egységes akarat által irányított, soha el sem képzelt, hatalmas mozgalmában éppen a nagy számoknak, a tömegjelenségeknek tudománya aránylag csak igen jelentéktelen, hiányos s minduntalan nehezen nélkülözött szerepet játszott.

A békeszerződéseknek hatalmi szóval diktált szakaszai ugyan a statisztikai igazságoknak teljes mellőzésével íródtak, a tárgyaló felek azonban bizonyára nem zárkózhattak el attól a meggondolástól, hogy a hatalmi kényszer nyomásának megszűntével az emberiség józan belátásával, méltányosan kormányzott világban az objektív statisztika hatalmas átütőerejű fegyver,

melynek jelentőségét egy állam sem hagyhatja számításán kívül.

A békekötések után beállott gazdasági kaosz első éveiben uralkodó tanácstalanság, kapkodás, céltudatos, nagytávlatú intézkedések hiánya bizonyára nem kis mértékben abban leli magyarázatát, hogy a kormányoknak elhatározásaikhoz megfelelő alapot nyújtó statisztikai adatok alig álltak rendelkezésre. Az új országhatárok, melyek a régi adatoknak használatát megnehezítették, csak növelték a statisztikai szolgálat tehetetlenségét.

De éppen ez a megnövekedett kereslet, mely a statisztika fogyasztói piacán fellépett, ösztönözte a statisztikai termelést erőteljesebb teljesítményre, irányította az adatgyűjtő szervek figyelmét mind újabb és újabb területek művelésére s rendkívüli mértékben fokozta az adatközlések ütemét. A statisztikai szolgálat nagyarányú és sokoldalú fejlődése azonban egyrészt egyre súlyosabb pénzügyi terheket rótt az amúgy is nehézségekkel küzdő államokra, másrészt az adatszolgáltatóknak is gyakran zaklatásig menő igénybevételére vezetett. Ezek a nehézségek annál inkább váltak érezhetővé, mert a hirtelen fellépő szükséglet nyomása alatt gyakoriak lettek a pongyolán végzett vagy a nyilvánvalóan felesleges kettős adatgyűjtések.

A vázolt körülményekben, nevezetesen a statisztikai adatok jelentőségének felismerésében, a statisztikai szükséglet megnövekedésében s az államháztartás és az adatszolgáltatók kímélésére irányuló törekvésben találhatjuk elsősorban a legújabb évtized intenzív statisztikai törvényalkotó tevékenységének magyarázatát.

Az újabkori statisztikai törvények sikerét számos államban megkönnyítette az a körülmény, hogy azok újonnan létesített vagy gyökeresen átalakított alkotmányos és közigazgatási berendezkedéshez kapcsolódtak. Az ily államokban a reformtörekvéseket nem kötötték meg a múlt hagyományai, nem feszélyezték meglevő, régi, elavult intézmények nehezékei. A statisztika szervezői fehér lapot nyerhettek, melyre

¹⁾ *Paru en français dans le numéro 1—2 de 1929 du Journal de la Société Hongroise de Statistique.*

felírhatták mindazokat a követelményeket, melyeket a hivatalos statisztikai szolgálat megszervezése tekintetében az elméleti tudomány legújabb megállapításai, a gyakorlati élet szükségletei és tapasztalatai elfogadásra ajánlottak. Olaszország, Lengyelország, Cseh-Szlovákia, a balti államok és Törökország új statisztikai szervezetei szinte ugrásszerű haladást jelentenek a statisztikai szolgálat fejlődése terén. A szabályzataikban lefektetett elvek azért célszerű útbaigazításul szolgáltak a magyar reform megalkotásánál is.

A békekötés óta alkotott statisztikai törvények túlnyomó részével szemben azonban a magyar statisztikai törvény nem tekinthető gyökeresen újító törvényalkotásnak. A hivatalos statisztikai szolgálatról szóló 1929 : XIX. törvénycikk inkább csak a két korábbi statisztikai alaptörvénynek a statisztikai szolgálat terén bekövetkezett és fentebb vázolt új helyzettel számoló korszerű továbbfejlesztése. Így pl. az egész hivatalos statisztikai szolgálat egységes szabályozásának gondolatát, a szakértő testületként működő Országos Statisztikai Tanács szervezését már az 1874. évi statisztikai törvény is megvalósította. 1897-ben ezek a rendelkezések csupán azért mellőztettek, mivel akkori viszonyaink között, a hivatalos statisztikai tevékenység aránylag kis méretei és a közönségnek a statisztikai kérdések iránt tanúsított közönye mellett még időelőttieknek mutatkoztak.

A következőkben részletesebben ismertetjük az új magyar statisztikai törvény rendelkezéseit.

A hivatalos statisztikai szolgálat feladata.

(L. a törvény (T.) 1. §.)

Az új törvény az 1897 : XXXV. törvénycikknek csupán a Központi Statisztikai Hivatalra vonatkozó feladatmeghatározását kiterjeszti az egész hivatalos statisztikai szolgálatra. A szolgálat feladatának meghatározásával kapcsolatosan a végrehajtási rendelet (R.) két, részben újszerű rendelkezést tartalmaz. A rendelet harmadik szakasza jelentéstételre kötelezi a hivatalos statisztikai szerveket minden olyan esetben, amidőn az adatok a kormányzat szempontjából figyelmet érdemlő jelenséget tárnak fel. Ez a rendelkezés a statisztikai adatoknak gyors gyakorlati felhasználását kívánja előmozdítani. Támponthoz szolgálhat az egyes adatgyűjtések fontosságának megítélésénél és irányítást

nyújt azok továbbfejlesztése tekintetében. A statisztikai szolgálat által megfigyelt jelenségeknek behatóbb tanulmányozását teszi lehetővé az a további intézkedés, mely kötelezi a statisztikai szerveket, hogy észrevételeikről egymás is tájékoztassák.

Hasonlóképp a statisztikai szolgálatnak a törvényben körülírt feladatából folyik az a rendelkezés (R. 13. §.), mely kötelezi az adatgyűjtő szerveket, hogy adatgyűjtéseiknek közzé nem tett részletes eredményeit is az érdeklődőknek mindenkor rendelkezésére bocsássák. A rendelet gondoskodik arról, hogy az adatoknak ez a nagyfokú publicitása az egyéni adatoknak titkosságát és a hivatalos ügymenet zavartalanságát ne veszélyeztesse. A Központi Statisztikai Hivatal ugyancsak — úgy mint a többi adatgyűjtő szervek — már a múltban is az adatközlések tekintetében messzemenően rendelkezésre állott az érdeklődőknek s tette ezt annál is inkább, mert a takarékoság érdekében a részletes adatoknak kiadványokban való közzétételéről sok esetben kénytelen volt lemondani, mégis kívánatosnak látszott az adatok nyilvánosságának, mint a hivatalos statisztikai szolgálat egyik fontos közérdekű alapelveinek a szabályzatban való dokumentálása.

Általános feladatává teszi a törvény a statisztikai szolgálatnak a nemzetközi statisztika művelését is, mely téren egyébként a magyar statisztika már hosszú évtizedek óta oly tevékenyen működik.

Központi irányítás és felügyelet.

A statisztikai tudományos irodalomban a centralizmus és a decentralizmus előnyeiről, illetőleg hátrányairól kifejtett nézőpontok ezt a kérdést ma már kellően tisztázták s annak eredményeképpen a hivatalos statisztikai szolgálat megszervezése az egész világon a központosítás irányában történik. A magyar törvény kiemeli azokat a szempontokat, amelyeknek érvényesülése érdekében az egész hivatalos statisztikai szolgálatot központi felügyelet és irányítás alá helyezik. Szükségesnek mutatkozott ez intézkedés a *szakszerűség* érdekében. A statisztika hasznának és célszerűségének mind általánosabb felismerése könnyen csábít diletáns próbálkozásokra, kellő szakértelem nélkül végrehajtott adatgyűjtésekre. Az ily, megbízható eredményeket nem produkáló tevékenységnek vet gátat a törvény. Az *egyöntetűség* hiánya lehetetlenné teszi a

különböző szervek tárgyilag összefüggő adatgyűjtéseinek kellő kiaknázását. A központosítás intézményes kapcsolatot teremtve e szervek között, alkalmas arra, hogy ezt az anomáliát is megszüntesse. Különös méltánylást érdemelnek e kérdés megítélésénél a gazdaságosság szempontjai is. Egyes adatgyűjtések túltengése, kettős adatgyűjtések indokolatlanul terhelik a közületek háztartását és az adatszolgáltató feleket. Végül összhangba kell hozni az elméleti tudománynak és a pillanatnyi gyakorlati céloknak gyakran oly eltérő érdekeit is.

A központi felügyelet és irányítás nem szorítkozik pusztán az adatgyűjtésekre, hanem kiterjed a hivatali szervek egész statisztikai tevékenységére. Kivételek csupán a helyi jelentőségű vagy benső igazgatási célú adatgyűjtések. Sem a törvény, sem a végrehajtási rendelet nem határozza meg a helyi jelentőségű és igazgatási célú adatgyűjtések fogalmát. Aminthogy sem az irodalomban, sem a külföldi törvényhozásban, mely pedig az adminisztratív adatgyűjtések különleges jellegére többnyire szintén tekintettel van, nem találjuk e fogalmak kielégítő definícióját. Az az intézkedés (T. 23. §.), hogy fölmerülő kétely esetén végső fokon a minisztertanács az Országos Statisztikai Tanács meghallgatásával dönt a fölött, hogy valamely adatgyűjtés helyi jelentőségűnek, illetőleg adminisztratív jellegűnek tekinthető-e, a szóban levő kérdésnek elvi jelentőségű tisztázását elsősorban az Országos Statisztikai Tanácsra ruházza. Azáltal, hogy a hivatalos statisztikai szerveknek a központi felügyelet és irányítás alá egyébként nem vont adatgyűjtéseiket is a Központi Statisztikai Hivatal tudomására kell hozni, mód nyílik a kérdésnek esetről esetre való elbírálására.

A központi irányítás és felügyelet gyakorlására a miniszterelnök főhatósága alatt működő Központi Statisztikai Hivatal mellett szakértőtestületként Országos Statisztikai Tanács szerveztetett. A Hivatal a végrehajtói funkciókat, a Tanács pedig véleményező és javaslattevő szerepkört tölti be. A különböző hatóságok között felmerülhető nézeteltérések esetén a döntés minden esetben a magyar alkotmánynak megfelelően a minisztertanács kezében van.

Az eljárás a központi irányítás és felügyelet gyakorlásánál kettős természetű. Egyrészt az említett központi és felügyeleti szervek évente egyszer a munkaterv összeállítása alkalmával tárgyalás alá veszik az

egész hivatalos statisztikai tevékenységet, másrészt pedig a törvény intézkedik az-iránt, hogy főleg a Központi Statisztikai Hivatal útján a központi felügyelet és irányítás a statisztikai tevékenységnek a munkatervben nem tárgyalt terén is és állandóan érvényesüljön.

A munkaterv összeállítása akként történik, hogy az összes hivatalos statisztikai szervek minden év szeptember havában részletesen tájékoztatják adatgyűjtéseikről a Központi Statisztikai Hivatalt. A Hivatal e tájékoztatások alapján összeállítja az országos statisztikai munkaterv tervezetét, melyet véleményezés végett a Tanács elé terjeszt. A Tanács véleményével és javaslatával kerül aztán a tervezet a miniszterelnök elé, aki azt a minisztertanács hozzájárulása után jelentés formájában mutatja be az országgyűlésnek.

Amilyen kívánatos az, — nemcsak az adatszolgáltatóknak, de magának a hivatalos statisztikai szolgálatnak érdekében is, — hogy a statisztikai tevékenység a parlamentnek ellenőrzése és termékenyítő befolyása alatt fejlődjen, annyira célszerűtlennek és nehézkesnek mutatkozik ez az eljárás, mikor valamely hirtelen szükségessé vált adatgyűjtésnek gyors végrehajtásáról van szó. A törvény éppen azért ily kivételes esetekben különleges eljárást tesz lehetővé, megelégedvén a minisztertanácsnak az adatgyűjtés végrehajtására adott felhatalmazásával s az ily eseteknek csupán a következő munkatervben való utólagos bejelentését és indokolását írja elő.

A hivatalos adatgyűjtések csak akkor bírnak kötelező erővel, ha azokat a fentemlített módon engedélyezték. Ennek a szabálynak mintegy szankciójaként, tekintettel arra, hogy a közönség általában minden hivatalos helyről jövő felhívást kötelező erejűnek vélelmez, a hivatalos szervek minden olyan esetben, amikor nem az említett módon engedélyezett adatgyűjtést kívánnak végrehajtani, kötelesek az adatgyűjtőfelhíváson szembeszökően feltüntetni, hogy az illető adatgyűjtésre a törvényes adatszolgáltatási kötelezettség nem vonatkozik.

A munkaterven kívül hatályosan biztosítják a központi irányításnak és felügyeletnek az egész hivatalos statisztikai szolgálat terén való állandó érvényesülését azok a rendelkezések, amelyek a Központi Statisztikai Hivatalt a statisztikai szolgálat állandó figyelemmelkísérésére utasítják és kötelezik, hogy minden olyan esetben, amikor a tör-

vény által említett szempontokból aggályai támadnak, az illető adatszolgáltató hatóságnál felszólalni köteles.

A központi irányításnak és felügyeletnek röviden ismertetett eljárási szabályai elvitathatatlanul olykor feszélyező hatással lesznek a statisztikai szervek működésére. A rendelkezéseknek korlátai azonban természetesen annál kevésbé lesznek érezhetőek, minél inkább fogja a hivatalos statisztikai szolgálatot a törvény által célzott szakszerűség, egyöntetőség és gazdaságosság áthatni s minél inkább törekednek a hivatalok a tudomány és a gyakorlati szempontok összeegyeztetésére. Ezeknek az elveknek korlátai között minden szerv megtalálhatja az önálló fejlődésnek legszabadabb lehetőségét.

Az új törvény által elrendelt összpontosításnak másrészt kétségkívül igen nagy előnye, hogy valamennyi hivatalos szerv alkalmazhatja adatgyűjtéseinél az eddig csak a Központi Statisztikai Hivatal által élvezett szankciókat.

A miniszterelnök felügyeleti hatásköre.

Az új statisztikai törvény a Központi Statisztikai Hivatalt kiveszi a kereskedelemügyi miniszter hatásköréből s a miniszterelnök felügyelete alá helyezi.

A Hivatalnak eddigi felügyeleti beosztása a történeti tradíción alapult. A Hivatal ugyanis 1871-ben az akkori földművelési, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumnak egy osztályából alakult s működése első időszakában a népesedési adatgyűjtéseken kívül fontosabb adatgyűjtései, mint pl. a külkereskedelmi adatgyűjtés, túlnyomórészt a kereskedelemügyi miniszter hatáskörébe tartoztak. Éppen ezért nem történt a Hivatal adminisztrációs beosztásában változás 1889-ben sem, amikor a földművelési, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium kettéválasztásával a földművelésügy részére külön minisztérium szerveztetett. A hivatalos statisztikai szolgálat ugyan csakhamar újabb és újabb ágazatokkal gyarapodott, minthogy azonban az 1897. évi statisztikai törvény csupán a Központi Statisztikai Hivatal tevékenységére vonatkozott és egyrészt a Hivatal, másrészt a szakminisztériumokban folyó adatgyűjtések között kapcsolatot nem létesített, a Hivatal felett felügyelő főhatóság változtatása nem látszott szükségesnek. Nem változott ez a helyzet az új törvény életbeléptéig, jóllehet a Hiva-

tal adatgyűjtései mindinkább bővültek más szakminiszterek ügykörébe tartozó fontos adatgyűjtésekkel s ezeknek a munkaterv parlamenti tárgyalása alkalmával való indokolása, valamint a költségvetési tárgyalások során való védelme sok esetben vizsítás helyzetet teremtett, amennyiben a kereskedelemügyi miniszterre ruházta oly feladatok propagálását, amelyeknek elvégzése csak a miniszter gondozására bízott kereskedelemügyi szakérdekeknek rovására történhetett.

Az új törvény fontos szerepet juttatván a Központi Statisztikai Hivatalnak a kormányzat valamennyi ágazatára kiterjedő felügyelet és irányítás gyakorlásánál, nem zárkózhatott el a Hivatal fölött álló kormányhatóság kérdésének megfelelő központibb jellegű szabályozásától sem.

A Központi Statisztikai Hivatalnak a miniszterelnök felügyelete alá való helyezését s ezzel a hivatalos statisztikai szolgálat kormányhatósági felügyeletének és irányításának a miniszterelnök ügykörébe való utalását legelsősorban az a megfontolás teszi kívánatosná, hogy a statisztikai adatgyűjtéseknek a kormányzat minden ágára arányosan kell kiterjedniök és a jövő eshetőségeire is tekintő, tudományosan rendszeres munkaterven kell alapulniök. A kormányzat valamennyi ágazata szükségleteit arányosan számbavevő, nagytávlatú statisztikai munkatervnek összeállítása, költségeinek biztosítása és parlamenti képviselete logikusan nem sorozható egy szakminiszter feladatai közé.

Hasonlóképp figyelmet érdemel e kérdés elbírálásánál az a körülmény is, hogy a statisztikai szolgálatnak kétségkívül mindenkor legfontosabb, alapvető és legsajátosabb feladata a demografiai viszonyok feltárása. A népesedésre vonatkozó adatgyűjtések a nemzet jövője szempontjából döntő jelentőségű kérdések megvilágítását célozzák s a legkülönbözőbb (szociális, kulturális, gazdasági, stb.) tárgyú kormányintézkedések képezik alapját. Nyilvánvaló, hogy ez adatgyűjtéseknek a kormányzat sokoldalú érdekeit összhangzatosan kielégítő módon való irányításáról a miniszterelnök gondoskodhatik a legalkalmasabban.

Minthogy a statisztikai szolgálat szervezetét tárgyaló elméleti tudományos irodalomban is felmerült az az aggály, hogy a statisztikai szolgálatnak a kormány elnöke alá való helyezése növeli annak lehetőségét, hogy a szolgálatban a szakszempontok ro-

vására politikai szempontok érvényesüljenek, nem lesz érdektelen gróf Bethlen István miniszterelnöknek a statisztikai törvény tárgyalásakor az országgyűlésen idevonatkozóan mondott szavait idézni, melyekben ezt a kérdést rendkívül élesen és tisztán világítja meg. „Az kétségtelen — úgy mond — hogy magának annak a megállapítása, hogy a statisztika mely ügyek kipuhatólásával foglalkozzék, eminenter politikum. Eminenter politikum annak megállapítása, hogy ez az adatgyűjtés sürgősebb-e, vagy a másik; hogy foglalkozzunk-e elsősorban szociális statisztikával, a munkanélküliség statisztikájával, vagy foglalkozzunk-e mezőgazdasági vagy ipari statisztikával. Ez eminenter politikai kérdés és éppen ezért felfogásom szerint helyes is, hogy a statisztika ügye a miniszterelnökség alá kerül. Hiszen a miniszterelnök az, aki a kabinet politikáját irányítja, aki hivatott arra, hogy megállapítsa, hogy tulajdonképpen a közéleti szükségletek közül melyik az, amely elsősorban kielégítést kíván s amelynek kielégítése érdekében a statisztikai felvétel szükséges. Ellenben nem lehet politikum a felelet, amelyet a statisztika ad a kérdésre. Ennek feltétlenül objektív alapon kell megadani és gondoskodásnak kell történnie, mint ahogy gondoskodás történt a múltban is, hogy itt politikai szempontok ne homályosítsák el azt az objektivitást, amelyre minden statisztikának igénye és szüksége van.“

A törvénynek a miniszterelnök hatáskörét szabályozó fontosabb rendelkezései a következők:

a Központi Statisztikai Hivatal a miniszterelnök felügyelete alatt működik;

a Központi Statisztikai Hivatalnak és az Országos Statisztikai Tanácsnak szervezeti szabályzatát az államfő hozzájárulásával a miniszterelnök állapítja meg, ő nevezi ki a Tanácsnak nem hivatalból kiküldött tagjait (azt, hogy az említett két központi szerv szervezését és működését illető mely ügyeket fog a miniszterelnök felügyeleti köréből kifolyóan közvetlenül intézni, részletesebben a szervezeti szabályzatok állapítják majd meg);

a miniszterelnök állapítja meg a statisztikai szakszolgálatok szabályzatát; az országos statisztikai munkatervet, valamint a kormány működéséről és a közállapotokról szóló jelentést és a Statisztikai Évkönyvet a miniszterelnök terjeszti az országgyűlés elé;

az adatoknak az adatszolgáltatásra kötelezett fél terhére való helyszíni begyűjtése alkalmával felmerült költségek elengedésére irányuló felszólamlásoknál, úgyszintén a hamis adatokat bevallók ellen indított kihágási ügyekben végső fokon a miniszterelnök dönt;

a miniszterelnökkel *egyetértően* jár el a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanterveknek egyes nagyobb adatgyűjtéseknél való közreműködésére vonatkozó intézkedéseknél és a kereskedelemügyi miniszter a külkereskedelmi statisztikára vonatkozó törvény végrehajtásánál.

A Központi Statisztikai Hivatal.

A Központi Statisztikai Hivatal az 1897 : XXXV. t.-c.-kel mintaszerű szervezetet nyert. E szervezet jóságát, célszerűségét több mint egy emberöltő gyakorlati tapasztalatai igazolták. A Hivatal, szervezetének lényegesebb módosítása nélkül, alkalmas azoknak a feladatoknak elvégzésére is, melyeket az új törvény az egész hivatalos statisztikai szolgálatnak központi irányítás és felügyelet alá helyezéséből folyóan reá ruházott. A törvény éppen azért a Hivatal szervezetét illetően csak kevés új intézkedést tartalmaz.

Újítást jelent a Hivatal vezetőjének és helyettesének címváltoztatása. Az „igazgató“ és az „aligazgató“ cím helyett őket a jövőben az „elnök“, illetően „alelnök“ cím illeti meg. Ez új címek honorálását jelentik a hivatal megnövekedett jelentőségű szerepkörének, jobban fejezik ki a Hivatalnak szakügyekben való bizonyos fokú függetlenségét és önállóságát és célszerűbbeknek mutatkoznak már azért is, mert a Hivatal vezetői, állásuknál fogva, több országos bizottságban elnöki, illetően alelnöki címmel és funkciókkal szerepelnek.

A Hivatal fogalmazói személyzetének a minisztériumok fogalmazási tisztviselőivel címben és tisztviselői jellegben való egyenlőségét az eddigi gyakorlatnak megfelelően ezentúl a törvény biztosítja.

Üttörőnek mondható a magyar közigazgatásban a törvénynek az az intézkedése, mely a statisztikai hivatali tisztviselői kinevezéshez eddig is megkívánt szakvizsgálaton felül a VI. rangosztályba sorozott fogalmazói és a VII. rangosztályba sorozott statisztikai tisztviselői állások elérését magasabb tisztviselői szakvizsga sikeres abszolválásához köti.

A Központi Statisztikai Hivatalnak mint a hivatalos statisztikai szolgálat központi szervének feladatát és működését a szolgálat szabályozásának általános ismertetésénél vázoljuk, a *Hivatal szervezetének* részletesebb ismertetése pedig csak a miniszterelnök által kibocsájtandó szervezeti szabályzat megjelenése után lehetséges.

Az Országos Statisztikai Tanács.

A legtöbb külföldi államban is működő ú. n. statisztikai tanácsoknak kettős rendeltetésük van: az egyik az, hogy külső szakférfiak közreműködésének a hivatalos statisztikai szolgálat szervezetébe való intézményes bekapcsolásával a szolgálatban a bürokratikus szempontok helyett nagyobb befolyás biztosítsák a gyakorlati és a tudományos szempontoknak; a másik célja a tanácsoknak pedig az, hogy a különböző statisztikai szervek között összhangot létesítsen, véleményeltérések esetén pedig a döntésre hivatott fórumoknak elfogulatlan és esetleges bürokratikus presztizsszempontokon felülemelkedő javaslatot tegyen.

A statisztikai tanácsoknak elsőként említett feladatát a Központi Statisztikai Hivatal eddig az egyes adatgyűjtések előkészítése alkalmával összehívott ankétek útján kívánta pótolni. Ez ankétek a résztvevők személyének megválogatása tekintetében ugyan nagyobb szabadságot, célszerűbb összeállítást tettek lehetővé, de nem voltak alkalmasak arra, hogy az elméleti és gyakorlati élet szakférfiainak az érdekelt körök által egyre jobban sürgetett s a Hivatal által is elismert termékenyítő befolyását a statisztikai szolgálat egész menetére, állandóan biztosítsák. Nevezetesen a kezdeményezés, valamint az adatok feldolgozásának és közvételének módja tekintetében nélkülözte a magyar statisztikai szolgálat az elméleti és gyakorlati szakértők megfelelő közreműködését.

A Tanács szervezését tehát már ez utóbbi említett szempontok is kívánatosá tették. Feltétlenül szükségessé vált azonban ilyen szerv létesítése azáltal, hogy a törvény központi irányítás és felügyelet alá helyezte valamennyi hatóság, hivatal, stb. statisztikai tevékenységét s ennek kapcsán gondoskodnia kellett oly szerv létesítéséről, mely az adatgyűjtő hivatalos szerveken kívül állván, hatásköri összeütközések esetén véleményezésre, javaslattételre alkalmas.

A törvény az Országos Statisztikai Tanács szervezeti szabályzatának megállapítását az államfő hozzájárulásától függően a miniszterelnökre bízta s csupán a Tanács tagjainak kinevezése, valamint az elnöki funkciók betöltése tekintetében tartalmaz direktivákat. Ezek szerint a magyar Statisztikai Tanács a taglétszámot tekintve középhelyet foglal el a külföldön újabban létesített ilyen tanácsok két jellegzetes típusa, a cseh-szlovák és az olasz tanács között. Az előbbi nagy létszámú, több száz tagot számláló valóságos statisztikai parlament, míg az utóbbi mindössze 11 tagból áll. A magyar Statisztikai Tanácsban az elnökön és az alnökön kívül hivatalból csupán a minisztériumoknak, valamint a Központi Statisztikai Hivatalnak és Budapest székesfőváros statisztikai hivatalának képviselői, számszámszerint 13-an — foglalnak helyet. Ezenkívül az elméleti és gyakorlati élet szakférfiai sorából a miniszterelnök nevezhet ki a törvény által nem korlátozott számban tagokat. Az a körülmény azonban, hogy ezek már nem törvényben biztosított képviseleti jogon, hanem egyéni kvalitás alapján nyernek helyet, bizonyos korlátok közé szorítja a kinevezési lehetőséget.

A törvény tárgyalása alkalmával, a sajtóban megjelent cikkek útján, a nagy nyilvánosságot is foglalkoztatta az a kérdés, hogy vajjon a Központi Statisztikai Hivatal elnöki állása összeférhető-e az Országos Statisztikai Tanács elnökségével. Kétségtelen, hogy a Tanács munkásságának abban a részében, mely a hatásköri összeütközésekre vonatkozik, bizonyos formai összeférhetetlenség előállhat akkor, ha a Központi Statisztikai Hivatal s valamely más szerv között támadt konfliktusról van szó. Mint-hogy azonban a Tanács munkásságának aránylag csak kis részét képezi az ilyen hatásköri kérdések tárgyalása s tevékenysége túlnyomóan éppen a Központi Statisztikai Hivatal munkakörébe tartozó kérdések véleményezésében, előmozdításában áll, mely kérdéseknek tárgyalását tehát a legcélszerűbben a véleménykérő Központi Statisztikai Hivatal vezetője irányíthatja, azért nem látszik célszerűnek egyes elképzelhető kivételes esetek miatt a tanács elnökléséből az arra egyébként leginkább hivatott Központi Statisztikai Hivatal elnököt kizárni. Egyébként a külföldön újabban létesített tanácsok szervezésénél is ez a felfogás érvényesül s így pl. a cseh-szlovák, lengyel és olasz tanácsok elnöki tisztjét mindenkor a Köz-

ponti Statisztikai Hivatal elnöke tölti be. A magyar törvény épp a felmerült aggályok hatása alatt nem mondja ki ily határozottsággal a szóbanlevő két állás közösségét, hanem csupán az összeférhetőséget állapítja meg s rendelkezést tartalmaz aziránt, hogy a Központi Statisztikai Hivatal hatásköri konfliktusainak tárgyalásánál a Hivatal elnöke a tanácsban nem elnökölhet. Ezenkívül az ügyvezetői tisztelet mindig a Hivatal elnöke részére biztosítja.

A törvény nem tartalmazza a Tanács feladatainak taxatív felsorolását, hanem azoknak csupán elvi körvonalait szabja meg. A Tanács hatáskörének a törvénnyel való részletes szabályozása és megkötése azért nem lett volna célszerű, mivel a statisztikai szolgálat feladatai nem állandósultak s mindinkább bővülnek.

A törvény azért a Tanácsnak csupán néhány, a szolgálat szervezeti szempontjából fontossággal bíró funkcióját említi meg. Ezek a következők:

abban az esetben, ha valamely hatóság rendszeres statisztikai munkálatra statisztikai szakvizsgát nem tett tisztviselőt akar alkalmazni, az illetékes felügyeleti hatóság a Tanács véleményét tartozik kikérni;

a munkatervet a miniszterelnök az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után terjeszti a minisztertanács elé;

a munkaterven kívül adatgyűjtések engedélyezésénél a minisztertanács az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után dönt;

a Központi Statisztikai Hivatalnak más szervek adatgyűjtéseire vonatkozó felszólalásai tekintetében a minisztertanács szintén csak az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után határoz;

a miniszterelnök meghallgatja az Országos Tanács véleményét a helyszíni adatgyűjtések költségeinek viselését illetően beadott felszólamlásoknál;

végül a tanács véleménye kikérendő minden olyan esetben, amikor kétség merül fel annak elbírálásánál, hogy valamely adatgyűjtés helyi jelentőségű-e, vagy közgazdasági célú-e s így a törvény rendelkezései vonatkoznak-e rá, vagy sem?

Adatszolgáltatási kötelezettség.

A törvény minden magánszemélyt kötelez a munkatervben engedélyezett, illetően minisztertanácsai határozaton alapuló adatgyűjtéshez szükséges adatok bevallására. A

hivatalos szervek s azok közegei ezenkívül az adatgyűjtések végrehajtását egyébként is kötelesek előmozdítani s a szükséges adatokat a felszólításnak megfelelően beszerezni és beszolgáltatni.

Nem kötelezhető senki oly adat bevallására, amely személyes magánvagyonának, vagy jövedelmének egészére vagy ezek külsőleg nem nyilvánuló részeire, avagy családi, társadalmi és erkölcsi életének benső viszonyaira vonatkozik. Ily adatgyűjtések a munkatervbe nem is vehetők fel.

Aki hamis adatot vall be, a kért adatot a kitűzött időre be nem szolgáltatja, vagy az adatszolgáltatást megtagadja, kihágást követ el s esetenként 600 pengőig terjedő pénzbüntetéssel sújtható. A kihágási eljárás a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik. Harmadfokon ily ügyekben a miniszterelnök dönt.

Az adatszolgáltatási kötelezettségnek egy további szankciója, hogy az adatgyűjtő hatóság a kellő időben be nem szolgáltatott adatokat a mulasztó fél költségére a helyszínére kiküldött alkalmazottja útján begyűjtheti s az adatok helyességének ellenőrzése céljából megtekintheti mindazokat a könyveket, feljegyzéseket és egyéb iratokat, amelyeknek megtekintésére a közigazgatási hatóságokat a fennálló törvényes rendelkezések feljogosítják.

Az adatszolgáltatási kötelezettség szankciója az eddigi rendelkezésekkel szemben annyiban mutat eltérést, hogy az adatszolgáltatás megtagadásán túlmenően az adatok szándékos be nem szolgáltatását is bünteti.

Miként a törvény indokolása is kiemeli, a Központi Statisztikai Hivatal adatgyűjtéseinek mindig arra törekedett, hogy az adatszolgáltatókat felvilágosítással és messze menő türelemmel önkéntes és jóindulatú munkatársaivá tegye. A statisztika célszerűségének a köztudatban való elismerése minden büntetésnél hatékonyabb biztosítéka a jó statisztikai adatszolgáltatásnak.

Az adatgyűjtések állandó helyszíni ellenőrzése alapján általánosságban megállapítható, hogy Magyarországon a statisztikai morál kielégítő és a háború utáni rövid visszaesés óta egyre emelkedő színvonalon áll. Hamis adatoknak tudatos bevallása, a törvénnyel való nyílt szembehelyezkedés, az adatszolgáltatási esetek sok millióra rugó számával szemben csak elenyészően ritkán fordult elő.

Az adatgyűjtési készséget illetően azonban már kedvezőtlenebb a helyzet. Az adat-

szolgáltatók gyakori késedelme és nemtörődőmsége sok felesleges költséget és munkát okoz és a feldolgozásokat késlelteti. Az adatoknak a mulasztó költségén való helyszíni begyűjtése gyakran nem elég hatásos fegyver a késedelmes adatszolgáltatóval szemben. Az ily költségek ugyanis — különösen az adatgyűjtő hatóság székhelyén — aránylag csekélyek s azért gyakran előfordult, hogy az adatszolgáltató szándékosan bevárta a helyszíni kiküldöttet, hogy az adatösszeállítás munkáját a hivatali kiküldött segítségével könnyebben végezhesse. A kiküldetések ily módon rendkívüli mértékben lekötötték a hivatalos személyzetet s olykor komoly zavarokat okoztak a Központi Statisztikai Hivatal munkásságában. Ezt az anomáliát kívánta megszüntetni a törvénynek a késedelmes adatszolgáltatóval szemben is alkalmazható büntető rendelkezéssel.

Az egyéni adatok titkossága.

A törvény kihágásnak minősíti az egyéni adatok tekintetében megállapított titoktartási kötelezettségnek mindennemű megszegését. Az eljárás ily ügyekben a rendes bíróságok elé tartozik s a büntetés két hónapi elzárásig terjedhet. Ezenkívül a kihágás elkövetője természetesen fegyelmiel is felelősségre vonható s az esetleg okozott kárt megtéríteni köteles.

Az egyéni adatok titkosságát biztosítja még az a rendelkezés is, amely szerint a begyűjtött adatok mindenkor csak területi vagy tárgyi csoportosításban tehetők közzé. Egyéni adatok közzélése csak akkor lehetséges, ha az adatszolgáltató ehhez kifejezetten hozzájárul.

Ide tartozik még a törvénynek az az intézkedése is, hogy az adatgyűjtések alkalmával a hatóságok tudomására jutott adatokat az adókiivetésnél nem szabad alapul venni.

Az adatok központi nyilvántartása.

A hivatalos szolgálatnak valamennyi szerve köteles az adatgyűjtéseknek főbberedményeit nyomban a technikai feldolgozás után a Központi Statisztikai Hivatallal közölni. A Központi Statisztikai Hivatal ezeket

az adatokat egybeveti a Hivatal által nyilvántartott egyéb adatokkal s az esetben, ha eltérést vagy ellentmondást tapasztalna, a törvény értelmében az illető hatóságnál felszólalni köteles.

A hivatalos szervek által szakszerűen folytatott adatgyűjtések eredményei között mutatkozó eltérések többnyire csak látszólagosak s megfelelő jegyzetek alkalmazásával a hivatalos adatok iránti bizalmat sokszor károsan befolyásoló félreértések könnyen kiküszöbölhetők.

Az adatok központi nyilvántartásának egy másik fontos célja, hogy a bel- és külföldi érdeklődők ne legyenek kénytelenek adatkérelmeikkel a különböző hatóságoknál házalni, hanem bármely adatot egy központi helyről a lehető leggyorsabban megkaphassanak.

Végül szükséges ez az intézkedés a Statisztikai Évkönyv szerkesztése érdekében is, mely a jövőben előreláthatóan nagyobb mértékben fog kiterjedhetni a Központi Statisztikai Hivatalon kívül végzett adatgyűjtések eredményeinek közzelésére is.

Statisztikai illetékek.

A törvény intézkedései közül figyelmet érdemel még az a szakasz, mely kimondja, hogy a statisztikai adatgyűjtésekkel kapcsolatosan az adatszolgáltatókat semmiféle illetékekkel terhelni nem szabad. Kivétel a külkereskedelmi statisztikai illeték, mely egy korábbi törvény rendelkezésén alapul és továbbra is szedhető. Tagadhatatlan, hogy a különböző statisztikai adatgyűjtéseknek illetékekkel való megterhelése az adatgyűjtést csak hátrányosan befolyásolja. Az illetékkirovás azonkívül csak oly adatgyűjtéseknél lehetséges, melyek valamely hatósági szolgálattal kapcsolatosak s azért a statisztikai szolgálat szempontjából kevésbé indokolható egyoldalú megterhelését jelentik az adatszolgáltatóknak. A törvény éppen azért tiltó rendelkezésével gátat vet minden ily irányú törekvésnek s csupán a teljesen különleges jellegű s az államkincstár szempontjából igen tetemes bevételt jelentő külkereskedelmi illeték szedését engedi meg.

Dobrovits Sándor dr.

1929. évi XIX. törvénycikk a hivatalos statisztikai szolgálatról.

Loi XIX de 1929 sur le service statistique officiel.

Emlékezetül adom ezennel mindenkinek, akit illet, hogy Magyarország országgyűlésének képviselőháza és felsőháza közös egyetértéssel a következő törvénycikket alkotta:

Art. 1.

Le service statistique officiel a pour but de tenir à jour la situation générale et les conditions d'intérêt public du pays et de recueillir, dépouiller et publier, à cet effet, des données de telle manière qu'elles puissent être également utilisées à des fins scientifiques, législatives, gouvernementales, administratives et dans d'autres buts pratiques.

Le service statistique officiel s'étend aussi sur la culture de la statistique internationale.

Art. 2.

Dans l'intérêt de la technicité, de l'uniformité et de l'économie et pour faire valoir uniformément les points de vue théoriques et pratiques, toute activité statistique directe ou indirecte et n'ayant pas un but d'administration intérieure ni une importance locale, des autorités et services de l'État, des administrations autonomes et des corps et instituts créés par une loi, est placée sous une direction et surveillance centrales.

Art. 3.

Les organes centraux du service statistique sont le Conseil Général de Statistique et l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Art. 4.

L'Office Central Royal Hongrois de Statistique fonctionne sous la surveillance du président du Conseil. Il a à sa tête un président, dont le suppléant est le vice-président.

Art. 5.

Le personnel de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique comprend

- 1) le personnel de rédaction,
- 2) le personnel de statistique,
- 3) le personnel de manutention.

Ne pourront être nommés aux postes de la section de rédaction que ceux qui auront, outre l'instruction déterminée par l'article 1 de la loi I de 1883, un diplôme de docteur

1. §.

A hivatalos statisztikai szolgálat feladata: az ország közállapotának és közérdekű viszonyainak nyilvántartása s e célra adatok gyűjtése, feldolgozása s közzététele oly módon, hogy azok tudományos, törvényhozási, kormányzati, igazgatási és más gyakorlati célokra egyaránt használhatók legyenek.

A hivatalos statisztikai szolgálat a nemzetközi statisztika művelésére is kiterjed.

2. §.

Valamennyi állami és önkormányzati hatóság és hivatal, valamint törvény által alkotott testület és intézet által közvetlenül vagy közvetve végzett s nem belső igazgatási célú vagy nem helyi jelentőségű statisztikai tevékenység a szakszerűség, egyöntetűség és gazdaságosság, valamint a tudományos és gyakorlati szempontok összhangzatos érvényesülésének biztosítása érdekében központi irányítás és felügyelet alatt áll.

3. §.

A statisztikai szolgálat központi szervei az Országos Statisztikai Tanács és a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal.

4. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal a miniszterelnök felügyelete alatt működik. A hivatal élén az elnök áll, akinek helyettese az alelnök.

5. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal személyzete

1. fogalmazási,
2. statisztikai és
3. kezelési személyzetből áll.

A fogalmazási szakban tisztviselővé csak az nevezhető ki, akinek az 1883 : I. t.-c. 1. §-ában meghatározott általános minősítésen felül jogtudori vagy államtudori,

en droit ou de docteur ès sciences politiques, ou un diplôme de docteur de la Faculté des sciences économiques de l'Université royale hongroise de Budapest, ou un diplôme de docteur ès sciences économiques obtenu à la section des sciences économiques de l'Université Joseph des sciences techniques.

On pourra nommer à la section de rédaction, jusqu'à concurrence du quart des fonctionnaires y employés, aussi des personnes ayant un diplôme de docteur en médecine ou d'ingénieur, de docteur de la Faculté des sciences économiques ou de la Faculté de philosophie en matière de géographie ou de mathématiques, ou un diplôme de professeur d'enseignement secondaire de géographie ou de mathématiques.

Les fonctionnaires de la section de rédaction auront un titre et un caractère de fonctionnaire égaux à celui des fonctionnaires des sections de rédaction ministérielles.

Les candidats à la section de statistique doivent avoir passé avec succès l'examen de maturité d'école secondaire, ceux à la section de manutention doivent avoir fait la quatrième classe d'école secondaire ou posséder un certificat équivalent.

Art. 6.

Ne peuvent être employés, en qualité de fonctionnaire, à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique que les individus possédant l'instruction théorique prescrite et ayant passé avec succès l'examen professionnel de statistique exigé pour la section respective.

Cette disposition est obligatoire aussi pour les fonctionnaires qui seront employés, après la mise en vigueur de la présente loi, d'une façon permanente à des travaux techniques de statistique par d'autres autorités et services se livrant à une activité statistique régulière. Dans des cas exceptionnels et dignes d'un traitement équitable, l'autorité supérieure respective pourra, après avis du Conseil Général de Statistique, dispenser de la disposition ci-dessus.

Art 7.

Un an après la mise en vigueur de la présente loi, ne pourront être nommés à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique à la VIe classe de traitements de la section de rédaction ni à la VIIe classe de traitements de la section de statistique, que

vagy akinek a budapesti kir. magyar tudományegyetemi közgazdaságtudományi karon szerzett tudori vagy a m. kir. Józsefműegyetem közgazdasági osztályán szerzett közgazdaságtudori oklevele van.

A fogalmazási szakban alkalmazott tisztviselők számának egynegyed részét meg nem haladó számban olyanok is ki nevezhetők, akiknek orvostudori, mérnöki, a földrajzi vagy matematikai szakból bölcsészettudori vagy ugyanezen szakokból középiskolai tanári oklevelük van.

A fogalmazási szakban alkalmazott tisztviselőknek a minisztériumok fogalmazási tisztviselőivel azonos címük és azonos tisztviselői jellegük van.

A személyzet statisztikai szakában való alkalmazáshoz a középiskolai érettségi vizsgálat sikeres letétele, a kezelési szakban való alkalmazáshoz pedig a középiskola negyedik osztályának sikeres elvégzése, illetőleg ezekkel egyenlő értékű képzettség szükséges.

6. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatalban tisztviselői minőségben csak oly egyének alkalmazhatók, kik az előírt elméleti képzettség mellett a megfelelő szakra rendszeresített statisztikai szakvizsgát sikerrel letették.

Ugyanez a szabály irányadó a rendszeres statisztikai tevékenységet folytató más hatóságnál és hivatalnál statisztikai szakmunkákra állandóan alkalmazott oly tisztviselő tekintetében is, akinek az említett munkakörben alkalmaztatása ennek a törvénynek életbelépte után veszi kezdetét. Kivételes méltánylást érdemlő esetben e kötelezettség alól az illetékes felügyeleti hatóság az Országos Statisztikai Tanács meghallgatásával felmentést adhat.

7. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatalban e törvény életbelépésétől számított egy év után a fogalmazási szakban a VI., a statisztikai szakban pedig a VII. fizetési osztályba csakis olyan tisztviselő nevezhető ki, aki a magasabb elméleti kép-

les fonctionnaires ayant passé avec succès l'examen spécial qui sera institué par sections et portera sur l'instruction théorique supérieure et sur l'aptitude pratique des candidats.

Le règlement des examens prescrits à l'art. 6 et au premier alinéa du présent article, sera établi par le président du Conseil.

Art 8.

Le Conseil Général de Statistique est un corps d'experts coopérant, dans l'intérêt de la réalisation des points de vue mentionnés à l'art. 2, avec l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Les membres de ce Conseil sont: 1 délégué du président du Conseil des ministres; 1 de chacun des ministres; 1 de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique; 1 du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest; les compétences théoriques et pratiques nommées par le président du Conseil. Le Conseil Général de Statistique a à sa tête un président dont le suppléant est le sous-président. Le président et le sous-président sont nommés, sur la proposition du président du Conseil, par le Chef de l'État. Le président et le vice-président de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique peuvent être également nommés président ou sous-président. Dans le cas où le Conseil délibérera sur une affaire litigieuse soulevée entre l'Office Central Royal Hongrois de Statistique et d'autres organes mentionnés à l'article 2, le président (vice-président) de cet Office ne pourra présider la délibération.

Dans le cas où le président de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique ne serait pas en même temps président ou sous-président du dit Conseil, il en gèrera d'office les affaires.

Art 9.

Un décret établi par le président du Conseil et approuvé par le Chef de l'État établira le règlement d'organisation du Conseil Général de Statistique et de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Art 10.

Toutes les années, un programme de travaux détaillé devra être dressé des enquêtes statistiques soumises, d'après l'art. 2, à une direction et surveillance centrales des autorités et services de l'État,

zetségét és gyakorlati rátermettségét igazoló és szakonként rendszeresítendő külön vizsgát sikerrel letette.

A 6. §-ban és a jelen szakasz első bekezdésében előírt vizsgáknak szabályzatát a miniszterelnök állapítja meg.

8. §.

Az Országos Statisztikai Tanács a 2. §-ban említett szempontok érvényesítése érdekében a M. kir. Központi Statisztikai Hivatallal együttműködő szakértői testület.

A Tanács tagjai: a miniszterelnöknek, valamennyi miniszternek, a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak és Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának egy-egy képviselője s azok az elméleti és gyakorlati szakférfiak, akiket a miniszterelnök a Tanács tagjaivá kinevez. A Tanács élén az elnök áll, akinek helyettese a másodelnök. Az elnököt és a másodelnököt a miniszterelnök javaslatára az államfő nevezi ki. Elnökké vagy másodelnökké a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal elnöke és alelnöke is kinevezhető. Ha a Tanács a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal és a 2. §-ban említett más szerv között felmerült vitás ügyet tárgyal, a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal elnöke (alelnöke) ennek az ügynek a tárgyalásánál nem elnökölhet.

A Tanács ügyvezetői tennivalóit a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal elnöke hivatalból látja el akkor, ha nem ő a Tanács elnöke vagy másodelnöke.

9. §.

Az Országos Statisztikai Tanács és a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal szervezeti szabályzatát a miniszterelnök az államfő által jóváhagyott rendelettel állapítja meg.

10. §.

Valamennyi állami és önkormányzati hatóságnak és hivatalnak, valamint a törvény által alkotott testületnek és intézetnek a 2. §. rendelkezése alapján központi irányítás és felügyelet alá eső

des administrations autonomes et des corps et instituts créés par une loi. Après avis du Conseil Général de Statistique, ce programme établi d'accord avec le Conseil des ministres, sera soumis, pour être approuvé, par le président du Conseil au Parlement assez tôt pour que les enquêtes statistiques puissent commencer à temps, respectivement poursuivies sans retard. Le programme de travaux devra comprendre, outre l'énumération des enquêtes statistiques déjà en cours, les nouvelles enquêtes projetées pour l'année suivante et en indiquer l'objet et la méthode, en précisant si elles seront basées directement ou indirectement sur la déclaration de particuliers.

Les autorités, services, corps ou instituts recueillant des données exécuteront, dans le cadre du programme de travaux approuvé par le Parlement, les enquêtes statistiques prévues dans le programme. En dehors de ce cadre, à l'exception des enquêtes faites pour des fins d'administration intérieure ou n'ayant qu'une importance locale, on ne pourra effectuer d'enquête statistique nécessitant de déclaration de données qu'en cas de besoin urgent et avec l'autorisation du Conseil des ministres, lequel prendra préalablement à cet effet l'avis du Conseil Général de Statistique. Sur les enquêtes statistiques exécutées en dehors du cadre du programme de travaux, un rapport justifiant leur urgence devra être fait au Parlement, dans le programme de travaux de l'année suivante.

Aucune enquête tendant à recueillir des données sur la totalité ou les parties ne se manifestant pas extérieurement du revenu et de la fortune de particuliers ou sur les détails intimes de la vie de famille, de la vie sociale ou morale de ceux-ci ne pourra faire l'objet du dit programme de travaux.

Les articles 14, 15, 16 et 17 de la présente loi ne pourront être appliqués aux enquêtes statistiques ne figurant pas dans le programme de travaux approuvé par le Parlement ni à celles effectuées sans l'autorisation du Conseil des ministres, déterminée au deuxième alinéa. Cela doit être indiqué de façon apparente sur la sommation relative à la déclaration de données.

Art. 11.

Afin d'établir le programme de travaux, les autorités et services de l'État, les administrations autonomes, ainsi que les corps et instituts créés par une loi sont

statisztikai adatgyűjtéséről évenként tüzetes munkatervet kell készíteni. A miniszterelnök az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után, a minisztertanács hozzájárulásával megállapított munkatervet jóváhagyás végett oly időpontban terjeszti az országgyűlés elé, hogy az adatgyűjtést idejében megindítani, illetőleg fennakadás nélkül folytatni lehessen. A munkaterv a már folyamatban levő adatgyűjtések felsorolásán felül magában foglalja a következő évre tervezett új adatgyűjtéseket is, tárgyuknak és módszerüknek, valamint annak a megemlítésével, hogy az adatok gyűjtése közvetlenül vagy közvetve magán-személyek bevallásán alapszik-e.

Az adatgyűjtő hatóság, hivatal, testület vagy intézet a munkatervbe felvett statisztikai adatgyűjtést az országgyűlés által jóváhagyott munkaterv keretében végzi. Az országgyűlés által jóváhagyott munkaterv keretén kívül adatszolgáltatás kötelességével járó és nem belső igazgatási célú vagy nem helyi jelentőségű statisztikai adatgyűjtést csak sürgős szükség esetében, a minisztertanácsnak az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után adott előzetes engedélye alapján szabad foganatosítani. Munkaterv keretén kívül végzett adatgyűjtésről a következő évi munkatervben a sürgősség indokolásával jelentést kell tenni az országgyűlésnek.

A munkatervbe nem szabad felvenni olyan adatok gyűjtését, amelyek magán-személyek jövedelmének vagy vagyonának egészére vagy ezek külsőleg nem nyilvánuló részeire vagy végül az egyén családi, társadalmi és erkölcsi életének benső viszonyaira vonatkoznak.

Az országgyűlés által jóváhagyott munkatervbe fel nem vett vagy a minisztertanácsnak a második bekezdésben említett engedélye nélkül végzett adatgyűjtések tekintetében ennek a törvénynek 14., 15., 16., 17. §-ai nem alkalmazhatók. Az adatszolgáltatásra vonatkozó felhívásban ezt a körülményt szembetűnően fel kell tüntetni.

11. §.

A munkaterv összeállítása céljából valamennyi állami és önkormányzati hatóság és hivatal, valamint törvény által alkotott testület és intézet a 2. §. rendel-

tenus de renseigner, annuellement en détail, l'Office Central Royal Hongrois de Statistique sur leur activité statistique soumise, en vertu de l'art. 2, à une direction et surveillance centrales. Dans le cas où l'on projette d'entreprendre une nouvelle enquête ou de modifier une enquête en cours, les modèles de relèvement devront être envoyés, avec un exposé détaillé de la méthode de l'enquête, à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

L'Office Central Royal Hongrois de Statistique suivra avec attention et tiendra en évidence l'activité statistique des autorités et services de l'État, des administrations autonomes et des corps et instituts créés par une loi, en tant qu'elle ne sert pas de fins d'administration intérieure et n'a qu'une importance locale. S'il constate que cette activité statistique ne correspond pas aux conditions de la technicité, de l'uniformité et de l'économie ou qu'elle est contraire à un autre égard aux dispositions de la présente loi, il devra en avertir les autorités, services, corps et instituts respectifs ou leur autorité supérieure. En cas de divergence d'opinion, le Conseil des ministres décidera en dernier ressort, après avis du Conseil Général de Statistique, au sujet de ces réclamations de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Le dépouillement technique terminé, les autorités et services de l'État et les administrations autonomes, ainsi que les corps et instituts créés par une loi, devront immédiatement communiquer à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique, les principaux résultats de leurs enquêtes statistiques, à l'exception de ceux des enquêtes ne servant qu'à des fins d'administration intérieure ou n'ayant qu'une importance locale.

L'activité statistique des autorités et services de l'État, des administrations autonomes et des corps et instituts créés par une loi pourra être dirigée et appuyée, d'accord avec eux et sans s'immiscer dans leurs autres affaires, par les agents techniques délégués par l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Art. 12.

Les enquêtes statistiques concernant le territoire entier du pays seront effectuées par l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

A cette règle des exceptions pourront être faites dans des cas motivés sur la base

kezése alapján központi irányítás és felügyelet alá eső statisztikai tevékenységeről köteles a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak évenként részletes tájékoztatást adni. Abban az esetben, ha új statisztikai adatgyűjtés megindítása vagy folyamatban levő adatgyűjtés módosítása van tervbe véve, a felvételi mintákat az adatgyűjtés módszerének részletes ismertetésével meg kell küldeni a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal valamennyi állami és önkormányzati hatóságnak és hivatalnak, valamint törvény által alkotott testületnek és intézetnek statisztikai tevékenységét, amennyiben az nem belső igazgatási célú vagy nem helyi jelentőségű, figyelemmel kíséri és nyilvántartja. Amennyiben azt tapasztalná, hogy e statisztikai tevékenység a szakszerűség, az egyöntetűség vagy a gazdaságosság követelményeinek nem felel meg vagy e törvény rendelkezéseivel egyébként ellentétben áll, az illető hatóságnál, hivatalnál, testületnél, intézetnél vagy annak felettes hatóságánál felszólalni köteles. Véleményeltérés esetén ily felszólamlás tárgyában az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után végső fokon a minisztertanács határoz.

Valamennyi állami és önkormányzati hatóság és hivatal, valamint törvény által alkotott testület és intézet köteles adatgyűjtéseinek főeredményeit nyomban a technikai feldolgozás befejezése után a M. kir. Központi Statisztikai Hivatallal közölni, ha az adatgyűjtés nem belső igazgatási célú vagy nem helyi jelentőségű.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal az állami és önkormányzati hatóságok és hivatalok, valamint a törvény által alkotott testületek és intézetek statisztikai tevékenységét, ha az nem belső igazgatási célú vagy nem helyi jelentőségű, velük egyetértésben — hivatali ügymenetük érintése nélkül — kiküldött szakközegeivel irányíthatja és támogathatja.

12. §.

Az ország egész területére kiterjedő statisztikai adatgyűjtést a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal végzi.

Ez alól a szabály alól indokolt esetben az országgyűlés által jóváhagyott munkaterv rendelkezése vagy sürgős szükség ese-

des dispositions du programme de travaux approuvé par le Parlement, ou en cas de besoin urgent avec l'autorisation du Conseil des ministres, qui prendra préalablement l'avis du Conseil Général de Statistique.

Art. 13.

Les instituteurs des écoles primaires publiques devront, quel que soit l'entrepreneur ou le caractère de l'école, participer, en qualité d'agents recenseurs, sous peine de sanctions disciplinaires, à tout recensement relatif à l'Instruction publique, ainsi que sur arrêté pris, d'accord avec le président du Conseil, par le ministre des Cultes et de l'Instruction publique, à d'autres grandes enquêtes statistiques.

Les enquêtes statistiques nécessitant la participation des instituteurs s'effectueront autant que possible pendant les vacances scolaires; autrement elles devront être exécutées de telle sorte que l'enseignement ne soit interrompu, pour elles, que 6 jours au plus dans une année scolaire.

Pour leur coopération aux grandes enquêtes statistiques, les instituteurs ont droit à des honoraires dont la mesure sera établie, par voie d'arrêté, par le président du Conseil.

Art. 14.

Les particuliers (y compris les personnes civiles) doivent, conformément à la sommation ordonnant la déclaration de données, fournir les données relatives à eux et nécessaires aux enquêtes statistiques visées par le premier et le deuxième alinéa de l'art. 10.

Les autorités et services civils et ecclésiastiques, ainsi que leurs agents et employés, sont tenus de seconder l'exécution des enquêtes statistiques visées par le premier et le deuxième alinéa de l'art. 10 et de recueillir et fournir, conformément à la sommation ordonnant la communication des données, les données nécessaires pour ces enquêtes.

Les particuliers ne seront tenus de fournir, sous peine des sanctions prévues aux articles 15 et 17, que les données pour lesquelles il sera expressément stipulé, dans le programme de travaux approuvé par le Parlement ou dans l'arrêté du Conseil des ministres prescrivant les enquêtes statistiques à exécuter en cas de besoin urgent, que la réunion des données sera basée, directement ou indirectement, sur la déclaration de particuliers.

tében a minisztertanácsnak az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után hozott határozata alapján van kivételnek helye.

13. §.

A közoktatásügyre vonatkozó összeírásnál minden esetben, más nagyobb adatgyűjtésnél pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a miniszterelnökkel egyetértve kiadott rendeletére a nyilvánosági joggal felruházott elemi iskolákban alkalmazott tanítók — tekintet nélkül az iskola fenntartójára vagy jellegére — feyelmi felelősség terhével kötelesek számlálóbiztosi minőségben közreműködni.

A tanítók közreműködését igénylő adatgyűjtési munkálatokat lehetőleg az iskolai szünidőkben kell elvégezni, egyébként pedig úgy kell azokat beosztani, hogy e miatt egy tanévben összesen legfeljebb 6 napon szüneteljen a tanítás.

A tanítókat a nagyobb terjedelmű statisztikai adatgyűjtéseknél teljesített közreműködésükért díjazás illeti, amelynek mértékét a miniszterelnök rendelettel állapítja meg.

14. §.

Magánszemélyek (jogi személyek is) a 10. §. első és második bekezdésében foglalt rendelkezéseken alapuló adatgyűjtésekhez szükséges, rájuk vonatkozó adatokat az adatszolgáltatást elrendelő felszólításnak megfelelően beszolgáltatni kötelesek.

Minden világi és egyházi hatóság, hivatal és egyéb szerv, ezek közegei és alkalmazottai kötelesek a 10. §. első és második bekezdésének rendelkezésein alapuló adatgyűjtések végrehajtását előmozdítani s az ezekhez szükséges adatokat az adatszolgáltatást elrendelő felszólításnak megfelelően megszerezni és beszolgáltatni.

Magánszemélyek adatszolgáltatási kötelezettsége a 15. és 17. §-okban foglalt következmények terhével csakis oly adatok beszolgáltatására áll fenn, amelyekre vonatkozólag az országgyűlés által jóváhagyott munkatervben vagy a sürgős szükség esetében a minisztertanács határozatával elrendelt adatgyűjtéseknél a vonatkozó minisztertanácsi határozatban kifejezetten meg van említve, hogy az adatok gyűjtése közvetlenül vagy közvetve magánszemélyek bevallásán alapszik.

Art. 15.

Ceux qui sont tenus de fournir des données statistiques sont responsables de la bonne foi et de l'envoi en temps utile des données fournies par eux.

Si, malgré un avertissement officiel, ils ne les fournissent pas et s'ils ne justifient pas leur manquement d'une façon acceptable, les données faisant défaut pourront être recueillies, sur place et à leur frais, par les autorités et services chargés d'effectuer l'enquête statistique.

Le montant des frais ainsi occasionnés sera établi par les autorités et services recueillant les données, lesquels sommeront la partie défaillante à les rembourser dans les 30 jours qui suivront la réception de la décision y relative. Les frais non remboursés seront perçus sur la partie défaillante, suivant la loi sur la perception des impôts. On pourra, dans les 15 jours qui suivront la réception de la décision prescrivant le remboursement des frais, y faire une opposition exempte de droit de timbre, sur laquelle le président du Conseil statuera après avoir entendu le Conseil Général de Statistique. Ces oppositions auront pour effet de suspendre l'exécution des décisions en question.

Art. 16.

Pour vérifier l'exactitude et la régularité des données fournies, les autorités ou services les recueillant sont autorisés à examiner chez les intéressés tous leurs écritures, livres (registres) d'affaires ou autres notes soumis par les lois en vigueur dans les affaires d'administration publique au contrôle des autorités administratives.

Cet examen visera uniquement l'établissement ou la vérification des données statistiques en question.

Art. 17.

Ceux qui déclarent sciemment des données statistiques fausses ou inexactes ou après sommation réitérée négligent de fournir dans le délai fixé et sans justifier leur retard d'une façon acceptable soit les données à livrer aux termes de la présente loi, soit les renseignements exigés dans l'intérêt de l'enquête statistique, ainsi que ceux qui refusent de fournir les données, commettent une contravention qui sera punie

15. §.

Az adatszolgáltatásra kötelezett a statisztikai adatoknak legjobb tudomása szerint és kellő időben való beszolgáltatásáért felelős.

Ha az adatszolgáltatásra kötelezett az adatokat hivatalos felszólítás ellenére sem szolgáltatja be és mulasztását elfogadható módon ki nem menti, a hiányzó adatokat az adatgyűjtő hatóság és hivatal a mulasztó fél költségére a helyszínén szerezheti be.

A felmerült költséget az adatgyűjtő hatóság és hivatal állapítja meg és ennek közlésével kötelezi a mulasztót, hogy a költséget a határozat kézbesítésétől számított 30 nap alatt térítse meg. A meg nem térített költséget a mulasztást okozótól közadók módjára kell behajtani. A költség megtérítésére kötelező határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt illetékmentes felszólamlásnak van helye a miniszterelnökhöz, aki az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után határoz. A felszólamlás felfüggesztő hatályú.

16. §.

Az adatgyűjtő hatóság vagy hivatal az adatszolgáltatás megbízhatóságának és szabályszerűségének megvizsgálása és ellenőrzése céljából megtekintheti az adatszolgáltatásra kötelezetteknek mindazokat az iratait, üzleti könyveit vagy egyéb feljegyzéseit, amelyeknek megvizsgálására más közigazgatási ügyekben a fennálló törvények a közigazgatási hatóságokat feljogosítják vagy kötelezik.

A megtekintés kizárólag a kérdéses statisztikai adatok kiderítésére vagy azok helyességének megállapítására irányulhat.

17. §.

Aki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatot vall be vagy a jelen törvény szerint beszolgáltatandó adatot vagy az adatszolgáltatás érdekében kívánt felvilágosítást ismételt felszólítás ellenére a kitűzött határidőre igazolatlanul be nem szolgáltatja, illetőleg meg nem adja vagy az adatok beszolgáltatását megtagadja, kihágást követ el és a büntető igazságszolgál-

d'amende, conformément à la loi X de 1928 sur le règlement de différentes questions de la juridiction pénale.

Art. 18.

Tout employé des autorités, services, corps et instituts recueillant des données (art. 2), ainsi que tout autre individu chargé de réunir ou de dépouiller les données statistiques à fournir en vertu de la présente loi, qui, pendant ou après l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, utilise ou divulgue, délivre, montre ou laisse voir à des particuliers ou autorités non qualifiées à cet effet, ou publie contrairement à la présente loi, les données individuelles statistiques ou autres dont il a eu connaissance en sa dite qualité, commet, en tant que le fait ne tombe pas sous le coup de sanctions plus sévères, et sans préjudice de la responsabilité disciplinaire ni de l'obligation de rembourser le dommage causé, une contravention passible d'un emprisonnement pouvant s'élever à deux mois.

L'amende sera appliquée conformément aux dispositions de la loi X de 1928 sur le règlement de certaines questions de juridiction pénale.

Art. 19.

Les contraventions déterminées par l'art. 17 sont du ressort de l'autorité administrative jugeant comme tribunal de police correctionnelle. Le président du Conseil statuera en troisième ressort.

Dans la procédure de police correctionnelle, l'Office Central Royal Hongrois de Statistique exerce les droits du représentant technique. L'autorité administrative compétente l'informerá de l'ouverture de la procédure, le convoquera aux audiences et lui communiquera les décisions.

Les contraventions déterminées par l'art. 18 sont du ressort des Tribunaux royaux d'arrondissement.

Art. 20.

Aucune taxe ne sera infligée, en connexion avec la déclaration des données statistiques, à ceux tenus de les fournir. Cette disposition n'affecte pas celle contenue dans l'art. 16 de la loi LII de 1921.

Si l'Office Central Royal Hongrois de Statistique ou le Bureau de Statistique de

tatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928 : X. törvénycikk rendelkezései értelmében pénzbüntetéssel büntetendő.

18. §.

Az adatgyűjtő hatóság, hivatal, testület vagy intézet (2. §.) alkalmazottja, valamint a jelen törvény értelmében szolgáltatandó statisztikai adatok gyűjtésével vagy feldolgozásával megbízott más egyén, aki az ily minőségben tudomására jutott egyéni természetű statisztikai vagy egyéb adatot akár alkalmaztatásának vagy megbízatásának idejében, akár annak megszűnése után felhasznál, vagy magánosoknak, vagy oly hatóságoknak, amelyek azok át vételére jogosítva nincsenek, elbeszél, kiszolgáltat, felmutat, megtekinteni enged, vagy a jelen törvény ellenére köztudomásra juttat, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő. Ez a szabály nem érinti sem a fegyelmi felelősséget, sem az okozott kár megtérítésére vonatkozó kötelezettséget.

Pénzbüntetés alkalmazása tekintetében a büntető igazságszolgáltatás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1928 : X. törvénycikk rendelkezései irányadók.

19. §.

A 17. §-ban meghatározott kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik. Harmadfokon a miniszterelnök jár el.

A rendőri büntetőeljárásban a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal a szakképviselő jogait gyakorolja. Az eljáró közigazgatási hatóság a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalt az eljárás megindításáról értesíti, a tárgyalásokra meghívja és a határozatokat vele közli.

A 18. §-ban meghatározott kihágás miatt az eljárás a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik.

20. §.

Az adatszolgáltató feleket, — nem érintvén az 1921 : LII. t.-c. 16. §-ában foglalt rendelkezést, — a statisztikai adatszolgáltatással kapcsolatban semmiféle illetékel terhelni nem szabad.

Ha a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal vagy Budapest székesfőváros Statisz-

la Ville de Budapest effectuent, sur la demande d'une personne civile, une enquête servant les buts spéciaux et les intérêts matériels de celle-là, ils ont le droit de compter à sa charge, intégralement ou en partie, les dépenses nécessitées par ces travaux. Pour obliger les personnes civiles en question à rembourser les dites dépenses et pour en percevoir le montant, une autorisation doit être demandée dans le programme de travaux au Parlement ou en cas de besoin urgent, au Conseil des ministres.

Art. 21.

Ni les déclarations statistiques ayant un caractère personnel, ni les autres données parvenues, au cours des enquêtes statistiques ou des opérations de contrôle, à la connaissance des autorités, services, corps ou instituts recueillant des données ne pourront servir de base à l'assiette des impôts.

A l'exception des données rentrant dans la catégorie des dictionnaires d'adresses et de celles publiées sur la base d'une loi ou pouvant être en général rendues publiques, les données statistiques ne peuvent être publiées par individus, mais seulement en relevés dressés suivant le territoire ou l'objet, par les autorités, services, corps ou instituts les ayant recueillies, excepté si les personnes les ayant fournies ont consenti à la publication par individus.

Art. 22.

Le président du Conseil soumettra toutes les années au Parlement l'Annuaire Statistique contenant les principaux résultats des enquêtes statistiques d'intérêt public, accompagné d'un rapport exposant l'activité des ministères et la situation du pays.

Art. 23.

Les dispositions de la présente loi ne se rapportent pas aux enquêtes statistiques effectuées à des fins d'administration intérieure ou n'ayant qu'une importance locale.

En cas de doute sur la question de savoir si une enquête statistique n'a qu'un but d'administration intérieure, respectivement une importance locale, le Conseil des mi-

tikai Hivatala jogi személy kérelmére ennek sajátos céljait és anyagi érdekeit szolgáló statisztikai adatgyűjtést végez, a nevezett hivataloknak jogukban áll e munkálatok költségeit egészben vagy részben a kérelmező jogi személy terhére felszámítani. A költségek kirovásához és beszedéséhez felhatalmazást kell kérni az országgyűléstől a munkatervben történt bejelentés útján vagy sürgős szükség esetében a minisztertanácstól.

21. §.

Egyéni természetű statisztikai bevallásokat, valamint az adatgyűjtés, vagy ellenőrzés alkalmával az adatgyűjtő hatóság, hivatal, testület, vagy intézet tudomására jutott egyéb adatokat az adók kivetésénél nem szabad alapul venni.

Az adatgyűjtő hatóság, hivatal, testület vagy intézet a statisztikai adatokat — a címtárak körébe tartozó közleményeknek és azoknak az adatoknak a kivételével, amelyek törvény alapján vagy egyébként is nyilvánosságra kerülnek — nem egyénenkint, hanem mindenkor csak területi vagy tárgy szerinti összefoglalásban teheti közzé, kivéve, ha az egyénenkinti közléshez az adatszolgáltatók hozzájárulnak.

22. §.

A miniszterelnök a közérdekű adatgyűjtések főbb eredményeit tartalmazó Statisztikai Évkönyvet — a minisztériumok működését és az ország közállapotait ismertető jelentés kíséretében — évenként az országgyűlés elé terjeszti.

23. §.

Ennek a törvénynek rendelkezései nem vonatkoznak a belső igazgatási célú vagy helyi jelentőségű adatgyűjtésekre.

Amennyiben kétség merül fel a tekintetben, hogy valamely adatgyűjtés belső igazgatási célú, illetve helyi jelentőségű-e, végső fokon az Országos Statisztikai Ta-

nistres décidera en dernier ressort, après avoir entendu le Conseil Général de Statistique.

Art. 24.

Avec la mise en vigueur de la présente loi, seront abrogés la loi XXXV de 1897, relative à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique, ainsi que l'article 195 de la loi XXI de 1927 et l'article 164 de la loi XL de 1928.

La compétence, déterminée à l'art. 8, du Conseil Général de Statistique s'étendra aussi sur l'enquête statistique prévue par la loi LII de 1921.

Après la mise en vigueur de la présente loi, le ministre du Commerce dans ses attributions fixées par la loi LII de 1921 agira d'accord avec le président du Conseil.

Art. 25.

Le président du Conseil est chargé de l'exécution de la présente loi.

Il établira, par voie d'arrêté, le jour où celle-ci sera mise en vigueur.

E törvénycikk kihirdetését ezennel elrendelem, e törvénycikket, mint a nemzet akaratát, mind magam megtartom, mind másokkal is megtartatom.

Kelt Budapesten, ezerkilencszázhuszonkilencedik évi május hó tizennegyedik napján.

*Horthy Miklós s. k.,
Magyarország kormányzója.*

*Gróf Bethlen István s. k.,
m. kir. miniszterelnök.*

★

nács meghallgatása után a minisztertanács dönt.

24. §.

Ennek a törvénynek életbelépésével a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalról szóló 1897 : XXXV. törvénycikk egész terjedelmében, továbbá az 1927 : XXI. t.-c. 195. §-a és az 1928 : XL. t.-c. 164. §-a hatályát veszti.

Az Országos Statisztikai Tanácsnak a 8. §-ban említett feladatköre az 1921 : LII. törvénycikkben szabályozott adatgyűjtésre is kiterjed.

A jelen törvény életbelépése után a kereskedelemügyi miniszter az 1921 : LII. törvénycikkkel reá ruházott hatáskörében a miniszterelnökkel egyetértve jár el.

25. §.

Ezt a törvényt a miniszterelnök hajtja végre.

A törvény életbelépésének napját a miniszterelnök rendelettel állapítja meg.

A m. kir. miniszterelnöknek 1929. évi 2.800 számú rendelete a hivatalos statisztikai szolgálatról szóló 1929. évi XIX. t.-c. életbeléptetése és végrehajtása tárgyában.

Arrêté no 2800—1929, pris par le président du Conseil, au sujet de la mise en vigueur et de l'application de la loi XIX de 1929 relative au service statistique officiel.

§ 1.

La loi XIX de 1929 relative au service statistique officiel (et qui sera appelée ci-dessous la Loi) est mise en vigueur le 1er juillet 1929.

§ 2.

Tous les organes du service statistique officiel doivent, dans l'accomplissement de leur tâche fixée à l'article 1er de la Loi, faire valoir harmonieusement les points de vue techniques, de l'uniformité et de l'économie, ainsi que les points de vue scientifiques et pratiques.

§ 3.

Dans l'intérêt de tenir convenablement à jour la situation générale et les conditions d'intérêt public du pays et pour contribuer à l'utilisation rapide et efficace (Loi, art. 1er) des données statistiques, tout organe du service statistique officiel doit, dans son activité placée sous une direction et surveillance centrales, suivre avec une attention constante les résultats de ses enquêtes statistiques et dans le cas où il constaterait des faits paraissant nécessiter des mesures gouvernementales, faire, sur ses observations, un rapport au ministre compétent. Si ces observations ont trait aussi à une enquête de statistique faite par un autre organe du service statistique officiel, il doit renseigner ce dernier sur les faits observés par lui.

§ 4.

Le règlement des examens professionnels de statistique visés par les art. 6 et 7 de la Loi est établi par un arrêté spécial.

La disposition contenue à l'art. 6 de la Loi n'exclue pas l'établissement de conditions spéciales quant au degré d'instruction exigé des employés constamment occupés à des travaux techniques de statistique par certains services déployant une activité statistique régulière.

1. §.

A hivatalos statisztikai szolgálatról szóló 1929. évi XIX. t.-c. (a továbbiakban T.) 1929. évi július hó 1. napján lép életbe.

2. §.

A hivatalos statisztikai szolgálat valamennyi szerve a T. 1. §-ában körülírt feladatának teljesítésében a szakszerűséget, egyöntetűséget és gazdaságosságot, valamint a tudományos és gyakorlati szempontokat összhangzatosan érvényesíteni tartozik.

3. §.

Az ország közállapotainak és közérdekű viszonyainak megfelelő nyilvántartása és a statisztikai adatok gyors és eredményes felhasználásának (T. 1. §.) előmozdítása érdekében a hivatalos statisztikai szolgálatnak valamennyi szerve tartozik központi irányítás és felügyelet alá eső tevékenységében adatgyűjtéseinek eredményeit állandóan figyelemmel kíséreni s abban az esetben, ha oly jelenségeket vesz észre, melyek tárgyában kormányhatósági intézkedés mutatkozik szükségesnek, észleleteiről köteles az illetékes miniszternek jelentést tenni. Abban az esetben, ha észleletei a hivatalos statisztikai szolgálatnak valamely más szerve által folytatott adatgyűjtéssel is összefüggésben vannak, megfigyeléséről ez utóbbi szervet is tájékoztatnia kell.

4. §.

A T. 6. és 7. §-ában említett statisztikai szakvizsgák szabályzatát külön rendelet állapítja meg.

A T. 6. §-ának rendelkezése nem zárja ki, hogy rendszeres statisztikai tevékenységet folytató egyes hatóságoknál, hivataloknál, statisztikai szakmunkákra állandóan alkalmazott tisztviselők képesítése tekintetében különleges feltételek állapíttassanak meg.

§ 5.

Les autorités et services d'État et les administrations autonomes, ainsi que les corps et instituts créés par une loi, renseigneront d'une façon détaillée, en septembre de chaque année, l'Office Central Royal Hongrois de Statistique sur leur activité statistique placée sous une direction et surveillance centrales (art. 11 de la Loi).

Ces renseignements comprendront

a) *l'énumération des enquêtes statistiques en cours;*

b) *l'énumération des nouvelles enquêtes statistiques projetées jusqu'à la fin de l'exercice financier suivant, ainsi que celle des modifications projetées aux relèvements de données en cours, avec un exposé détaillé de la méthode des enquêtes et la désignation de ceux qui sont tenus de fournir des données;*

c) *la liste des employés occupés constamment aux travaux réguliers et techniques de statistique, avec indication de leur grade, de leur instruction théorique et pratique et des fonctions où ils sont occupés.*

Les modèles des enquêtes statistiques mentionnées à l'alinéa b) doivent être joints à ces renseignements.

§ 6.

En même temps, les organes mentionnés au § précédent informeront, dans un relevé séparé et uniquement pour assurer l'effet de la disposition de l'alinéa 2 de l'art. 23 de la Loi, l'Office Central Royal Hongrois de Statistique de l'objet des enquêtes statistiques en cours ou projetées pour l'exercice financier suivant et ayant un but d'administration intérieure ou une importance locale.

§ 7.

Pour préparer convenablement le programme de travaux à dresser suivant l'art. 10 de la Loi, l'Office Central Royal Hongrois de Statistique demande en octobre de chaque année à tous les ministres quelles nouvelles enquêtes statistiques ils veulent entreprendre pendant l'exercice financier suivant et quelles modifications ils désirent apporter aux enquêtes déjà en cours, en les informant des innovations ou changements dont la nécessité, selon son avis, s'impose aux enquêtes statistiques les intéressant ou qui sont, quant à celles-ci, projetés par

5. §.

Valamennyi állami és önkormányzati hatóság és hivatal, valamint törvény által alkotott testület és intézet minden év szeptember havában részletesen tájékoztatja a M. kir. Központi Statisztikai Hivatalt központi irányítás és felügyelet alá eső statisztikai tevékenységéről (T. 11. §.).

A tájékoztatásba fel kell venni:

a) a folyamatban levő adatgyűjtések felsorolását;

b) a következő állami költségvetési év végéig tervezett új adatgyűjtéseknek, vagy folyamatban levő adatgyűjtéseken tervezett módosításoknak felsorolását, az adatgyűjtések módszerének részletes ismertetését az adatszolgáltatásra kötelezettek megjelölésével,

c) a rendszeres statisztikai szakmunkákra állandóan alkalmazott tisztviselők névsorát, azok hivatali állásának, elméleti és gyakorlati képzettségének, valamint szolgálati beosztásának feltüntetésével.

A tájékoztatáshoz csatolni kell a b) pont alatt említett adatgyűjtések felvételi mintáit.

6. §.

Az előző §-ban említett szervek a munkatervi tájékoztatással egyidejűleg, de külön kimutatásban s kizárólag a T. 23. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés hatályának biztosítása érdekében közlik a M. kir. Központi Statisztikai Hivatallal a folyamatban levő, vagy a jövő költségvetési évben tervezett belső igazgatási célú vagy helyi jelentőségű adatgyűjtések tárgyát is.

7. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal a T. 10. §-ában meghatározott módon szerkesztendő munkatervnek alapos előkészítése céljából minden év október havában kérdést intéz mindegyik miniszterhez aziránt, hogy a következő költségvetési évre mily új adatgyűjtéseket kíván megindítani, vagy a már folyamatban levő adatgyűjtéseken minő változtatásokat kíván tenni. Ugyane felterjesztésében egyszersmind megjelöli mindazokat az újításokat vagy változtatásokat, amelyeket az illető minisztereket érdeklő statisztikai adatgyűjtések tekintetében saját részéről kívánatosnak tart, vagy amelyeket

d'autres organes du service statistique officiel.

§ 8.

L'Office Central Royal Hongrois de Statistique, après avoir, en tenant compte des réponses reçues à ses demandes indiquées au § précédent, établi le projet du programme de travaux pour l'exercice financier suivant, soumettra, au début de chaque année, le projet entier au Conseil Général de Statistique (art. 10 de la Loi).

§ 9.

Le programme de travaux approuvé par le Parlement sera immédiatement envoyé par l'Office Central Royal Hongrois de Statistique à tous les organes statistiques intéressés.

§ 10.

Lors des enquêtes statistiques placées en vertu de l'art. 2 de la Loi sous une direction et surveillance centrales, mais ne figurant pas au programme de travaux approuvé par le Parlement ou effectuées sans l'autorisation du Conseil des ministres, mentionnée à l'art. 10 de la Loi, on doit indiquer d'une façon apparente sur l'avertissement relatif à la déclaration de données ou si l'on n'émet pas un tel avertissement sur la première page du bulletin d'enquête, que „les dispositions des art. 14—17 de la loi XIX de 1929 ne peuvent pas être appliquées à cette enquête“.

§ 11.

En vertu de l'alinéa 3 de l'art. 11 de la Loi, les autorités et services de l'État, les administrations autonomes, ainsi que les corps ou instituts créés par une loi sont tenus de communiquer à l'Office Central Royal Hongrois de Statistique, immédiatement après l'achèvement du dépouillement technique, tous ceux des résultats de leurs enquêtes placées sous une direction et surveillance centrales, lesquels ont de l'importance pour la rédaction de l'Annuaire, le contrôle ou le complètement d'autres données d'intérêt général ou en vue de renseigner l'étranger, ou dont la publication est pour d'autres raisons estimée nécessaire par cet Office.

§ 12.

L'Annuaire Statistique rédigé par l'Office Central Royal Hongrois de Statistique (art. 22 de la Loi) comprend les principales

a hivatalos statisztikai szolgálat más szervei terveznek.

8. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal a következő költségvetési évi munkaterv tervezetét az előző §-ban foglalt rendelkezések szerint beérkező válaszok figyelembevételével állítja össze s a munkaterv teljes tervezetét minden naptári év elején az Országos Statisztikai Tanács elé terjeszti (T. 10. §.).

9. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal az országgyűlés által jóváhagyott munkatervet valamennyi érdekelt statisztikai szervnek haladéktalanul megküldi.

10. §.

A T. 2. §-a értelmében központi irányítás és felügyelet alá eső, de az országgyűlés által jóváhagyott munkatervbe fel nem vett, vagy a minisztertanácsnak a T. 10. §-ában említett engedélye nélkül végzett adatgyűjtéseknél az adatszolgáltatásra vonatkozó felhívásnak, illetőleg — abban az esetben, ha külön felhívás nem bocsáttatnék ki — a felvételi űrlapnak első oldalára szembeűnő módon a következő szavakat kell iktatni: „Ennél az adatgyűjtésnél az 1929. évi XIX. t.-c. 14—17. §-ainak rendelkezései nem alkalmazhatók.“

11. §.

A T. 11. §-ának harmadik bekezdése értelmében valamennyi állami és önkormányzati hatóság és hivatal, valamint törvény által alkotott testület és intézet köteles központi irányítás és felügyelet alá eső adatgyűjtéseinek mindazon eredményeit, melyeknek az évkönyv szerkesztése vagy egyéb országos jelentőségű adatok ellenőrzése, vagy kiegészítése vagy a külföld tájékoztatása szempontjából jelentőségük van, vagy amelyeknek közlését a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal egyéb okokból szükségesnek tartja, nyomban a technikai feldolgozás befejezése után a M. kir. Központi Statisztikai Hivatallal közölni.

12. §.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal által szerkesztett Statisztikai Évkönyv (T. 22. §.) magában foglalja a fontosabb köz-

données d'intérêt général, ainsi que, dans un but de comparaison internationale, les données d'autres États.

§ 13.

Après la publication des résultats principaux, les résultats détaillés des enquêtes statistiques figurant au programme de travaux ou basées sur l'autorisation du Conseil des ministres (Loi, art. 10, alinéa 2) sont, entre les limites fixées par l'art. 21 de la Loi, à la disposition des personnes s'y intéressant.

Les autorités, services, corps ou instituts respectifs établiront les modalités de la mise à la disposition de ces personnes des données de manière à ne pas troubler l'accomplissement des travaux officiels, ainsi que les frais nécessités par la copie des données et les autres frais éventuels pouvant être mis à la charge des intéressés.

§ 14.

Dans le cas où l'Office Central Royal Hongrois de Statistique constate, soit au cours de son activité déterminée à l'art. 11 de la Loi, soit lors du rassemblement direct des données, respectivement lors des missions ayant pour but d'examiner et de vérifier l'exactitude et la régularité de la déclaration des données, soit autrement, que l'activité statistique placée sous une direction et surveillance centrales ne correspond pas aux conditions de la technicité, de l'uniformité ou de l'économie, ou qu'elle est à un autre égard en opposition avec les dispositions de la loi, il devra en avvertir les autorités, services, corps et instituts respectifs ou leur autorité supérieure. En cas de divergence d'opinion, le Conseil des ministres décidera en dernier ressort, après avoir entendu le Conseil Général de Statistique, au sujet de telles réclamations (Loi, art. 11).

§ 15.

Il appartient aux autorités et services d'État et administrations autonomes chargés de recueillir des données de prendre les mesures nécessaires pour établir sur place et aux frais de la partie intéressée les données qu'elle a manqué de fournir ou pour vérifier sur place l'exactitude et la régularité de la déclaration de données.

érdekű statisztikai adatokat, s nemzetközi összehasonlítás céljából külföldi államok adatait is közli.

13. §.

A munkatervbe felvett vagy a minisztertanács engedélyén alapuló (T. 10. §. második bekezdés) adatgyűjtéseknek részletes eredményei a főeredmények közzététele után a T. 21. §-ában foglalt korlátok között az érdeklődők rendelkezésére állanak.

Az adatok rendelkezésre bocsátásának a hivatalos ügymenet zavartalanságát biztosító közelebbi módozatait, valamint az adatok lemásolása folytán, vagy egyébként felmerülő s a fél terhére felszámítható esetleges költségeit az illető hatóság, hivatal, testület vagy intézet állapítja meg.

14. §.

Ha a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal akár a T. 11. §-ában meghatározott tevékenysége során vagy az adatoknak közvetlen begyűjtése, illetőleg az adatszolgáltatás megbízhatóságának és szabályszerűségének helyszínen való megvizsgálása és ellenőrzése céljából végzett kiküldetések alkalmával, akár egyébként azt tapasztalná, hogy a központi irányítás és felügyelet alá eső statisztikai tevékenység a szakszerűség, az egyöntetűség, vagy a gazdaságosság követelményeinek nem felel meg, vagy a törvény rendelkezéseivel egyébként ellentétben áll, az illető hatóságnál, hivatalnál, testületnél, intézetnél, vagy annak felettes hatóságánál felszólalni köteles. Véleményeltérés esetében ily felszólalás tárgyában az Országos Statisztikai Tanács meghallgatása után végső fokon a minisztertanács határoz (T. 11. §.).

15. §.

Az adatgyűjtő állami és önkormányzati hatóságok és hivatalok az adatoknak a mulasztó fél költségére való helyszíni begyűjtése, vagy az adatszolgáltatás megbízhatóságának és szabályszerűségének megvizsgálása céljából szükséges kiküldetések iránt saját hatáskörükben intézkednek.

§ 16.

Si ceux tenus de déclarer des données se refusent, lors de l'enquête faite sur place en vertu de l'art. 16 de la Loi, à montrer leurs écritures, livres (registres) d'affaires ou autres notes mentionnés dans la Loi, l'employé délégué par l'autorité ou le service respectif pourra recourir, afin d'assurer l'accomplissement de sa tâche, à l'aide des autorités administratives.

§ 17.

Les employés chargés d'enquêtes sur l'exactitude et la régularité de la déclaration de données, ainsi que de recueillir des données sur place, sont tenus de dresser procès-verbal sur l'accomplissement de leur mission et sur les résultats de celle-ci.

§ 18.

Les employés chargés en vertu de l'art. 15 de la Loi de recueillir des données sur place aux frais de l'intéressé, sont tenus d'avertir celui-ci de son droit d'opposition et de consigner dans leur procès-verbal le fait de l'en avoir averti.

§ 19.

Chaque autorité, service, corps ou institut recueillant des données est tenu de prendre les mesures nécessaires afin que ses employés, ainsi que les autres personnes chargées par elle (lui) de recueillir ou de dépouiller des données devant être fournies en vertu de la Loi, soient suffisamment renseignés sur les dispositions contenues à l'art. 18 de la Loi quant au secret à garder sur les données individuelles statistiques ou autres.

§ 20.

Les enquêtes statistiques des autorités et services d'État, des administrations autonomes et des corps ou instituts créés par une loi, qui sont en cours au jour de la mise en vigueur de la Loi et qui tombent sous le coup de celle-ci, pourront être poursuivies, jusqu'au 1er juillet 1930, suivant les lois et règlements existant avant la mise en vigueur de la Loi.

§ 21.

Cet arrêté entrera en vigueur le 1er juillet 1929.

Budapest, 1929. évi június hó 28-án.

16. §.

Ha valamely adatszolgáltató a T. 16. §-a alapján elrendelt helyszíni eljárásnál a törvényben körülírt iratainak, üzleti könyveinek vagy egyéb feljegyzéseinek megtekintését megtagadná, az illető hatóság vagy hivatal kiküldött tisztviselője feladatának teljesítése céljából a közigazgatási hatóságok támogatását veheti igénybe.

17. §.

Az adatszolgáltatás megbízhatóságának és szabályszerűségének ellenőrzése céljából szükséges helyszíni vizsgálatok tartása, valamint az adatok helyszíni begyűjtése esetében a megbízott tisztviselő eljárásáról és annak eredményéről jegyzőkönyvet tartozik felvenni.

18. §.

A T. 15. §-a alapján az adatoknak a fél költségére való helyszíni begyűjtésénél eljáró tisztviselő, az adatszolgáltatót felszólamlási jogára figyelmeztetni s a figyelmeztetés megtörténtét a felvett jegyzőkönyvben is felüntetni köteles.

19. §.

Valamennyi adatgyűjtő hatóság, hivatal, testület vagy intézet köteles arról gondoskodni, hogy alkalmazottjai, valamint a T. értelmében szolgáltatandó statisztikai adatok gyűjtésével vagy feldolgozásával megbízott más egyének kellően tájékoztatva legyenek az egyéni természetű statisztikai vagy egyéb adatok titokbantartása tekintetében a T. 18. §-ában meghatározott rendelkezésről.

20. §.

Valamennyi állami és önkormányzati hatóságnak és hivatalnak, valamint törvény által alkotott testületnek és intézetnek a T. életbelépése napján folyamatban levő és a törvény hatálya alá eső adatgyűjtései 1930. évi július hó 1. napjáig a törvény hatálybalépése előtt érvényben volt szabályok szerint folytathatók.

21. §.

Ez a rendelet 1929. évi július hó 1. napján lép életbe.

Gróf Bethlen István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Az Országos Gazdaságstatisztikai és Konjunktúrakutató Bizottság adatgyűjteménye.¹⁾

*Données recueillies par la Commission Nationale Hongroise de la Statistique Economique
et de la Recherche de Conjonctures.¹⁾*

I. CSOPORT.

Érték- és pénzpiac.

a) Részvényindex az 1913. évi részvényállományt érintő tőkevál- tozások számbavételével.²⁾

Bankok	
Takarékpénztárak	
Biztosítótársaságok	
Gőzmalmok	
Bányák és téglagyárak	
Könyvnyomdák	
Vasművek és gépgyárak	
Közlekedési vállalatok	
Cukorgyárak	
Gáz- és villamossági vállalatok	
Sörgyárak és szeszipari vállalatok	
Szállodák és gyógyfürdők	
Textilipari vállalatok	
Vegyészeti vállalatok	
Különféle vállalatok	
Összes részvényindex	

Adatgyűjtés időköze: havi.

b) Részvényindex az összes tőke- változások figyelembevételével.²⁾

Bankok	
Takarékpénztárak	
Biztosítótársaságok	
Gőzmalmok	
Bányák és téglagyárak	
Könyvnyomdák	
Vasművek és gépgyárak	
Közlekedési vállalatok	
Cukorgyárak	
Gáz- és villamossági vállalatok	
Sörgyárak és szeszipari vállalatok	
Szállodák és gyógyfürdők	
Textilipari vállalatok	
Vegyészeti vállalatok	
Különféle vállalatok	
Összes részvényindex	

Adatgyűjtés időköze: havi.

c) Magyar Nemzeti Bank tőzsdei adatai.

Részvényindex ⁴⁾	1925. I.
Az eladott részvények darabszáma	IX.
Szállítások és átvételek összege	I.
A forgalom teljes összege	I.

¹⁾ Összeállította és további feldolgozásra alkalmas formába hozta Sipos Sándor. — Réunies et classées par M. Alexandre Sipos.

²⁾ A részvényindexben 90 egyéni részvény szerepel. 1913. XII. 31. = 100.

³⁾ Az itt megadott időpontok kizárólag a sűrűbb időközökre (hetekre, hónapokra és negyedévekre) vonatkozó adatgyűjtések kezdeti időpontját jelzik.

⁴⁾ A részvényindex 10 reprezentatív részvényből áll. Névérték = 100.

Az eladott részvények darabszámának 4 heti mozgóátlaga ¹⁾	1925. IX.
Szállítások és átvételek összegének 4 heti mozgóátlaga ¹⁾	I.
A forgalom teljes összegének 4 heti mozgóátlaga ¹⁾	I.

Adatgyűjtés időköze: heti.

d) Pénzintézeti betétek indexe.²⁾

Belföldi értékben elhelyezett takaré- betétek indexe	1924. XII. 31.
Összes takarékbetétek indexe	1924. XII. 31.
Belföldi értékben elhelyezett folyó- számlabetétek indexe	1924. XII. 31.
Összes folyószámlabetétek indexe	1924. XII. 31.
Belföldi értékben elhelyezett betétek indexe együtt	1924. XII. 31.
Összes takaré- és folyószámlabetétek indexe (bel- és külföldi értékben)	1924. XII. 31.

Adatgyűjtés időköze: havi.

e) Pénzintézeti betétek.

1. Takarékbetétek összege:

Postatakarékpénztárnál, magyar ér- tékben	1924. VI.
13 legnagyobb budapesti pénzintézet- nél, magyar értékben	1924. VI.
Magyar értékben elhelyezett betétek összesen	1924. VI.
Külföldi értékben elhelyezett betétek Takarékbetétek összesen	1924. VI.

2. Folyószámlabetétek összege:

Postatakarékpénztárnál, magyar ér- tékben	1924. VI.
13 legnagyobb budapesti pénzintézet- nél, magyar értékben	1924. VI.
Magyar értékben elhelyezett betétek összesen	1924. VI.
Külföldi értékben elhelyezett betétek . Folyószámlabetétek összesen	1924. VI.

3. Takaré- és folyószámlabetétek összege együtt:

Postatakarékpénztárnál, magyar ér- tékben	1924. VI.
13 legnagyobb budapesti pénzintézet- nél, magyar értékben	1924. VI.
Magyar értékben elhelyezett betétek összesen	1924. VI.
Külföldi értékben elhelyezett betétek Takarék- és folyószámlabetétek ösz- szesen	1924. VI.

Adatgyűjtés időköze: havi.

¹⁾ A Bizottság által számított sorok.

²⁾ 1913. XII. 31. = 100.

f) Pénzintézeti betétek havi növekedése vagy értékcsökkenése.¹⁾

1. Takarékbetétek:	
Postatakarékpénztárnál, magyar értékben	
13 legnagyobb budapesti pénzintézetnél, magyar értékben	
Összes magyar értékben elhelyezett betéteknél	
Külföldi értékben elhelyezett betéteknél	
Összes takarékbetéteknél	
2. Folyószámlabetétek.	
Postatakarékpénztárnál, magyar értékben	
13 legnagyobb budapesti pénzintézetnél, magyar értékben	
Összes magyar értékben elhelyezett betéteknél	
Külföldi értékben elhelyezett betéteknél	
Összes folyószámlabetéteknél	
3. Összes betétek:	
Postatakarékpénztárnál, magyar értékben	
13 legnagyobb budapesti pénzintézetnél, magyar értékben	
Összes magyar értékben elhelyezett betéteknél	
Külföldi értékben elhelyezett betéteknél	
Összesen takaré- és folyószámlabetéteknél	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

g) Magyar Nemzeti Bankra vonatkozó adatok.

Érckészlet: arany	
Érckészlet: devizák és valuták	1925. III.
Érckészlet: ezüst	
Érckészlet: váltópénz	1927. I.
Érckészlet összesen ²⁾	
Leszámított váltók, közraktári zálogjegyek és értékpapírok ²⁾	1925. III.
Jegyforgalom ³⁾	
Zsírókövetelések és más azonnal lejáró tartozások, államiak	
Zsírókövetelések, betétek és azonnal lejáró más tartozások, magánosok	1925. III.
Forgalomban levő váltópénz	1927. I.
Érfedezeti arány %-ban ²⁾	1925. I.
<i>Adatgyűjtés időköze: heti.</i>	

h) Postatakarékpénztár forgalma.

Csekkszámra állománya, tétel	
Csekkszámra állománya, pengő	
Takarék- és csekküzlet összforgalma, tételszám	1926. VII.

¹⁾ A Bizottság által számított sorok.
²⁾ A Bizottság által számított négy heti mozgó-
 átlag és szezontól menesített sorok.

Takarék- és csekküzlet összforgalma, pengő	
Zálogfelvétel, tételszám	
Zálogfelvétel, pengő	
Zálogkiváltás, tételszám	
Zálogkiváltás, pengő	
Zálogfelvételi (+) vagy kiváltási többlet (—) ¹⁾	
Zalogálladék, tételszám	
Zalogálladék, pengő	
Önkéntes árverésre került tételek száma	
Kényszerárverésre került tételek száma	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

Adatgyűjtés kezdete

1926. VII.

i) Kamatlábadatok.

Magyar Nemzeti Bank kamatlába	
Napipénz	1924. VII.
Havipénz	
Elsőrendű üzleti váltók	
Betéti kamatláb budapesti nagybankoknál <i>lekötés nélkül</i>	1924. VII.
Betéti kamatláb budapesti nagybankoknál <i>3 havi lekötésre</i>	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

II. CSOPORT.

Árupiac.

a) Nagykereskedelmi index.²⁾

Összes áruk indexe	
Élelmészeti cikkek és mezőgazdasági termékek indexe	
Ipari anyagok és termékek indexe	
Nyersanyagok indexe	
Gyártmányok indexe	
Belföldi áruk indexe	
Külföldi áruk indexe	1923.
Élelmészeti anyagok indexe, ha az iparárindex = 100 ³⁾	XII. 31.
Nyersanyagok indexe, ha a gyártmányok indexe = 100 ³⁾	
Külföldi anyagok indexe, ha a belföldi anyagok indexe = 100 ³⁾	
Összes áruk indexe 1926/1927 = 100 ³⁾	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

b) Nagykereskedelmi árindex áru

Búza ⁴⁾	
Rozs	
Árpa	1923. I.
Zab	
Tengeri	
Bab, fehér	1923. XII.
Purgonya, fehér	1923. VIII.

¹⁾ A Bizottság által számított sorok.

²⁾ Az árindexben 52 áru szerepel, 1913 = 100.

³⁾ Abszolútszámokban, indexszámokban: 1913 = 100. Indexszámokban: 1926/27 = 100 (a Bizottság által számítva).

⁴⁾ Szezonindex (a Bizottság által számítva).

	Adatgyűjtés kezdete
Búzaliszt 0-ás	1923. I.
Búzaliszt 2-es	
Búzaliszt 6-os	
Maláta	
Cukor	1923. V.
Szarvasmarha, jobb minőség	1923. I.
Borjú	
Sertés, fiatal, nehéz ¹⁾	
Birka	1923. VIII.
Zsír ¹⁾	II.
Marhahús ¹⁾	I.
Vaj ¹⁾	
Tojás ¹⁾	
Rizs	
Kávé	
Tea	
Rúdvas	1923. XII. 31.
Finom lemez	I.
Réz	
Ólom	
Ón	
Horgany	
Barnaszén	
Kőszén	
Petróleum	
Benzin	
Nyerspamut	1923. XII.
Pamutfonál	
Pamutszövet	
Nyersgyapjú	I.
Gyapjuszövet	
Kender	
Len	XII.
Nyers marhabőr	
Nyers borjúbőr	
Talpbőr	
Felsőbőr	
Újságpapíros	
Tégla	
Mész	
Épületfa	1923. I.
Kénsav	
Szuperfoszfát	
Tűzifa	
Korpa ¹⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

c) *Létfenntartási index.*²⁾

Élelmezés	
Ruházat	
Fűtés és világítás	
Lakás	
Összesen lakbérrel együtt	1924.
Összesen lakbér nélkül	XII. 31.
Összesen lakbérrel együtt 1926/27. =	
100 ³⁾	
Összesen lakbér nélkül 1926/27. =	
100 ³⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

d) *Létfenntartási indexben szereplő kiskereskedelmi áruk.*¹⁾

	Adatgyűjtés kezdete
Marhahús, levesnek való (II. minőség)	
Serteshús, comb	
Disznózsír	1923. I.
Tej	
Tojás	
Sajt (juhtúró)	
Kenyér, félbarna, gyári	
Búzaliszt 2-es	
Burgonya, fehér	1923. VIII.
Savanyúkáposzta	
Bab, fehér, apró	1924. XII.
Cukor, finomított, kristály	
Férfiruha, II. rendű, gyári	
Női ruha, II. rendű, gyári	
Gyermekruha	
Férfiing, munkásing	
Férfialónadrág	
Női ing	
Férfiharisnya, rövid	1925. I.
Női harisnya	
Gyermekharisnya	
Férficipő (gépszeges, fekete box)	
Női cipő (fekete box, magasszárú fűzős)	
Gyermekcipő 33—35. sz.	
Fűtőszén, porosz	1924. XII.
Tűzifa, aprított	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

e) *Indexben nem szereplő fontosabb nagykereskedelmi áruk.*

Búza tiszavidéki 78 kg-os	
Búza fejemgyei 76 kg-os	
Búza fejemgyei 78 kg-os	
Köles	
Széna, I. rendű	
Széna, II. rendű	
Lucerna (takarmány)	
Szalma	
Lóheremag	
Lucernamag	
Lenmag	
Tavaszi bükköny	
Burgonya, rózsa	1923. I.
Sertés, fiatal, könnyű	
Bika, jobb minőség	
Ökör, alárendelt minőségű	
Tehén	
Bivaly	
Igáskocsiló (nehéz)	
Igáskocsiló (könnyű)	
Serteshús, helybeli, szalonna nélkül	
Borjú, leölt, bőrben	
Juh, leölt, nyúzva	
Zsírshalonna	
Háj	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

f) *Indexben nem szereplő kiskereskedelmi áruk.*

Marhahús, pecsenyének való	1923. I.
Borjúhús, comb	
Borjúhús, vesés	

1) Szezonindex (a Bizottság által számítva).

2) 1913 = 100.

3) A Bizottság által számított sorok.

1) Abszolútszámokban és indexszámokban: 1913 = 100.

	Adatgyűjtés kezdete
Sertéshús, karaj	
Juhhús, comb	
Juhhús, gerinc	
Háj	
Zsírshalonna	
Füstölt szalonna	
Kolbász, füstölt	
Tejföl	
Tehéntúró	
Vaj, főző	
Méz, pergetett	
Búzaliszt 0-ás	1923. I.
Búzaliszt 6-os	
Rozsliszt	
Búza dara	
Zsemlye	
Árpakása, finom	
Köleskása	
Borsó, hántolt, egész	
Lencse	
Mák	
Paprika, édes, nemes	
Burgonya, rózsa	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

III. CSOPORT.

Termelés.

a) Széntermelés.

Feketeszén	
Barnaszén	
Széntermelés összesen ¹⁾	1921. I.
Összes széntermelés indexe ²⁾	
Összes széntermelés szezon-indexe	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

b) Vasérc és nyersvastermelés.

Vasérc- és vassalaktermelés	
Vasérc- és vassalaktermelés indexe ²⁾	1926. I.
Finomításra való nyersvas	
Finomításra való nyersvas indexe ²⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

c) Elektromosáramtermelés.

Budapest székesfőváros elektromos művei	
A termelt áram mennyisége	
A termelt áram indexe ²⁾	1926. I.
Közvilágításra elosztott áram mennyisége	
Magánvilágításra elosztott áram mennyisége	
Motorikus célra elosztott áram mennyisége	
Összes elosztott áram mennyisége	
Elosztott motoráram a termelt energia %-ában	
Fogyasztók száma	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

d) Fogyasztási adó alá eső cikkek termelése.¹⁾

	Adatgyűjtés kezdete
Szesz	
Cukor	1926. I.

Adatgyűjtés időköze: havi.

IV. CSOPORT.

Hitelbiztonság.

a) Új fizetésképtelenségek.

Összes fizetésképtelenségek száma:	
1. ipar	1926. IV.
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	1925. I.
5. Budapest	1926. IV.
6. Összes fizetésképtelenségek indexe ²⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

Csődök száma:

1. ipar	1926. IV.
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	1925. I.
5. Budapest	1926. IV.
6. Összes csődök indexe ²⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

Bírósági kényszeregyességek száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	1926. IV.
4. összesen	
5. Budapest	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

O. H. E., ill. P. K. magánegyességek száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. összesen	1926. IV.
4. Budapest	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

O. H. E., ill. P. K. kényszeregyességek száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. összesen	1926. IV.
4. Budapest	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

¹⁾ A kalórikus értékek figyelembevételével (a Bizottság által számítva).

²⁾ 1926/27 = 100 (a Bizottság által számítva).

¹⁾ 12 havi mozgóátlag (a Bizottság által számítva).

²⁾ 1927 = 100 (a Bizottság által számítva).

O. H. E., ill. P. K. magán- és kény-
szeregyességek összesen:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	
6. Magán- és kényszeregyességek in- dex ¹⁾	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

Adatgyűjtés
kezdeté

1926. I.

Magán- (O. H. E. és P. K.) és kényszer-
egyességek és bírói kényszeregyes-
ségek, csődök nélkül:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Az adatgyűjtés időköze: havi.

1925. I.

Magán- és kényszeregyességek pasz-
szivái:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. IV.

b) Befejezett fizetésektelenségek.

Összes fizetésektelenségek száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. IV.

Csődök száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. IV.

Bírói kényszeregyességek száma:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. IV.

O. H. E., ill. P. K. magán- és kény-
szeregyesség:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. V.

Aktívák:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

Adatgyűjtés
kezdeté

1926. IV.

Passzívák:

1. ipar	
2. kereskedelem	
3. egyéb	
4. összesen	
5. Budapest	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1926. IV.

c) Váltóóvások.

1. Magyarországon:

100 pengőnél kisebb váltók száma	
100 pengőnél kisebb váltók összege	
100—1000 pengős váltók száma	
100—1000 pengős váltók összege	
1000—2000 pengős váltók száma	
1000—2000 pengős váltók összege	
2000 pengő feletti váltók száma	
2000 pengő feletti váltók összege	
Összes váltók száma	
Összes váltók összege	

1927. VII.

2. Budapesten:

100 pengőnél kisebb váltók száma	
100 pengőnél kisebb váltók összege	
100—1000 pengős váltók száma	
100—1000 pengős váltók összege	
1000—2000 pengős váltók száma	
1000—2000 pengős váltók összege	
2000 pengő feletti váltók száma	
2000 pengő feletti váltók összege	
Összes váltók száma	
Összes váltók összege	

1927. VII.

Adatgyűjtés időköze: havi.

d) Magyar Nemzeti Bank fizet-
ésektelenség adatai.

Budapest	
Vidék	
Összesen	

1925. I.

Adatgyűjtés időköze: havi.

V. CSOPORT.

Munkapiac.

a) Hatósági munkaközvetítők.

1. Munkahelyek száma az előző hó- ról	
Munkahelyek száma a folyó hóról	
Munkahelyek száma összesen ¹⁾	
Munkahelyek száma Budapest	

1924. I.

1923. I.

¹⁾ 1927 = 100 (a Bizottság által számítva).¹⁾ Tizenkét havi mozgóátlag (a Bizottság által számítva).

	Adatgyűjtés kezdete
2. Munkakeresők száma az előző hó-ról	
Munkakeresők száma folyó hó-ról	
Munkakeresők száma összesen ¹⁾	
Munkakeresők száma Budapesten	
3. 100 munkahelyre esett munkakereső összesen	1924. I.
100 munkahelyre esett munkakereső össz. szezon-indexe ²⁾	
100 munkahelyre esett munkakereső össz. szezonváltozástól mentesítve ²⁾	
100 munkahelyre esett munkakereső Budapesten	
4. közvetítések száma összesen ¹⁾	1923. I.
Közvetítések száma Budapesten	1924. I.
5. 100 munkahelyre esett közvetítés összesen	1923. I.
100 munkahelyre esett közvetítés Budapesten	1924. I.
6. 100 munkakeresőre esett közvetítés	1923. I.
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

b) Szakszervezetek munkanélküliségi adatai.

Szoc.-dem. szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek Budapesten	1923. III.
Szoc.-dem. szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek összesen	
Ker.-szoc. szakszerv. által kimutatott munkanélküliek	1924. I.
Szakszervezetek munkanélküliségi adatai együtt	
Munkanélküliség indexe ³⁾	1923. III.
Munkanélküliség indexe, szezonváltozások kiküszöbölésével ⁴⁾	" "
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

c) Társadalmi biztosítási szervek adatai.

Bejelentett tagok száma	
Kijelentett tagok száma	
Taglétszám a hó végén	1923. I.
Taglétszám a hó végén, szezonváltozástól mentesített adatok ⁴⁾	
A hóvégi taglétszám indexe ⁴⁾	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

d) Munkásbiztosító és betegségyógyító pénztárak taglétszáma.

1. Átlagos taglétszám negyedévenként	
Férfi	1923. I.
Nő	évnegyed
Együtt	
<i>Adatgyűjtés időköze: negyedévi.</i>	

¹⁾ Tizenkét havi mozgóátlag (a Bizottság által számítva).

²⁾ A Bizottság által számított sorok.

³⁾ $1925/1927 = 100$ (a Bizottság által számítva).

⁴⁾ A Bizottság által számított sorok.

	Adatgyűjtés kezdete
2. Ipari, keresked. és közlekedési alkalm.: Összesen (negyedév utolsó napján)	
I. napibérosztályban	
II. "	
III. "	
IV. "	1923. I.
V. "	évnegyed
VI. "	
VII. "	
VIII. "	
<i>Adatgyűjtés időköze: negyedévi.</i>	

3. Háztartási alkalmazottak:

Összesen (negyedév utolsó napján)	
I. napibérosztályban	
II. "	
III. "	
IV. "	1923. I.
V. "	évnegyed
VI. "	
VII. "	
VIII. "	
<i>Adatgyűjtés időköze: negyedévi.</i>	

e) Munkásbiztosító és betegségyógyító pénztár tagforgalma.

1. Kötelező biztosításra bejelentett tagok száma:	
Budapesti kerületi pénztár	1923. I.
Vidéki kerületi pénztárak	" "
M. Á. V. pénztár	" "
Közlekedési bizt. int. (M. Á. V. nélkül)	" "
Vállalati pénztárak	1925. I.
Dohánygyári pénztárak	1923. I.
Magánegyesületi pénztárak	" "
Bányatárspénztárak	" "
Pénztárak összesen	" "
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

2. Kötelező biztosításhól kijelentett tagok száma:

Budapesti kerületi pénztár	
Vidéki kerületi pénztárak	1923. I.
M. Á. V. pénztár	
Közlekedési bizt.-int. (M. Á. V. nélkül)	1925. I.
Vállalati pénztárak	
Dohánygyári pénztárak	
Magánegyesületi pénztárak	1923. I.
Bányatárspénztárak	
Pénztárak összesen	
Taglétszám a hó végén	
<i>Adatgyűjtés időköze: havi.</i>	

f) Munkaviszályok.

Sztrájkok száma	
Sztrájkok által érintett telepek száma	
A sztrájkok által érintett telepek munkáslétszáma	1926. I.
Szünetelő munkások száma (sztrájkok)	évnegyed
Szünetelő munkások által elvesztett munkanapok száma	
<i>Adatgyűjtés időköze: negyedévi.</i>	

VI. CSOPORT.

Külkereskedelmi forgalom.

a) Behozatal gazdasági ágak és rendeltetés szerint.

1. Élelmezési és élvezeti cikkek:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	
Gyártmányok	
Cukoripar gyártmányai	
Őrlemények	
Más gyártmányok	

2. Élőállatok

3. Mezőgazdasági és ipar segédanyagai

4. Ipar:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	

5. Összes áruforgalom:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	
Gyártmányok	

6. Az ipar gyártmányai:

Textilipar	
Konfekciósipar	
Papirosipar	
Kaucsukipar	
Viaszosvászonipar	
Bőripar	
Faipar	
Kefekötő- és szitakötőipar	
Fonásipar	
Ásványolajipar	
Olaj-, szappan- és gyertyaipar	
Vegyészeti ipar	
Üvegipar	
Kő- és agyagipar	
Vasipar	
Egyéb fémipar	
Gép- és elektrotechnikai ipar	
Járműipar	
Mű- és hangszeripar	
Nemesfémárak	
Irodalmi és műtárgyak	

Adatgyűjtés időköze: negyedévi.

b) Kivitel gazdasági ágak és rendeltetés szerint.

1. Élelmezési és élvezeti cikkek:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	
Gyártmányok	
Cukoripar gyártmányai	
Őrlemények	
Más gyártmányok	

2. Élőállatok:

Adatgyűjtés kezdete

1924. I. évnegyed

1924. I. évnegyed

1924. I. évnegyed

3. Mezőgazdaság és ipar segédanyagai:

4. Ipar:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	
Gyártmányok	

5. Összes áruforgalom:

Összesen	
Nyersanyagok	
Félgyártmányok	
Gyártmányok	

6. Az ipar gyártmányai:

Textilipar	
Konfekciós ipar	
Papirosipar	
Kaucsukipar	
Viaszosvászonipar	
Bőripar	
Faipar	
Kefekötő- és szitakötőipar	
Fonásipar	
Ásványolajipar	
Olaj-, szappan- és gyertyaipar	
Vegyészeti ipar	
Üvegipar	
Kő- és agyagipar	
Vasipar	
Egyéb fémipar	
Gép- és elektrotechnikai ipar	
Járművek ipara	
Mű- és hangszeripar	
Nemesfémipar	
Irodalmi és műtárgyak	

Adatgyűjtés időköze: negyedévi.

c) A külkereskedelem értékei adatai.

Behozatal ¹⁾	
Kivitel ¹⁾	
Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet ²⁾	
Összes forgalom (behozatal, kivitel) ²⁾	

Adatgyűjtés időköze: havi.

d) Behozatal áruk szerint.³⁾

Nyers és megmunkált fa	
Szén	
Ásványolaj	
Nyersfémek	
Vasárak	
Gépek és készülékek	
Nyerspamut	
Pamutfonál és -céna	
Pamutszövet	
Gyapjúfonál	
Gyapjuszövet	
Selyem- és félselyemszövet	
Gaze, kreppsövet, tiszta selyemből	
Nyersbőrök	
Kikészített bőrök	
Papiros, és papirosárak	

Adatgyűjtés időköze: havi.

¹⁾ Indexszám, 1926/27 = 100. — Szezonindex, 12 havi mozgóátlag (a Bizottság által számítva).²⁾ Tizenkét havi mozgóátlag (a Bizottság által vezetett sorok).³⁾ Megadva az összehozatal %-ában (a Bizottság által számítva).

Adatgyűjtés kezdete

1924. I. évnegyed

1922. I.

1925. I.

e) *Kivétel áruk szerint.*

Búza ¹⁾	
Rozs ¹⁾	
Liszt ¹⁾	
Tengeri ¹⁾	
Kenyérliszt	
Vágó- és igásállatok összesen	1925. VI.
Vágó- és igásállatok, ebből szarvasmarha ¹⁾	
Vágó- és igásállatok, ebből ló	
Vágó- és igásállatok, ebből sertés ¹⁾	
Disznósír, szalonna ¹⁾	
Friss és elkészített hús, kolbász ¹⁾	
Baromfi összesen	
Baromfi összesen, ebből élő ¹⁾	1925. VI.
Baromfi összesen, ebből vágott ¹⁾	
Tojás ¹⁾	
Toll ¹⁾	
Cukor ¹⁾	
Vasfélgyártmányok ¹⁾	
Villamosgépek és készülékek ¹⁾	

Adatgyűjtés időköze: havi.

VII. CSOPORT.

Forgalmi adatok.

a) *A M. Á. V. forgalmi adatai:*

Vonatkilométer teljesítmény ²⁾	
Elegytonnakilométer teljesítmény millióban	
100,000 kocsitengely kilométer teljesítmény	
Szállított utasok száma ²⁾	1925. I.
Utaskilométer ²⁾	
Szállított áru ²⁾	
Árutonnakilométer ²⁾	
Kocsirakományok száma ²⁾	
Kezelési eredmény a) bevétel	
Kezelési eredmény b) kiadás	

Adatgyűjtés időköze: havi.

b) *Duna—Száva—Adriai vasút-
forgalmi adatai:*

Vonatkilométer teljesítmény	
Elegytonnakilométer teljesítmény millióban	
100,000 kocsitengely kilométer teljesítmény	
Szállított utasok száma	1925. I.
Utaskilométer	
Szállított áru	
Árutonna-kilométer	
Kocsirakományok száma	
Kezelési eredmény a) bevétel	
Kezelési eredmény b) kiadás	

Adatgyűjtés időköze: havi.

c) *Postaforgalom.*

(Posta-, távirat- és távbeszélőforg.) Közönséges levélpostai küldemények darabszáma	1926. VII.
---	------------

¹⁾ Megadva az összkivétel %-ában (a Bizottság által számítva).²⁾ Tizenkét havi mozgóátlag, szezonindex és szezontól mentesített sorok (a Bizottság által számítva).Adatgyűjtés
kezdeteAdatgyűjtés
kezdete

Ajánlott levélpostai küldemények darabszáma ¹⁾	
Értéklevelek és értékdobozok, stb. darabszáma	
Csomagok darabszáma ¹⁾	1925. VII.
Külföldi forgalomban szállított csomagok darabszáma	
Postautalványok darabszáma	
Postautalványok összege	
Táviratok darabszáma ¹⁾	
Távbeszélő főállomások száma	
Helyközi beszélgetések száma ¹⁾	
Budapesti helyi beszélgetések száma	
Rádióvevő berendezések száma	1925. XII.
Kezelési eredmény a) bevétel	1925. VII.
Kezelési eredmény b) kiadás	

Adatgyűjtés időköze: havi.

VIII. CSOPORT.

Gépjárműállomány.

1. *Magyarországon összesen:*

Személykocsik	
Teherkocsik	
Autóbuszok	
Bérautók	
Egyéb gépkocsik	1926. IV.
Gépkocsik együtt	
Melléküléssel motorkerékpárok	
Mellékülés nélküli motorkerékpárok	
Géperejű járművek együtt	

Adatgyűjtés időköze: havi.

1. a) *Magyarország összesen.**Havi növekedés vagy csökkenés.²⁾*

Személykocsik	
Teherkocsik	
Autóbuszok	
Bérautók	
Egyéb gépkocsik	1926. IV.
Gépkocsik együtt	
Melléküléssel motorkerékpárok	
Mellékülés nélküli motorkerékpárok	
Géperejű járművek együtt	

Adatgyűjtés időköze: havi.

2. *Budapesten.*

Személykocsik	
Teherkocsik	
Autóbuszok	
Bérautók	
Egyéb gépkocsik	1926. IV.
Gépkocsik együtt	
Melléküléssel motorkerékpárok	
Mellékülés nélküli motorkerékpárok	
Géperejű járművek együtt	

Adatgyűjtés időköze: havi.

¹⁾ Tizenkét havi mozgóátlag és szezonindex (a Bizottság által számítva).²⁾ A Bizottság által számított sorok.

2. a) *Budapesten havi növekedés vagy értécsökkenés.¹⁾*

Személykocsik	
Teherkocsik	
Autóbuszok	
Béраutók	
Egyéb gépkocsik	
Gépkocsik együtt	
Melléküléssel motorkerékpárok	
Mellékülés nélküli motorkerékpárok	
Géperejű járművek együtt	

Adatgyűjtés időköze: havi.

IX. CSOPORT.

Állami pénzügyek.

a) *Állami kiadások előirányzata.*

Államadóssági szolgálat (bruttó)	
Államadóssági szolgálat (nettó)	
Békeszerződési terhek	
Honvédelmi minisztérium, személyi kiad.	
Honvédelmi minisztérium, dologi stb. bruttó	
Honvédelmi minisztérium, dologi stb. nettó	
Belügyminisztérium, személyi kiad.	
Belügyminisztérium, dologi stb. bruttó	
Belügyminisztérium, dologi stb. nettó	
Pénzügyminisztérium, személyi kiad. bruttó	
Pénzügyminisztérium, dologi stb. nettó	
Pénzügyminisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Pénzügyminisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Vallás- és közokt. minisztérium, személyi kiadások	
Vallás- és közokt. minisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Vallás- és közokt. minisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Egyéb közigazgatás, személyi kiadások	
Egyéb közigazgatás, dologi kiadások stb. bruttó	
Egyéb közigazgatás, dologi kiadások stb. nettó	
Hozzájárulás az önkormányzatok, személyi kiadásaihoz	
Végkielégítések	
Nyugellátások	
Beruházások	
Összes bruttó kiadás	
Összes nettó kiadás	

Kormányzóság, személyi kiadások	
Kormányzóság, dologi kiadások stb. bruttó	
Kormányzóság, dologi kiadások stb. nettó	
Nemzetgyűlés, személyi kiadások	
Nemzetgyűlés, dologi kiadások stb. bruttó	
Nemzetgyűlés, dologi kiadások stb. nettó	

Adatgyűjtés kezdete

1926. IV.

1927. I.

1926. VII.

Legfőbb áll. számvevőszék, személyi kiadások	
Legfőbb áll. számvevőszék, dologi kiadások stb. bruttó	
Legfőbb áll. számvevőszék, dologi kiadások stb. nettó	
Közigazgatási bíróság, személyi kiadások	
Közigazgatási bíróság, dologi kiadások stb. bruttó	
Közigazgatási bíróság, dologi kiadások stb. nettó	
Orsz. Földbirtokrend. Bíróság, személyi kiadások	
Orsz. Földbirtokrend. Bíróság, dologi kiadások stb. bruttó	
Orsz. Földbirtokrend. Bíróság, dologi kiadások stb. nettó	
Miniszterelnökség, személyi kiadások	
Miniszterelnökség, dologi kiadások stb. bruttó	
Miniszterelnökség, dologi kiadások stb. nettó	
Külügyminisztérium, személyi kiadások	
Külügyminisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Külügyminisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Kereskedelmi minisztérium, személyi kiadások	
Kereskedelmi minisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Kereskedelmi minisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Földművelésügyi minisztérium, személyi kiadások	
Földművelésügyi minisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Földművelésügyi minisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Népj.- és munkaügyi minisztérium, személyi kiadások	
Népj.- és munkaügyi minisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Népj.- és munkaügyi minisztérium, dologi kiadások stb. nettó	
Igazságügyminisztérium, személyi kiadások	
Igazságügyminisztérium, dologi kiadások stb. bruttó	
Igazságügyminisztérium, dologi kiadások stb. nettó	

Adatgyűjtés időköze: havi.

b) *Állami bevételek előirányzata:*

Egyenesadók	
Forgalmi adók	
Illetékek	
Fogyasztási adók	
Vámjövedék	
Szacharin és osztályorsjáték	
Sójövedék bruttó	
Dohányjövedék bruttó	
Összes közszolgáltatási bevételek bruttó	
Tárcabevételek	
Fuvarozási illeték	
Közigazgatás összes bruttó bevétele.	

Adatgyűjtés időköze: havi.

Adatgyűjtés kezdete

1926. VII.

1926. VII.

¹⁾ A Bizottság által számított sorok.

c) Állami bevételek eredménye.	Adatgyűjtés kezdete
Egyenesadók	1926. VII.
Forgalmi adók	
Illetékek	
Fogyasztási adók	
Vámjövédék	
Szacharin és osztállysorsjáték	
Sójövédék bruttó	
Dohányjövédék bruttó	
Összes közszolgáltatási bevételek bruttó	
Tárcabevételek	
Fuvarozási illeték	
Közigazgatás összes bruttó bevétele	

Adatgyűjtés időköze: havi.

d) Állami bevételek. (Eredmény több vagy kevesebb.)	Adatgyűjtés kezdete
Egyenesadók	1926. VII.
Forgalmi adók	
Illetékek	
Fogyasztási adók	
Vámjövédék	
Szacharin és osztállysorsjáték	
Sójövédék bruttó	
Dohányjövédék bruttó	
Összes közszolgáltatási bevételek bruttó	
Tárcabevételek	
Fuvarozási illeték	
Közigazgatás összes bruttó bevétele	

Adatgyűjtés időköze: havi.

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A XXIII. szakosztály 1929 június hó 18-án délután 1/2 11 órakor tartott ülést Kertész János, keresk. főtanácsos elnöklete alatt. Az ülésen megjelentek: Castiglione Henrik, Dworak Ferenc Albert, Hetcés Alfréd, Schunda Károly és Szabadi Adolf tagok, Chmura László, Félix Aladár, Herpy Arnold, Lipp Ernő és Tieberger Imre szakértők.

A szakosztály körébe tartozó szakmák 1928. évi forgalmi és árviszonyairól Castiglione Henrik, kereskedelmi tanácsos terjesztett elő összefoglaló jelentést.

Hangszerek: A termelés tekintetében a viszonyok egyre nehezebbek. Egyes külföldi hangszerkészítők és kereskedők közvetlen összeköttetést keresnek a magyar fogyasztóközönsséggel. Hazai lapokban elhelyezett hirdetésekben ajánlják olcsó, de silány gyártmányaikat. Érthető, ha a mai viszonyok között a közönség szükségletei beszerzésénél elsősorban azok árát veszi tekintetbe.

Ez oknál fogva hangszeriparunk, mely a háború előtt virágzott, immár teljesen stagnál. A legtöbb hazai hangszergyár kénytelen volt üzemét visszafejleszteni.

Forgalmunk az 1927. évhez képest nagyon csökkent, kivéve a cimbalmot, melyet külföldön nemcsak az Amerikai Egyesült Államokban, hanem Nagy-Britanniában, Franciaországban, stb. igen nagy mértékben keresnek. Csak a megszállott területekre nincs módunk exportálni, mert ott minden magyar eredetű tárgy az irredentizmus egy-egy eszközének számít. Sajnos, a magyar középosztály — egykori legjobb vevőközönységünk — annyira elszegényedett, hogy ma már egyáltalán nem vásárol.

Grammofónbehozatalunk az 1928. évben lényegesen emelkedett. E cikkben belföldi gyártás nincs.

Kivételként csak javítási forgalmunk volt. Az árak az előző évvel szemben nem változtak.

Orvosi műszerek. Ezen a téren lényeges változásokról nem számolhatunk be.

A hazai műszergyártás az utóbbi években hanyatló tendenciát mutat, miután a szűk országhatárok közti fogyasztás a minimális értékesítési lehetőségeket nyújtja. Kivitelben pedig — megfelelő gépek híján — a versenyt Németországgal felvenni nem lehet. Egyedül a kézi erővel, illetve munkával előállított cikkekben lennének versenyképesek, melylyel azonban nagyobb keretek között nem érdemes foglalkozni.

A *műtőszobaberendezési* tárgyak készítése nagyobbbrészt itthon történik, kivéve néhány nehezebb típusú sterilizátort, melyek készítésére nem vagyunk berendezve.

Az *elektrotheraphiai* készülékek előállításánál lényegesebb változás nincs, kivéve, hogy újabban Röntgen-készülékeket is gyártanak itthon, melyek jóval olcsóbbak a külföldinél. A kapcsolókészülékek legnagyobbbrészt importáljuk.

A *laboratóriumi* és egyéb betegápolási cikkek, üvegáruk termelése terén változás nemigen észlelhető, miután hazai üveggyáraink ezekre a cikkekre nincsenek berendezve.

Egészségügyi és egyéb kötszerészeti bőrárakból, az itthoni ipar teljesen ki tudná a szükségletet elégíteni, mégis azt látjuk, hogy Ausztriából a tárgyalt évben 100%-kal többet hoztunk be, mint az előzőben, ami valószínűleg az itthoni nyersáru drágulásának tudható be.

Ami a fenti cikkek forgalmi és árviszonyait illeti, a múlt év különösebb eltolódást nem mutat s miután kizárólag betegápolási célra használtatnak,

csakis a minimális szükséglet nyer fedezetet. Az árak általában 5—10%-os emelkedést mutatnak, melyek az idei év folyamán csak fokozódni fognak.

Az *ernyőgyártás* kétszeresen megérezte az 1928. évben az idők viszontagságait. Egyrészt a viszonyok mostohasága, másrészt a példátlanul száraz esztendő, a fogyasztás óriási esését okozta, mely a gazdaságos termelést lehetetlenné tette.

Egyes cégek erőltetett kényszereladása, a költségeknek emelkedése csökkent forgalomnál, még a békebeli, jól megalapozott cégeket is alapjaikban támadta meg.

Az árak ennek megfelelően csökkenő irányt mutattak, bár az általános költségek folyton emelkedtek. A behozatal az 1925. évi import egyötöd részére csökkent anélkül, hogy ez a hazai termelést bármily irányban is fellendítette volna. Ez is a fellevevőképesség csökkenésének katasztrofális nagy méreteit dokumentálja.

Az *órák* forgalmában az 1928. év gazdasági viszonyainak megfelelően a kisexistencia szükségletét szolgáló olcsó nikkell- és egyszerű falióra behozatala csökkent. Csak a közepes áru importja mutat némi emelkedést.

Ennek arányában az egységértékek nagyrészt némileg magasabban kellett megállapítani, bár a termelő országok: Svájc és Németország racionális termelés útján lassan nyomják az árakat.

Feltűnő emelkedést mutat a zsebóraszerkezetek importja. Ezen szerkezetekhez szükséges arany óratokok már itthon is készülnek és kisiparosaink ezen a téren szép fejlődést mutatnak, amennyiben darabszámra már túlszárnyalják a kész aranyórák importját. Ez természetesen nem vonatkozik a kválításra.

Nyers — megvilágítatlan — film. A behozatali forgalom évről évre emelkedik s az elmúlt négy év alatt a növekedés már 80%-ot ért el. A tekintélyes összeget kitevő import kedvező perspektívát nyújtott egy magyar gyár alapítására. A vállalat meg is alakult, de rövid működés után beszüntette üzemét. Az egész világpiacot kezében tartó két külföldi nyersfilmgyárral nem bírta felvenni a versenyt. A forgalom állandó emelkedésének természetes oka van: egyrészt a mozgófényképfilmek növekvő importjával kapcsolatban emelkedik a feliratanyagszükséglet is, másrészt filmriportok, reklámfilmek, stb. céljaira is évről évre több nyersanyagot fogyaszt az ország. Az árviszonyok változatlanok

A mozgófényképfilmek forgalma és anyagértéke nem kapcsolatos a gazdasági helyzettel. A mozgófilmszükségletét nem befolyásolja más körülmény, csak a színházak száma, mely egyelőre még — a vidéken — növekedőben van. A tárgyalt évben még nem importáltak beszélőfilmet, melynek

kópiája — ha nem grammofónszerű hangos filmről van szó — drágább a rendesnél. Az értékadatok így közel azonosak a tavalyiakkal.

Viszont a filmek licenzára (monopoljog), mely szinte diagrammszerűen illusztrálja a filmvállalatok, illetve színházak üzletmenetét, az ország fizetési mérlegénél vétetik számításba, így külkereskedelmi forgalmunk értékelésénél erre nem terjeszkedünk ki.

A bizottság a jelentés felolvasása után a műszerek, hangszerek, órák, nemesfémek, ércpénz és más értékek, a nemesfémmfeldolgozás termékei; drága- és féldrágakövek és ezekből készült áruk, gomb, tű, olló, zsebkés, fésűárak, stb., díszműárak, játékszerek, fényképészeti papiros és üveglemez és a film 1928. évi egységértékeinek a megállapításával foglalkozott.

A **XXI. szakosztály** 1929 június hó 19-én délelőtt 11 órakor tartotta ülését *Gerliczy Béla*, keresk. főtanácsos elnöke alatt.

Az ülésen megjelentek: *Alföldy László*, *Beretvás Hugó*, *Scheibler Ede*, *Schweitzer Henrik*, *Stromfeld Ferenc*, *Szüllő Árpád* keresk. tanácsosok, *Klemm Károly* és *Landauer Péter* szakértők.

A forgalmi és áralakulási viszonyokat ismerető jelentést a *szakosztály elnöke* terjesztette elő.

Forgalom szempontjából az 1928. év az előző évhez képest lényeges változást nem mutat. Az építkezések megindulásától várt nagyobb élénkség, valamint a gyáripár kedvezőbb foglalkoztatása folytán remélt nagyobb forgalom nem hozta meg a szerszámgyártás erősebb foglalkoztatását, mert egyrészt az építkezések terjedelme a remélt mértéket nem érte el, másrészt a gyáripár beruházási szükséglete igen jelentékeny részben nyert a piacon lévő nagymennyiségű használt gép beszerzése által kielégítést.

Az árviszonyok — bár külföldi, főleg németországi árak emelkedő irányzatra hajlottak — nem mutattak lényeges változást, mely körülmény szintén a használt gépek erős versenyében leli magyarázatát. Készleteket csak igen kis részben adtak el a külföldön s ezért a külkereskedelmi statisztika adatai szempontjából csak kisebb jelentőséggel bírnak.

A termelési viszonyokban sem következett be javulás. A nyersanyagok, — melyeket a gépipár jórészt külföldről kénytelen beszerezni, — nagyjában változatlan árnívón állottak, csak az év vége felé mutatkozott az árak némi emelkedése. A munkabérek a megélhetés drágulásának arányában kisebb átlagos emelkedést mutatnak ugyan, de nagyjában változatlanoknak mondhatók.

Ha azonban ezek mellett az üzemköltségekben mutatkozó emelkedést is figyelembe vesszük, az 1928. évben a termelési viszonyok rosszabbodása állapítható meg.

A szakosztály a továbbiakban a gépek és készülékek 1928. évi egységértékeinek a megállapításával foglalkozott.

A XXII. szakosztály 1929 június hó 20-án délelőtt 11 órakor tartotta ülését nemeskoltai Stromszky Sándor, ker. főtan. elnöke alatt. Az ülésen megjelentek: *Holitscher Pál dr.*, *Horovitz György*, *Reimann Gyula*, *Röck István*, *Schweitzer Henrik*, *Velez Rezső* keresk. tanácsosok és *Becker Ágos*, *Werkner Artúr* szakértők.

A rádiókereskedelem 1928. évi helyzetéről *Velez Rezső* kereskedelmi tanácsos számolt be.

Ha az utóbbi évek üzleti forgalmát vizsgáljuk, úgy azt találjuk, hogy egyetlen egy árunak sem emelkedett oly mértékben a forgalma, mint a rádió-cikkeknek.

Ennek oka egyrészt a technika fejlődése, másrészt a polgárságnak és munkásságnak lecsökkent életstandardja. Csekély javadalmaik folytán nem engedhetik meg maguknak azon „fényűzést”, amelyet színház, hangverseny, vagy más előadás jelent. A rádió pótolja ezen szórakozást, természetesen jóval olcsóbban.

A rádió-cikkeknek előállításával hazánkban öt nagyobb gyár foglalkozik, amelyek közül három vevőcsöveket is állít elő. A többi gyárak főleg vevőkészülékek előállításával foglalkoznak.

A készülékek forgalma, amelyeket gyáraink állítottak elő és a külföldről hoztak be, 10.000 darabra tehető. Ezen készülékek természetesen mind rádiócsöves készülékek voltak. Ezekon kívül az amatőrök által előállított készülékek száma kb. 30—40.000 darab. Ebből következik, hogy a rádióalkatrészek szintén igen lényeges forgalmat értek el. Ezen szempontból más a helyzet nálunk mint külföldön, minthogy ott az amatőrök által előállított vevőkészülékek száma mindinkább csökken, míg nálunk az amatőrizmus még teljes virágzásában van.

Ami a gyári detektorkészülékeket illeti, azoknak a száma a múlt évben 50.000 darab volt.

Természetesen a készülékeknek ezen nagy számával egyidejűleg a hangszórók és egyéb gyártmányok, mint fejhallgatók, anódpótlók és akkumulátorok száma együtt emelkedett.

A rádióforgalomnak a növekedése különösen azóta volt szembeszökő, amióta megépítették az új adóállomást, multévi április óta az akkori 70.000 hallgató száma egy év alatt 220.000-re nőtt meg. Ezen óriási növekedés okozta azt, hogy Magyarországon a múlt évnek kereskedelme, legalább is november-december hónapokban, úgyszólván a rádió jegyében állt.

December hónapban kb. 150.000 előfizető volt. Igaz, hogy ezeknek túlnyomó része detektoros készüléket használ (kb. 50%-a), de mindennek dacára

bizonyosak vagyunk abban, hogy a rádiócső forgalma Magyarországon elérte a 250.000 darabot.

A technika fejlődése következtében mindinkább áttérnek a kézi munkáról tisztán gépi munkára, amelynek a következménye, hogy a tömegcikkeket — már pedig a rádiócsőnél csak erről lehet szó — csak gépi úton állítják elő. Ennek folytán az árak lényegesen csökkentek. Míg azelőtt egy jóminőségű rádiócsőnek az ára P 18—15 volt, addig ma már P 8—10-ért lehet ugyanolyan minőségűt kapni. Természetesen a rádiókereskedelem fellendülésében a nagy konkurrencia szintén jelentékenyen hozzájárul az áraknak csökkentéséhez.

Hazai gyáraink túlnyomólag exportra dolgoztak és különösen a Sz. H. Sz. államba és Romániába jelentékeny kivitelünk volt. Ez az export kereskedelmi mérlegünket a rádió-cikkekben jelentékenyen javította, noha másrészt importáltunk az országba rádió-cikkek. Ezen import főleg olyan gyártmányokra szorítkozott, amelyeket mi még nem állítunk elő, mint pl. speciális rádió vevőcsöveket (árnyékolt rácsú, váltakozó áramú csövek), továbbá adócsövek, egyenirányító csövek, erősítő berendezéseket, továbbá elektrodyn. hangszórókat.

Importunk nagyrészt tették az anódpótlók és egyenirányítók is, amelyek gyártásával múlt évben úgyszólván még egy gyárunk sem foglalkozott, azonban az év vége felé már jelentékeny lépéseket tettek arra nézve, hogy pótolják a külföldről behozott ilyenemű gyártmányokat.

A gazdasági helyzet, sajnos, nem volt a legkedvezőbb az elmúlt évben. Ez nagyon befolyásolta természetesen az eladási lehetőségeket is. Tekintettel az általános kis jövedelmekre, kereskedőink az egész vonalon kénytelenek voltak bevezetni a részletre való eladást, amelynek következménye volt, hogy a künnlevőségek erősen felszaporodtak és ezáltal immobillá lettek. A fizetések általában nagyon lassan folytak be, sőt a fizetésképtelenségek túlnyomó része erre vezethető vissza.

Ha most nézzük a jövőt, akkor azon meggyőződésnek kell helyt adnunk, hogy a rádióüzlet még mindig nagy fejlődésnek néz elébe.

Mint számos tapasztalat mutatja, mindazon hallgatók, akik kristálydetektorral kezdték, lámpás-készülékre térnek át és a fejhallgató helyét ad a hangszórónak.

A múlt év vége felé már erősen szembeszökő volt a rádió fejlődésének újabb iránya, mely a hálózati készülékben csúcsosodott ki. Gyáraink idejekorán felismerték az új helyzetet és teljes erővel fogtak hozzá hálózati vevőkészülékek gyártásához.

A rádióelőfizetők száma ez év első felében ugyanolyan arányban nőtt, mint a múlt évben és biztosra vehető, hogy az év végére számuk meg fog duplázódni a múlt évhez képest.

A rádiókereskedelem, mint hazánkban minden, szoros összefüggésben van az általános gazdasági helyzettel és így legelsősorban az aratással. Igaz ugyan, hogy az ideai hosszú tél hátráltatta a vetéseinket a beérésben, azonban remélhetőleg ez még megjavul. Minden jel arra mutat, hogy az ideai rádióforgalom a múlt évit többszörösen felül fogja mulni.

Az automobilszakma termelési és forgalmi viszonyait Horovitz György dr., kereskedelmi tanácsos ismertette.

Mindenekelőtt rá kell mutatni arra a szerepre, amelyet az autók és az autószerű motorikus gyártmányok, valamint kellékeik behozatala kereskedelmi mérlegünkben játszik. Ez a behozatal 1926-ban 22·6 millió P, 1927-ben 31·2 millió P, 1928-ban pedig 37 millió P értéknek felelt meg és így az utolsó évben az összdeficit 10%-át képezte. Ezen arányszám minden további fejtegetés nélkül bizonyítja, milyen fontossággal bír a honi autógyártás támogatása.

A magyar gyártmányok százalékos részesedése, amely az utolsó években 12% körül mozgott, a múlt évben még nem mutatott határozott javulást. Azonban a közszállításoknál és a taxisállításoknál már érezhetővé vált az erélyesebb támogatási politika és a folyó év első 5 hónapjában ez már azáltal jut kifejezésre, hogy az arányszám 12%-ról 19·5%-ra emelkedett.

A magyar gyártmányok ezen gyarapodása főképpen a francia és osztrák eredetű importok rovására ment végbe. Amióta — 1925 és 1926 folyamán — az amerikai import annyira előretört, hogy az összbehozatal nagyobb felét meghódította, a többi nálunk mérvadó autógyártó országok részesedése — Olaszország, Franciaország, Ausztria — lepadtak és csak az olasz import bír kilátással arra, hogy $\frac{1}{3}$ -ról $\frac{1}{10}$ -re leszállított részesedését megtartsa. Az amerikai eladás azonban az elmúlt 1928. évben az eddigi 50%-os részesedésén túl további jelentékeny lépést tett előre.

Egyébként a behozatal statisztikai számaiban visszatükröződik az automobilizmus mindinkább kikristályosodó gyakorlati szereplése, amely a sport-szerű jelleget már majdnem teljesen visszaszorította. Ez nemcsak abban jut kifejezésre, hogy a teherkocsik importjának az autók összbehozatalához való arányszáma tetemesen megnövekedett (1926-ban 8·5%, 1928-ban 14·3%), hanem abban is, hogy a csukott autók száma a nyitottakkal szemben feltűnően felszökött. Amíg ugyanis a személykocsik gyarapodása 1927-ben 1926-tal szemben 24%-kal emelkedett, addig a csukott kocsik gyarapodása 133%-nak felelt meg, holott a nyitott kocsiknál ugyanaz az arányszám csak 9%, az alvázaknál 18% volt. Még feltűnőbb a fejlődés ezen irányban 1927-ről 1928-ra, amikor ezen szám össz-

emelkedése 10% volt, holott a statisztika a csukott kocsiknál jelentős emelkedést, az alvázaknál pedig 36%-os apadást mutat!

Ezzel párhuzamosan észlelhető az is, hogy a nyitott kocsik és az alvázak súlya megnövekedett, ami a kényelmesebb, fényűzőbb, de máris kisebbségbe kerülő kocsiknak felel meg, holott a gyakorlati szolgálatra szánt csukott kocsik súlya kisebb lett. Ebben, valamint a csukott kocsik métermázsánkénti értékének leszállításában természetesen az amerikai import túlsúlya is kifejezésre jut.

Meg kell említeni azt is ezen számok boncolásánál, hogy a karosszéria nélküli alvázak behozatalának tetemes visszaesése káros hatással van a karosszériaiparnak fejlődésére. Az ebből származó differencia még kb. $\frac{1}{2}$ millió P-vel súlyosbítja kereskedelmi mérlegünknek az autolimport által okozott passzív tételét.

De dacára annak a gyakorlati jellegnek, amely a fenti számokban megnyilvánul és azt bizonyítja, hogy az automobil ma a közlekedés egyik legfőbb tényezője lett, a fejlődés nem tud a természetes szükséglettel lépést tartani. Kb. 25.000 autóval még növekednie kellene az ország állományának, ha csak az osztrák és cseh viszonyok átlagát el akarjuk érni. A mai gyarapodást véve alapul, ez a telítettség csak 6 év múlva következhetne be, mert a gyarapodás egyelőre állandó jelleget öltött. Így 1928-ban a behozatal az év 4 negyedében 734, 731, 859 és 867 db. autó volt, holott folyó év első negyedében a megfelelő szám 546-ra visszaesett. Ez nehéz pénzügyi helyzetünknek és tőkeszegénységünknek következménye. Az eladás, dacára az amerikai verseny által diktált nyomott színvonalának és a részletület igen rossz feltételeinek, viszonylagosan pang, ami abban leli magyarázatát, hogy a tervezési képesség nem annyira abból áll, hogy a vevő a kocsit árát kiegyenlíthesse, hanem azon alapul, hogy az üzemi költségeket viselhesse, amelyek évi 5.000 és 10.000 P között ingadoznak. Igen vékony népeiségünk azon rétege, amely erre képes. Mezőgazdaságunk krízise és iparunk a trianoni határozathoz képest való túldimenzionáltsága itt is kifejezésre jutnak.

A távíró- és távbeszélőkészülékek forgalmi és árviszonyairól Neuhold Kornél jelentését hallgatta meg a szakosztály.

A belföldi telefonforgalomnak legnagyobb részét a m. kir. posta részére szállított telefonközpontok, telefonkészülékek, biztosítók és alkotórészek képezik. Ezen forgalom, tekintettel arra, hogy a budapesti központok automatizálásának nagyrésze már elkészült, a múlt évhez képest minden esetre csökkent, de mivel még nincs minden központ automatizálva, a hátralévő átalakítás még mindig számottevő munkát ad.

A forgalomnak egy részét a vidéki központok átalakítási munkálatai és ezzel kapcsolatban a telefonkészülékek kicserélése teszik ki.

Az államvasutak és egyéb magánvasutak telefonszükséglete úgyszólván elenyésző. Új vonalak nem épülnek és a meglévő, nagyon lecsökkent számú vonal fenntartására elegendő telefonkészülék áll rendelkezésre, úgyhogy ezeknek utánpótlása igen kismérvű.

Újabban a magánjellegű telefonberendezések bevezetése a telefonkészülékeknek forgalmát bizonyos mértékben emeli, de ez is inkább Budapestre szorítkozik és egyelőre nem számottevő.

A belföldi szükségletet a hazai gyárak bőven el tudják látni, sőt a szükségletnek sokszorosát tudják előállítani, sajnos, teljesítőképességük csak igen kis mértékben van kihasználva. A belföldi szükséglet egy részét még mindig behozatallal fedezik, bár megállapítható, hogy ezek legnagyobb részét olyan speciális készülékek alkotják, amelyeket belföldön nem gyártanak. Ezekben a készülékekben a jelenlegi szükséglet kicsi, úgyhogy gyártásukra egyelőre nem érdemes berendezkedni.

A hazai gyárak a belföldi szükségleten kívül exportra is termelnek telefonkészülékeket és itt elsősorban Románia, Sz. H. Sz. állam és Bulgária jönnek mint exportterület számításba. Az exportot megnehezíti az a körülmény, hogy ezekben az államokban nagy a nemzetközi verseny. Főleg nehéz felvenni a versenyt Németország iparával és így súlyosan latbaesik az a körülmény is, hogy Németország Románia és Sz. H. Sz. állam részére jóvátételi számlára is eszközöl szállítást, ami természetesen a magyar ipar exportlehetőségét nagyban csökkenti, tekintettel arra, hogy ez a jóvátételi szállítás az említett államok szükségletének nagyrészét teszi ki.

Az árak alakulására vonatkozólag tisztelettel jelentem, hogy áremelkedés az időközben beállott anyagdrágulásra való tekintettel ugyan helyén lett volna, annak dacára a telefonkészülékek árai általánosságban nem emelkedtek. Az exportárakat a nagy versenyre való tekintettel, csökkenteni kellett, de még így is alig lehet felvenni a külföldi dumpingárakkal szemben a versenyt.

A távirdakészülékek jelentősége a telefónia fejlődésével és terjeszkedésével és utóbbi időben a rádió-telegráfia nagymértékű hódítása mellett évről-évre veszt jelentőségéből. A kereslet távirdakészülékekben úgyszólván semmi. Az összes gyárak nagyobb mennyiségű távirdakészülékekkel rendelkeznek, amelyeket belföldön egyáltalában nem lehet elhelyezni és úgyszólván csak a meglévő berendezések utánpótlására szolgálnak, de ez is nagyon kismérvű.

Az export ugyancsak igen kis jelentőségű. Az árak tekintetében nagy árcsökkenést kellett életbe-

léptetni, mert hisz úgyszólván meglévő készletek eladásáról van szó.

Az idesorolható cikkek legnagyobb részét az úgynevezett jelzőcsengők, különböző célra szolgáló jelzőkészülékek teszik ki. A kereslet ezen cikkekben egyenes arányban áll az építkezésekkel és a kedvező gazdasági⁹ helyzettel, amely lehetővé teszi, hogy a meglévő üzemek a berendezéseket modernizálják. Miután nagyobb mérvű építkezésről ezidőszerint, sajnos, nincs szó és a gazdasági helyzet sem kedvező, ezen cikkekben a kereslet az elmúlt évben igen kicsi volt úgy a belföldön, valamint a részünkre számbajöhető exportterületeken.

Ezen cikkek árai háborúelőtti paritáson állanak. Az összes felsorolt gyártmányok általános helyzete az, hogy a belföldi szükséglet a jövőben inkább csökkenni, mint emelkedni fog. Épp ezért a hazai gyárak létkérdése, hogy gyártmányaikat exportálhassák, ez pedig csak úgy lehetséges, ha a nyugati államok iparával a versenyt árban is fel tudják venni. A jelenlegi súlyos gazdasági viszonyok között tehát feltétlenül szükséges, hogy a gyárak exportképessége, kedvező szállítási tarifákkal és egyéb kedvezmények nyújtásával, lehetővé tétessék.

A IX. szakosztály 1929 június hó 21-én délelőtt 11 órakor tartott ülést *Bun József*, keresk. főtanácsos elnöke alatt. Az ülésen jelen voltak: *Betegh Péter*, *Hauswirth Ödön*, *Horváth Jenő*, *Lippman Frigyes dr.*, *Majthényi Béla*, *Neruda Nándor*, *Waldhauser Géza*, keresk. tanácsosok, *Baeder Hermann*, *Helvey Elek* és *Salamon Ödön*, szakértők. A szakosztály meghallgatta *Horváth Jenő*, kereskedelmi tanácsos előterjesztését, mely a szakosztály keretébe tartozó szakmák termelési, forgalmi és árviszonyait tárgyalta.

Búzakeményítőben a piaci forgalom az előző év keretei között mozgott. A termelést, minthogy a fogyasztás nem emelkedett, fokozni nem lehetett, mert amúgy is túltermelés van. Ennek következménye pedig az, hogy a meglévő gyárak termelőképességüknek csak kis hányadát tudják kihasználni, ami viszont a termelési költségek drágulására vezet. A termelés ily viszonyok mellett nem jövedelmező. A piaci árak 1928. évben normális szinten mozogtak, már amennyire azt a gyárak közötti éles verseny megengedte.

Búzacsiriz fogyasztása évről évre csökken, mert csak a kéziiparosok — cipészek — használják; a gyári cipőipar pótlóanyagokat alkalmaz. E cikkben is túltermelés mutatkozik.

Mindkét cikkben a kivitel csak veszteséges, dumping árakon lehetséges, mert minden ország nagy beviteli vámokkal védekezik idegen áru behozatala ellen.

Az exportüzletet csak az üzem fenntarthatósága és a munkások és egyéb alkalmazottak foglalkoztatása végett folytatják.

Az enyvnek a belföldi piacon való elhelyezése — az asztalosipar szomorú helyzete folytán, — igen nagy nehézségekbe ütközött, mit még fokozott az orosz enyv importja. Szovjet-Oroszország Magyarországra dumping áron szállított enyvet.

Az árak a nyersanyagok emelkedése dacára csak lényegtelenül változtak. A hazai enyvgyárak 1928. év folyamán is mindent elkövettek termelésük fokozására és áldozatok árán külföldről importáltak nyersanyagot: így sikerült is a múlt év termelését valamivel fokozni.

A fokozott termelés folytán előállott fölösleget a gyárak — bár nyomott áron — külföldre vitték ki.

Illóolajok behozatali értéke 1928. évben elég tekintélyes összeget tett ki és az előző évhez viszonyítva nem csökkent. Ezzel szemben emelkedett a gyógynövényekből gyártott illóolajexportunk (mentha-olaj, corriander-, boróka-, kamilla-, vermouth-, zsálya-, édeskömény- és konyakolaj). Az árak általában változatlanok voltak. A világpiaci áralakulást az amerikai helyzet befolyásolta.

Illatanyagok behozatala szintén változatlanul fennállott és e cikkeknel sem volt lényeges eltérés a múlt évi árakhoz képest.

1928. esztendőben egy hazai gyárunk ecetsav- és acetongyártásra rendezkedett be. Ezeket a cikkeket az ország megcsónkítása óta Magyarországon nem termelték.

Festékiparunk az utóbbi években minőség tekintetében igen hatalmas lépéseket tett előre. A nagy belföldi gyárak — egyes speciális festékektől eltekintve, amelyeket a belföldön nem állítanak elő — minden szükségletet fedezni tudnának, mégis nagymértékű behozatal mutatkozik, ami annak az eléggé el nem ítéhető, gyakran tapasztalt oknak tulajdonítható, hogy a magyar fogyasztó előtt a külföldi árunak még mindig nagyobb vonzóereje van.

A gyárak 50%-kal redukált üzemekkel is szükségleten felül termelnek, ennek folytán áruikat még áldozatok árán is a hazai piacon elhelyezni törek-szenek, ami nagy árrombolást von maga után. A rendkívüli éles verseny folytán a magyar festékipar nemcsak hogy nem jut abba a helyzetbe, hogy a neki törvényben biztosított vámvédelmet igénybe vehesse, hanem olyan olcsó áron kénytelen az áruit elhelyezni, hogy átlagban 20%-kal a világpiaci árak alatt maradnak.

Ily körülmények természetesen lehetetlenné tesznek minden észszerű és jövedelmező munkát.

Az aszfaltgyárak helyzete az elmúlt évekhez képest némi javulást mutat, ami a lassan meginduló útépítéssel van kapcsolatban. Ebben az ipar-

ágban is az a — hazánkban sajnos már gyakori — jelenség volt észlelhető, hogy a kedvező konjunktúra új vállalatoknak és vállalkozóknak ébresztette fel a figyelmét, kik az útépítésben túl nagy lehetőségeket látva, mind erre az iparágra vetették magukat, minek következtében túltermelés és éles verseny fejlődött ki.

A falepárlási-ipar még mindig csak egy ipar-telepre szorítkozik, nagy gyáraink és azokhoz tartozó erdőségek határainkon kívül fekszenek.

Szénlepárlással főleg a Bpest Szkfv. Gázgyár, továbbá több kisebb vidéki gázgyár foglalkozik és ennek termékeit, a gáztól eltekintve, kátrányt, kokszt, különböző olajokat könnyen és jó áron tudják értékesíteni.

Újabban szénlepárlási eljárásokkal nagy szén-telepeink foglalkoznak, az újabb rendszerű (Bergius stb.) szénlepárlási eljárások útján, de ezek még a kísérleti állapoton túl nem jutottak.

Az aszfaltföld behozatala egyre csökken, ára azonban kb. 10%-kal növekedett. A csökkenő tendencia arra mutat, hogy útburkolásoknál inkább olcsóbb eljáráshoz folyamodnak, melyek aszfaltot, bitument, petrolszurkot használnak fel. Hazai termelés e cikkben nincsen.

Feltűnő, hogy az aszfalt-bitumen behozatala igen lényegesen csökkent, átlagára pedig kb. 20 pengőről 30 pengőre emelkedett. Ez annak tulajdonítható, hogy a kötelező hatályú vámtarifa határozata szerint most már ásványolaj, szurok nem jöhet be aszfalt-bitumen néven vámmentesen. Hazai termelés e cikkben sincs.

A kőszén- és barnaszén-kátrány behozatala csökkent, ami a hazai barnaszén-kátrányiparral van összefüggésben. Az ár alig változott.

Kőszén-kátrányolajok behozatala emelkedett. Az emelkedés majdnem tisztán a nehéz olajokra esik, amelyeket kizárólag talpfa és egyéb faneműek telítésére hoznak be, főképen a M. Á. V.

Hazai termelés nehéz olajokból csökkent, ellenben a M. Á. V. ugyancsak talpfa impregnálására ma már jelentős mennyiségű hazai barnaszén-kátrányolajat is felhasznál.

Ásványolaj, goudron és szurok behozatala emelkedett, ami összefüggésben van az aszfalt-bitumen-nél említett vámhatározat folytán bekövetkezett csökkenéssel.

A gyógynövényeknek a kereslet szempontjából jó piacuk volt. Az exportőrök készleteiket 95%-ig kiárusították. Különösen nagy forgalom volt székfűvirág, maszlaglevél és csalánlevélben. A termelés csupán székfűvirágban és bodzavirágban volt az átlagnál kevesebb, a többi cikkekből a szokásos évi mennyiség állott az exportőrök rendelkezésére. Az elért árak tekintetében az eredmény már nem olyan kielégítő, mert a nagy verseny, belföldön a felvevő-

képesség csökkenése, külföldön alacsonyabb egy-ségárakban jutott kifejezésre.

Ugyancsak a nyomott gazdasági helyzettel össz-hangban van, hogy a számlakövetelések vontatot-tan folytak be és így az exportöröket kamatveszte-ség címén is károsodás érte.

Fenti okoknál fogva az exportcégek nagy vesz-teséggel zárták le az üzletét.

Gyantákban és termékeikben továbbra is be-hozatalra vagyunk szorulva, kilátás sincs arra, hogy ez a helyzet megváltozzék. Az árak nagy fluktuá-ciónak voltak alávetve és elsősorban az amerikai piachoz alkalmazkodnak.

A robbantóanyagok nyersanyagának nagy ré-szét importáljuk. Így toluolt, gyapotot, salétromsa-vat, trinitrotoluolt. Glycerin szükségletünket teljes mértékben hazai iparunk fedezi. Most rendezkedünk be salétromsav és trinitrotoluol gyártására. Ha ezen iparvállalatunk üzembe kerül, úgy robbantóanyagok nyersanyagai közül csupán a gyapotot leszünk kénytelenek importálni.

A robbantóanyagokra berendezkedett iparvál-lalataink abban a kellemes helyzetben vannak, hogy a hazai szükséglet 100%-át fedezik.

A jelentésből kitűnik, hogy gyári iparunk na-gyobb része válságos időket él. A hazai gyárak fe-lére csökkentett üzemmel is szükségleten felül ter-melnek. Ennek több oka van:

Megcsökkentett országunk fogyasztóképessége erősen lecsökkent.

A felesleget exportálni lehetetlen, mert az ösz-szes államok védővámokkal akadályozzák meg a

külföldi áruk beözönlését. Ha egyes gyárak mégis vállalkoznak a lehetetlenre és exportálnak, úgy ez a vállalkozás csak veszteséges eredménnyel zárulhat.

A belföldi fogyasztó a hazai gyártmányokkal szemben elfogult és szívesebben vásárol külföldi árut. Ennek következménye az, hogy a kevés bel-földi fogyasztás igen tekintélyes részét is külföldi gyárak látják el. A hazai gyárak még áldozatok árán is iparkodnak a belföldi piacon elhelyezni gyártmányaikat.

A belföldi fogyasztó elfogultságát, közömbössé-gét, a magyar ipar nagyszerű teljesítményével szem-ben, minden eszközzel meg kell törni. E célból he-lyes, hogy nemzetközi vásárokkal és Magyar-Hét jelszóval megindított pár napos propagandával a magyar áruk iránt szimpátiát iparkodunk felkel-teni. De ezzel komoly eredményeket elérni nem le-het. Ennél sokkal mélyebben jár a kormány azon rendelete, miszerint közszállításoktól eltiltja mind-azon külföldi árukat, amiket idehaza egyenrangú minőségben gyártanak.

A gyakorlati életben a szóbanforgó rendelet tö-kéletes végrehajtása nem mindig tapasztalható.

A szakosztály a keményítő, fehérje, enyv és termékei; ragasztószerek, robbantó-, gyújtó- és vi-lágítóipari készítmények, műanyagok, festőkészít-mények és festékek, illóolajok, illatanyagok és illat-szerek, gyanták és ezek termékei, gyógynövények, az aszfalt, szén- és falepárlási termékek 1928. évi egy-ségértékeinek megállapításával foglalkozott. Az ülé-seken *Sibelka-Perleberg* Arthur dr. min. s. fog. volt az előadó.

Kisebb közlemények.

Petites communications.

Nemzetközi Statisztikai Intézet XVIII. ülészaka.

La XVIIIe Session de l'Institut International de Statistique.

Les Sessions de l'Institut International de Sta-tistique, tenues depuis sa fondation (1885) toutes les deux années dans une autre capitale, sont toujours un grand événement scientifique.

La XVIIIe Session devant avoir lieu cette an-née à V a r s o v i e, les statisticiens qui y viendront de tous les points du monde s'y rendront compte, outre des problèmes les plus nouveaux de la statis-tique internationale, du niveau élevé atteint par le service de statistique de la nouvelle Pologne, et de la vie économique et intellectuelle du pays.

En collaboration avec l'actif Comité d'organi-sation, dont le président est M. B u z e k, sénateur, directeur de l'Office de statistique de la Pologne et le secrétaire général M. le professeur P i e k a l k i e-w i c z, le Bureau de l'Institut, ayant pour président M. D e l a t o u r et pour secrétaire général M. M e t-

A Nemzetközi Statisztikai Intézet, mely meg-alapítása — 1885 — óta két évenként más és más állam fővárosában rendez meg tudományos ese-ményszámba menő hagyományos kongresszusait, XVIII. ülészaka alkalmából a lengyel fővárosba, *Varsóba* látogat el. A világ minden tájáról egybegyűlő statisztikusok tehát ezúttal egyrészt a nemzetközi sta-tisztika legújabb aktuális problémáiról, másrészt az új lengyel állam máris magasszínvonalú statisztikai szolgálatáról, valamint az ország gazdasági és kul-turális életéről tájékozódhatnak és győződhetnek meg.

Az Intézet vezetősége — élén *Delatour* elnökkel és *Methorst* főtitkárral — a kongresszus agilis szer-vezőbizottságával karöltve, mely utóbbinak munká-latait mint elnök *Buzek* szenátor, a lengyel hivata-los statisztikai szolgálat vezetője és mint főtitkár

horst, a dressé un programme instructif et riche au point de vue scientifique et social.

Les questions devant être discutées furent, comme auparavant, convenablement préparées non seulement par le Bureau de l'Institut et l'Office Permanent de la Haye, mais aussi par les Commissions spéciales et les Comités mixtes créés d'accord avec d'autres institutions internationales. Cette préparation soignée, ainsi que les rapports et communications envoyés aux membres et aux invités de l'Institut, contribueront certainement beaucoup au succès de la XVIIIe Session.

Les questions mises à l'ordre du jour et réparées, comme précédemment, entre trois Sections, sont, d'après le programme préliminaire, les suivantes:

Ire Section: Méthode et Démographie.

1. Rapport du Comité mixte pour la revision de la nomenclature des causes de décès (rapporteur M. Huber).

2. Enregistrement des naissances dans la dernière période de l'année (rapporteur M. Gini).

3. Exposé des travaux de la Commission pour la statistique des grandes villes (rapporteur M. G. Thirring).

4. Statistique des migrations (rapporteur M. Zahn).

IIe Section: Statistique économique.

1. Exposé des travaux de la Commission mixte d'études de statistiques économiques (rapporteur M. Néculcéa).

2. Statistique des occupations productives des femmes (rapporteur M. Zahn).

3. Travaux de la Commission chargée de l'étude des éléments statistiques les plus instructifs en vue des prévisions économiques, à rassembler dans les principaux pays (rapporteurs MM. Bowley, Breisky, Gini, March, Persons et Wagemann).

4. Statistique des transports à l'intérieur (rapporteur M. Girard.)

5. Statistique du montant des transactions des établissements commerciaux (rapporteur M. Jensen).

IIIe Section: Statistiques Sociales.

1. Travaux de la Commission mixte de statistique intellectuelle (rapporteur M. March).

2. Statistique des logements (rapporteur M. Pribram).

3. Statistique des accidents du travail (rapporteur M. Feig).

4. Enseignement de la statistique à l'Université (rapporteur M. Meerwarth).

5. Statistique criminelle (rapporteur M. de Roos). Probablement, de nombreux autres rapports et

Piekalkiewicz professzor vezette, tudományos és társadalmi tekintetben egyaránt tanulságos és gazdag programot dolgozott ki a varsói kongresszusra. A tudományos vita tárgyát alkotó kérdéseket ezúttal is alapos előkészítés előzte meg, nemcsak az Intézet tisztikara és állandó hivatala, hanem speciális bizottságai, valamint a nemzetközi élet más intézményeivel közösen alkotott bizottságok részéről is. Ez a gondos előkészítés és a tagoknak s meghívottaknak előre megküldött jelentések és előadmányok nagyban hozzájárulhatnak az ülészek sikeréhez.

A XVIII. kongresszus ezúttal is három szakosztályban veszi sorra a napirenden szereplő kérdéseket. Az előzetes tárgyrend szerint az egyes programpontok a következők lesznek:

I. osztály. Módszertan és demográfia.

1. A halálteki nomenklatúra revíziójára alakított Vegyes Bizottság jelentése (előadó: Huber).

2. A születéseknek az év utolsó periódusában való bejegyzése (előadó: Gini).

3. Jelentés a nagyvárosok statisztikai bizottságának munkálatairól (előadó: Thirring G.).

4. A vándorlások statisztikája (előadó: Zahn).

II. osztály. Gazdasági statisztika.

1. Jelentés a Gazdaságstatisztikai Vegyes Bizottság munkálatairól (előadó: Néculcéa).

2. A női kereső tevékenység statisztikája (előadó: Zahn).

3. A gazdasági prevíziók tekintetében legtanulságosabb s a főbb államokban összegyűjtendő statisztikai elemek tanulmányozására alakított bizottság munkálatai (előadók: Bowley, Breisky, Gini, March, Persons, Wagemann.)

4. Belföldi szállítási statisztika (előadó: Girard).

5. A kereskedelmi üzleti tranzakciókra vonatkozó statisztika (előadó: Jensen).

III. osztály. Szociális statisztika.

1. Az intellektuális statisztikai Vegyes Bizottság munkálatai (előadó: March).

2. Lakásstatisztika (előadó: Pribram).

3. Munkabaleseti statisztika (előadó: Feig).

4. A statisztika egyetemi oktatása (előadó: Meerwarth).

5. Bűnügyi statisztika (előadó: de Roos).

A felsorolt tárgypontokon kívül előreláthatólag több más jelentés és javaslat is fog szerepelni a var-

voeux figureront encore à l'ordre du jour définitif de la Session de Varsovie; ainsi M. Frédéric Fellner a l'intention d'y présenter sa nouvelle étude relative à la fortune nationale de la Hongrie.

Le séance d'ouverture a été fixée au 21 août par le Comité d'organisation. Les séances des Sections, ainsi que les séances plénières, seront tenues les 21, 22, 23 et 24 août; en outre, plusieurs réceptions et réunions auront lieu en l'honneur des personnalités assistant à la Session, qui iront ensuite visiter Posen et Cracovie.

Le gouvernement hongrois sera représenté par MM. Béla Földes, conseiller intime, membre honoraire de l'Institut, Alojse Kovács, sous-secrétaire d'Etat et Gustave Thirring, président de la Société Hongroise de Statistique, membres titulaires de l'Institut. Des autres membres hongrois, M. Frédéric Fellner, professeur d'Université, sera également présent; M. Alexandre Dobrovits, conseiller de section minist., rédacteur de la Revue, et M. Louis Thirring, rédacteur minist. y assisteront comme invités.

Személyi hírek. — Nouvelles personnelles.

Paul Weigel †. L'illustre directeur du Bureau de statistique de la ville de Leipzig, M. Paul Weigel, est mort subitement le 1er juin 1929, à l'âge de 56 ans, dans la plénitude de ses forces, à Oberhof (Thuringe) où il se proposait de passer ses vacances.

Entré en 1902, ayant fait son droit, au Bureau de statistique de Leipzig, M. Weigel en devint à peine de 7 ans après chef intérimaire et en 1910 directeur. L'activité précieuse et inlassable qu'il y déployait lui a valu une position distinguée dans la société des statisticiens municipaux de l'Allemagne. D'abord vice-président, ensuite, depuis 1928, président de la Fédération des Statisticiens Municipaux Allemands, il dirigea, avec une compétence et un tact très appréciés, les travaux de la Conférence tenue peu avant sa mort à Cologne par la Fédération.

Ces dernières années, M. Weigel rédigea, en collaboration avec M. Seutemann, statisticien de Hanovre, l'Annuaire Statistique des Villes Allemandes, ouvrage d'un grand intérêt pratique; et c'est à lui qu'on doit, pour une grande part, que les récents volumes de l'Annuaire, dont la publication fut reprise après la guerre, ont pu paraître régulièrement et augmenté en matières et en valeur. Il s'est signalé également par ses études. Outre plusieurs rapports rédigés avec soin pour les Conférences de la Fédération des Statisticiens Municipaux Allemands, il a écrit, faisant preuve d'une haute documentation méthodologique et d'un grand sens pratique, de nombreuses études pour le Deutsches Sta-

sói kongresszus végleges tárgyrendjén; így Fellner Frigyes Magyarország nemzeti vagyonáról frott új munkáját is bemutatni szándékozik az Intézet varsói ülészakán.

Az ülészak megnyitó ülését folyó év augusztus 21-re tűzte ki a szervezőbizottság. Az egyes osztályülések és teljes ülések 21—24-én fognak lezajlani s ugyanakkor több fogadtatás és társadalmi összejövétel fog a résztvevők szórakoztatásáról gondoskodni. A tulajdonképeni kongresszusi napokhoz kapcsolódik egy kirándulás Posenbe és Krakkóba.

A magyar kormányt az Intézet varsói ülészakán Földes Béla b. t. t., az Intézet tiszteletbeli tagja, Kovács Alajos h. államtitkár és Thirring Gusztáv, a Magyar Statisztikai Társaság elnöke — mindketten az Intézet rendes tagjai — képviselik. Az Intézet magyar tagjai közül jelen lesz még a kongresszuson Fellner Frigyes egyetemi tanár s mint meghívott vesz részt a varsói ülészakon Dobrovits Sándor dr. min. osztálytanácsos, a Szemle szerkesztője és Thirring Lajos dr. min. fogalmazó.

Weigel Pál †. 1929 június 1-én a thüringiai Oberhofban, ahol szabadságidejét szándékozott eltölteni, munkaerejének teljében, 56 éves korban váratlanul elhunyt Weigel Pál, Lipcse város statisztikai hivatalának neves igazgatója. Weigel jogtudományi tanulmányainak befejezése után 1902-ben lépett Lipcse statisztikai hivatalának szolgálatába s alig 7 évvel később már ideiglenes vezetője, 1910-ben pedig igazgatója lett e hivatalnak. Ebben a minőségben kifejtett agilis és értékes munkásságával előkelő pozíciót vívott ki a német városi statisztikusok társaságában és előbb alelnöke, majd 1928-ban elnöke lett a Német Városi Statisztikusok Szövetségének; a Szövetség kevéssel halála előtt megtartott kölni konferenciájának munkálatait még ő irányította nagy szakértelemmel és tapintattal. Az elmúlt években Seutemann hannoveri statisztikussal közösen Weigel szerkesztette a Német Városok Statisztikai Évkönyvét is, ezt a nagy gyakorlati hasznú kiadványt, s nagyrészt az ő érdeme, hogy a háború alatt abbamaradt kiadványsorozat újabb kötetei egyre gazdagodó, értékes tartalommal ismét rendszeresen megjelenhettek. Weigel neve a szakirodalomban egyébként is jócsengésű volt: nemesak a Német Városi Statisztikusok Szövetségének konferenciái elé terjesztett több gondosan kidolgozott referátumot, hanem a Deutsches Statistisches Zentralblatt, az Allgemeines Statistisches Archiv és a Handwörterbuch der Staatswissenschaften hasábjain is számos kisebb-nagyobb dolgozatot mutatott be és

tistisches Zentralblatt, l'Allgemeines Statistisches Archiv et le Handwörterbuch der Staatswissenschaften, dont celle relative à la statistique du tourisme a paru en traduction hongroise dans le Városi Szemle (Revue de Villes), et rédigea les publications remarquables du Bureau de statistique de la ville de Leipzig. Par la mort soudaine de M. Weigel, la statistique urbaine allemande a perdu un de ses représentants les plus actifs.

tett tanubizonyoságot módszertani képzettségéről, valamint nagy gyakorlati érzékéről; e dolgozatai közül az idegenforgalmi statisztikáról szóló a Városi Szemle egyik számában magyar nyelven is megjelent. Természetesen a lipcei hivatal értékes kiadványait is Weigel szerkesztette. A német városi statisztika talán legagilisabb reprezentánsát vesztette el váratlan elhunytával.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzintézeti betétek. — A részvények értéke. — Fizetéseptelenségek. — Váltóvások. — Gazdasági jelzőtábla. — Rajzok a gazdasági jelzőtáblához. — Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilités. — Lettres de change protestées. — Tableau économique. — Graphiques au tableau économique.

Mouvement de la population. En juin 1929, on a contracté 5.031 mariages en Hongrie, soit 450 de plus qu'en juin 1928. Les naissances vivantes ont continué à diminuer, on en a enregistré 16.250 (1.464 de moins qu'au mois correspondant de 1928). Le nombre des décès (11.065) a diminué de 674; celui des décès au-dessous de 1 an (2.629) a été inférieur de 497 au chiffre correspondant de juin 1928. Le nombre des décès par tuberculose (1.722) a également diminué (— 60) par rapport à juin 1928. A cause de la diminution des naissances, l'accroissement naturel a été inférieur de 799 au mois correspondant de 1928. Le nombre proportionnel de l'accroissement est tombé de 8·5‰ en juin 1928 à 7·3‰ en juin 1929.

Chômage. Le nombre des chômeurs inscrits en juin 1929 (14.708) par les syndicats socialistes chrétiens et social-démocrates a dépassé de 6·1% le chiffre correspondant de juin 1928 et de 4·7% celui du mois précédent. Parmi les chômeurs, il y a eu 86·4% d'hommes (4·2% de plus qu'en mai) et 13·6 de femmes (7·8% de plus qu'en mai). A Budapest le nombre des sans-travail, représentant 54% du nombre total, a été inférieur de 1·2% au mois précédent; par contre en province il y avait plus de chômeurs (+ 12·5%) qu'en mai. Au point de vue des professions, par rapport au mois précédent, le chômage a le plus augmenté dans l'industrie du bâtiment (+ 26·6%), dans l'industrie de l'alimentation (+ 8·9%) et dans celle de l'habillement (+ 20·4%). La diminution a été la plus vive chez les employés d'hôtel et de restaurant (— 35·2%).

Les Offices de placement ont enregistré 14.801 demandes, 8.213 offres d'emploi et 5.447 placements. On a placé 36·8% des chômeurs ayant demandé du travail (en mai 33·9%); à Budapest 28·0%, en province 52%. Sur 100 offres d'emploi, il y eut 214 demandes à Budapest et 141 en province; en moyenne, 180.

L'effectif des véhicules à moteur montait fin juin à 27.352, dépassant de 820 unités (3·1%) celui du mois précédent. C'est le nombre des autobus qui s'est élevé le plus; il est monté de 577 en mai à 623 en juin, présentant une augmentation de 8% par rapport à mai. Comparativement au mois précédent, aux automobiles à personnes l'accroissement a été de 2·7%; aux autos de louage, 1·1%; aux camions automobiles, 2·3%; aux motocyclettes, 4%.

De l'effectif total Budapest avait 54·7% (14.964 unités), soit 3·6% de plus qu'en mai.

Formation des prix. De fin mai à fin juin, l'indice des prix de gros a reculé de 129 à 127. Parmi les denrées alimentaires et les produits agricoles, il y eut une baisse essentielle sur l'orge, l'avoine, les haricots et la pomme de terre, tandis que les produits animaux ont légèrement augmenté. Dans les groupes des produits des mines et de l'industrie, on a constaté une insignifiante fluctuation de prix.

L'indice du coût de la vie, en y comprenant le loyer, a baissé de 122·4 à 119·7 à cause de la diminution des prix d'alimentation et d'habillement. Le loyer, ainsi que le prix de l'éclairage et du chauffage, n'ont pas varié. En le calculant sans le loyer, l'indice du coût de la vie a fléchi de 133·7 en mai à 130·2 en juin.

Dépôts en banque. Aux 13 principaux établissements de crédit budapestois et à la Caisse d'épargne postale, les dépôts d'épargne se sont élevés en juin à 559·6 millions de pengős (+ 13·1 millions), représentant 55·8% de l'effectif de 1913.

Les dépôts sur comptes courants y ont diminué de 907·8 millions de pengős à la fin de mai à 893·0 millions (— 14·8 millions). Cette diminution a été due au retrait de dépôts placés

en valeurs intérieures; ceux en monnaies étrangères présentent une augmentation.

Aux monts-de-piété (centre et intermédiaires) de la Caisse d'épargne postale, les prêts sur gage (objets en or, en argent, bijoux, autres objets) ayant représenté en juin 1929 4.5 millions de pengős et les dégagements (y compris les enchères) 3.7 millions, l'effectif des prêts s'élevait au 30 juin à 22 millions.

L'indice des actions cotées à la Bourse de Budapest a baissé en juin de 17.1 à 16.6. Il y a eu baisse considérable sur les actions d'imprimeries, de raffineries de sucre, d'entreprises de gaz et d'électricité, de brasseries et de distilleries. Seules les actions de minoteries se sont améliorées notablement.

Insolvabilités. En juin 1929 on a enregistré 204 nouvelles insolvabilités, soit 13 de plus qu'en mai (191). Le total des actifs a été de 6.501 mille pengős; celui des passifs 10.136 mille. Le nombre des insolvabilités terminées (163) a dépassé de 29 celui du mois précédent; les actifs (6.283 mille pengős) en étaient presque le double de ceux de mai et les passifs (10.239 mille pengős) ont aussi fort dépassé ceux du mois précédent (5.907 mille p.).

Des nouvelles insolvabilités 43 (21%) ont eu lieu à Budapest avec 2,106.187 pengős d'actifs et 3,440.026 p. de passifs. A Budapest on a clos 43 insolvabilités (26%), avec 1,818.159 pengős d'actifs et 3,563.995 p. de passifs.

Les lettres de change protestées en juin 1929 ont dépassé tant en nombre (12.995, soit + 86) qu'en valeur (9.589 mille pengős) les chiffres correspondants du mois précédent (quant à la valeur 8.543 mille p.).

A Budapest on a protesté 4.311 lettres de change (33.2% du nombre total), d'une valeur de 4,016.122 pengős.

★

Népmozgalom. Magyarországon 1929 június havában 5.031 házasságot kötöttek, 450-nel többet, mint az előző év június havában. Az elveszületések száma 16.250, ismét kevesebb 1.464-gyel az előző év júniusánál. A halálozások száma 11.065, ugyan-csak esett 674-gyel. Egy éven alul elhalt 2.629 gyermek, 497-tel kevesebb, mint 1928-ban. A gümőkórban elhaltak száma 1.722, szintén esett, az előző év júniusánál, 60-nal kevesebb. A természetes szaporodás, tekintettel a születések csökkenésére, kevesebb 790-nel, mint az előző év ugyanezen hónapjában. A szaporodás arányszáma eszerint a múltévi 8.5^o/₀₀-ról 7.3^o/₀₀-re esett.

Munkanélküliség. A keresztényszociálista és szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma 14.708, 1929 június ha-

vában, 6.1%-kal multa felül az előző év június és 4.7%-kal az ugyanezen év május havában nyilván-tartott munkanélküliek számát. A munkanélküliek közül 86.4% volt a férfi és 13.6% volt nő. A férfi munkanélküliek száma 4.2%-kal, a nőké 7.8%-kal nagyobb volt, mint az előző hónapban. Budapesti tartózkodású volt a munkanélkülieknek 54%-a. Budapesten az előző hónaphoz képest 1.2%-kal kevesebb a munkanélküli, mint májusban, ellenben vidéken 12.5%-kal több, mint az előző hónapban. Foglalkozás szerinti megoszlásnál legjobban emelkedett a munkanélküliség: az építőiparban (26.6%), a ruházati iparban (20.4%) és az ételme-zési iparban (8.9%). Legnagyobb a csökkenés a szállodai és éttermi alkalmazottaknál (35.2%).

A Hatósági munkaközvetítők 14.801 munkakeresőt, 8.213 munkahelyet és 5.447 munkaközvetítést tartottak nyilván. A munkakeresők közül 36.8% (májusban 33.9%), a fővárosban 28.0%, vidéken 52% volt elhelyezhető. Száz munkahelyre Budapesten 214, vidéken 141, általában 180 munkakereső esett.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjármű-állománya 1929 június végén 27.352 volt, 320 darabbal (3.1%) több, mint az előző hónapban. Legjobban emelkedett az autobuszok száma 577-ről 623-ra, tehát 8%-kal haladta meg az előző hónapi állományt. A személykocsik 2.7%-kal, a bérautók 1.1%-kal a teherkocsik 2.3% és motorkerékpárok 4%-kal haladták túl a májusi állományt.

Az összes magyarországi gépjárművek közül 14.964 darab (54.7%) Budapesthez tartozott. A bu-pesti gépjárműállomány az előző hónaphoz viszonyítva 3.6%-kal szaporodott.

Gépjárműállomány a hónap végén.

Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

M e g n e v e z é s Désignation	1929		Ebből Dont a Buda- pest
	V.	VI.	
Személykocsik — Aut. à per- sonnes	10.836	11.125	5.909
Bérautók — Aut. de louage	1.400	1.415	985
Autobuszok — Autobus ..	577	623	265
Teherkocsik — Autocamions	3.908	3.998	2.155
Egyéb gépkocsik — Autres automob.	633	643	453
Gépkocsik összesen — Auto- mobiles au total	17.354	17.804	9.767
Motorkerékpárok — Moto- cyclottes	9.178	9.548	5.197
Géperejű járművek össz. Automob. et motocycl. au total	26.532	27.352	14.964

Áralakulás. A nagykereskedelmi áruk index-száma az előző hó végi 129-ről 127-re ment vissza. Az ételmezei cikkek és mezőgazdasági termékek

közül lényegesen olcsóbbodott az árpa, zab, valamint a bab és burgonya, míg az állati termékeknél némi drágulás állott be. A bányászati és ipari termékek egyes csoportjainál lényegtelenebb árfluktuáció volt tapasztalható.

A nagykereskedelmi árak indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Megnevezés <i>Désignation</i>	1924	1925	1926	1927	1928	1929		
	XII.					IV.	V.	VI.
	hó végén — fin du mois							
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i> ..	166	128	125	141	144	145	139	—
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i> ..	154	132	128	130	126	123	120	—
Belföldi áruk — <i>Marchandises de Hongrie</i>	157	120	120	134	133	133	128	—
Külföldi áruk — <i>Marchandises étrangères</i>	166	150	139	138	138	136	133	—
Összes áruk — <i>Ensemble des marchandises</i> ..	160	130	126	135	135	134	129	127

A létfenntartási költségek lakbérrel együtt számított indexe 122·4-ről 119·7-re csökkent. Az indexszám gyöngülését az élelmezési és ruházati kiadások csökkenése idézte elő. A fűtés és világítási és a lakbérköltségek változatlanok maradtak. A lakbér figyelmen kívül hagyásával számított jelzőszám az előző havi 133·7-ről 130·2-re esett.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Megnevezés <i>Désignation</i>	1924	1925	1926	1927	1928	1929		
	XII.					IV.	V.	VI.
	hó végén — fin du mois							
Élelmezés — <i>Alimentation</i>	145	115	115	123·2	125·5	130·5	133·5	129·1
Ruházat — <i>Habillement</i> ..	166	131	124	129·2	134·3	133·3	133·3	130·3
Fűtés és világítás — <i>Chauffage, éclair.</i>	123	125	134	128·0	129·4	135·2	135·2	135·2
Lakás — <i>Logement</i>	25	46	60	75·0	86·3	86·3	86·3	86·3
Összes hetiköltség — <i>Frais hebdomadaires totaux</i> ..	116	102	105	113·0	117·6	120·8	122·4	119·7
Összes hetiköltség a lakásbér nélkül — <i>Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer</i> ..	149	119	119	124·9	127·5	131·6	133·7	130·2

Pénzüntézet betétek. A budapesti 13 legnagyobb pénzüntézetnél és a takarékpénztárnál elhelyezett *takarékbetétek* álladéka június hó folyamán 13·1 millió pengős növekedéssel 559·6 millió pengőre emelkedett s ezzel elérte az 1913. évi álladéknak 55·8%-át.

A *folyószámlabetétek* álladéka ugyanezeknél az intézeteknél az előző hóvégi 907·8 millióról 893·0 millió pengőre, vagyis 14·8 millió pengővel csökkent. A csökkenés egészben a belföldi értékben elhelyezett betétekre esik, míg a külföldi értékű betétek emelkedést mutatnak.

A postatakarékpénztár központja és zálogkölcson közvetítői június hó folyamán arany, ezüst ékszárművekre és egyéb ingóságokra 4·5 millió pengő *zálogkölcson*t folyósítottak. A kiváltások összege ezzel szemben (az elárverezéssel együtt) 3·7 millió pengő volt s így a zálogkölcson összegálladéka június 30-án 22 millió pengőre emelkedett.

A betétek alakulása.¹⁾

Formation des dépôts.¹⁾

Betétek <i>Dépôts</i>	1924	1925	1926	1927	1928	1929			
	XII.					III.	IV.	V.	VI.
	1,000.000 P — pengős								
Takarékbetétek — <i>Dépôts d'épargne</i> ..	30·6	143·0	231·9	364·8	495·9	539·3	539·5	546·5	559·6
Folyószámlabetétek — <i>Dépôts sur comptes courants</i> ..	237·5	378·2	502·3	682·2	892·4	901·5	904·8	907·8	893·0

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzüntézetnél és a postatakarékpénztárnál. — *Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.*

A részvények értéke. A budapesti tőzsdén jegyzett *részvények* indexe 17·1-ről 16·6-ra csökkent. Jelentékenyebb árfolyamveszteségeket szenvedtek a könyvnyomdák, cukorgyárak, gáz- és villamossági vállalatok, valamint a sörgyárak és szeszipari vállalatok részvényei; lényegesebb javulást csak a malomipari részvények értek el.

Részvényindex.

Indice d'actions.

(1913 = 100)

Megnevezés <i>Désignation</i>	1924	1925	1926	1927	1928	1929				
	XII.					II.	III.	IV.	V.	VI.
	hó végén — fin du mois									
Részvényes-index — <i>Indice d'actionnaires</i> ..	13·3	10·2	15·6	20·8	19·3	19·1	18·6	17·3	17·1	16·6
Vállalat-index — <i>Indice d'entreprises</i> ..	18·0	14·0	22·4	30·5	29·8	29·6	28·9	27·0	26·9	26·3

Fizetésektelenségek. Magyarországon 1929 június havában az új *fizetésektelenségek* száma a májusi 191-ről 204-re emelkedett. Az aktívák összege 6.501 ezer, a passzíváké 10.136 ezer P. A *bejelezett fizetésektelenségek* száma júniusban 163, 29-cel több, mint az előző hónapban. Az aktívák összege csaknem kétszerese az előző hónap összegének 6.283 ezer P, a passzívák összege ugyan csak erősen a múlt havi felé emelkedett, 5.907-ről 10.239 ezer P lett.

A magyarországi összes új fizetésképtelenségekből 43 (21%) Budapestre esett 2,106.187 P aktívával és 3,440.026 P passzívával. A befejezett fizetésképtelenségek közül ugyancsak 43 (26%) esett Budapestre 1,818.159 P aktívával és 3,563.995 P passzívával.

Fizetésképtelenségek.

Insolvabilités.

Év, hó Année, mois	Az új fizetésképtelenségek Nouv. insolvab.			A bef. fizetésképtelenségek — Insolv. termin.		
	száma nombre	aktívái- nak actifs	passzí- válnak passifs	száma nombre	aktívái- nak actifs	passzí- válnak passifs
		összege P-ben en pengős			összege P-ben en pengős	
1928. VI.	164	6,250.859	11,248.040	83	2,192.097	4,136.203
VII.	115	3,376.188	5,419.582	85	2,777.133	4,917.539
VIII.	67	2,360.503	3,741.368	139	5,691.183	10,227.488
IX.	59	1,484.643	2,360.621	79	3,316.721	4,871.786
X.	105	4,253.029	6,909.390	62	1,148.717	3,044.701
XI.	114	5,657.069	8,897.314	95	1,940.700	3,604.810
XII.	120	4,061.180	7,066.628	159	4,312.613	7,695.158
1929. I.	164	4,499.221	7,431.819	116	5,720.098	9,494.265
II.	160	4,922.272	7,792.880	96	3,354.937	6,560.526
III.	164	5,483.868	8,381.813	174	4,438.359	7,644.244
IV.	175	6,760.107	10,453.079	122	4,592.932	6,968.668
V.	191	7,464.991	11,153.244	134	3,488.198	5,907.034
VI.	204	6,501.087	10,135.807	163	6,283.165	10,238.735

Óvatolt váltók. Magyarországon 1929 június havában a bemutatott váltók darabszáma 12.995 volt, 86-tal több, mint május havában. A váltók értékét tekintve is emelkedés mutatkozik, a májusi 8.543 ezer P-vel szemben júniusban a váltók értéke 9.589 ezer P lett.

Az összes magyarországi váltók közül Budapesten került bemutatásra 4.311 darab (33,2%) 1,016.122 pengő értékkel.

Óvatolt váltók.

Lettres de change protestées.

Év, hó — Année, mois	Száma Nombre	Értéke P Valeur, pengős
1928. VI.	9.335	5,837.878
VII.	9.789	6,354.609
VIII.	10.286	6,732.836
IX.	9.883	6,815.101
X.	10.714	8,454.783
XI.	9.870	6,827.261
XII.	10.283	6,657.317
1929. I.	10.312	7,863.123
II.	9.911	7,556.525
III.	10.990	7,237.645
IV.	11.788	7,857.584
V.	12.909	8,542.890
VI.	12.995	9,588.691

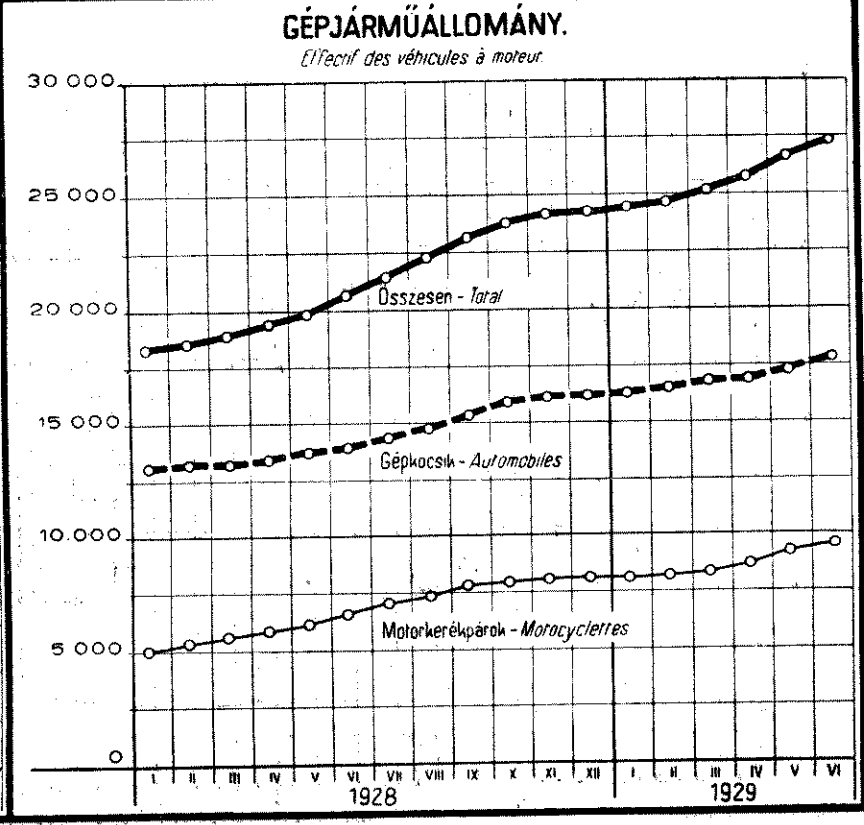
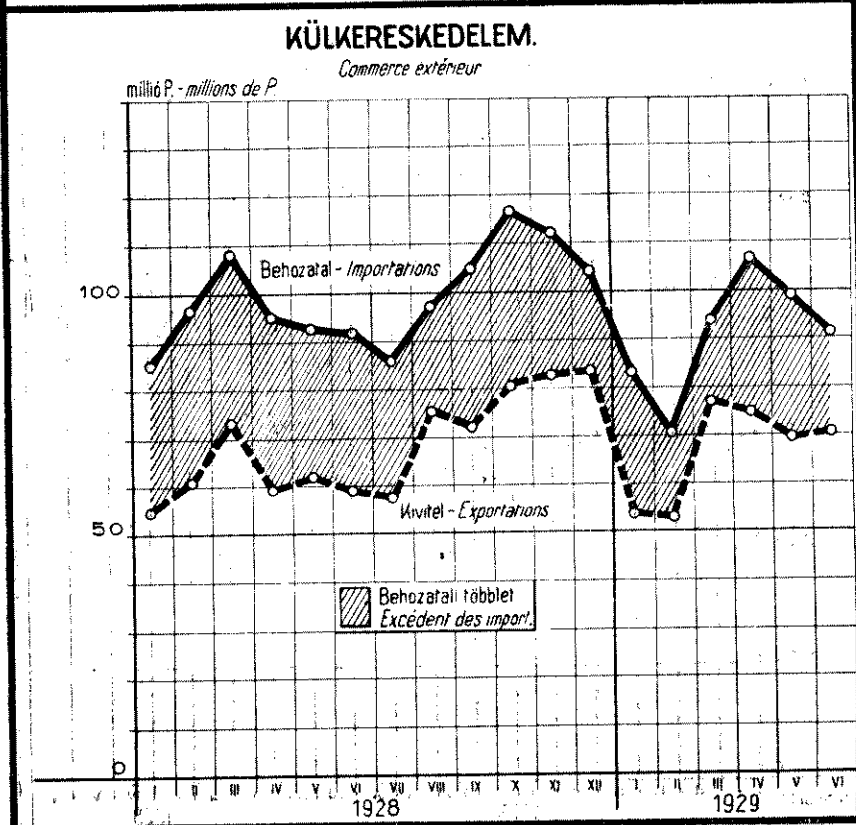
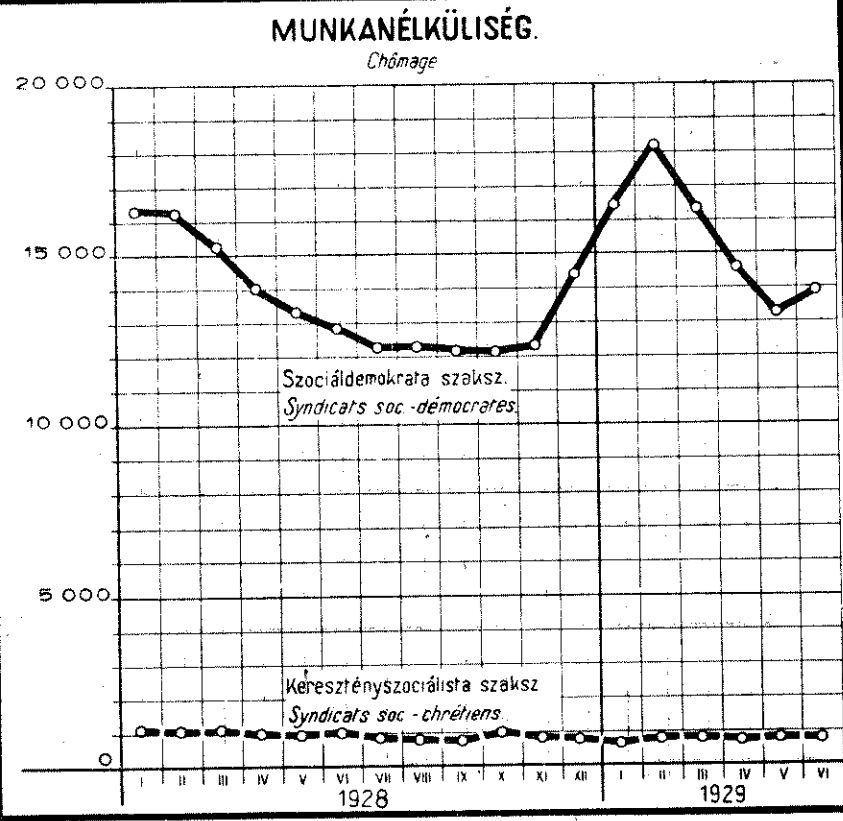
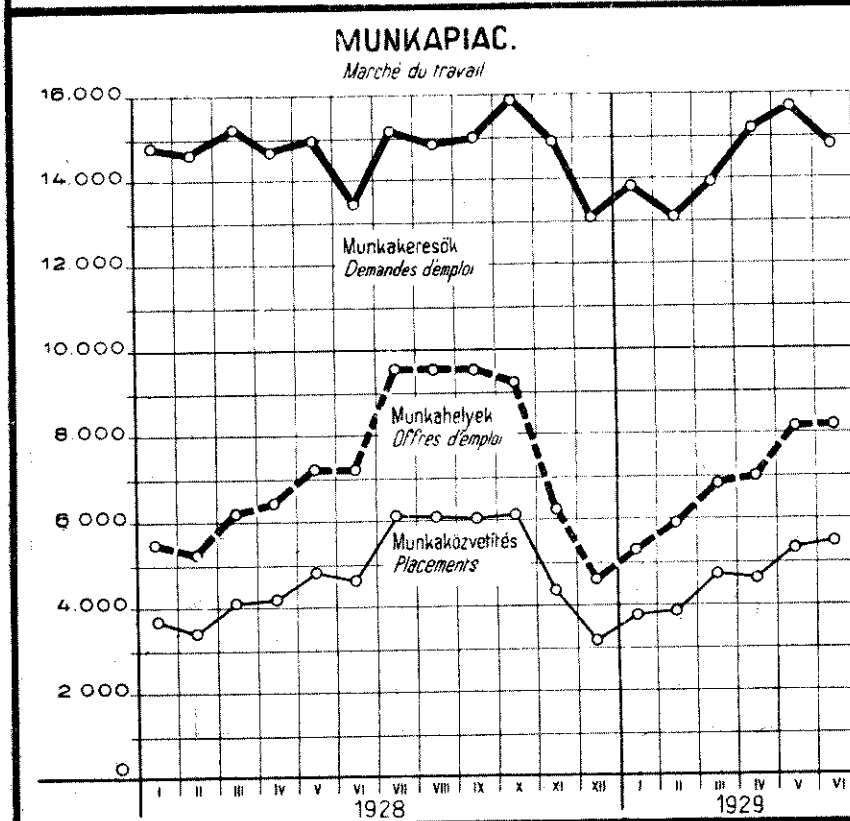
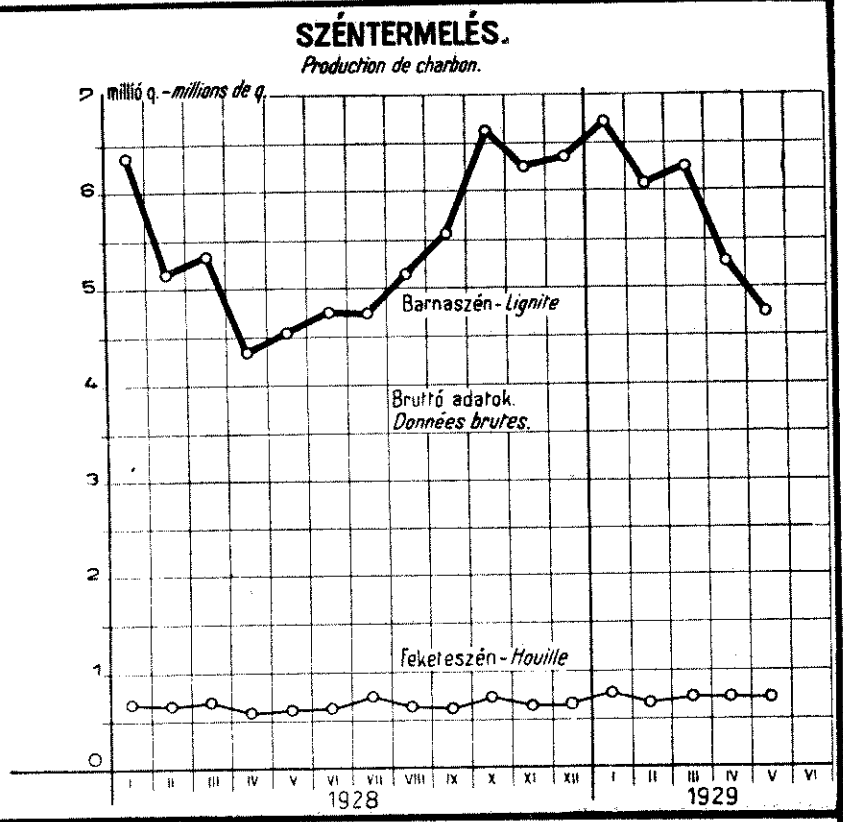
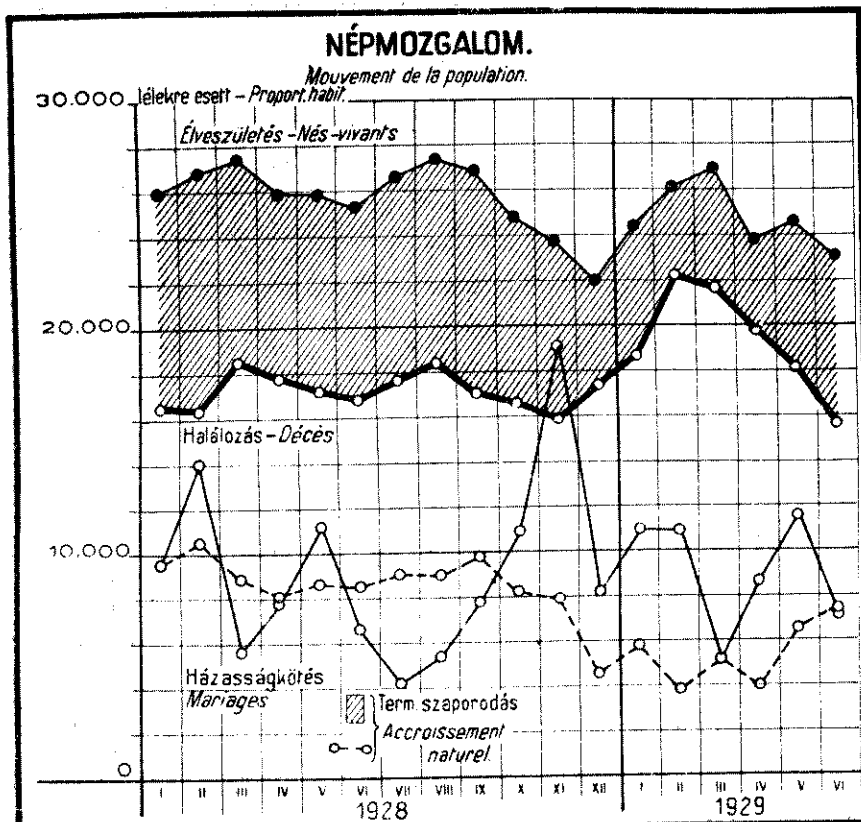
Gazdasági jelzőtábla.
Tableau économique.

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	1927. év havi átlaga <i>Moyen. mens. de 1927</i>	1 9 2 8						1929						
			VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1. Népmozgalom — Mouvem. de la population.															
Házasságkötés — <i>Mariages</i> ..	szám <i>nombre</i>	6.419	4.581	3.025	3.927	5.466	7.941	13.486	5.960	7.926	7.237	3.631	6.047	8.389	5.031
1000 lélekre — <i>Pour 1000</i>															
âmes	"	9·1	6·6	4·2	5·4	7·8	10·9	19·2	8·2	10·9	10·9	5·0	8·6	11·5	7·1
Élveszülött — <i>Nés-vivants</i>	"	18.212	17.714	19.303	19.873	18.745	18.067	16.640	15.985	17.857	17.384	18.890	16.811	17.957	16.250
1000 lélekre — <i>Pour 1000</i>															
âmes	"	25·7	25·3	26·6	27·4	26·8	24·8	23·7	22·0	24·4	26·2	25·9	23·8	24·6	23·0
Halálozás — <i>Décès</i> ..	"	12.556	11.739	12.726	13.309	11.911	12.047	11.123	12.669	13.567	14.707	15.258	14.015	13.208	11.065
1000 lélekre — <i>Pour 1000</i>															
âmes	"	17·8	16·8	17·6	18·4	17·0	16·6	15·8	17·4	18·6	22·2	20·9	19·8	18·1	15·7
Egy éven aluli elhalt — <i>Décès au-dessous de un an</i> ..	"	3.366	3.126	4.285	4.767	3.889	3.343	2.941	3.189	3.433	3.179	3.343	2.953	3.265	2.629
100 élveszülöttre — <i>Pour 100</i>															
nés-vivants	"	18·5	17·7	22·2	24·0	20·7	18·5	17·7	19·9	19·2	18·3	17·7	17·6	18·2	16·2
Gümőkórban elhalt — <i>Décès par tuberculose</i>	"	1.693	1.782	1.562	1.302	1.162	1.172	1.137	1.300	1.445	1.687	1.961	2.146	2.142	1.722
1000 lélekre — <i>Pour 1000</i>															
âmes	"	2·39	2·55	2·16	1·80	1·66	1·62	1·62	1·79	1·98	2·54	2·68	3·03	2·93	2·44
Természetes szaporodás — <i>Accroissement naturel</i> ..	"	5.656	5.975	6.577	6.564	6.834	6.020	5.517	3.316	4.290	2.677	3.632	2.796	4.749	5.185
1000 lélekre — <i>Pour 1000</i>															
âmes	"	7·9	8·5	9·0	9·0	9·8	8·2	7·9	4·6	5·8	4·0	5·0	4·0	6·5	7·3
Kivándorolt — <i>Émigrés</i>	"	293	500	718	395	210	171	254	191	159	267	1.187	1.015	985	1.294
Visszavándorolt — <i>Emigrés revenus dans le pays</i>	"	78	54	57	76	30	50	81	102	29	28	36	26	28	65
2. Munkapiac. — Marché du travail.															
<i>Hatósági munkaközvetítők. — Offices publics de placement</i>															
Munkahelyek — <i>Offres d'emploi</i>	"	7.266	7.180	9.561	9.488	9.483	9.201	6.182	4.627	5.285	5.923	6.857	7.011	8.163	8.213
Munkakeresők — <i>Demandes d'emploi</i>	"	13.881	13.469	15.177	14.837	14.997	15.857	14.927	13.074	13.819	13.100	13.897	15.201	15.701	14.801
100 munkahelyre esett munkakereső — <i>Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi</i>	"	191	187	158	156	158	172	241	282	261	221	202	217	192	180
Munkaközvetítés — <i>Placements</i>	"	4.200	4.618	6.122	6.086	6.040	6.158	4.343	3.237	3.744	3.886	4.735	4.570	5.324	5.447
100 munkahelyre esett közvetítés — <i>Proportion des placements pour 100 offres d'emploi</i>	"	57·8	64·3	64·0	64·1	63·6	66·9	70·2	69·9	70·8	65·6	69·0	65·2	65·2	66·3
<i>Munkanélküliek — Chômeurs¹⁾</i>															
Keresztényszocialista szakszervezetek — <i>Syndicats socialistes chrétiens</i>	"	1.326	1.001	875	832	818	1.003	841	825	691	825	838	768	787	787
Szociáldemokrata szakszervezetek — <i>Syndicats social-démocrates</i>	"	13.983	12.860	12.242	12.523	12.134	12.112	12.313	14.362	16.421	18.165	16.330	14.565	13.266	13.921
<i>Munkabérek — Salaires²⁾</i>															
Bádogos — <i>Ferblantiers</i> ..	órabér P <i>salairé d'heure, p.</i>	0·76	0·78	0·73	0·76	0·73	0·84	0·82	0·83	0·78	0·89	0·75	0·86	0·83	0·80
Asztalos — <i>Menuisiers</i> ..	"	0·67	0·70	0·70	0·87	0·72	0·73	0·67	0·69	0·76	0·79	0·61	0·73	0·66	0·64
Szabó — <i>Tailleurs</i>	"	0·65	0·55	0·55	0·60	0·65	0·70	0·67	0·51	0·48	0·51	0·55	0·55	0·61	0·59
Kőműves — <i>Maçons</i>	"	0·81	0·83	0·83	0·95	0·96	0·91	0·89	0·77	1·03	—	0·92	0·91	0·90	0·83
Napszámos — <i>Journaliers</i> ..	"	0·47	0·47	0·45	0·42	0·47	0·48	0·49	0·48	0·54	0·51	0·47	0·48	0·55	0·49
Gyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabr.</i>	"	0·30	0·23	0·28	0·39	0·28	0·29	0·30	0·32	0·54	0·33	0·29	0·28	0·28	0·28
Napszamosnő — <i>Journalières</i>	"	0·43	0·40	0·30	0·46	0·47	0·47	0·50	0·43	0·38	0·45	0·40	0·43	0·50	0·38
<i>Társadalmi biztosítás — Assurance sociale</i>															
Kötelezőleg biztosított tagok száma — <i>Nombre des membres assurés obligatoirement</i>	havi átl. <i>moy. mens.</i> 1000	.	1072·8	1058·7	1066·2	1.076·0	1.083·3	1.091·5	1.056·7

1) A hó végén. — *A la fin du mois.* — 2) A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — *Moyenne pondérée des salaires offerts aux Offices de placement. Données pour Budapest.*

Megnevezés Désignation	Egység Unité	1927. év havi átlaga Moyen. mens. de 1927	1 9 2 8						1929						
			VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
3. Termelés — Production															
Kőszén — Houille ¹⁾	1000 q	654	626	715	645	607	733	647	672	773	687	717	710	705	.
Barnaszén — Lignite ¹⁾	"	5.203	4.731	4.727	5.155	5.570	6.626	6.327	6.342	6.714	6.071	6.240	5.275	4.768	.
Szesz — Alcool	1000 hl	34.0	5.2	3.1	7.1	28.5	49.3	66.7	60.3	46.6	31.5	19.2	21.2	15.5	.
Cukor — Sucre	1000 q	152.7	0.0	0.0	4.4	68.1	671.9	822.3	535.6	87.8	1.0	0.0	5.5	0.0	0.0
4. Kereskedelem és közlekedés — Commerce et communic.															
Behozatal — Importations	1,000.000 P pengős	95.6	91.6	86.2	97.0	104.5	116.5	112.0	104.0	83.2	70.4	93.7	106.5	99.2	91.0
Kivitel — Exportations	"	66.7	59.1	57.5	75.1	71.9	80.4	82.5	83.4	53.4	52.7	77.3	74.5	69.4	70.4
Gépjárműállomány — Véhicules à moteur	szám nombre	.	20.640	21.487	22.290	23.163	23.776	24.088	24.250	24.457	24.643	25.055	25.658	26.532	27.352
Rádióengedélyesek — Abonnés au Radio	1000	.	108.2	113.4	117.9	124.5	134.5	148.8	168.6	190.5	205.7	219.7	229.2	234.7	237.8
5. Pénz és hitel — Monnaie et crédit²⁾															
A pengő zürichi árfolyama — Cours du pengő à Zurich	100 P = s.fr.-fr.s. 100 s.fr. fr.s. = P	90.57	90.49	90.54	90.57	90.58	90.62	90.53	90.45	90.65	90.66	90.60	90.52	90.57	90.68
Résztvényindex — Indice d'actions	1913 = 100	20.4	19.9	19.8	19.9	19.5	18.8	19.1	19.3	19.4	19.1	18.6	17.3	17.1	16.6
Nagyker. index — Indice de prix de gros	"	132	135	133	134	137	138	137	135	134	137	138	134	129	127
Megélhetési index — Indice du coût de la vie	"	110.9	118.2	117.8	120.1	121.1	119.3	118.3	117.6	117.6	120.6	121.4	120.8	122.4	119.7
Postatakarékpénztári betétek — Dépôts à la Caisse d'épargne post.	1,000.000 P	129.4	146.1	159.1	162.6	158.9	181.2	177.2	161.8	170.6	161.6	161.4	141.4	160.4	137.4
13 legnagyobb pénztázeleti betétáll. — Dépôts des 13 établis. de crédit les plus importants	"	779.6	1.032.8	1.045.8	1.094.7	1.095.7	1.153.6	1.184.7	1.226.5	1.276.7	1.281.3	1.279.4	1.302.9	1.293.9	1.315.1
Az új fizetéseképtelenségek — Nouvelles insolvabilités	szám nombre	91	164	115	67	59	105	114	120	164	160	164	175	191	204
Óvatolt váltók értéke — Valeur des lettres de change protestées	1000 P	.	5.838	6.355	6.733	6.815	8.455	6.827	6.657	7.863	7.557	7.238	7.858	8.533	9.589
Állami bevételek bruttó eredménye — Recettes de l'État, résultat brut ³⁾	1,000.000 P	74.6	80.4	59.4	90.1	82.2	83.5	103.7	91.9	75.3	82.6	64.1	62.4	89.0	70.6
Állami kiadások bruttó előirányzata — Dépenses brutes prévues par l'État	"	.	67.5	70.0	87.3	78.7	73.2	91.8	83.2	74.6	85.9	73.6	69.0	93.1	84.2
Magyar Nemzeti Bank Banque Nationale de Hongrie															
Érckészlet — Encaisse métall. (devizák és valuták — devises et monnaies)	"	284.4	289.6	264.9	272.6	252.1	260.7	266.7	263.6	260.3	257.7	236.2	219.8	205.1	203.6
Leszámtolt váltók és előlegek — Traités escomptés et avances	"	270.0	314.0	335.6	368.9	398.4	411.4	383.9	417.4	357.8	313.8	345.4	370.3	380.8	381.5
Jegyforgalom — Billets de banque en circ.	"	452.9	478.5	496.0	497.0	499.6	541.7	475.6	513.5	484.6	450.6	458.3	485.5	446.4	463.0
Kamatláb — Taux en banque	%	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7	8	8	8

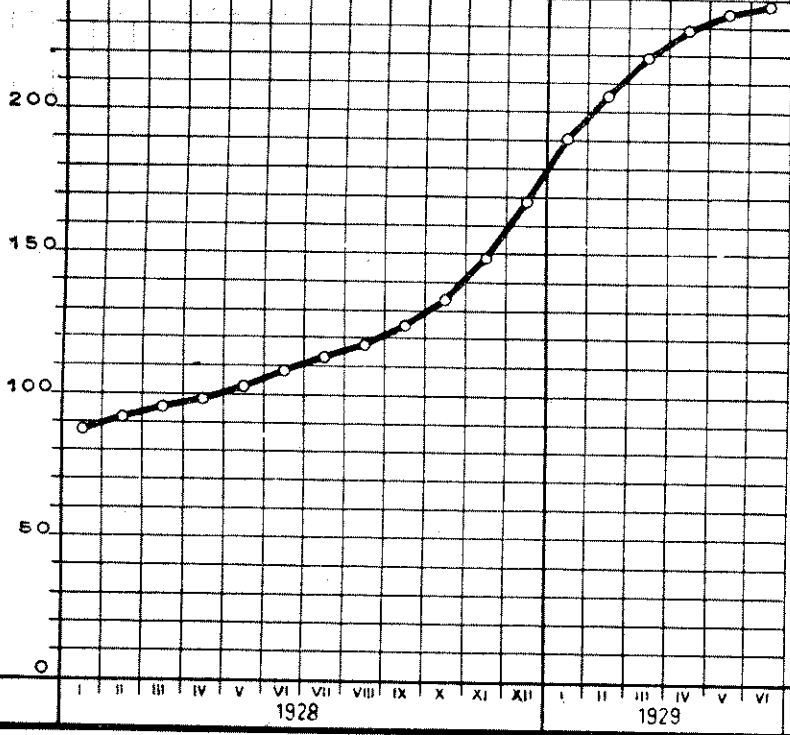
¹⁾ Bruttó termelés. — Production brute. ²⁾ Az állami bevételekre és kiadásokra vonatkozó adatok kivételével hó-, illetve évvégi adatok. — Ces chiffres se rapportent à la fin du mois, respectivement de l'année, à l'exception de ceux relatifs aux recettes et aux dépenses de l'État. ³⁾ A sójövédéknek és a külügyi tárcának közvetlenül kiadásokra felhasznált bevételei nélkül. — A l'exception des recettes du monopole du sel et du ministère des Affaires étrangères, employées directement par eux.

RÁDIÓENGEDÉLYESEK.

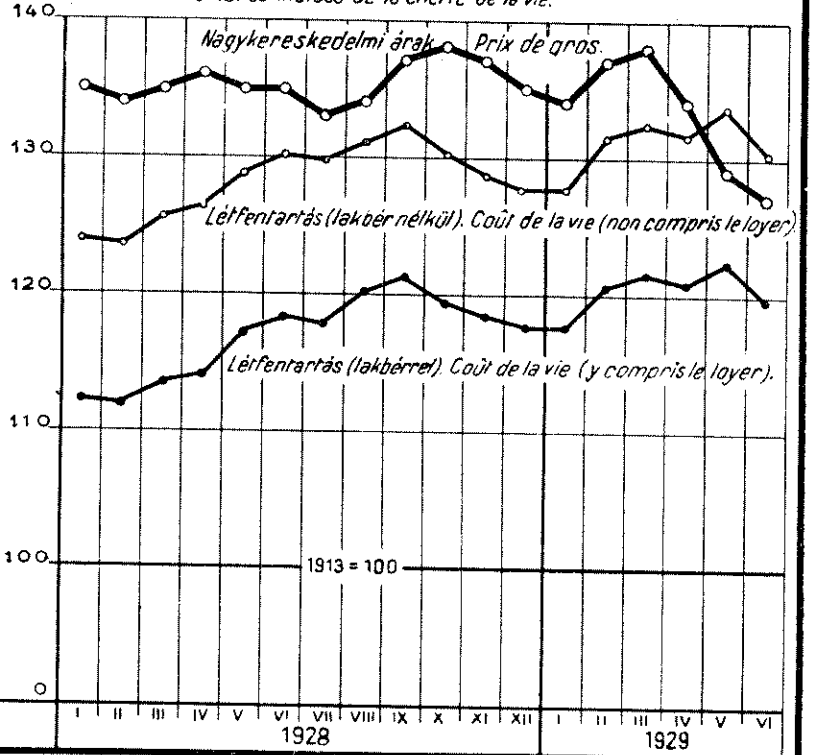
Abonnés du Radio.

240 ezer mille

DRÁGULÁSI INDEXSZÁMOK

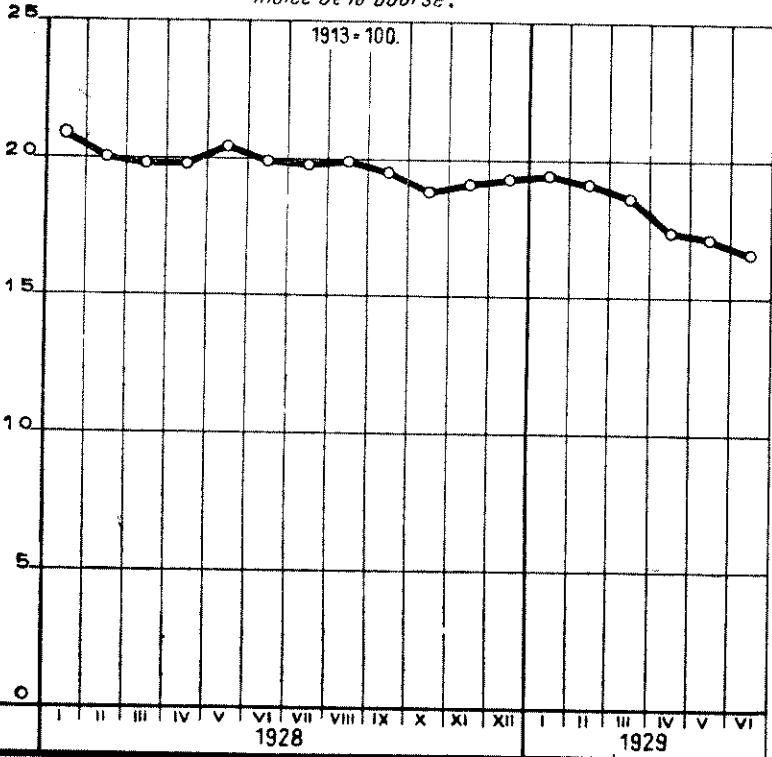
Nombres-indices de la cherté de la vie.

TŐZSDEINDEX.

Indice de la Bourse.

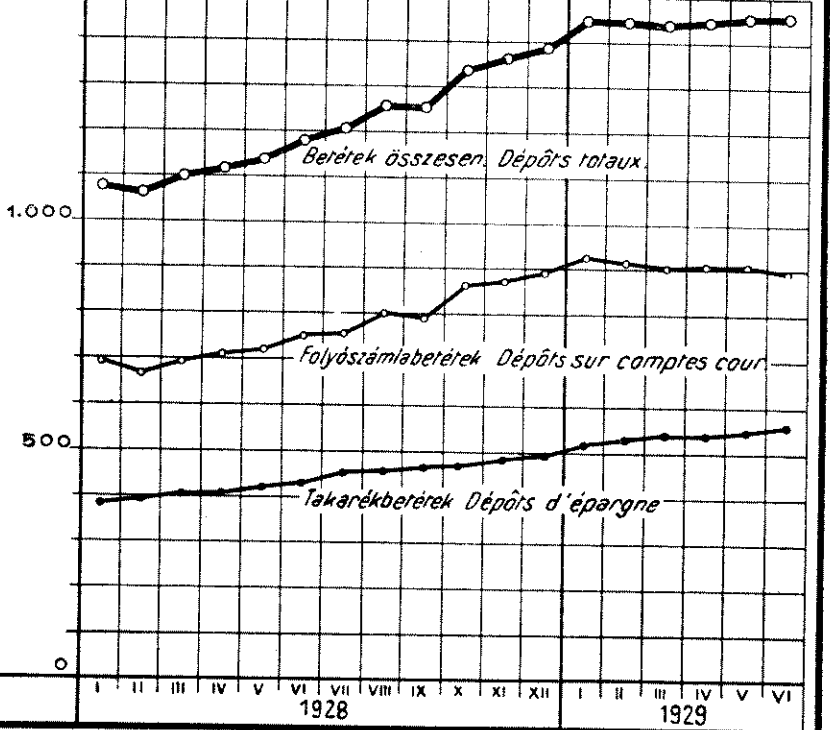
1913 = 100.

BETÉTEK.

Dépôts.

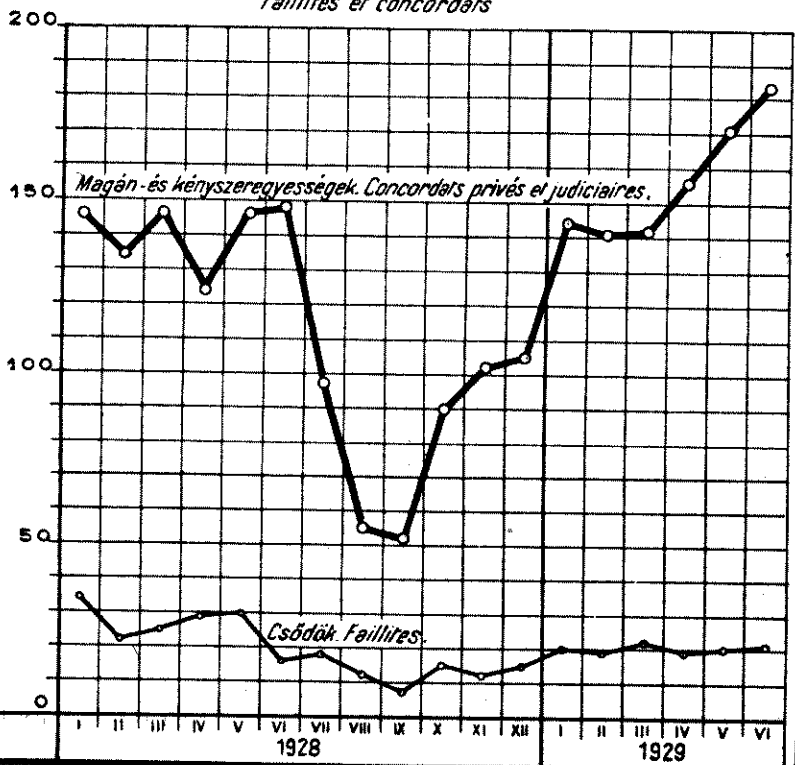
1.500 millió P. millions de P.

CSÖDÖK ÉS EGYESSÉGEK.

Faillites et concordats

Magán- és kényszerjegességek. Concordats privés et judiciaires.

MAGYAR NEMZETI BANK.

Banque nationale de Hongrie.

600 millió P. millions de P.

